

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/304111809>

Mariupol-2015

Data · June 2016

CITATIONS

0

READS

912

1 author:

[Larisa Korghanashvili](#)

Ivane Javakhsishvili Tbilisi State University

114 PUBLICATIONS 11 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

The Role of Innovative Idea Commercialization and Venture Investments in the Development of Georgia's Economy [View project](#)

**МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (УКРАЇНА)
ПОЗНАНСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ТБІЛІСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНЕ ДЖАВАХІШВІЛІ (ГРУЗІЯ)
КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені Б.П. ХАЗДЕУ (РЕСПУБЛІКА МОЛДОВА)
КОМРАТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА МОЛДОВА)
УНІВЕРСИТЕТ БАЗІЛІКАТИ (ІТАЛІЯ)
ДЕПАРТАМЕНТ ЕКОНОМІКИ МАРІУПОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ВІДДІЛЕННЯ У м. МАРІУПОЛЬ ДОНЕЦЬКОЇ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЇ ПАЛАТИ**

**ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ КРАЇН У СВІТОВИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ ПРОСТІР**

МАТЕРІАЛИ

II Міжнародної науково-практичної конференції

04 грудня 2015 р.

Рекомендовано до друку
Вченою радою економіко-
правового факультету
Маріупольського державного
університету
(протокол № 4 від 17.11.2015 р.)

Маріуполь, 2015

УДК 339.922 (063)

ББК 65.54я431

Особливості інтеграції країн в світовий економічний та політико-правовий простір: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 04 грудня 2015 р.– Укл.: Беззубченко О.А., Марена Т.В., Мітюшкіна Х.С., Захарова О.В., Ніколенко Т.І., Балабанова Н.В.; За заг. редакцією д.е.н., проф. Булатової О.В. — Маріуполь: МДУ, 2015. — 173 с.

Конференція присвячена проблемам активізації процесу інтеграції країн у світовий економічний та політико-правовий простір. В роботі конференції приймають участь відомі вчені, викладачі, фахівці-практики, аспіранти, магістранти та студенти.

Основні напрями роботи конференції:

- Розвиток інтеграційних процесів в умовах глобального середовища: політичний аспект;
- Розвиток міжрегіональної взаємодії та транскордонного співробітництва в умовах інтеграційних пріоритетів;
- Особливості розвитку зовнішньоекономічних та політичних відносин країн в умовах глобалізації;
- Розвиток міжнародних фінансово-кредитних та валютних відносин в умовах глобалізації та участь країн на світовому фінансовому ринку;
- Інноваційно-інвестиційна діяльність країн у світових координатах розвитку;
- Проблеми міжрегіональної та міжгалузевої співпраці в умовах глобалізації;
- Забезпечення конкурентоспроможності галузей та регіонів національної економіки;
- Проблеми забезпечення сталого розвитку країн в контексті сучасних світових процесів.

Організаційний комітет конференції ставить перед собою такі задачі:

1. обмін практичними і теоретичними напрацюваннями учасників конференції у сфері вивчення особливостей інтеграції країн у систему світогосподарських зв'язків;
2. розробка напрямів розвитку міжнародних економічних відносин країн світу.

©Автори текстів, 2015 р.
© МДУ, 2015 р.

**Учасникам II Міжнародної науково-практичної конференції
«Особливості інтеграції країн у світовий економічний
та політико-правовий простір»**

Шановні колеги, дорогі друзі!

Щиро вітаю усіх вас із початком роботи II Міжнародної науково-практичної конференції «Особливості інтеграції країн у світовий економічний та політико-правовий простір»!

Повністю підтримую прагнення учасників конференції досліджувати економічні та політичні аспекти розвитку інтеграційних процесів у світовому господарстві, зовнішньоекономічні відносини країн в умовах глобального середовища, проблеми міжнародної інноваційно-інвестиційної діяльності та валютно-фінансових відносин країн, забезпечення міжнародної конкурентоспроможності галузей та регіонів національної економіки, розвитку міжрегіонального співробітництва. Зазначені питання вже котрий рік не втрачають своєї актуальності і викликають підвищений інтерес не тільки серед вітчизняних науковців, які представляють провідні вищі навчальні заклади України, але й серед зарубіжних вчених. Підтвердженням цього є постійне розширення кола зарубіжних учасників конференції – науковців з Польщі, Молдови та Грузії.

Впевнений, що обмін результатами наукових досліджень та обговорення доповідей на засіданнях секцій сприятимуть пошуку оптимальних шляхів розвитку національних економік в умовах глобалізації, вирішенню найважливіших проблем економічного і політичного співробітництва країн та їх інтеграційної взаємодії. Перекоаний, що практичне застосування наукових напрацювань учасників конференції зможе забезпечити гідне місце України у сучасній світогосподарській системі.

Бажаю всім учасникам конференції цікавих обговорень та плідних дискусій, творчого натхнення, налагодження корисних контактів, успіхів у науковій діяльності. Міцного здоров'я, миру, злагоди і добробуту вам і вашим близьким!

З повагою,

ректор МДУ,
член-кореспондент НАПН України,
Почесний консул
Республіки Кіпр в Маріуполі

проф. К.В.Балабанов

СЕКЦІЯ
РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА:
ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТИ

АВЕР'ЯНОВ А.А.,
студент ІV курсу
спеціальності «Міжнародні відносини»
Маріупольського державного університету

НОРМАТИВНО-ПРАВОВАЯ БАЗА СОТРУДНИЧЕСТВА В РАМКАХ МЕРКОСУР

Южноамериканский общий рынок МЕРКОСУР образован Аргентиной, Бразилией, Парагваем и Уругваем на основе Асунсьонского договора, подписанного в 1991 году. По размерам и экономическому потенциалу МЕРКОСУР – второй в мире после ЕС и крупнейший в развивающемся мире таможенный союз. Он объединяет страны с населением более чем в 250 млн. чел., на долю которых приходится более 75% совокупного ВВП региона.

Главной целью при создании таможенного союза являлись либерализация взаимной торговли, открытие рынков как средств проведения структурных реформ и модернизации национальных экономик.

МЕРКОСУР имеет шесть ассоциированных членов. Первыми ассоциированными членами группировки в 1996 году стали Боливия и Чили, а с 2003 года – Колумбия, Эквадор, Перу, Мексика. В июле 2006 г. был подписан протокол о вступлении Венесуэлы в МЕРКОСУР, однако, полноправным членом группировки Венесуэла станет только после ратификации соответствующего соглашения парламентами всех стран-участников. В декабре 2009 г. указанный договор был ратифицирован Бразилией, третьей участницей МЕРКОСУР.

Асунсьонский договор предусматривал отмену всех пошлин и нетарифных ограничений во взаимной торговле стран-членов, а также введение единого внешнего тарифа. Таможенный союз МЕРКОСУР, ставший практически первым таким союзом в Южной Америке, вступил в силу с 1 января 1995 г. (в соответствии с подписанным президентами четырех стран в декабре 1994 г. протоколом Оуру - Прету). Была утверждена таможенная номенклатура, единый внешний тариф, списки исключений, правила происхождения товаров.

Темпы создания таможенного союза МЕРКОСУР – всего за 3-4 года – беспрецедентны в мировой практике. Вместе с тем, необходимо отметить, что ликвидация пошлин во взаимной торговле и единый внешний тариф охватывают не все товары, поэтому таможенный союз группировки является не полным. В частности, определенное количество товаров во взаимной торговле стран-членов МЕРКОСУР пока не освобождены от тарифов. Эти товары вошли в списки исключений, на основании того, что они не считаются достаточно конкурентоспособными. Для них установлен переходный период устранения пошлин. Таким образом, либерализованная торговля распространяется на 90% товаров таможенной номенклатуры (10% вошли в списки исключений). К 2000 году режим свободной торговли должен был распространиться на весь взаимный товарообмен, однако, некоторые исключения до сих пор сохраняются, и периодически то одна, то другая страна вводит нетарифные барьеры.

В то же время нельзя не отметить, что в результате либерализации внутри зональная торговля активизировалась: ее объем увеличился в 1991-2008 гг. в 8 раз и превысил 30 млрд. дол.

Что касается единого внешнего тарифа, то он распространяется на 85% товаров согласованной таможенной номенклатуры. Каждая страна имеет списки исключений из внешнего тарифа, более обширные, чем списки, касающиеся взаимной торговли. Списки исключений из внешнего тарифа планировалось отменить к 2006 году, но в 2005 году было решено их продлить до 2011 года. Вопрос о введении единого тарифа с самого начала вызывал много трений и противоречий в МЕРКОСУР, поскольку его структура отвечала в основном интересам Бразилии (последняя фактически навязала другим членам таможенного союза свои внешние тарифы в качестве общих). На практике единый внешний тариф распространяется не более, чем на 50% стоимостного объема импорта. В 2007 году была разработана программа приближения к единому внешнему тарифу для крупных стран к 2011 году, а для малых – к 2015 году.

Одним из существенных недостатков таможенного союза МЕРКОСУР является то, что объединение до сих пор не имеет таможенного кодекса и практикует двойное таможенное обложение. Если товар импортируется из третьей страны в одну из стран-членов МЕРКОСУР, а затем продается в другую страну объединения, то он облагается пошлинами дважды. Не выработан также механизм распределения доходов от таможенных сборов.

Руководящие органы МЕРКОСУР состоят из межправительственных структур – Совета Общего рынка в составе министров иностранных дел и экономик – высшего политического органа, и Группы общего рынка, в которую входят по четыре официальных представителя от каждой страны (от министерства иностранных дел, торговли, экономики и центрального банка), являющейся исполнительным органом. И только в последние годы начали создаваться наднациональные органы – Парламент МЕРКОСУР и Высший Арбитражный Суд.

Rzeczywistość polityczna i ekonomiczna. Decyzje kierowniczych organów nie są ściśle obowiązkowymi. Są przyjmowane na podstawie konsensusu. W całości organy zarządzania MЕРКОСУР różnią się zdecentralizowaną i nie zawsze skuteczną organizacyjną strukturą.

MЕРКОСУР jako regionalne zrzeszenie zawarł zewnętrzne preferencyjne umowy z różnymi państwami – z Indią, Izraelem, a także z innymi ekonomicznymi grupami – Radą współpracy arabskich państw Persyjskiego Złotego Złoty, Południowoafrykańskim celnym zrzeszeniem. С ЕС w 1995 roku podpisano ramową umowę o ekonomicznym współpracy i prowadzone są rozmowy o utworzeniu strefy wolnego handlu.

Za lata swojego istnienia zrzeszenie stało się najbardziej wpływową handlowo-ekonomiczną strefą rozwijających się państw, przy tym szczególnie skutecznie integracyjne procesy rozwijały się w pierwsze lata jego działalności.

Jednak niejednorodna organizacyjna struktura celnego zrzeszenia i niedostatek opracowanych mechanizmów zarządzania nie dawały możliwości skutecznie przezwyciężać powstające między państwami-uczłonkami sprzeczności. W wyniku rozwoju celnego zrzeszenia utrwaliła się rola jego lidera – Brazylii, która stała się centrum przyciągania dla innych państw regionu, dążących do regionalnej integracji, w tym licznie i z zamiarem osłabienia ekonomicznej zależności od USA.

W chwili obecnej na porządku dnia organizacji stoją sprawy pogłębienia integracji, rozszerzenia jej na obszar inwestycji, walutową i ogólnoekonomiczną politykę.

W 2008 roku Argentyna i Bразylia przyjęły decyzję o odmowie od używania amerykańskiego dolara w państwowych płatnościach, co niewątpliwie pozytywnie wpłynęło na bliźniactwo dwóch państw. Nowy sposób obliczeń, z używaniem brazylijskich realów i argentyńskich песо, weszła w życie z końca 2008 roku. Ekspertyzy widzą w zdarzeniu chęć liderów państw Łacińskiej Ameryki zabezpieczyć narodowe ekonomie przed amerykańskim systemem finansowym.

Literatura:

1. Сирояма Т. Нефть Венесуэлы – история и сегодняшний день / Тарья Сирояма [Elektronnyj resurs]. — Reżim dostępu : <http://latindex.ru/content/articles/1499/>.
2. Смирнов Ю. Латинская Америка: интеграция с социалистическим лицом / Юрий Смирнов [Elektronnyj resurs]. — Reżim dostępu : <http://www.novopol.ru/-latinskaya-amerika-integratsiya-s-sotsialisticheskim--text10464.html>.
3. Venezuela ordena retiro de embajador y cese de envío de petróleo a Paraguay [Elektronnyj resurs]. — Reżim dostępu : <http://archivo.vtv.gob.ve/index.php/internacionales/83936-venezuela-ordena-retiro-de-embajador-y-cese-de-envio-de-petroleo-a-paraguay->.

BRÓDKA P.,
(Rzeczpospolita Polska)

MEDIACJA TRANSGRANICZNA – POLITYCZNY PRIORYTET I SZANSA DLA OBYWATELI

Jednym z podstawowych celów istnienia Unii Europejskiej jest stworzenie z kontynentu europejskiego przestrzeni wolności i pokoju oraz zapewnienie obywatelom państw członkowskich swobody przepływu między państwami będącymi członkami wspólnoty. Stanowi o tym jeden z najważniejszych aktów prawa unijnego, który ustala niejako filary funkcjonowania tego ponadnarodowego stowarzyszenia. Dzieje się to między innymi poprzez ujednolicenie obowiązującego prawa, a także współdziałania sądownictwa.

W związku ze stale rosnącą tendencją do migracji zaczęła wzrastać liczba rodzin tworzonych przez obywateli różnych państw, co w połączeniu z upadkiem tradycyjnego modelu rodziny oraz stale zwiększającą się liczbą rozwodów wywołaną rozkładem pożycia małżeńskiego w sferze emocjonalnej spowodowało konieczność ustanowienia ram dla rozwiązywania konfliktów na tle rodzinnym w sposób najbardziej korzystny dla członków sporu. Nie ulega wątpliwości, że jedną z najważniejszych kwestii w życiu człowieka – bez względu na jego narodowość – stanowi rodzina. Z racji tego, że stoi ona na wysokiej pozycji w hierarchii wartości, konflikty z nią związane wymagają szczególnego postępowania. Rodzina jest naturalną i jednocześnie najstarszą grupą społeczną. *Ten naturalny charakter wynika z tego, że jest ona jedyną grupą społeczną, która rozwija się nie tylko przez przyjmowanie nowych członków z zewnątrz, ale przede wszystkim przez wewnętrzny rozwój – rodzenie dzieci* [1]. Rozpatrując pojęcie rodziny należy spojrzeć na nią również z socjologicznego punktu widzenia, który nie uzależnia istnienia rodziny od zawarcia związku małżeńskiego.

Ze względu na emocje towarzyszące konfliktom dotyczącym spraw rodzinnych Ciężko jest spojrzeć na nie jedynie przez pryzmat regulacji prawnej. Zażyłość i występująca bliska relacja pomiędzy uczestnikami nakazywałaby konieczność oceny zjawiska również z punktu widzenia psychologii dziecka, które w przypadku, gdy sprawa rozwiązywana jest z udziałem sądu, przeżywa wyjątkowy stres i odczuwa obawę przed sprawieniem bólu najbliższemu. Wszystkie te kwestie wpływają na szczególny charakter konfliktu między członkami rodziny. Uznano za konieczność wypracowanie środka, który pomoże rodzinom rozwiązać konflikt przy jak najmniejszej szkodzie dla

ich najmłodszych członków – szybkość postępowania uznaje się bowiem za jeden z elementów składowych dobra dziecka. Wydaje się, że doskonałą alternatywą dla procesu sądowego w przedmiotowych sprawach będzie mediacja, która znacznie zmniejszy ilość negatywnych emocji odczuwanych przez dziecko. Do najważniejszych cech mediacji należy jej dobrowolność oraz możliwość samodzielnego wypracowywania rozwiązań, do których w przyszłości mają się stosować. W przypadku dojścia do ugody w postępowaniu mediacyjnym żadna ze stron nie czuje się pokrzywdzona wynikiem sporu co sprawia, że zwaśnieni ze sobą członkowie rodziny chętniej stosują się do ustalonych przez siebie reguł. Na przestrzeni ostatnich lat coraz większą popularność zaczęły zdobywać alternatywne metody rozwiązywania sporów, które są nie tylko tańsze, ale często również trwają krócej, niż tradycyjny proces sądowy trwający nierazko lata. nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że jest ona sposobem na przeciwdziałanie przeciążeniu sądów. *Wraz z wartością demokratycznego państwa prawa i rozwojem społeczeństwa obywatelskiego wzrasta rola działań mediacyjnych jako zdolność jednostek i grup do konstruktywnej komunikacji oraz polaryzacji indywidualnych dążeń* [2]. Unia Europejska w latach 90 XX w. zintensyfikowała działania mające na celu ustanowienie ogólnych ram stosowania alternatywnych sposobów rozwiązywania sporów, na arenie międzynarodowej znanych jako ADR (Alternative Dispute Resolution). *ADR są traktowane przez Unię Europejską w kategoriach „politycznego priorytetu”. Stanowią bowiem sposób rozwiązywania sporów, który w pełni odpowiada potrzebom jednoczącej się Europy* [3].

W polskim prawie rodzina objęta została szczególną opieką, co znajduje swoje odzwierciedlenie w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowiącej o objęciu rodziny szczególnym rodzajem opieki. Szczególnie ważną kwestią w sprawach dotyczących konfliktów na tle rodzinnym jest objęciem ochroną najsłabszego uczestnika konfliktu powiązanego z funkcjonowaniem rodziny, który w większości przypadków staje się przedmiotem walki podczas trwającego sporu – dziecka. Należy zwrócić uwagę na dobro dziecka włączonego w konflikt, które w wielu przypadkach czuje się winne zaistniałej sytuacji i staje się ofiarą rodzicielskiego konfliktu.

Efektom prac nad stworzeniem jednolitego systemu mediacji transgranicznych jest dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych (dyrektywa mediacyjna) [4]. Należy jednak zauważyć, że nie jest to ani regulacja kompleksowa, ani bezpośrednio poświęcona tematyce mediacji rodzinnej – stanowi bowiem o regułach prowadzenia mediacji także w innych sporach.

Dużym problemem w prowadzeniu mediacji transgranicznych jest występująca często bariera nie tylko językowa, ale i kulturowa. Mediator prowadzący sprawę powinien więc biegle porozumiewać się językami, którymi posługują się strony przy jednoczesnej znajomości kultury i zwyczajów, które są głęboko zakorzenione w ich świadomości oraz kulturowane w krajach ich pochodzenia. Wiele spornych kwestii ma bowiem swoje korzenie w szeroko rozumianej obyczajności. *Niektóre artykuły dyrektywy mediacyjnej zawierają konkretne, sztywne reguły skierowane do państw członkowskich co do ich implementacji w swoich wewnętrznych porządkach prawnych, w szczególności: art. 6 regulujący wykonalność ugód zawartych w drodze mediacji oraz art. 7 regulujący zasadę poufności* [5].

Efektom współpracy międzynarodowej jest dotycząca mediacji rodzinnej deklaracja wrocławska dotycząca dwunarodościowych mediacji rodzinnych podpisana 8 października 2007 r. przez polsko-niemiecką grupę mediatorów i sędziów rodzinnych, przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości oraz służb dyplomatycznych Polski i Niemiec. Zakłada ona, że mediatorzy powinni być przedstawicielami odrębnych płci oraz wielonarodowość mediatorów. Należy zauważyć, że postulat odmienności płci jest wysuwany coraz częściej – nie tylko w sprawach dotyczących mediacji transgranicznej – ale i krajowej. Zmniejsza to obawę stron przed stronniczością osoby mediatora jednocześnie zwiększając niestety koszty postępowania.

O trafności użycia mediacji w sporach dotyczących – nawet pośrednio – dzieci stanowi samo wskazanie na nią jako najskuteczniejszy sposób ochrony interesów nieletnich w Konwencji o wykonywaniu praw dzieci. Nawiązując do art. 13 tejże konwencji, również w Rekomendacji nr R (98) 1 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich na temat mediacji rodzinnej polecono, aby sprawy dotyczące konfliktów rodzinnych rozwiązywać – rzecz jasna w miarę możliwości – przy pomocy mediacji. Komitet Ministrów wydając tej treści zalecenia powoływał się na doświadczenia kilku państw w tej materii, które jednoznacznie wskazują na zalety mediacji w sprawach rodzinnych. Wśród zalet, jako niewątpliwie najważniejszą ze względu na tematykę niniejszej pracy, wskazać należy zapewnienie ciągłości kontaktów pomiędzy rodzicami a dziećmi oraz poprawienie komunikacji pomiędzy zwaśnionymi stronami konfliktu.

Mediacje są zjawiskiem stosunkowo młodym, które potrzebuje jeszcze wielu lat, aby w pełni się rozwinąć i uzyskać zaufanie społeczeństwa. Nie ulega jednak wątpliwości, że ADR, w tym mediacja, są doskonałą alternatywą pozwalającą na rozwiązywanie konfliktów rodzinnych z poszanowaniem dobra małoletnich dzieci i konieczne jest stworzenie regulacji, które ujednoczą obowiązujące prawo i pozwolą na stosowanie jej przez rodziny, których członkowie zamieszkują na terenie odrębnych państw. Niestety, należy wskazać również na to, że brak jednolitych norm prawnych nie jest jedynym problemem w stosowaniu mediacji. W dalszym ciągu zbyt mała jest liczba mediatorów, którzy posiadają zarówno kompetencje językowe, jak i te z zakresu znajomości kultury, byliby w stanie przeprowadzić je w sposób, który nie będzie budził większych zastrzeżeń.

Referencje:

1. T. Smoczyński, Prawo rodzinne i opiekuńcze, Warszawa 2014, s. 1-2
2. J. Łukasiewicz, Aksjologiczne i prakseologiczne przesłanki kształtowania i polubownego rozstrzygania sporów i mediacji [w:] Sądy polubowne i mediacja pod redakcją Jana Olszewskiego, Warszawa 2008, s. 9

3. R. Molek, Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych [w:] Europejskie prawo procesowe cywilne i kolizyjne pod redakcją Pawła Grzegorzycy i Karola Weitzza, Warszawa 2012, s. 277

4. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych, Dz. Urz. UE L 136, z 24 maja 2008 r

5. K. Zagórska, Mediacje transgraniczne w sprawach rodzinnych, [w:] Mediacje ponad podziałami, pod redakcją M. Tabernackiej Wrocław 2013, s. 106 za F. Steffek Mediation in the EU: An Introduction, Cambridge 2012

ЗЕЛЕНИНА В.А.,
студентка III курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

ОБОРОННО-ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З НАТО

Відносини України з НАТО розпочалися з приєднання 10 березня 1992 року, на запрошення Генерального секретаря НАТО М. Вернера, до участі в Раді євроатлантичного партнерства (РЄАП), членом якої наша держава залишається сьогодні є єдиною країною-партнером НАТО, що бере участь у всіх основних поточних миротворчих місіях під її проводом. Основоположними документами у відносинах України з НАТО на сьогодні є Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору від 9 липня 1997 р. і Декларація про її доповнення від 21 серпня 2009 р. Співпраця в практичних сферах регулюється 30 угодами між Україною та НАТО.[1]

Важливим напрямом залишається оборонно-технічне співробітництво з НАТО, що дозволяє використовувати міжнародну кооперацію в інтересах розвитку озброєння та оборонно-промислового комплексу України. З 2006 року НАТО надає допомогу Україні в утилізації надлишкових боєприпасів, протипіхотних мін та стрілецької зброї. В рамках відповідного Трастового фонду вже отримано міжнародну допомогу у розмірі 16,6 млн. євро. До 2019 року в рамках його 2-го етапу очікується допомога в розмірі 19 млн. євро. Активно триває розвиток «невійськового» виміру співробітництва, зокрема по лінії науки та охорони довкілля. Так, у вересні 2013 року підписано Імплементаційну угоду між КМУ та Організацією НАТО з підтримки про перезахоронення радіоактивних джерел, що утворилися внаслідок виконання військових програм колишнього СРСР в Україні. У липні 2013 року започатковано проект «Проведення природовідновлюваних робіт з локалізації та ліквідації нафтохімічного забруднення на території резервного парку військової частини А2788, м. Київ» в рамках Програми НАТО «Наука заради миру та безпеки».[2]

Протягом 2014 року країни-члени НАТО надали велику за обсягом матеріально-технічну допомогу ЗС України та гуманітарну допомогу населенню, постраждалому від дій Росії в Криму та проросійських терористів на Сході нашої держави, в 11 країнах-членах НАТО, а також країні-партнері НАТО – Ізраїль здійснюється медична реабілітація українських військовослужбовців, поранених в ході антитерористичної операції; започатковано проект, спрямований на переоснащення розграбованих терористичними угрупованнями піротехнічних підрозділів ДСНС та МВС в Донецькій та Луганській областях. Між Києвом та відповідними структурами НАТО налагоджено захищений зв'язок. Український національний контингент та персонал продовжив виконання завдань у рамках операції Міжнародних сил сприяння безпеці (МССБ) в Ісламській Республіці Афганістан та Багатонаціональних сил КФОР у Косово, Республіка Сербія.[3]

У сучасних умовах військово-політичної обстановки здійснено часткове скорочення чисельності особового складу й техніки зі складу національних контингентів та персоналу в Ісламській Республіці Афганістан та Косово, Республіка Сербія. В ході засідання щодо Афганістану в рамках Саміту НАТО (4-5 вересня 2014 року, м. Ньюпорт) Президент України П.О.Порошенко заявив про готовність нашої держави взяти участь у майбутній місії НАТО «Рішуча підтримка». Нотою Посольства Ісламської Республіки Афганістан в Брюсселі від 15 жовтня 2015 року № 488 повідомлено про офіційне затвердження Урядом Афганістану переліку потенційних операційних партнерів місії НАТО «Рішуча підтримка», до якого увійшла Україна.[3]

Зазначеними документами передбачається реалізація широкого спектру завдань на короткострокову перспективу. Основними з яких є:

- посилення обороноздатності та нарощення оперативних спроможностей Збройних Сил України у сучасних безпекових умовах;
- досягнення взаємосумісності Збройних Сил України зі збройними силами країн Альянсу;
- сприяння реформуванню та професіоналізації Збройних Сил України, впровадження у їх діяльність кращих військових стандартів;
- забезпечення участі Збройних Сил України у операціях з підтримання миру та безпеки під проводом Альянсу, залучення до Сил реагування НАТО.[2]

У рамках військового співробітництва з НАТО Збройні Сили України також приймають участь низці проектів та ініціатив Альянсу, що спрямовані на підвищення їх оперативних спроможностей та обороноздатності держави.

Україна та НАТО активно співпрацюють у плані підтримання безпеки та стабільності на євроатлантичному просторі.

Програма співробітництва у галузі оборонної реформи між Україною та НАТО масштабніша, ніж з будь-якою іншою країною-партнером і надає змогу Україні використовувати накопичений роками досвід та фахові знання країн — членів Альянсу у галузі оборонної реформи.

Технічне співробітництво між Україною та НАТО у галузі озброєнь передусім зосереджено на підвищенні рівня сумісності систем озброєнь з метою сприяння участі України у спільних операціях з підтримання миру.

Література:

1. Співробітництво Україна – НАТО у військовій сфері/ Місія України при НАТО [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://nato.mfa.gov.ua/ua/documents/acts>
2. Новицький В. План Дії НАТО: економічні питання/В. Новицький // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://soskin.info/ea/2003/4/20030405.html>
3. Посилення підтримки України зі сторони НАТО/Центр міжнародної безпеки та партнерства/[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ispc.org.ua/archives/2435>

КОРГАНАШВИЛИ Л.Д.,
д.э.н., профессор
кафедры международного бизнеса
Тбилисского государственного университета
имени И. Джавахишвили
(Грузия)

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ТУРИЗМ КАК ИНТЕГРАТОР ГРУЗИИ В МИРОВОЮ ЭКОНОМИЧЕСКУЮ СИСТЕМУ

В последнее время как в мировой экономике, так и в социально-экономическом развитии разных стран возрастает значение международного туризма. В условиях глобализации международный туризм способствует формированию нового типа пространственных связей, культурному обогащению стран, сближению разных народов и их интеграции в мировое сообщество.

Развиваясь под влиянием глобализации международный туризм увеличивает взаимосвязь и взаимозависимость стран, что в первую очередь происходит между соседними странами. Сила взаимных экономических импульсов зависит от размера экономик соседних стран и регионов, уровня их развития, в том числе и технологического, а также от особенностей национальных экономических и политических систем, условий ведения бизнеса, развития институтов экономического взаимодействия. Именно соседи, как правило, представляют собой наиболее значительные рынки сбыта товаров друг для друга. Между ними наиболее тесны связи в области приграничной торговли, транзита, трудовых миграций, туризма и т. д., соседи более быстро обмениваются «лучшими практиками» [1]. Эффект соседства возникает, если при разработке политики придерживаться принципа поощрения экономической интеграции [2, с.2].

Еще несколько лет назад для Грузии туризм не рассматривался в качестве приоритетной отрасли, а в последнее время ситуация в корне изменилась: в страну увеличились потоки иностранных туристов. В 2014 году количество международных туристских прибытий в Грузию составило 5,516 тыс. человек [3], что на 2,3% больше, чем в 2013 году, а по сравнению с 2000 годом оно выросло в 14 раз. Сравнение темпов роста международных туристских прибытий в Грузию и мире в целом показывает, что они в Грузии увеличивались значительно быстрее. Даже во время мирового финансового кризиса 2008 года, когда во всем мире уменьшилось количество международных туристских прибытий, их число в Грузии увеличилось на 23%. Самый большой рост числа международных прибытий наблюдался в 2012 году – 57% [4, с.5-6]. Всемирная туристская организация это увеличение оценила как самую высокую в Европе.

Наряду с тенденцией увеличения количество международных туристских прибытий растет и вклад туризма в ВВП Грузии. По оценке Всемирного совета путешествий и туризма в 2014 году прямой вклад путешествий и туризма составил 1,726.4 млн GEL (5.9% от ВВП), а общий вклад – 5,867.6 млн GEL (20.0% от ВВП). Непосредственно в этой отрасли занято 85,000 человек, что составляет 4.8 % от общей занятости, а с учетом связанных с ней отраслей – 300,500 человек – 16.9 % [5, с. 5]. Соответственно, туризм все больше превращается в фактор мультипликативного воздействия на экономику и социальную сферу страны.

Приоритет туризма в Грузии обусловлен богатым туристическим потенциалом, который способствует развитию фактически всех видов туризма. Грузия обладает объективными предпосылками для более активного выхода на мировой туристический рынок. Основой для интенсивного развития туризма в Грузии являются разнообразные природные ресурсы, историческое и культурное наследие. В настоящее время среди иностранных туристов большим спросом пользуется культурный, приключенческий и винный туризм, а также летние и зимние виды отдыха.

По данным Мирового экономического форума в 2015 году Грузия по конкурентоспособности путешествий и туризма находится на 71-ом месте (3.68 баллов) среди 141 стран мира, в том числе по приоритетности путешествий и туризма занимает 53-е место (4.76 баллов) [6, с. 154-155]. Хотя государство предпринимает ряд конкретных мер (модернизация инфраструктуры общего пользования, создание особых туристических зон, реконструкция существующих и строительство новых гостиниц, в том числе гостиниц высокого сегмента – «4 звезды» и «5 звезд», PR-кампании по продвижению страны на международный туристский рынок, подготовка квалифицированных кадров и т. д.), направленных на поддержку туризма, однако рынок туристских услуг страны характеризуется рядом проблем, среди которых главными являются: недостаточная известность и узнаваемость туристского брэнда «Грузия» за рубежом; недостаточный уровень изучения туристического потенциала страны; необходимость модернизации имеющегося туристского продукта и создания новых продуктов; низкое качество грузинского туристского продукта; низкий профессионализм работников туристской индустрии; низкий уровень бизнес-коммуникаций среди различных туристских фирм для решения общих рыночных проблем; отсутствие полной и объективной информации об особенностях потребностей в различных регионах Грузии, а также об особенностях спроса, в зависимости от региональных групп; низкий уровень инфраструктурного развития курортов и других туристских мест.

Для решения этих проблем в условиях жесткой конкуренции на мировом рынке туристских услуг необходимы новые методы формирования конкурентных преимуществ. Одним из путей решения этих проблем является интеграция, важнейшим преимуществом которой является получение эффекта синергии. В настоящее время на туристском рынке можно выделить следующие виды интеграционных объединений: стратегические альянсы, предпринимательские сети, кластеры, ассоциации и т. д. Исходя из зарубежного опыта, по нашему мнению, для Грузии целесообразно использовать кластерный подход, который сможет укрепить положение страны на мировом рынке туристских услуг и повысить уровень ее интеграции в мировую экономическую систему.

Литература:

1. Вардомский Л.Б. Между Европой и Азией: вопросы пространственного развития России http://inecon.org/docs/Vardomsky_PTIPU_2014_11.pdf
2. Доклад о мировом развитии 2009. – Вашингтон: Всемирный Банк, 2009, <http://www.un.org/ru/development/surveys/docs/worlddev2009.pdf>
3. Georgia. International arrivals (2005-2014). <http://stats.georgia.travel/Default.aspx>
4. Georgian tourism in figures: structure&industry data. 2013 <http://gnta.ge/wp-content/uploads/2014/08/eng.pdf>
5. The World Travel & Tourism Council (WTTC) <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/regional%202015/world2015.pdf>
6. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2013. World Economic Forum. Geneva, Switzerland 2015 http://www3.weforum.org/docs/TT15/WEF_Global_Travel&Tourism_Report_2015.pdf

МИХАЙЛОВ О.І.,
аспірант кафедри міжнародної економіки
Маріупольського державного університету

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЙ ЗЛИТТЯ І ПОГЛИНАННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИМИ КОРПОРАЦІЯМИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Останніми роками спостерігається зростання інтенсивності консолідації на світовому ринку злиттів і поглинань ТНК. Поряд із цим, сучасні виклики ринку формують нові вимоги для забезпечення успіху таких операцій. З огляду на це, злиття і поглинання як інтеграційні процеси мають реалізовуватися на комплексному підході оцінки економічної та соціальної ефективності.

У сучасному науковому колі велика кількість робіт присвячена різним аспектам злиття та поглинання транснаціональних корпорацій. Серед вітчизняних та зарубіжних дослідників найбільшу увагу даних проблематиці приділяють Гельнер І., Кириченко О., Лапшин Н., Марченко В., Пашутін Є., Уманців Ю., Жунг В, Джонс М., Чих Ч., Гарвін М. Дж., Міллер Дж. Б., Кавьело Н., Чен Ч., Парк Х., Кім Ду. Я. та інші.

Питанням доцільності та ефективності процесів злиття та поглинання корпорацій у межах певних країн присвячені систематичні дослідження та роботи урядових та міжнародних організацій. Проте, поряд зі значною дослідженістю як з теоретичної, так і з практичної точки зору даного питання, проблема ефективності реалізації трансграничних угод між компаніями залишається однією з найбільш актуальних, що потребує подальшого дослідження процесів злиття-поглинання корпорацій на світовому ринку.

Метою дослідження є визначення особливостей використання стратегій злиття та поглинання транснаціональних корпорацій.

Злиття і поглинання є популярним засобом забезпечення зростання компаній та передумовою для створення нових організаційних форм міжнародних компаній. Шляхом впровадження стратегій злиття і

поглинання компанії забезпечують, з одного боку, захист своїх інтересів, з іншого – реалізацію конкурентних переваг. У широкому розумінні поняття, злиття – це інтеграція двох або більше організацій у нову, яка передбачає повну передачу активів і зобов'язань від однієї компанії до іншої або об'єднання двох компаній в одну господарюючу одиницю.

Коли одна компанія встановлює контроль над іншою компанією та оголошує, що вона стала новим її власником, цю угоду називають поглинанням. Юридично придбана компанія зупиняє своє існування, покупець поглинає весь бізнес, і акції покупця продовжують котируватися на ринку. Злиттям, своєю чергою, буде називатися процес, коли дві компанії, часто приблизно однакового розміру, вирішують продовжувати свій бізнес як одна нова компанія, замість того, щоб залишатися різними компаніями, якими володіють і керують різні люди [8].

Злиття і поглинання (англ. mergers and acquisitions, M&A) компаній – комплекси дій, націлені на зростання загальної вартості активів за рахунок синергії, тобто, переваги спільної діяльності. Злиття і поглинання компаній описують перетворення двох компаній в одну. Злиття – це виникнення нової компанії в результаті об'єднання двох рівнозначних компаній, а поглинання – це викуп компанії, яка поглинається, компанією-поглиначем, у результаті чого поглинена компанія припиняє існування, а поглинач збільшується [9].

Також поглинання відбувається тоді, коли ТНК купує значну частину активів іншої ТНК і комбінує їх з активами своїх власних підприємств.

Сьогодні менше ніж 3% загальної кількості транскордонних злиттів і поглинань офіційно класифікуються як поглинання, решта – як злиття. Злиття і поглинання між фірмами в одній і тій же галузі називаються горизонтальними, між фірмами різних галузей, пов'язаних технологічним процесом виробництва готової продукції – вертикальними. Інші об'єднання компаній різних галузей називаються конгломератними.

Протягом останніх 15 років на транскордонні злиття і поглинання припадало 25-30% вартості всіх злиттів і поглинань у світовій економіці [10].

Усі операції злиття і поглинання поділено на два види корпоративних придбань:

- дружні злиття і поглинання (акцептовані радами директорів компаній);
- ворожі, організовані конкурентами (неакцептовані).

Основними цілями застосування стратегій злиття та поглинання ТНК є:

- отримання доступу до стратегічних активів інших компаній;
- вирішення проблеми надлишкових виробничих потужностей за допомогою консолідації бізнесу в так званих «зрілих галузях»;
- ослаблення конкуренції в галузях, що мають яскраво виражену географічну сегментацію;
- доступ до нових ринків, або до виробництва нових товарів та послуг;
- використання результатів НДДКР інших компаній та реалізація спільних проектів;
- розвиток нових напрямів діяльності ТНК.

Стратегії злиття та поглинання активно впроваджуються багатьма корпораціями. Перш за все, їх запровадження пов'язано з модернізацією, заміною, або скороченням надлишків існуючої виробничо-технологічної бази компанії. Досягнення зазначених завдань безпосередньо впливає на підвищення фінансово-господарської діяльності ТНК через скорочення витрат і підвищення організаційної гнучкості.

Дані стратегії широко використовуються ТНК у період короткострокового ослаблення економічної кон'юнктури. Так, компанії Ford Motor та General Motors активно застосовували інструмент скорочення кількості зайнятих на своїх виробничих підприємствах, часто з одночасним використанням інструменту кадрового аутсорсингу.

Активна експансіоністська політика ТНК широко проявляється насамперед через злиття і поглинання зарубіжних конкурентів. Так, для розширення операцій в Європі компанія General Electric придбала англійську компанію Time Heail Finance Ud. в угоді, вартість якої перевищила 200 млн. дол. США. Одночасно були укладені партнерські угоди з іншими підрозділами (компаніями V&Q and Comet) фірми Kingfisher – колишнім власником Time Retail Finance ltd. Угода дозволила компанії General Electric утвердитися на англійському ринку електропобутових товарів, а також на ринку споживчого кредитування Великобританії.

Одним з окремих випадків стратегії злиття можна вважати викуп акцій компаній, фінансований із зовнішніх джерел. Викуп акцій спрямований на зміну титулу власності і часто переслідує за мету змінити організаційно-правову форму компанії. Пік операцій викупу акцій ТНК припав на 1980-ті роки, особливо на другу половину 80-х років ХХ ст. Протягом 1980-2012 рр. загальна сума операцій з викупу акцій компаній США перевищила 500 млрд. дол. США, причому більше половини вартості угод (51%) припало на другу половину 1980-х років. Протягом цього періоду було здійснено 4,31 млн. угод з викупу акцій із застосуванням зовнішнього фінансування. При цьому вартість 79% угод не перевищувала 250 млн. дол. США, а в 61% угод обсяг необхідного фінансування становив менше 100 млн. дол. США. Близько половини всіх угод з викупу акцій компаній (за кількістю і вартістю) пов'язані з придбанням виробничих компаній [7].

Зовнішнє фінансування угод з викупу акцій здійснюється великими спеціалізованими ТНК, що володіють значними обсягами вільного капіталу. Протягом багатьох років лідерами цього сегменту фінансового ринку є такі компанії як Kohlberg Kravis Roberts (KKR) і Fortsmann Link. У 2011 році KKR придбав підрозділ Capsugel американської фармацевтичної компанії Pfizer Inc. за 2,375 млрд. дол. США [7].

З великих операцій з викупу акцій можна назвати придбання однієї з найбільших американських

медіакомпаній Metro Goldwyn Mayer фінансовим консорціумом у складі Providence Equity Partners, TPG, DLJ Merchant Banking в інтересах Sony Corp.

Також останнім часом активно запроваджуються стратегії виділення окремих компаній зі структури ТНК. Дана стратегія передбачає виділення частини компанії в окремий господарсько-незалежний підрозділ з подальшим здійсненням первинного розміщення акцій цього підрозділу. При цьому контрольний пакет акцій, як правило, залишається в руках головної компанії.

Позитивна динаміка щодо кількості та вартості мега-угод свідчить про явне пожвавлення світового ринку злиттів та поглинань. За даними дослідницького центру Economist Intelligence Unit зростання числа операцій зі злиття і поглинання ТНК викликане поступовим покращенням ситуації у розвинених економіках. Це дозволяє вже сьогодні говорити про те, що практично всі великі компанії незабаром переорієнтуються на експансію [8].

Стратегії злиття та поглинання корпорацій найбільше використовують ТНК з Північної Америки (48%). На другому місці за масштабами укладення угод злиття-поглинання ТНК знаходяться корпорації з європейських країн (27%).

На протікання процесів транскордонних злиттів і поглинань країн-членів Європейського Союзу зробила великий вплив досить жорстка антимонопольна політика цих держав. Відсутність великих об'єктів для транснаціональних угод в країнах Центральної та Східної Європи і в деяких інших регіонах негативно вплинула на динаміку злиттів та поглинань серед ТНК цих країн.

До використання стратегій злиття-поглинання досить часто вдаються й ТНК з Азіатсько-Тихоокеанського регіону, де частка даних угод складає близько 19% від загальносвітового обсягу злиття-поглинання компаній. У даному регіоні найбільш поширеними стають злиття і поглинання в Японії.

Діяльність транснаціональних корпорацій на основі стратегій злиття-поглинання пояснюється різними причинами. Основою запровадження даних стратегій є прагнення ТНК до швидкого розширення масштабів своєї діяльності за рахунок вже існуючого бізнесу іншої компанії. Дослідження показали, що основними цілями застосування стратегій злиття-поглинання є отримання доступу до стратегічних активів інших компаній, доступ до нових ринків, або до виробництва нових товарів та послуг, використання результатів НДДКР інших компаній та реалізація спільних проектів, розвиток нових напрямів діяльності ТНК та інше.

Велика частина так званих «транскордонних» злиттів та поглинань відбувалася в банківській сфері, у страхуванні, в автомобільній, хімічній та фармацевтичній промисловості, а також у сфері телекомунікацій.

Вони були спрямовані на глобальну реструктуризацію, або стратегічне позиціонування компаній в цих галузях.

Крім позитивного ефекту у результаті злиття-поглинання компаній, існують й негативні наслідки реалізації даних стратегій, пов'язані з витісненням національних виробників та монополізацією ринку. У результаті масштабних поглинань іноземними ТНК національних компаній виникає можливість надмірного контролю національного ринку з боку іноземних корпорацій, що, у кінцевому підсумку, може стати загрозою економічній безпеці країни.

З метою зменшення можливого негативного впливу іноземного капіталу на національну економіку уряди країн повинні зосереджувати увагу, перш за все, на створенні необхідного антимонопольного законодавства, запровадженні ефективно діючих вхідних бар'єрів для закордонних філій ТНК. Особлива увага повинна приділятися контролю процесів злиття-поглинання компаній, що представляють стратегічний інтерес для національної економіки.

Література:

1. Гельнер І. Особливості мотивів транснаціоналізації шляхом транскордонного злиття та поглинання/ І.Гельнер // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 12. – С.183-185.
2. Кириченко О.А. Вплив ризиків компаній при здійсненні М&А/ О.А. Кириченко, О.В. Ваганова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 8. – С. 110-117.
3. Марченко В.М. Оцінка здатності та готовності корпорацій до злиття та поглинань/ В.М. Марченко //Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 7/8. – С. 82-86.
4. Пашутін Є. Поняття поглинання компаній/ Є. Пашутін //Юридична Україна. – 2012. – № 12. – С. 96-100.
5. Томарева В.В. Теоретичні аспекти впливу транскордонного злиття і поглинання на економічний розвиток [Текст] /В.В. Томарева //Інвестиції: практика та досвід.– 2008. - №8. – С.26-30.
6. Уманців Ю. Злиття та поглинання компаній у контексті фінансово-економічної кризи / Ю. Уманців //Банківська справа. – 2011. – № 3. – С. 48-56.
7. Burrows D. Biggest M&A Deals of 2012 [Електронний ресурс] / Investorplace // – Режим доступу: <http://investorplace.com/2012/12/7-biggest-ma-deals-of-2012>.
8. Economist Intelligence Unit [Електронний ресурс] / EIU // – Режим доступу: <http://www.eiu.com/Default.aspx>.
9. World Investment Report 2013 [Електронний ресурс] / UNCTAD// – Режим доступу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2013_embargoed_en.pdf.

10. Jung W. Empirical Assessment of Internationalization Strategies for Small and Medium Construction Companies / Jung W., Han Seung H., Park H.; Kim Du Y. // Journal of construction engineering and management. – December 2010. – p. 1306-1318.

OLEŹDZKA J.,
doktor nauk o polityce, adiunkt
Wydział Historyczno- Socjologiczny
Uniwersytet w Białymstoku
(Rzeczpospolita Polska)

REINTEGRACJA PRZESTRZENI PORADZIECKIEJ W PROCESIE LEGITYMIZACJI PRZYWÓDZTWA PAŃSTWOWEGO FEDERACJI ROSYJSKIEJ

Sposób prowadzenia polityki zagranicznej zawsze jest skoordynowany z logiką polityki wewnętrznej państwa, w Federacji Rosyjskiej jednak ten związek jest szczególnie ścisły. Mamy do czynienia z praktyką szczególnie intensywnej ekstrapolacji (emanacji) polityki wewnętrznej w zagranicznej. Sytuacja społeczno - polityczna nie tylko wpływa na proces prowadzenia polityki międzynarodowej, ale ją determinuje. Przykładem był chaos w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej w połowie lat 90. interpretowany jako ekstrapolacja trudnej sytuacji wewnętrznej, zaistniałej w efekcie nieudanych reform gospodarczych oraz osłabienia legitymacji przywódcy państwowego. Rosyjska dyplomacja przybiera częstokroć postać narzędzia polityki krajowej. Podkreślić należy jednak głównie jej rolę służebną. Kierunki aktywności są pochodnymi aktualnej sytuacji na scenie polityczno - partyjnej. Pragmatyczne wykorzystywanie aktywności międzynarodowej do stabilizacji i poszerzenia obszaru poparcia udzielanego przez społeczeństwo przywódcy państwowemu było charakterystyczne zarówno w działaniach prezydenta Jelcyna, jak i jego następcy. Od 2000 roku transformację rosyjskiej polityki zagranicznej determinują oczywiście zmienne specyfiki geopolitycznej, jednak zdecydowanie większe znaczenie miała personalna zmiana na stanowisku prezydenta Federacji Rosyjskiej. W. Putin dzięki poprawie kondycji finansowej państwa miał możliwość dokonania weryfikacji rzeczywistej pozycji państwa na scenie globalnej oraz rozpoczęcia działań interwencyjnych, ukierunkowanych przede wszystkim na waloryzację roli Federacji Rosyjskiej w kreowaniu stosunków międzynarodowych. Udało się odzyskanie pozycji patronackiej w stosunku do państw słabszych politycznie i gospodarczo. Silna prezydentura W. Putina umocniła tylko aspekt terytoriocentryczny w konstruowanej polityce zagranicznej. Nadal jednak postępuje proces stopniowego marginalizowania wpływu opinii publicznej na całokształt spraw związanych z relacjami międzynarodowymi. Kluczem do zrozumienia kierunków (wektorów) aktywności zagranicznej Federacji Rosyjskiej jest pojęcie interesu narodowego. Jego interpretacja umożliwia zmienność nastawienia rosyjskich decydentów do spraw stanowiących *clue* strategii mocarstwowej państwa. Stopniowe przekształcenia rosyjskiej filozofii bezpieczeństwa dokonywały się już od połowy lat 90., natomiast podczas prezydentury W. Putina powróciła zarówno retoryka imperialna jak i minimalizowanie samodzielności rosyjskiej dyplomacji (wpływ S. Iwanowa). Globalizacja zagrożeń bezpieczeństwa międzynarodowego podtrzymuje takie ujęcie relacji międzynarodowych. Tradycyjny, historycznie eksploatowany antyokcydentalizm został więc uzupełniony przez strach przed fundamentalizmem islamskim oraz chińskim osadnictwem. Zasadnicza treść polityki zagranicznej pozostała taka sama od dziesięcioleci. Zmieniają się jedynie uwarunkowania zewnętrzne oraz, co za tym idzie/ forma realizacji i strategia rosyjskiego, wielowiekowego postulatu postrzegania polityki międzynarodowej przez pryzmat terytoriocentryzmu (determinizmu przestrzeni). Wielkość obszaru i liczba mieszkańców, czyli dwa zasadnicze atuty Rosji, warunkujące jej wysoką pozycję negocjacyjną w stosunkach międzynarodowych, w czasie transformacji systemowej i pod wpływem tendencji globalizacyjnych, w tym deterytorializacji zagrożeń, okazały się źródłem kryzysu całej przestrzeni poradzieckiej.

O realnej sile Rosji świadczy jej faktyczny potencjał stabilizacyjny i destabilizacyjny, dodatkowo legitymizowany przez rosyjski determinizm historycznego rozwoju imperium. Możliwy jest on do wykorzystania jako argument w grach geopolitycznych. Zachód preferuje bowiem przewidywalną w działaniach Rosję, która bezpowrotnie odeszła od roli destabilizatora regionu. Dążenie Rosji do uzyskania statusu łącznika Zachodu z Azją podyktowane jest zarówno historycznymi tradycjami synkretycznej tożsamości cywilizacyjnej, jak i konformistycznymi zamierzeniami współuczestniczenia a nawet kreowania wszystkich najważniejszych inicjatyw geopolitycznych. Oficjalna retoryka W. Putina i jego ekipy udawała co prawda, że dokonała się epokowa zmiana w sposobie myślenia o roli Rosji w środowisku międzynarodowym, jednak między oficjalną wykładnią a praktyką dyplomatyczną jest znaczący rozdźwięk. Rosjanie walczą o odzyskanie pełnej sprawności w polityce zagranicznej i ponownej dominacji w sferze globalnej, strefowej (obejmującej „bliską zagranicę”) i regionalnej (od Europy przez Bliski Wschód do Azji Wschodniej). Wektory rosyjskiej aktywności międzynarodowej nie rozkładają się w sposób równomierny: w zależności od sytuacji wewnętrznej i poziomu stabilności oraz siły przywództwa państwowego w pragmatyczny sposób steruje się kierunkami polityki zagranicznej. Poziomy porozumienia z innymi aktorami sceny międzynarodowej budowane są na bazie czysto koniunkturalnej. To jednorazowa lub krótkotrwała wspólnota interesów, bez konieczności utworzenia obszaru wspólnoty aksjologicznej, cywilizacyjnej, kulturowej. W latach 90. powstał co prawda rodzaj zależności oparty o gospodarczą pomoc Zachodu, przeznaczoną na demokratyczną transformację kraju, jednak były to więzi nietrwałe, w dużej mierze projektowane przez Zachód. Dla Rosjan była to okazja do podjęcia dialogu o charakterze czysto konsumpcyjnym, zdeideologizowanym. Do 1994 roku Rosja była poradziecką rekordzistką pod względem wielkości pomocy finansowej otrzymanej od partnerów zagranicznych.

Головною труднощію в будові нового місця геополітичного Федерacji Росyjskiej було доокрешення ролі і компетенції порадzieckiej спадkobierczyni oraz konieczność pragmatycznej redefinicji projektu imperialnego. Powstać miało państwo o cechach mocarstwowych, wyposażone zarówno w rozległe terytorium, jak i zamieszkiwane przez niejednorodne etnicznie społeczeństwo. Rosyjska interpretacja mocarstwowości zakładała przede wszystkim odzyskanie statusu pełnoprawnego partnera USA i nowy podział stref wpływów na świecie, służący faktycznej reintegracji (zarówno w sferze politycznej, gospodarczej jak i cywilizacyjnej) przestrzeni poradzieckiej. Zaznaczyć należy że dla Rosjan zarówno imperializm, jak mocarstwowość nie mają negatywnych konotacji. Inicjatywa Jelcyna, rozpoczęta podpisaniem Porozumienia Białowieskiego, była poszukiwaniem formalnego wyrazu imperialnych dążeń poradzieckiej spadkobierczyni. U genezy projektu WNP leżało przekonanie, częstokroć celowo pomijane podczas populistycznych wystąpień Jelcyna w regionach, iż możliwe jest utrzymanie kontroli polityczno - ekonomicznej nad usamodzielnionymi partnerami oraz wypracowanie mechanizmów przenoszących radzieckie zależności w rzeczywistość transformacyjną. Prezydent Borys Jelcyn wykorzystywał więc Wspólnotę Niepodległych Państw, przynajmniej w początkowej fazie jej istnienia, do budowania własnego projektu legitymizacyjnego przywództwa państwowego. Jelcyn w swoich deklaracjach projektujących WNP (szczególnie w jej rosyjsko – białorusko – kazachsko - ukraińskim rdzeniu) przedstawiał tę strukturę jako wspólnotę dialogu historyczno – cywilizacyjnego, respektującego zarówno odrębne założenia wynikające z etnicznej specyfiki tych państw, jak i ich potrzeb ekonomicznych. Konieczność zapewnienia bezpieczeństwa członkom organizacji powodowała, że w zależności od definicji zagrożeń stosowano doraźne rozwiązania (w dużej mierze propagandowe - np. stworzenie w 2000 roku Centrum Antyterrorystycznego WNP czy też ustanowienie Zjednoczonych Strategicznych Sił Zbrojnych). Praktyka polityczna wykazała, iż w dialogu wewnątrz tzw. „bliskiej zagranicy” Federacja Rosyjska stosowała tę samą metodykę, co jej ustrojowa poprzedniczka - argumenty należące do szeroko rozumianej sfery uzależnienia ekonomicznego ze szczególnym uwzględnieniem szantażu surowcowego (w tym stale utrzymującego się na wysokim poziomie zadłużenia energetycznego). W początkach prezydentury W. Putina organizacja WNP stała się elementem geopolitycznej gry stosowanej w ramach argumentów legitymizacji geopolitycznej. Zmienił on sens ideowy tej struktury, bowiem zdecydował o wystąpieniu Federacji Rosyjskiej z układu o bezwizowym ruchu obywateli WNP wewnątrz krajów tej wspólnoty. Równocześnie eksplorował miejsce ideologii reintegracyjnej w stosunkach binarnych na obszarze WNP i stosował metody uzależnienia ekonomicznego wobec partnerów.

САВЧЕНКО Г.С.,
студент ОКР «Магістр» спеціальності
«Менеджмент організацій і адміністрування»
Маріупольського державного університету

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

На шляху інтеграції України у світовий економічний простір стоїть значна кількість перешкод і проблем, головними з яких можна назвати низьку конкурентоспроможність українських товарів на світових ринках, недосконалу структуру експорту, від’ємне торговельне сальдо, невисоку інвестиційну привабливість України, деякі недопрацювання з боку законодавства.

Найбільшу частку у експорті України складають недорогocінні метали та вироби з них і мінеральні продукти. Структура українського експорту є не диверсифікованою і зосереджена в основному на сировинних ресурсах, напівфабрикатах і невисокотехнологічних товарах.

В сучасних умовах розвитку світового господарства подібна спеціалізація експорту є неоптимальною з трьох причин:

- сировина, на відміну від технологій чи знань, вичерпується і не відновлюється;
- низький рівень переробки зазвичай означає низькі прибутки;
- у конкурентному світі сировину завжди можна замінити аналогічною сировиною з іншої країни, що робить попит на неї високо еластичним і зумовлює значні коливання ціни [5].

За дослідженнями Міжнародного інституту менеджменту (IMD, Швейцарія, м.Лозанна), який вважається найбільш професійним та об’єктивним, по рейтингу конкурентоспроможності Україна посідає 46 місце з 55 досліджуваних країн з індексом конкурентоспроможності 45,479. За складовими критеріями макроекономічних показників Україна посідає 43-тє місце, а за ефективністю бізнесу – 32-ге місце. Виходячи з цього можна зробити висновок про досить низький рівень конкурентоспроможності України. [6].

Основними причинами невисокої конкурентоспроможності української продукції на світових ринках є:

- низька якість, невідповідність сучасним потребам споживачів;
- мала частка готової продукції, орієнтація на товари з низькою доданою вартістю;
- висока енергомiсткість виробництва, що ставить вартість продукції у пряму залежність від ціни імпортованих енергоносіїв, в першу чергу це стосується продукції хімічної та металургійної галузей;
- технологічна відсталість і високий рівень зношеності обладнання;

- відсутність у малого та середнього бізнесу досвіду продажу на зовнішніх ринках в умовах підвищеної конкуренції та інші [5].

Забезпечити зростання конкурентоспроможності вітчизняних товарів і відповідно вдосконалення структури експорту можна за рахунок наступних заходів:

- 1) закріплення на державному рівні заходів щодо забезпечення пріоритетного розвитку експортоорієнтованих підприємств, спрямованих на оптимізацію структури торгівлі товарами та послугами, що посприє диверсифікації експорту на основі модернізації промислово-технологічних потужностей.
- 2) розробка та впровадження плану дій з підвищення конкурентоспроможності українських експортерів, що базуватиметься на підвищенні продуктивності праці, якості товарів, ефективного використанні ресурсів.
- 3) реалізації стратегії співробітництва з міжнародними організаціями економічними союзами, ТНК, що забезпечить зміцненню зв'язків з економічними партнерами.
- 4) розширення системи національної інфраструктури з метою створення потужної логістичної, транспортної та інформаційних ланок, які з'єднують Європу та Азію [1].

Ще однією проблемою інтеграції України у світове господарство є невисока інвестиційна привабливість.

Закордонні інвестиції є важливим фактором зростання економіки будь-якої країни, тому залучення іноземних інвестицій в Україну набирає великої ваги.

За своїм потенціалом Україна має багато сприятливих умов для інвестування, зокрема такі як дешева робоча сила, відносно невисока вартість оренди, близькість до потужних ринків збуту і сировини (ринки ЄС та країн Азії). Проте є і ряд недоліків: відсутність кваліфікованих кадрів, недостатньо розвинута інфраструктура, суперечності у законодавстві, пасивність держави щодо стимулювання інвестицій у відповідні галузі, - усунення яких створить сприятливий інвестиційний клімат в Україні [6].

Відносини між Україною та ЄС довгий час розвивалися поки не досягли теперішнього рівня, коли ЄС став основним стратегічним і торговельним партнером України. Для подальшої інтеграції Україна здійснює активні кроки зі свого боку і ЄС позитивно реагує на них. Так після вступу до СОТ Україна значно наблизилась до Європи і створила передумови до глибшої інтеграції.

Але на шляху інтеграції у світову економіку стоїть чимало проблем, основними з яких є низька конкурентоспроможність української продукції, неефективна структура вітчизняного експорту і як наслідок від'ємне зовнішньоторговельне сальдо, не надто сприятливий інвестиційний клімат, певні законодавчі перешкоди та інше. Вони потребують негайного вирішення, інакше будуть надалі продовжувати гальмувати процеси інтеграції України у світовий економічний простір. Таким чином, бачимо, що на шляху до інтеграції України у світовий економічний простір існує значна кількість проблем, які затримують цей процес.

Література:

1. Власюк О.С. Експортна стратегія України як чинник конкурентної боротьби на світовому ринку//Зовнішня торгівля: право та економіка, 2008. - №4. – С. 20-27.
2. Дедеркал Г.П. Напрямки інтегрування України в сучасну світову економічну систему// Актуальні проблеми економіки, 2008. – №8, - С. 64-66.
3. Мартиненко В.Ф. Залучення зовнішніх інвестицій в економіку України: методологічний аспект// Зовнішня торгівля: право та економіка, 2008. - №4. – С. 91-97.
4. Пирожков С.І. Східноєвропейський гео економічний вектор зовнішньої політики України// Формування ринкових відносин в Україні, 2008. - №6.- С. 145-151.
5. Стеценко Ж.В. Формування експортного потенціалу в Україні// Економіка та держава, 2008. - №7. – С. 22-25.
6. Тульчинська С.О. Місце України за міжнародними рейтингами конкурентоспроможності// Формування ринкових відносин в Україні, 2008. - №8. – С. 30-35.

ТРОФИМЕНКО М. В.,

к. політ. н., доцент

кафедри міжнародних відносин

та зовнішньої політики

Маріупольського державного університету

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ АСЕАН

Процеси глобалізації, інтеграції, що активно розвиваються в останнє десятиліття зумовлюють небачений розвиток регіональних міжурядових організацій, які інтегрують все більше країн, об'єднуючи цілі континенти та перебирають все більше наднаціональних повноважень. З подальшим розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, розвитком соціальних мереж, перебранням все більшої кількості повноважень держав, міжнародні організації починають обійматися питаннями сприйняття себе в інших регіонах, країнах,

формування іміджу своїх політичних лідерів серед населення інших країн та своїх інтеграційних об'єднань. Таким чином питання розвитку публічної дипломатії набуває все більшої актуальності, наднаціональні структури міжнародних інтеграційних об'єднань дуже активно використовують методи публічної дипломатії в своїй діяльності, створюючи окремі підрозділи в своїх структурах управління.

Надзвичайно важливим ресурсом розвитку публічної дипломатії як окремих країн, так і міжнародних організацій є соціальні мережі, які дуже стрімко розвиваються. Так, сьогодні в світі більше 950 млн. людей є користувачами Фейсбук, з яких 223 млн. в Європі. 500 млн. людей заходять в Фейсбук щоденно, причому зростання щоденних заходів з 2010 по 2011 рр. склало 48%. Щосекунди у Фейсбук створюються 5 нових профілів, в середньому користувач Фейсбук витрачає 20 хвилин на один захід в мережу, 50% 18-24-річних людей заходять в Фейсбук щойно прокидаються [9]. Міжнародні організації, уряди країн, урядові установи, політичні лідери, дипломати дуже активно використовують Фейсбук, Твітер, Інстаграм інші мережі для формування уявлення про себе, донесення основних новин щодо своєї діяльності направлені на аудиторії інших країн, міжнародних організацій, що і є основною метою публічної дипломатії. Соціальні мережі й Інтернет в цілому значно здешевили реалізацію публічної дипломатії, проте рівень витрат на цю статтю в бюджетах країн, міжнародних організацій постійно збільшується, підкреслюючи значущість, актуальність та необхідність публічної дипломатії як для країн, так і для міжнародних організацій.

Асоціація держав Південно-Східної Азії (англ. Association of SouthEast Asian Nations, ASEAN, АСЕАН) — геополітична та економічна міжнародна організація, до якої входять 10 країн, розташованих в Південно-Східній Азії. У 1960-х роках розпад колоніальних імперій призвів до отримання незалежності Філіппінами, Малайзією та Індонезією. Лідери новостворених держав бажали бути впевненими у тому, що лідери сусідніх держав не будуть втручатися у їхні внутрішні справи. Найбільше цього побоювались такі невеликі країни, як Сінгапур та Бруней. У результаті основними засадами нової регіональної організації стали невтручання у внутрішні справи, консенсус, невикористання сили та неконфронтація. Організація була створена 8 серпня 1967 року Філіппінами, Малайзією, Індонезією, Сінгапуром і Таїландом, які прийняли Бангкокську декларацію. Згодом до них приєдналися Бруней, Камбоджа, Лаос, Бірма та В'єтнам. Союз було закріплено на папері у вигляді Договору про дружбу та співробітництво АСЕАН в Південно-Східній Азії у 1976 р. на Балі.

Площа суходолу, яку займає АСЕАН, становить 4,46 млн. км² – 3% площі суходолу Землі, сукупне населення приблизно 600 млн. осіб — 8,8% населення світу.

АСЕАН, на відміну від НАТО і ЄС, ще не використовує термін «публічна дипломатія» в своїй практиці і не має спеціалізованого відділу з публічної дипломатії. Тим не менш, різні інституційні рівні організації вже реалізували ряд заходів публічної дипломатії.

АСЕАН працює над тим, щоб успішно керувати інформацією задля створення відчуття приналежності і взаєморозуміння між його державами-членами. Організація збільшила використання публічної дипломатії задля створення «Спільноти АСЕАН» у 2015 році. Діяльність АСЕАН у сфері публічної дипломатії «спрямована на те, щоб допомогти АСЕАН роз'яснити свою політику і діяльність регіональному та міжнародному співтовариству» та «залучити людей до вирішення регіональних питань та участі у процесі побудови спільноти» [8]. Своєю діяльністю у сфері публічної дипломатії АСЕАН намагається боротися з невірним сприйняттям організації як слабого і незначного регіонального та глобального гравця.

Секретаріат АСЕАН проголошує «Єдиний погляд, єдиний колорит, єдина спільнота» в якості офіційного девізу організації. Цей девіз пов'язаний з сенсом публічної дипломатії, який АСЕАН представляє своїм громадянам і всьому світу: «АСЕАН – це своєрідний концерт азійських націй на південному сході, що прагнуть стабільності, миру та процвітання, пов'язаних партнерством у динамічному розвитку та співтовариством небайдужих громад».

У АСЕАН почали розробляти механізми публічної дипломатії після холодної війни, особливо після приєднання десяти нових членів у 1999 р. Починаючи з 1989 року, конференції за участю міністрів АСЕАН відповідальних за інформацію проходять щороку, і щороку їх учасники визнають необхідність поширювати інформацію про АСЕАН серед держав-членів та за їх межами. Ці конференції відіграли провідну роль у розвитку багатьох механізмів та інституційних структур публічної дипломатії, таких як, наприклад, веб-портал АСЕАН, веб-сайт АСЕАН з питань культури та інформації та плани держав-членів щодо комунікації. Із створенням першого статуту у 2008 році у АСЕАН заявили, що організація буде більше практикувати публічну дипломатію.

Прийняття Хартії АСЕАН у 2007 році вважається відправним пунктом у історії АСЕАН. Хартія вважається важливим механізмом публічної дипломатії, що демонструє єдність, владу та згуртованість організації зовнішнім аудиторіям. У Хартії описано створення фонду АСЕАН, який виконує схожі функції з установами з питань публічної дипломатії. Діяльність фонду АСЕАН спрямована на побудову спільноти АСЕАН шляхом сприяння підвищенню поінформованості про особистості АСЕАН, а також через взаємодію між людьми та тісну співпрацю між різними зацікавленими та впливовими сторонами в регіоні. Підписуючи Себуанську Декларацію про прискорення створення співтовариства АСЕАН, у АСЕАН залишилися вірними курсу подальшого їх розвитку діяльності у сфері публічної дипломатії, залучуючи та встановлюючи кращі контакти зі своїми державами-членами. У рамках цієї Декларації в АСЕАН також склали План дій Соціально-культурного співтовариства АСЕАН з метою підвищення рівня поінформованості громадськості, обміну думками та збільшення кількості учасників. Крім того, у 2010 році організація розробила Майстер-план з інтеграції АСЕАН. Деякі дії, передбачені цим планом, включають організований зв'язок з громадськістю,

інформаційно-пропагандистську діяльність та створення партнерських відносин на регіональному та національному рівні. Крім того, у 2012 році, комунікаційні та інформаційні представники від міністерств інформації держав-членів АСЕАН зустрілися, щоб обговорити створення плану з комунікацій для ефективного просування створення співтовариства АСЕАН до 2015 року.

АСЕАН практикує публічну дипломатію через нечітко сформовану, децентралізовану та багатошарову структуру відділів, нескоординовані напрями діяльності та програми. Секретаріат АСЕАН та додаткові установи відіграють важливу роль у поширенні інформації про діяльність АСЕАН. Конференції за участю міністрів АСЕАН відповідальних за інформацію, мають велике значення та стимулюють організації до активнішого розповсюдження інформації та покращення комунікаційних механізмів. Веб-портал АСЕАН, веб-сайт АСЕАН з питань культури та інформації та плани держав-членів щодо комунікації також є основою публічної дипломатії організації.

Проаналізуємо публічну дипломатію АСЕАН за основними компонентами: вивчення громадської думки та встановлення діалогу із закордонним суспільством (listening), інформаційні кампанії для формування позитивної думки у зарубіжних країнах (advocacy) [3], залучення (engagement), оцінювання (evaluation).

1. Вивчення громадської думки та встановлення діалогу із закордонним суспільством (listening – англ. слухання).

Процес вивчення громадської думки та встановлення діалогу із закордонним суспільством передбачає збір даних про зовнішнє сприйняття, аналіз цих даних, визначення проблем та вживання заходів щодо поліпшення / регулювання стратегії поведінки. Ефективне вивчення громадської думки може бути виконане за допомогою ефективного дослідження, аналізу та взаємодії з зовнішніми аудиторіями. Планування і виконання вищезгаданих пунктів здійснюється всередині організації, яка дослуховується до цільової аудиторії. Тому дуже важко оцінити можливості, які надає вивчення закордонної громадської думки міжнародним організаціям.

АСЕАН не вистачає офіційного механізму для вивчення громадської думки цільової аудиторії. Тим не менш, організація використовує конференції, саміти та події, щоб зібрати інформацію про погляди внутрішньо та зовнішньополітичних діячів, експертів та громадянського суспільства. АСЕАН також використовує діалог з аудиторією країн, які не входять до складу АСЕАН для обміну ідеями та інформацією. Такий діалог допомагає АСЕАН краще зрозуміти те, як сприймаються цілі та діяльність організації.

Досліджуючи процес вивчення громадської думки (слухання) у публічній дипломатії НАТО, ЄС та АСЕАН стає очевидним, що всі три організації спрямовують зусилля на краще розуміння суспільної думки щодо сприйняття цих організацій серед цільової аудиторії. Тим не менш, природа та інтенсивність цих заходів не є однаковими.

2. Інформаційні кампанії для формування позитивної думки у зарубіжних країнах (advocacy).

Інформаційні кампанії для формування позитивної думки у зарубіжних країнах (advocacy) є «одностороннім каналом» для спілкування із зовнішніми аудиторіями через зв'язки з пресою та інформаційну роботу. Цей процес має за мету ретельний відбір цільових аудиторій та використання міжнародними організаціями цифрових та мультимедійних технологій.

АСЕАН різко збільшила свою діяльність у сфері зв'язків з пресою та громадськістю після закінчення холодної війни, вступу десяти нових членів та затвердження Хартії АСЕАН. До цього, АСЕАН практикувала більш «елітну» та «таємну» дипломатію, яка не була доступна ЗМІ. Оскільки АСЕАН була заснована «елітою», організація і зараз в основному «спілкується через виступи, спільні заяви після зустрічей та публікації еліти».

Запуск сайту АСЕАН [7] у 1995 р. допоміг консолідувати інформаційні зусилля організації. Цей веб-сайт містить розділ «Новини», в якому розміщено останні новини організацій, заяви та комюніке керівництва. На сайті зберігаються відповідні документи та публікації, наявні мультимедійна галерея та календар подій. До сайту вдалося залучити різноцільову аудиторію: дослідники (80% усіх відвідувачів), бізнесмени (15% усіх відвідувачів), міжнародні організації та приватні особи (5% усіх відвідувачів) [8]. На додаток до основної сторінки АСЕАН мала два веб-сайти з публічної дипломатії: Культурний та інформаційний портал АСЕАН та Медіа-портал АСЕАН. Після появи проблеми із залученням відвідувачів на сайти, регулярного оновлення контенту та інтеграції цих сайтів у соціальні мережі, організація вирішила об'єднати ці веб-сайти та інтенсивніше впроваджувати новітні цифрові технології.

Не дивлячись на те, що АСЕАН не веде мовлення, деякі з її держав-членів прагнуть просувати організацію через свої національні ЗМІ. Наприклад, у Таїланді є канал 24 Thai-ASEAN News Network, на якому транслюються новини та події англійською мовою, та АСЕАН ТБ (транслює програми та передачі на економічні, політичні, соціальні та культурні теми англійською мовою). Поки що, канал АСЕАН ТБ не здобув широку аудиторію у межах АСЕАН, але він діє як поєднуюча ланка між громадянами з 120 країн та з чотирьох континентів, що сприяє співробітництву між країнами АСЕАН і поліпшенню співробітництва між державами-членами АСЕАН.

У березні 2012 р., на конференції за участю міністрів АСЕАН, відповідальних за інформацію, було проголошено, що «АСЕАН повинна збільшити популярність у соціальних мережах, що допоможе організації й надалі бути актуальним джерелом інформації», особливо серед молодшого населення. Відтоді АСЕАН значно розширила використання соціальних мереж. АСЕАН підтримує сторінку у Facebook та щодня викладає короткі повідомлення, а також новини, відео, фото та інформацію про різноманітні події. Twitter акаунт Секретаріату АСЕАН «вводить дипломатію у цифровий вік ... для того, щоб встановити зв'язок з громадянами, компаніями та

іншими недержавними суб'єктами». На каналі організації у YouTube надається відео про різні дипломатичні, культурні та економічні заходи, здебільшого про Товариство АСЕАН-2015. Окрім соціальних мереж, АСЕАН має аккаунти на Flickr та Scribd (місце зберігання публікацій та документів АСЕАН).

Такий підхід до оцінювання інформаційних кампаній демонструє, що АСЕАН має добре розвинені зв'язки та інформаційні програми. АСЕАН робить свій веб-сайт цікавим завдяки централізованому та добре розробленому розділу новин, в якому надаються прес-релізи, заяви чиновників, аудіовізуальні дані та календар подій.

3. Залучення (engagement)

Ефективне залучення є важливим підходом публічної дипломатії, необхідним для того, щоб привернути увагу відповідних суб'єктів та громадськості до дебатів та справ організації. Процес взаємодії являє собою «двосторонній канал» спілкування. Залучення у міжнародних організаціях оцінюється через діяльність, здійснювану цільовою аудиторією та групами [8].

Діяльність АСЕАН також спрямована на залучення цільової аудиторії. АСЕАН просувала неформальні діалоги (саміти, конференції, семінари) у якості засобу залучення лідерів держав-членів. Саміти АСЕАН стали «скоріш інструментом публічної дипломатії, ніж частиною політичного процесу». Ці саміти дозволили внутрішній та зовнішній еліті встановити міцні професійні зв'язки й успішно вирішувати складні питання.

АСЕАН відома тим, що приділяє особливу увагу залученню експертів до процесу прийняття рішень. Інститути стратегічних та інститути міжнародних досліджень АСЕАН (з філіями у кожній державі-члені) були створені, щоб привернути увагу вчених, інтелектуалів, журналістів, бізнес-еліти та чиновників до науково-дослідницької діяльності. Такі заходи зазвичай проводяться у формі аналізу та публікацій, але експерти, запрошені АСЕАН, мали змогу брати участь у різних конференціях, семінарах, практикумах і зустрічах на найвищому рівні. Просування АСЕАН науково-дослідницької діяльності є важливим засобом для встановлення конструктивних відносин між експертами та науковцями у межах і за межами організації.

АСЕАН приділяє особливу увагу залученню громадян. Організація формалізувала процес офіційної реєстрації установ, пов'язаних з АСЕАН. Тим не менш, АСЕАН підтримує та здійснює ряд міжнародних проєктів за участю громадськості по всьому світу.

АСЕАН активізує свої зусилля щодо просування культурної дипломатії та обмінів молоддю. Організація розробила дві інтерактивні онлайн гри («Next Top Chef» та «The Legend of the Golden Talisman») з метою підвищення обізнаності про організацію, її місце, і культуру країн-членів. Програма «ASEAN Quiz Program» спрямована на підвищення знань про АСЕАН серед зростаючого покоління. Крім того, у Сінгапурі було створено університетську програму обміну ASEAN Scholarship, що націлена на «надання молоді АСЕАН можливості розвивати свій потенціал».

4. Оцінювання (evaluation).

Процес оцінювання вимагає розгляду кожного заходу публічної дипломатії, що проводять організації окремо.

АСЕАН не має офіційної стратегії або механізму оцінки публічної дипломатії. Тим не менш, задля побудови Спільноти АСЕАН-2015, організація складає важливі стратегічні документи, які могли б замінити всеосяжну стратегію публічної дипломатії. Стратегічний план АСЕАН з туризму на 2011-2015 рік був розроблений, щоб підкреслити роль «туризму у суспільстві», залучити іноземців до відвідування регіону і забезпечити позитивне ставлення з боку країн-членів. Крім того, АСЕАН розробила 5-річний робочий план з розвитку освіти (2011 – 2015), що закріплює позиції АСЕАН в якості регіонального партнера у секторі освіти.

Навіть якщо АСЕАН не вистачає формального механізму оцінки, підрозділи Секретаріату АСЕАН стежать за здійсненням багатьох видів діяльності у сфері публічної дипломатії. АСЕАН також прагне оцінити ефективність комунікації та якість наданої інформації в ході конференцій за участю міністрів АСЕАН, відповідальних за інформацію, де вони оцінюють дієвість комунікаційних планів держав-членів.

Розглянувши публічну дипломатію АСЕАН, можна зробити наступні висновки.

По-перше, із розвитком інтеграційних процесів, все більшою інституціоналізацією, міжнародні організації все більшу увагу, людські та фінансові ресурси направляють на розвиток публічної дипломатії.

По-друге, АСЕАН відмовилась від офіційної інституціоналізації публічної дипломатії.

По-третє, азійські міжнародні організації є більш децентралізованими, що пояснює відсутність у АСЕАН відділів / комітетів з публічної дипломатії.

Література:

1. Демидов В. В. Информационно-аналитическая работа в международных отношениях : учебное пособие / В. В. Демидов. — М. : Вузовский учебник: Инфра-М, 2013. — 200 с.
2. Комерційна дипломатія: торговельна політика і право : навчальний посібник / [Л. Р. Доусон, М. З. Мальський, М. М. Микієвич, І. М. Грабинський та ін.]. — Львів : Астролябія, 2005. — 520 с.
3. Кубышкин А. Публичная дипломатия США / А. И. Кубышкин, Н. А. Цветкова. — М. : Аспект Пресс, 2013. — С. 35
4. Міжнародна економіка: навчальний посібник / [К. В. Балабанов, О. В. Булатова, Ю. І. Чентуков]. — Донецьк : Видавництво «Ноулдж», 2012. — 442 с.
5. Тихомирова Є. Б. Паблік рилейшнз у глобалізованому світі : монографія / Є. Б. Тихомирова. — К. : Наша культура і наука, 2004. — 489 с.

6. Щетинин В. Д. Экономическая дипломатия / В. Д. Щетинин. — М. : Международные отношения, 2001. — 280 с.
7. Association of Southeast Asian Nations. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.asean.org/>.
8. Pagovski Z. Z. Public Diplomacy of Multilateral Organizations: The Cases of NATO, EU, and ASEAN / Zhikica Zach Pagovski. — Los Angeles : Figueroa Press, 2015. — 45 p.
9. Top 15 Valuable Facebook Social Statistics. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zephoria.com/>.

ХАЧКО М.Г.,
студент II курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Одним із найважливіших чинників розвитку людської цивілізації, безумовно, виявилася інтеграція. Вже за одне це вона гідна детального вивчення. Термін “інтеграція” походить з латині, де *integratio* означає з'єднання окремих частин у загальне, ціле, єдине. Одним із видів інтеграції є економічна інтеграція. Вона – найвищий ступінь розвитку міжнародних економічних відношень.

Інтеграція як економічний процес в своєму історичному розвитку пройшла і продовжує проходити через певні ступені — від простіших до складних. Однак, у всіх ступенях є загальна риса. Вона полягає в тому, що між країнами, що вступили в той чи інший вид інтеграції, усувають певні економічні бар'єри. Внаслідок цього в межах інтеграційного об'єднання складається єдиний ринковий простір, де розгортається вільна конкуренція. Під дією ринкових регуляторів — цін, відсотків тощо на цьому єдиному просторі виникає більш ефективна територіальна і галузева структура виробництва. Завдяки цьому всі країни виграють на підвищенні продуктивності праці, а також на економії витрат на митний контроль за зовнішньоекономічними зв'язками. У той же час кожний ступінь інтеграції має свої специфічні риси.

Інтеграційним об'єднанням властиві регіональні відмінності у ступені зрощення національних господарств, узгодженості інституційних механізмів, тобто ступені інтегрованості національних економік.

У країнах, що створили інтеграційні об'єднання, спостерігаються позитивні зрушення в економіці: зменшуються трансакційні витрати і прискорюються темпи взаємної торгівлі; зростаюча конкуренція між виробниками з різних країн стримує зростання цін, стимулює поліпшення якості товарів і створення нових технологій, зумовлює скорочення відносно неефективних виробництв, призводить до припливу іноземних інвестицій.

Негативними наслідками економічної інтеграції є те, що для більш відсталих країн це приводить до відтоку ресурсів (факторів виробництва), йде перерозподіл на користь більш сильних партнерів; олігопольна змова між ТНК країн-учасниць, що приводить до підвищення цін; ефект утрат від збільшення масштабів виробництва при дуже сильній концентрації[3].

Першою формою наближення країн одна до одної є підписання преференційних торгових угод. Вони підписуються або на двосторонній основі між окремими країнами, або між існуючими угрупованнями та окремою країною.

Другою формою інтеграції виступає зона вільної торгівлі. При цій формі інтеграції країни добровільно відмовляються від захисту своїх національних ринків тільки у відносинах зі своїми партнерами по даному об'єднанню, а стосовно третіх країн вони виступають не колективно, а індивідуально, тобто зберігають свій економічний суверенітет. З третіми країнами кожен учасник зони вільної торгівлі встановлює власні тарифи. Такий вид інтеграції застосовується країнами ЕАСТ, НАФТА й іншими інтеграційним угрупованнями. В умовах зони вільної торгівлі зростає внутрішня і взаємна торгівля між країнами цієї зони.

Більш розвинутою формою регіональної інтеграції виступає Митний союз. У рамках цього інтеграційного об'єднання зовнішньоторговельні зв'язки його членів із третіми країнами визначаються колективно. Так, учасники Союзу зводять спільно єдиний тарифний бар'єр проти третіх країн. Це дає можливість більш надійно захистити єдиний регіональний ринковий простір, який формується і виступає на міжнародній арені як об'єднаний торговий блок. Але при цьому учасники даного інтеграційного об'єднання втрачають частину свого зовнішньоекономічного суверенітету. Подібний варіант інтеграції спочатку здійснювався в рамках Європейського Союзу західноєвропейських країн.

Четвертою формою розвитку інтеграційних об'єднань є Спільний ринок. Тут усі характеристики Митного союзу зберігають своє значення. Крім того, у рамках Спільного ринку усуваються обмеження на переміщення різних факторів виробництва, що підсилює економічну взаємозалежність країн — членів даного виду інтеграційного об'єднання. Цей етап розвитку пройшов Європейський Союз, Карибський Спільний ринок.

П'ята форма інтеграції — створення економічного союзу, який передбачає об'єднання національних економік кількох країн на основі митного союзу, спільного ринку, уніфікації фінансових систем і проведення спільної валютної політики. На цьому етапі виникає потреба в установах, наділених правом не тільки

координувати дії та спостерігати за економічним розвитком, а й приймати оперативні рішення від імені угруповання в цілому. Уряди погоджуються передати частину своїх функцій наднаціональним органам, наділеним правом приймати рішення з важливих питань організації. Прикладами економічного союзу є Європейський союз, Співдружність незалежних держав — СНД.

Найвищою формою інтеграції вважається політичний союз, який передбачає передання національними урядами наднаціональним органам більшої частини власних повноважень стосовно третіх країн, що фактично означає створення міжнародної конфедерації та втрату суверенітету окремими державами. Але такі цілі ще ніхто не ставить, це — суто теоретична форма[2].

Інтеграційні об'єднання в основному носять регіональний характер і розрізняються за глибиною процесів, що відбуваються у межах угруповання.

До передумов міжнародної економічної інтеграції можна віднести:

- належність (близькість) рівнів економічного розвитку й ступеня ринкової зрілості країн;
- географічну наближеність країн, що інтегруються, наявність у більшості випадків спільних кордонів і економічних зв'язків;

- наявність спільних економічних та інших проблем, що постали перед країнами в різних галузях;
- демонстраційний ефект. У країнах, що створили інтеграційні об'єднання, зазвичай відбуваються позитивні економічні перетворення.

Економічна інтеграція як процес і як відносини визначається факторами, найважливішими з яких є:

- інтернаціоналізація виробництва і створення міжнародних монополій нового типу, так званих транснаціональних корпорацій;

- науково-технічна революція, що виводить інтернаціоналізацію ринку і виробництва на якісно новий рівень, зумовлюючи необхідність міжнародного обміну результатами досягнень науки і техніки, формування нового технічного базису;

- відкритість національних економік і свобода торгівлі, оскільки лібералізація міжнародного обміну полегшила б адаптацію національних господарств до зовнішніх умов і впливів, сприяла більш активному їхньому включенню в міжнародний поділ праці і кооперацію, у процес широкого міждержавного співробітництва.

Більшість інтеграційних об'єднань, що виникають та розвиваються у сучасній світовій економіці, мають виконати ряд завдань:

- Використання переваг економіки масштабу. Досягти цього можна завдяки розширенню розмірів ринку, зменшенню трансакційних витрат та використанню інших переваг на основі теорії економіки масштабу.

- Вирішення завдань торгової політики. Регіональні угруповання дають змогу створити більш стабільне і передбачуване середовище для взаємної торгівлі.

- Сприяння структурній перебудові економіки. Досягається завдяки використанню країнами, що будують ринкову економіку або здійснюють глибокі економічні реформи, досвіду провідних розвинених країн, що є членами об'єднання. Більш розвинені країни, що підключають своїх сусідів до процесів інтеграції, також зацікавлені у прискоренні їх ринкових реформ та створенні там повноцінних і ємнісних ринків.

- Підтримка молодих галузей виробництва. Інтеграційне об'єднання дуже часто розглядається як спосіб підтримати місцевих виробників за рахунок виходу на більш широкий регіональний ринок.

- Створення сприятливого зовнішньополітичного середовища. Важливою метою більшості інтеграційних угруповань є зміцнення взаєморозуміння і співробітництва країн, що беруть участь у політичній, соціальній, військовій, культурній та інших позаекономічних сферах; забезпечення економічної й політичної консолідації та міжнародної воєнної безпеки.

- Можливість регулювання соціально-економічних процесів на регіональному рівні. Мета такого регулювання — усунення національних перепон на шляху взаємних обмінів і взаємодії національних економік, забезпечення сприятливих умов господарюючим суб'єктам, розкріпачення конкуренції[1].

В основі природи міжнародної економічної інтеграції завжди лежали процеси міжнародної спеціалізації праці та виробництва. Але одна справа - практика розподілу праці і спеціалізація всередині країни, регульовані системою державної внутрішньої економічної політики (податки, мита, державне замовлення, ціни та ін заходи). І інша справа - щодо стихійний розвиток міжнародного поділу праці в рамках міжнародного економічного співробітництва, де панують сьогодні закони не соціальної доцільності чи технологічної необхідності, але, перш за все - закони сили (будь-якої форми її прояви), з позиції якої і «планується» перспектива інтегрованості у світову систему. Більш пріоритетним для сильних країн є політичні (економічні) інтереси з метою підтримки високого рівня своєї соціально-економічної стабільності, конкурентоспроможності та насиченості ринку відповідного регіону світу. Разом з тим об'єктивний процес організації та розвитку нових виробництв (наприклад, космос, авіабудування, видобуток і переробка поліметалів та іншої сировини глибоко під землею або на шельфах океану) пов'язаний з величезними витратами на наукові дослідження, дослідно-конструкторські розробки і т.д. Все це змушує по-новому поглянути на доцільність і конструктивність міжнародного співробітництва [3].

Література:

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини. [Електронний ресурс] / С. Я. Боринець — К. : Знання, 2008. – С. 123-125. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/knigi/649-mjnarodn-valyutno-fnansov-vdnosini-borinets-sya.html>

2. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини [Електронний ресурс] / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н.Б. Даниленко — К. : Знання, 2008.- 406 с. – Режим доступу : <http://readbookz.com/pbooks/book-37/ua/>

3. Солонінко К. С. Міжнародна економіка [Електронний ресурс] К. С. Солонінко — К. : Кондор, 2008.- 380 с. – Режим доступу : http://www.ebk.net.ua/Book/economics/soloninko_me/index.htm

ЧИЧКАЛО-КОНДРАЦЬКА І. Б.,

д.е.н., професор

БЕЗРУКОВА Н.В.,

к.е.н., доцент

Полтавського національного технічного
університету імені Юрія Кондратюка

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОСОЮЗУ

Питання інтеграції України до ЄС залишається актуальним вже багато років. Європейська інтеграція і членство в Європейському Союзі є стратегічною метою України тому, що це надає можливість реалізації національних інтересів, побудови економічно розвиненої і демократичної держави, зміцнення позицій у світовій системі міжнародних відносин. Але для досягнення поставленої мети існує необхідність у вирішенні багатьох проблем.

Щоб стати учасницею ЄС, країна-претендент має відповідати так званим Копенгагенським критеріям: бути демократичною, мати ринкову економіку, бути конкурентоспроможною. Шанси вступу України до ЄС на сучасному етапі розвитку та при сучасному стані економіки є незначними.

Європейська інтеграція – це магістральний напрям розвитку континенту, який визначає як ситуацію в самій Європі в третьому тисячолітті, так і її місце у світі. Аналіз характеру, особливостей та чинників зовнішньої торгівлі України, свідчать про недостатній рівень її ефективності, через несприятливу структуру зовнішньої торгівлі з позиції розширення присутності України на ринках Євросоюзу.

Розвиток торговельно-економічних відносин України з ЄС стримують невирішені проблеми, пов'язані з режимом доступу українських експортерів на ринок ЄС. Невирішеність проблеми відповідності стандартів і процедури сертифікації України та ЄС є чи не найголовнішою перешкодою на шляху організації кооперування промислових підприємств України та європейських країн.

Незважаючи на всі проблеми подальший розвиток Україною торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва з країнами ЄС є одним з пріоритетних напрямів її зовнішньоекономічної діяльності.

Європейська інтеграція відповідає життєво важливим інтересам українського народу. Вона є визначальним чинником як міжнародної діяльності України, так і її внутрішньої політики на тривалу перспективу, зміцнює безпеку та позитивно впливає на відносини України з усіма державами світу, насамперед – сусідніми. Неухильна реалізація курсу на інтеграцію до Європейського Союзу забезпечуватиме гарантії верховенства права, демократії, дотримання прав людини, розвиток в Україні громадянського суспільства, побудову соціально орієнтованої ринкової економіки.

Україна становить значний інтерес для іноземного капіталу, в тому числі з ЄС, враховуючи вигідність її географічного положення, наявність багатих природних ресурсів, потенціал висококваліфікованих фахівців.

Європейська політика сусідства створює нові рамки для двосторонніх відносин з Україною. Основна ідея нової ініціативи полягає у тому, що такі держави, як Україна, які поки що не мають перспективи членства в ЄС, але мають спільний з ЄС кордон, стануть частиною «кола друзів», з якими ЄС співпрацює і має тісні стосунки в тому числі економічні.

На думку фахівців, шлях України до ЄС охопить три етапи:

1. Створення передумов для розвитку співробітництва та інтеграції.
2. Прискорення адаптації та початок входження до економічних структур Євросоюзу.
3. Комплексна інтеграція в економічну систему ЄС.

Перші два етапи потребуватимуть для своєї реалізації 4 – 5 років кожен, а третій – одне чи два десятиліття.

Світова економічна криза негативно вплинула на економічний розвиток країн ЄС, вона підкреслила глибинні протиріччя, які сформувались в середині угруповання. Сам факт існування вектора європейського розвитку потребує вирішення деяких проблем:

– визначення ступеню реальної відповідальності країн-членів ЄС за економічну та соціальну політику, що проводиться в цих країнах та можливості обмеження їх суверенітету в рамках ЄС;

– подоланням центрально-периферійних відносин, які склалися по відношенню до менш розвинених країн в складі ЄС;

– формування довгострокової стратегії розвитку ЄС, як світового центру економічної сили. Це буде відбуватися або в системі глобального керівництва ЄС, або нарощування самостійності економіками країн-членів ЄС.

У цих умовах основою успішності євроінтеграційних зусиль України повинні бути врахування всієї сукупності реальних обставин і тенденцій. Україна може стати членом ЄС, але для цього необхідно вирішити багато проблем: сформувати сталу ринкову економіку, побудувати демократичну, правову державу, проводити необхідні природоохоронні заходи.

Успішному розвитку торговельно-економічної діяльності українських компаній на ринку ЄС сьогодні перешкоджає складний комплекс негативних внутрішніх і зовнішніх чинників. До них належать насамперед наступні:

1. Відсутність необхідних структурних перетворень в українській економіці, через що товарний обмін між Україною та ЄС відбувається переважно на міжгалузевій основі, що істотно звужує матеріальну базу реальної економічної інтеграції.

2. Обмеженість надійного джерела та потенціалу розвитку експортних можливостей – стійкого платоспроможного внутрішнього ринку.

3. Слабкі позиції України у сфері високих технологій: одне запатентоване технологічне рішення створює в середньому в дев'ять разів меншу вартість високотехнологічного експорту, ніж у країнах ЄС.

4. Недостатній рівень розвитку сучасної інфраструктури, особливо інформаційної і транспортної, та видів діяльності, що підтримують присутність українських виробників на зарубіжних ринках.

5. Невисокий рівень конкурентоспроможності вітчизняних виробників, їх товарів і послуг та економіки країни в цілому.

6. Недостатня гармонізованість національних стандартів України з міжнародними та європейськими: лише близько 17% національних стандартів гармонізовані зі стандартами ЄС.

7. Тінізація значних обсягів зовнішньої торгівлі: вітчизняні статистичні дані про обсяги українського експорту та особливо імпорту постійно занижуються – експорт, як правило, на 10 – 22%, імпорт – на 15-30%. Це свідчить про тенденції до нелегального експорту капіталу під прикриттям торговельних угод і про масштабне уникнення оподаткування імпортних операцій через навмисне заниження митної вартості товарів.

8. Відсутність масштабних інвестицій в економіку України з боку провідних європейських ТНК, що унеможливує входження українських виробників до їх міжнародних розподільчих систем, а відтак – ефективне проникнення на висококонкурентні ринки найбільш розвинутих країн, особливо в сегментах, пов'язаних з високотехнологічними виробами.

11. Неврегульованість проблем міграції робочої сили і свободи пересування людей, що призводить до підвищення вартості здійснення угод у торгівлі з ЄС.

Загалом ефективній діяльності українських компаній на ринку ЄС перешкоджає складний комплекс негативних чинників як торговельно-політичного, так і структурно-економічного плану. Ці недоліки вкорінені в проблемах міжнародної конкурентоспроможності українських виробників та стратегіях їх корпоративного розвитку. Отже, подолання зазначених недоліків вимагає системного підходу та може бути досягнуте лише внаслідок докорінних структурних перетворень в українській економіці, якісного поліпшення державного регулювання економіки, її зовнішньоекономічних зв'язків і корпоративного управління, значної активізації торговельної політики, спрямованої на захист національних економічних інтересів на зарубіжних ринках і насамперед – на пріоритетному для неї ринку ЄС.

**СЕКЦІЯ
РОЗВИТОК МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ТА ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРІОРИТЕТІВ**

БАЛАБАНОВА Н.В.,
к. н. з держ.упр., доцент
кафедри міжнародної економіки
Маріупольського державного університету

СКЛАДОВІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Розроблені на сьогодні схеми регіонального співробітництва досить різноманітні. В Європейському Союзі в основу регіональної політики покладено принципи територіальної концентрації капіталу, фінансування цільових програм, передачу управлінських рішень на найбільш оптимальний, з точки зору ефективності їх реалізації, територіальний рівень та одержання права регіонами самостійно розвивати міжнародні зв'язки.

Поняття регіону є багатоплановим і визначається відповідно до цілей і завдань дослідження. Проте в цілому під регіоном у країнах ЄС вважається адміністративно-територіальна одиниця держав-членів ЄС [1]. Однак з урахуванням значних відмінностей у кількості рівнів та типів адміністративно-територіальних одиниць у різних країнах ЄС у 1988 році була розроблена єдина система класифікації територій, що отримала назву NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes) – номенклатура територіальних статистичних одиниць.

Зазначена класифікація представляє ієрархічну систему поділу території ЄС за критерієм чисельності населення на 3 рівні: , NUTS 1 – макрорегіони (від 3-х до 7-и мільйонів жителів); , NUTS 2 – основні регіони, використовувані в регіональній політиці (від 800 тисяч до 3-х мільйонів); , NUTS 3 – субрегіони (міста) для конкретних аналізів (від 150 до 800 тисяч жителів).

Найбільш важливим для регіональної політики ЄС є рівень NUTS 2, оскільки саме на цьому рівні відбувається розробка програм регіонального розвитку та освоєння коштів структурних фондів. Станом на 2013 рік на території Європейського Союзу на рівні NUTS 1 було визначено 96 регіонів, на рівні NUTS 2 – 271, на рівні NUTS 3 – 1303.

Відповідно до «Декларації про регіоналізм», прийнятої у 1996 році Асамблеєю регіонів Європи регіон є територіальним утворенням, яке сформоване в законодавчому порядку на рівні, що є безпосередньо нижчим після загальнодержавного, і яке наділене самоврядуванням.

У регіональній політиці Європейського Союзу можна відокремити внутрішній та зовнішній напрямки, що, зокрема, реалізуються через призму міжнародного, міжрегіонального та трансграничного співробітництва. Внутрішня регіональна політика охоплює країни-учасниці ЄС та забезпечує співпрацю внутрішніх регіонів з метою вирівнювання диспропорцій у рівні їх соціально-економічного розвитку (трансєвропейська політика згуртування) та міжрегіональне співробітництво у реалізації сумісних програм та проектів в межах кордонів об'єднання. На сучасному етапі значна увага приділяється саме внутрішній міжрегіональній співпраці регіонів країн об'єднання як основі підвищення рівня їх інтегральної конкурентоспроможності [2].

Зовнішня регіональна політика реалізується, по-перше, на глобальному рівні, по суті є транснаціональною та охоплює партнерську взаємодію ЄС з групами країн за межами об'єднання. По-друге, зовнішня регіональна політика ЄС розповсюджується на країни, що мають спільні кордони з об'єднанням [3] та також реалізується через міжрегіональну та транскордонну співпрацю.

Міжрегіональне та транскордонне співробітництво у Європейському Союзі базується та регламентується значною кількістю документів, одним з основних яких є Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, підписана у 1980 р. та Додаткові протоколи до неї (1995, 1998), якими визначено поняття «міжтериторіальне співробітництво» та «транскордонне співробітництво»: транскордонне співробітництво зазначене як таке, що здійснюється між органами влади сусідніх територій, міжтериторіальне співробітництво передбачає реалізацію відносин між іноземними органами влади, які не є сусідами.

Аналіз практики реалізації міжрегіональної співпраці у Європейському Союзі дозволив визначити наступні його форми: вільні економічні зони, спеціальні режими інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку, діяльність робочих співдружностей та міжрегіональних організацій. При цьому вибір організаційних форм реалізації міжрегіонального співробітництва здійснюється на основі врахування особливостей того або іншого регіону та залежить від обраних напрямів і умов співпраці.

Основною організаційною формою транскордонного співробітництва у ЄС є єврорегіони, які сприймаються як суб'єкти міжнародної діяльності. На сучасному етапі в Європі налічується, за різними джерелами, від 120 до 183 єврорегіонів, та більш як 30 структур регіонального співробітництва.

Фінансова підтримка міжрегіональної та транскордонної співпраці в Європейському Союзі починаючи з 90-х років здійснювалась за рахунок використання окремих ініціатив, програм та проектів об'єднання, в

окремі роки якими виступали INTERREG, PHARE CBC, TACIS CBC, PHARE CREDO, LEADER, EQUAL, JASPERS.

На сьогодні INTERREG є найбільшою програмою ЄС щодо підтримки та стимулювання міжрегіонального співробітництва регіонів об'єднання, яка забезпечує три напрями співпраці: А – транскордонна співпраця; В – транснаціональна співпраця; С – міжрегіональна співпраця (таблиця 1).

Крім цього, транскордонне співробітництво є пріоритетом серед інших сфер, фінансова підтримка яких передбачається Положеннями про Структурні фонди і, зокрема, Положенням про Європейський фонд регіонального розвитку [4].

Використання практики Європейського Союзу щодо організації та реалізації регіональної політики, що зокрема реалізується через міжрегіональне та трансграничне співробітництво в Україні забезпечить поширення в країні європейського досвіду господарювання, посилення здатності регіонів створювати власні ініціативи та проекти розвитку та можливостей забезпечення комплексності розвитку територій, у тому числі найменш розвинених, сприятиме розвитку співпраці між регіонами та використанню потенціалу ключових активів територій.

Література:

1. Конкурентоспроможність регіонів України: стан і проблеми. Робочі матеріали до Круглого столу 28 травня 2008р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/additional/analytical_report_NSD99_ukr.pdf
2. Олійник В. Теоретичні засади та практика моніторингу регіональної політики ЄС: / В.Олійник, О.Гончарова // Міжнародна економічна політика. - 2014. -№2: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ierjournal.com/journals/21/2014_8_Oliynyk_Goncharova.pdf
3. Тихомирова Є.Б. Моделі регіональної політики ЄС: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kymu.edu.ua/vmv/v/p03/p053.pdf>
4. Газуда Л.М. Спільні інвестиційні проекти та програми транскордонного співробітництва і ЗЕД регіону / Л.М. Газуда, М.А.Рубіш.// Науковий вісник Мукачівського державного університету. - 2014: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://msu.edu.ua/visn2/arhive/001/12.pdf>

БЕЗЗУБЧЕНКО О.А.,

к.е.н., доцент

кафедри міжнародної економіки

Маріупольського державного університету

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Сучасні тенденції розвитку світового господарства зумовлюють необхідність пошуку нових, інноваційних підходів до створення механізму міжрегіонального співробітництва. Серед інновацій, що сприяють активізації регіонального розвитку, вагомим місцем належить використанню потенціалу та переваг міжрегіонального співробітництва, що сприятиме розвитку внутрішнього ринку, посилить економічну та соціальну єдність країни. Інноваційна складова міжрегіонального співробітництва зорієнтована на синергетичний ефект: досягнення стабільного збалансованого соціально-економічного розвитку на загальнонаціональному рівні на основі та шляхом підвищення конкурентоспроможності регіонів. За рахунок реалізації спільних (міжрегіональних) проектів у сфері виробництва, послуг, інфраструктурного забезпечення покращується соціально-економічна ситуація в регіонах, зокрема посилюється економічна взаємодія проблемних (старопромислових, сільських, віддалених) територій з регіонами-лідерами; вирівнюються диспропорції регіонального розвитку. Створюються можливості для оволодіння новими, раніше незадіяними ресурсами розвитку. Нові можливості відкриває для України міжнародне міжрегіональне співробітництво на рівні транскордонної, транснаціональної та міжрегіональної кооперації з країнами-сусідами [1].

Проте, реалізація стратегічного соціально-економічного розвитку регіонів України неможлива без створення інституційного підґрунтя щодо стимулювання економічного зростання, мінімізації чи повної відмови від адміністративних бар'єрів в сфері розвитку підприємництва. Також, необхідно розвивати міжрегіональне та міжнародне співробітництво через, по-перше створення, а по-друге реалізацію потенціалу регіональних кластерів. Потрібно реалізувати інвестиційну реформу, покращити інвестиційний клімат, а разом з тим створити ефективну систему щодо реалізації інноваційно-інвестиційних проектів. Все це потребує пошуку нових інструментів інвестиційного фінансування, диверсифікувати джерела фінансового забезпечення розвитку регіону, раціонально поєднувати державне, регіональне, місцеве, приватне та міжнародне фінансування.

Сьогодні регіони потребують ресурсів для реалізації зростання існуючого чи створення нового виробництва, що відповідало б міжнародним стандартам. Насамперед, це стосується харчової, текстильної, легкої, фармацевтичної промисловості. Потрібен розвиток регіональної та міжрегіональної інфраструктури, у т.ч. транспортної. Це створить умови для ефективної взаємовигідної співпраці на рівноправних умовах з прикордонними регіонами та іншими країнами світу.

З'явиться можливість використання зовнішньоекономічного потенціалу регіонів, що мають прикордонне розташування та експортоорієнтоване виробництво. Реалізація запропонованих заходів повинна відбуватися за умов залучення приватного сектора до реалізації регіональних і місцевих проектів та підвищення соціальної відповідальності бізнесу.

На сьогодні в Україні найактивніше розвивається міжрегіональне співробітництво в аграрній сфері, а також сферах туризму, будівництва, наданні консультативних послуг. Натомість повільними темпами розвивається міжрегіональне співробітництво у сферах високих технологій, промислової кооперації та імпортозаміщення, медицини, освоєння альтернативної енергетики (зокрема при розробленні та освоєнні відновлюваних джерел енергії) [1]. Тому, першочерговим завданням є активізація міжрегіонального співробітництва саме в цих сферах. Першорядну роль у цьому процесі віддають формуванню в Україні регіональних та міжрегіональних кластерів, що дозволить оптимізувати діяльність виробничих систем, активізує розвиток високотехнологічних і наукоємних виробництв, сприятиме використанню переваг спеціалізації компаній, створюючи на цій основі потужний синергетичний ефект соціально-економічного зростання як на регіональному, так і на національному рівні.

Основними перевагами кластеризації виробництва є [2,3,4]: посилення співпраці між бізнесом, науковими установами і державою; підвищення ефективності діяльності підприємств за рахунок спрощення доступу до всіх видів ресурсів, а також завдяки зменшенню трансакційних витрат; пошук інноваційної діяльності підприємств; підвищення інвестиційної привабливості регіонів та країни в цілому, що зумовлено вищим рівнем довіри інвесторів до розвинутих мережевих структур (порівняно з окремими дрібними компаніями), а також наявністю гарантій та пільг інвесторам з боку держави за умови її участі у кластерних структурах; формування замкнутого виробничого циклу у межах країни завдяки створенню у рамках кластера раніш відсутніх у виробництві ланок, що безпосередньо пов'язано з розвитком імпортозаміщення.

Отже, для сприяння розвитку інноваційного чинника міжрегіонального співробітництва необхідна підтримка створення та розвитку кластерів, що ймовірно тільки за умови стимулювання державної регіональної політики у сфері кластеризації та створення сприятливого макроекономічного, інформаційного та правового середовища.

Література:

1. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні – К.: НІСД, 2011. – 47 с.
2. Sölvell O., Lindqvist G., Ketels Ch. The Cluster Initiative Greenbook / O. Sölvell, G. Lindqvist, C. Ketels – Bromma tryck AB, 2003. – 94 p.
3. Clusters Benchmarking in Poland – 2010, English Summary [Електронний ресурс] / The Polish Agency for Enterprise Development. – Режим доступу: http://www.pi.gov.pl/PARPFiles/file/Clusters_benchmarking_in_Poland_-_2010_-_English_summary.pdf
4. The Cluster Initiatives in the Czech Republic // Investment Promotion Seminar. – Prague, April 2008 [Електронний ресурс] / CzechInvest. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/dataoecd/55/48/40466048.pdf>

BUCZEK Ł.,
student IV roku prawa
Uniwersytet Szczeciński
(Rzeczpospolita Polska)

EUROPEJSKI NAKAZ OCHRONY W POLSKIM POSTĘPOWANIU KARNYM

Dnia 13 grudnia 2011 r. została wydana Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE w sprawie europejskiego nakazu ochrony (dalej jako „dyrektywa”) [1]. Celem jej wprowadzenia było umożliwienie organowi sądowemu lub równoważnemu organowi w państwie członkowskim, w którym przyjęto środek ochrony służący ochronie osoby przed czynem zabronionym innej osoby mogącym zagrozić jej życiu, nietykaniu fizycznej lub psychicznej, godności, wolności osobistej lub nietykaniu seksualnej – wydać europejski nakaz ochrony. Dzięki niemu właściwy organ w innym państwie członkowskim ma mieć upoważnienie do chronienia danej osoby na terytorium tego innego państwa członkowskiego w przypadku wystąpienia działań wyczerpujących lub przypuszczalnie wyczerpujących w świetle prawa krajowego państwa wydającego znamiona przestępstwa.

Przedmiotowa dyrektywa została implementowana do polskiego systemu krajowego ustawą z dnia 28 listopada 2014 r. – *o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka* (dalej jako „ustawa”) [2], która w większości weszła w życie dnia 11 stycznia 2015 r.

Celem niniejszego tekstu jest przeanalizowanie podstawowych założeń normatywnych o instytucji europejskiego nakazu ochrony w polskim postępowaniu karnym. Nastąpi to z wyraźnym uwypukleniem problemów interpretacyjnych, które powstają z uwagi na to, iż ustawa wprowadza częściowo odmienny porządek prawny od tego, który był zamysłem organów unijnych uchwalających dyrektywę. Konkluzja zaś będzie próbą odpowiedzi na pytanie, czy polska regulacja krajowa nie stoi w sprzeczności z unormowaniami unijnymi, a jeśli tak, to czy regulacja zawarta w dyrektywie może być bezpośrednio stosowana.

Na wstępie wskazać należy, iż na mocy art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej [3] jednym ze źródeł unijnego prawa pochodnego są dyrektywy. Wiążą one każde Państwo Członkowskie, do którego są kierowane, w odniesieniu do rezultatu, który ma być osiągnięty, pozostawiając jednak przy tym organom krajowym swobodę wyboru formy i środków w osiągnięciu tego rezultatu przy dokonywaniu implementacji do krajowego porządku prawnego danego rozwiązania. W polskiej doktrynie prawniczej pojawiają się głosy, iż zauważalne są podobieństwa między dyrektywami, a niemieckimi czy też francuskimi ustawami ramowymi [4].

Od dnia wejścia w życie Traktatu z Lizbony instytucje Unii Europejskiej mają kompetencję do stanowienia dyrektyw w ramach Współpracy Policyjnej i Sądowej w Sprawach Karnych, która jest częścią Polityki Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości. Pierwszą w historii dyrektywą w tym zakresie jest Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (Dz.Urz. UE L nr 280, s. 1) [5].

W świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej Państwo Członkowskie, które nie wydało w określonym terminie środków implementujących wymaganych przez dyrektywę, nie może się powoływać w stosunku do podmiotów indywidualnych na fakt niewykonania przez siebie obowiązków wynikających z dyrektywy. Jeżeli przepisy dyrektywy są, jeżeli chodzi o ich treść, bezwarunkowe i dostatecznie precyzyjne, w braku jej implementacji w określonym terminie można się powoływać na jej postanowienia przeciwko jakimkolwiek przepisom prawa krajowego, które są sprzeczne z dyrektywą, lub w takim zakresie, w jakim przepisy dyrektywy określają, jakich praw jednostki mogą dochodzić od państwa [6]. Jeżeli jednak postanowienia dyrektywy nie są bezwarunkowe lub dostatecznie precyzyjne, sąd krajowy jest li tylko (a może aż) zobowiązany, stosując przepisy prawa krajowego, interpretować je na tyle, na ile jest to możliwe w świetle litery i celów tej dyrektywy. Podmiot poszkodowany może wówczas dochodzić od państwa odszkodowania za jego szeroko pojmowane zaniechanie legislacyjne [7].

Omawiana ustawa dodała do Kodeksu postępowania karnego [8] dwa rozdziały – rozdział 66j dot. wystąpienia do Państwa Członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie europejskiego nakazu ochrony oraz rozdział 66k dot. wystąpienia Państwa Członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie europejskiego nakazu ochrony.

Zgodnie z wprowadzoną nowelizacją, na podstawie art. 611w k.p.k. w razie orzeczenia lub wykonywania przez polski sąd lub prokuratora środka zapobiegawczego, środka karnego lub obowiązku związanego z poddaniem sprawcy próbie, polegającego na powstrzymaniu się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach lub kontaktowania się z określonymi osobami, lub zbliżania się do określonych osób, oraz gdy jest to niezbędne dla ochrony praw pokrzywdzonego, sąd lub prokurator może, na wniosek pokrzywdzonego, wystąpić o wykonanie tego środka lub obowiązku do właściwego sądu lub innego organu Państwa Członkowskiego Unii Europejskiej, w którym pokrzywdzony przebywa lub oświadczy, że zamierza tam przebywać, wydając europejski nakaz ochrony.

Analogicznie, zgodnie z treścią art. 611wd k.p.k. w razie wystąpienia Państwa Członkowskiego Unii Europejskiej, o wykonanie europejskiego nakazu ochrony, wydanego na podstawie orzeczenia nakładającego na osobę, przeciwko której jest lub było prowadzone postępowanie karne, obowiązku polegającego na powstrzymaniu się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach lub kontaktowania się z określonymi osobami, lub zbliżania się do określonych osób, nakaz ten podlega wykonaniu przez prokuratora właściwego miejscowo ze względu na miejsce pobytu osoby podlegającej ochronie.

W doktrynie prawniczej dr hab. Ewa Bieńkowska prof. Europejskiej Wyższej Szkoły Prawa i Administracji w Warszawie zaprezentowała interesujące stanowisko co do reformy procedury karnej w zakresie podejmowanym w niniejszej pracy [9]. Wskazała, iż w omawianej regulacji, już w samych tytułach rozdziałów „[...] mowa jedynie o wykonaniu europejskiego nakazu ochrony (ENO), podczas gdy powinna być – najpierw o jego wykonaniu bądź też o odmowie uznania. Bez uznania w ogóle nie wchodzi w grę wykonanie objętego ENO środka ochrony. [...] Co więcej, dyrektywa 2011/99/UE nie nakazuje w związku z ENO o nic <<występować>>, lecz mówi po prostu o jego przekazaniu <<dowolną metodą pozwalającą zachować pisemny ślad, tak aby umożliwić właściwemu organowi państwa wykonującego ustalenie autentyczności tego nakazu (art. 8 ust. 1)>> (dyrektywy – dop. Ł. B.) oraz o trybie postępowania po jego otrzymaniu (art. 9) (dyrektywy – dop. Ł. B.)” [10, s.83]. Z przedstawionym zarzutem nie sposób się nie zgodzić.

Nadto Pani Profesor Ewa Bieńkowska słusznie wskazuje, iż ustawodawca krajowy stanowiąc o delegacji ustawowej dla Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia, powoduje sytuację nieporozumienia, bowiem przyznaje mu kompetencję połączoną z nakazem skorzystania z tejże kompetencji, do określenia wzoru europejskiego nakazu ochrony (art. 611w § 7 k.p.k.) oraz wzoru zaświadczenia o naruszeniu obowiązku podjętego na jego podstawie (art. 611wi § 6 k.p.k.), kiedy to wzory takowe są załącznikami do dyrektywy. Podkreślmy, że na mocy art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i te załączniki są wiążące normatywnie dla Państw Członkowskich.

Ponadto, „Poważne zastrzeżenia budzi również unormowanie proponowanego art. 611w § 3 k.p.k. dotyczące treści ENO. Przepis ten bardzo ogólnikowo wskazuje, iż nakaz ma zawierać „informacje umożliwiające jego prawidłowe wykonanie dotyczące orzeczenia, osoby pokrzywdzonego, osoby oskarżonego i orzeczonego środka lub obowiązków” (zdanie 1). Regulacja taka jest niezgodna z wymogiem dyrektywy. Kwestie te zostały bowiem szczegółowo określone w jej art. 7 oraz uwzględnione we wzorze ENO zamieszczonym w załączniku I. Równie zatem dokładnie, a przy tym tak samo powinny być unormowane w przepisie wdrażającym” [10, s.84].

Konstatacją wywodu Pani Profesor Ewy Bieńkowskiej jest stwierdzenie, iż „[...] zaproponowane unormowania w znaczącym stopniu odbiegają od wymogów dyrektywy 2011/99/UE, w związku z czym wymagają opracowania na nowo” [10, s.85]. Argumentacja powyżej przedstawiona nie spotkała się z aprobatą ustawodawcy, który, nie zważając na głosy protestu, wprowadził „powodującą nieporozumienia” nowelizację.

Polska kultura prawnicza dzięki zasługom teoretyków prawa, w szczególności z tzw. poznańsko – szczecińskiej szkoły teorii prawa, wypracowała „sposoby” radzenia sobie w tak rażąco wątpliwych sytuacjach interpretacyjnych. Zasługą dorobku Profesora Macieja Zielińskiego jest przyjęcie w doktrynie prawniczej tzw. derywacyjnej koncepcji wykładni tekstów prawnych [11], której rudymetarnym i kapitalnym założeniem jest łacińska paremia *omnia sunt interpretanda* (wszystko powinno być interpretowane) – mówiąc językiem mocno uproszczonym, nie tylko warstwa deskryptywna tekstu prawnego jest brana pod uwagę przy jego interpretacji, niemniej ważne są dyrektywy systemowe [12] (dot. hierarchii norm prawnych w danym systemie prawnym) oraz dyrektywy funkcjonalne (dot. cenionych przez ustawodawcę wartości).

Derywacyjna koncepcja wykładni tekstów prawnych jawi się jako niezbędna przy interpretacji krajowych unormowań dotyczących europejskiego nakazu ochrony, bowiem *prima facie*, z samego brzmienia regulacji, są one częściowo niezgodne z dyrektywą unijną. Z uwagi na brak możliwości stosowania dyrektywy unijnej w sposób bezpośredni, podmioty stosujące prawo zmuszone są interpretować krajową regulację na tyle, na ile to możliwe, w duchu regulacji unijnej. Niewykluczone, iż w takiej sytuacji, pojawić się mogą w niedalekiej przyszłości roszczenia osób poszkodowanych albo tymże częściowym zaniechaniem legislacyjnym, albo tymże częściowo nieprawidłowym dokonaniem implementacji regulacji unijnej do krajowego porządku prawnego.

References:

1. Dz.Urz. UE L 338/2 z dnia 21 grudnia 2011 r., s. 2 - 18.
2. Dz.U. 2015, poz. 21.
3. Dz.Urz. UE C 326 z dnia 26 października 2012 r., s. 1 – 390
4. Zob. W. Jedlecka, *Dyrektywy Wspólnot Europejskich a prawo wewnętrzne*, Wrocław 2002, s. 21.
5. Por. M. Kenig - Witkowska (red.), *Prawo instytucjonalne Unii Europejskiej*, Warszawa 2015, s. 182 - 183.
6. Zob. orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie 8/81 Ursula Becker v. Finanzamt Muenster Innenstadt z dnia 19 stycznia 1982 r.
7. Zob. orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-91/92 Paola Faccini Dori v. Recreb Srl z dnia 14 lipca 1994 r.
8. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – *Kodeks postępowania karnego* (Dz.U. 1997, nr 89, poz. 555 z późn. zm., w tekście oznaczona skrótem „k.p.k.”)
9. Por. E. Bieńkowska, *Uprawnienia pokrzywdzonego w ujęciu nowych projektów nowelizacji prawa karnego*, „Prokuratura i Prawo”, 2014, nr 11 - 12, str. 68 - 86, które to opracowanie, z uwagi na jego ważkość, zostanie przywołane *in extenso* według subiektywnych odczuć teje ważkości i potrzeby przywołania dla niniejszego tekstu dla autora. Szersza argumentacja, jak i poruszenie zagadnienia odnoszącego się do uprawnień pokrzywdzonego w ujęciu nowych projektów nowelizacji prawa karnego w ogóle, znajdują się w przywołanym tekście.
10. E. Bieńkowska, op. cit.
11. Por. M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2012, *passim*.
12. Pojęcie „dyrektywa” w odniesieniu do dyrektyw systemowych jak też w odniesieniu do dyrektyw funkcjonalnych oznacza pewien tok czynności podejmowanych przez interpretatora. Nie ma nic wspólnego z dyrektywą jako aktem prawa unijnego.

BULATOVA O.,
Doctor of Economic Sciences, Professor
First Vice Rector
Mariupol State University

TRANSCONTINENTAL INTEGRATION AS A NEW TREND IN THE DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES

The paradigm of global development has intensified research focused on interrelations between various levels of globalization and regionalization as well as development of the concepts of regional growth, planning, and competitiveness.

Previous studies have substantiated that the structure of the modern world economy consists of certain space segments (regions) serving as subsystems of the world economy. The most important regions are those of the triad which forms the framework for development of the following prominent models of regional integration: European, North American and Asia-Pacific [1,c.176-228]. The leading role in the development of transcontinental integration belongs, first and foremost, to the USA and the EU. Their strategic initiatives will affect integration processes in Asia, Africa, and Latin America, and will condition the nature of bilateral cooperation with other powerful actors of the world economy. Although interregional dialogue is focused mostly on issues of trade relations, it has become quite topical over the recent years to examine the development of comprehensive cooperation which also involves cooperation in the field of science, technology and energy, development of the labor market, environmental protection, general issues of sustainable development as well as political issues (counter-terrorism activities, violation of human rights, drug trafficking, cybercrime, etc.).

European model of regional integration. The position of the EU in the world economy has weakened, which requires the Union to define appropriate priorities for the integration component in its development strategy. These priorities consider both intensification of interregional integration (internal aspect of the integration component) and influence of the global integration, which in its turn requires the main future partners of the EU to establish more open and mutually beneficial terms on external markets (external aspect of the integration component).

Deep integration within the EU has become quite important for the development of international competitiveness of European producers on external markets. The situation on the global markets requires adequate reaction and adoption of an integration development strategy corresponding to those of other countries. Without taking those steps it is impossible to strengthen the positions of national companies on international markets and improve their competitiveness. The size of the EU market provides for significant influence of bilateral trade negotiations on its development tendencies. The EU represents an open economy with highly efficient market mechanisms, which has a positive impact on the welfare of member states' businesses and consumers. The aforementioned composes an attractive factor for developing partnership relations with the EU.

North American model of regional integration. Formation of continental and transcontinental vectors of regional integration in the NAFTA countries, similarly to those of the EU, implies two aspects: development of regional integration within the association (internal aspect of the integration component in the development strategy), and establishment of the American continental market as well as development of transcontinental integration (external aspect of the integration component in the development strategy).

Continental vector in the development of the North American model of regional integration depends on the development of integration relation between the NAFTA countries and the countries of Latin America which is of strategic importance primarily for the USA whose policy is aimed at maintaining its world leadership. Establishment of the free trade regime within the whole continent will mean that the USA will enjoy more beneficial conditions than other participants of the continental market. Countries of this region have concluded a significant number of integration agreements with the countries of other world regions. Considering this, the USA might be able to influence other world regions once the North American model of regional integration develops to the continental and transcontinental level. The following fact is quite characteristic of the North American integration. The NAFTA agreement stipulates the possibility for new countries to accede to the association (NAFTA+ model), however it does not occur in practice, while the USA, Canada and Mexico actively conclude independent agreements on free trade areas with Latin American countries (excluding Cuba).

While developing integration relations with other world countries, NAFTA countries aim their efforts at establishing mutually beneficial and parity partnerships on external markets, primarily for American and Canadian businesses. For this purpose, they use the mechanism of concluding integration agreements individually, which can explain significant intensification in this process on both continental and transcontinental levels with the USA, Canada, and Mexico actively developing regional relations of both North-North and South-South types.

Thus, development of integration relations in the North American, Latin American and Caribbean countries set grounds for the development of the American continental and transcontinental model of regional integration. This fully complies with the goal of creating a common American market. The USA is the main actor in achieving this goal due to its support to the development of the American free trade area that unites all the countries of North, Central and South America.

Asia-Pacific model of regional integration. Similarly to other models of regional integration, the integration component in the ASEAN development strategy includes intensification of integration among the ASEAN countries (internal aspect of integration component in the development strategy), and expansion of integration relations with other countries in the region within the development of continental regional integration as well as with other countries of the world within the development of transcontinental regional integration model (external aspect of integration component in the development strategy).

Today there is no integration association which would cover all the countries of the Asia-Pacific region. Besides, the fact that Japan (the leading country of the region) lacks certain strategy on formation of regional integration community has also influenced the development of regional integration processes (unlike active position of the USA in the development of the North American regional integration model or the countries that form the core of European regional integration model). It is conditioned, to a certain extent, by the fact that Japan has long been giving preference to superficial integration, which doesn't go beyond the boundaries of a free trade area.

For historical reasons the most powerful countries of the region (China and Japan) have different interests and positions as for economic issues. Unprogressive high-level dialogue between China and Japan can restrain sufficiently the development of regional economic integration within the countries of the Asia-Pacific region [3,c.121]. In order to reduce leadership of these countries, other Asia-Pacific countries attract partners from other regions. So, geopolitical factors will continue to determine integration processes in the region.

Intensive participation in transcontinental integration contributes to simultaneous development of several integration vectors in the Asia-Pacific region. Apart from existing forms of regional integration following the financial crisis of 1997-1998, some new forms of integration relations accelerated integration development. They allow to attract extra-regional players in order to achieve balance among the participants and to ensure greater governance and liberalization for the countries of the region. Australia, New Zealand, Japan, Singapore, China, and India have been the most active participants of the relations of this kind.

Trans-Pacific Strategic Economic Partnership agreement (TPP) is a fundamentally new vector of transcontinental integration. This initiative was proposed by Singapore, Chile, New Zealand and Brunei; in 2008 it idea was supported by the USA; Australia, Malaysia, Peru and Vietnam acceded to this partnership later, while Canada, Japan and Mexico still intend to accede [5]. This agreement, actually, initiated the development of multilateral transcontinental cooperation actively promoted by the USA, since strengthening role of Asian countries in the world has become a significant impetus to the constructive dialogue on trade and economic issues in order to prevent discrimination against the USA. The agreement contains the following basic issues that are traditional for regional trade agreements: trade in industrial, agricultural and textile goods, intellectual property rights, technical trade barriers, labor, environment, competition policies, provisions on trade in innovative goods and services, including digital technologies. This agreement has a feature not typical of other regional trade agreements. It includes issues concerning the development of compatible business regulation systems, in particular, for small and medium enterprises, as the key resource for innovation and job creation. On the one hand, this will allow American companies to receive wider access to the markets of partner countries; on the other hand, it will enable companies of partner countries to participate in international trade more actively.

Further research on continental and transcontinental regional integration models is a logical continuation of the analysis of international economic integration models, covering many other areas apart from trade and economics (in particular, production). At the same time, existing objective restrictions will cause the research on transcontinental integration to be conducted exclusively in terms of trade and economic cooperation, since deeper forms of integration will face difficulties of institutional character.

Literature:

1. Булатова О.В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів: [Монографія]/ О.В.Булатова. – Донецьк: ДонНУ, 2012. – 386с.
2. Чужиков В. Глобальна регіоналістика: історія та сучасна методологія: монографія / В. Чужиков. – К.: КНЕУ, 2008. – 272с.
3. Hashmi S.M. Towards East Asian Economic Integration [Electronic resource] / S.M. Hashmi, Y.T. Lee // European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences. – 2008. – Issue 12. – pp.116-122. – URL: http://www.eurojournals.com/ejefas_12_09.pdf
4. Hettne B. Globalism and New Regionalism/ Hettne Björn, Inotai András and Sunkel Osvaldo. – New York: Macmillan, 1999. – 308p.
5. Trans-Pacific Partnership (TPP): 13th Round of TPP Negotiations Set for San Diego, California - July 2-10, 2012 [Electronic resource] // The Office of the United States Trade [Official website]. – URL: <http://www.ustr.gov/tpp>

ЗАХАРОВА О.В.,

к.е.н., доцент

кафедри міжнародної економіки

Маріупольського державного університету

СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД В ОЦІНКІ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

В теорії та практики стратегічного аналізу широко використовуються метод побудови матриць стратегічного аналізу (метод «портфельного аналізу»). Даний метод використовується в теорії та практики оцінки міжрегіонального співробітництва, зокрема в оцінки торговельно-коопераційних зв'язків на рівні регіонів як складових елементів національної економіки [1], для визначення перспектив розвитку міжрегіонального торговельно-економічного співробітництва [2,3]. Слід зазначити, що матриця стратегічного «портфельного» аналізу може бути використана для оцінки міжрегіонального співробітництва не тільки на макrorівні або на рівні окремих регіонів та держави, але й в оцінці особливостей і перспектив розвитку міжрегіонального співробітництва на міждержавному рівні.

Отже, стратегічна матриця перспектив міжрегіонального співробітництва в загальному вигляді представлена на рис. 1.

В якості вихідних параметрів стратегічної матриці використовуються такі показники:

- коефіцієнт кореляції обсягу експорту певного товару з регіону в іншій досліджуваній регіон та імпорту цього товару в базовий регіон (ось абсцис),
- темп зростання споживання (імпорту з базового регіону) даного товару у відповідний регіон (ось ординат)

В якості додаткового параметра стратегічної матриці використовується питома вага обсягу експорту товару у відповідний в загальному обсязі експорту з базового регіону.

Застосування цих показників обумовлено наступним: високий коефіцієнт кореляції означає збіг коливання темпів зростання експорту та імпорту товару з досліджуваних регіонів, збіг регіональних циклів попиту та пропозиції і, відповідно, стратегічну сумісність регіональних ринків по даному товару. Високий темп зростання регіонального ринку збуту (вісь ординат стратегічної матриці) передбачає необхідність активного розвитку торговельно-економічних зв'язків. Високий рівень коефіцієнта кореляції означає доцільність

формування спільного міжрегіонального виробництв продукції, спільних узгоджених і довгострокових коопераційних зв'язків тощо.

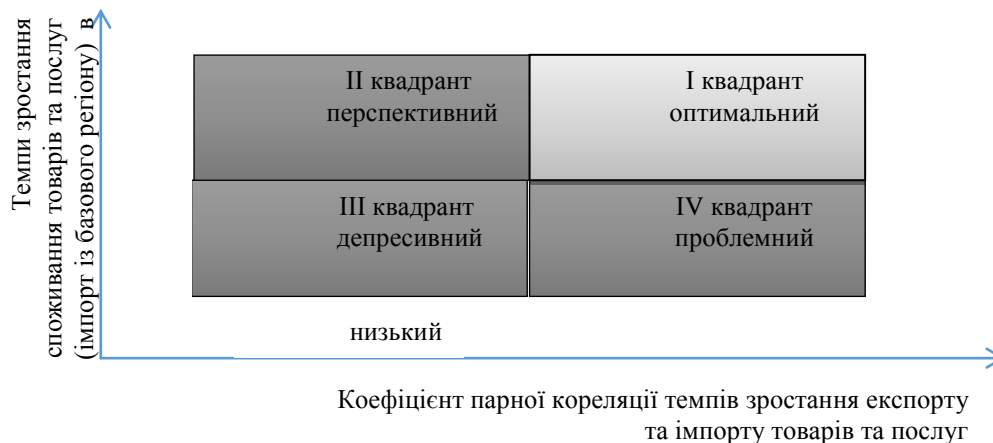

Рис.1. Стратегічна матриця перспектив розвитку міжрегіонального співробітництва

Оптимальним є знаходження регіону у другому квадраті стратегічної матриці. У цьому випадку слід максимально зміцнювати міжрегіональне співробітництво, що реалізується, розвивати, як на рівні окремих підприємств, так рівні регіональних та загальнонаціональних органів державної влади. По суті, одним з головних завдань побудови стратегічної матриці даного типу є саме визначення тих регіонів (країн), які потрапляють в другій квадрант, тобто є найбільш бажаними з погляду подальшого нарощування та якісного вдосконалення коопераційних зв'язків і торговельно-економічних міжрегіональних відносин.

Щодо інших квадрантів, то для регіонів першого квадранту спостерігається перспективне зростання ринків збуту продукції, однак є розбіжність економічних циклів міжтериторіального ввозу-вивозу (експорту та імпорту). Для регіонів даного квадранта доцільна стратегія максимально можливого нарощування торговельних відносин, посилення коопераційної складової в економічних відносинах.

Регіони четвертого квадранта характеризуються високим рівнем співпадіння коливання обсягів експорту та імпорту товарів на регіональному ринку, але низькими темпом зростання обсягів імпорту. Для розвитку даних регіонів (в матриці названі проблемними) доцільно розробити довгострокові заходи стимулювання попиту, спільні міжрегіональні заходи з розвитку ринків, спільне міжрегіональне виробництво модифікованої продукції. Такі заходи повинні бути диференційовані залежно від індивідуальних особливостей конкретного товару, обмін яким розглядається.

Нарешті, у третьому квадранті стратегічної матриці розташовуються найбільш депресивні регіони, що характеризуються як низькими темпами зростання ринків збуту (обсягів імпорту), так і розбіжністю темпів зростання обсягів експорту та імпорту. Відносно даних регіонів доцільно переглянути інституційну базу міжрегіональної співпраці або в крайньому випадку відмова від активної реалізації торговельно-економічних відносин.

Ще одним методологічним питанням в контексті побудови матриці є визначення кількісних критеріїв віднесення параметрів матриці до низького та високого рівнів. В загальному випадку пропонується така диференціація: за віссю абсцис матриці по параметру коефіцієнта кореляції темпів, рівному 0,5, отже менші значення даного статистичного оціночного параметра свідчать про низький рівень взаємозв'язку факторної (темпер зростання експорту) і результативної (темпер зростання імпорту) ознак. Вісь ординат пропонується розділяти на квадранти залежно від темпу зростання обсягів імпорту з досліджуваного регіону за досліджуваний період та критичним значенням вважається темп зростання, що дорівнює 100%. Отже, якщо темп зростання менше 100%, тобто спостерігається скорочення обсягів імпорту, то регіон потрапляє в квадрант з низькими значеннями показника, якщо більше 100% (зростання обсягів імпорту) – в квадрант з високими значеннями показника.

Даний підхід може бути використаний як один з інструментів оцінки ефективності міжрегіонального співробітництва України в контексті взаємодії з основними торговельними партнерами в розрізі окремих товарів чи товарних груп. Диференціація регіонів (країн), що є основними торговельними партнерами, на групи (квадранти) дозволить сформулювати особливі цілі розвитку міжрегіональних зв'язків та завдання для їх реалізації. Виконання цих завдань дозволить активізувати міжрегіональне економічне співробітництво України та використати його як один з вагомих факторів зростання економіки регіону.

Література:

1. Булатов А.Н. Стратегическая матрица перспектив промышленно-торговой межрегиональной кооперации/ а.н. Булатов: [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.e-rej.ru/Articles/2010/Bulatov4.pdf>
2. Лукин Е.В. К вопросу об оценке перспектив развития межрегиональных связей региона / Е.В. Лукин // Экономика и менеджмент инновационных технологий. - 2014. - № 2: [электронный ресурс]. - Режим доступа:

3. Ускова Т.В. Межрегиональное сотрудничество: оценка и перспективы развития / Т.В. Ускова, Е.В. Лукин: [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/mezhregionalnoe-sotrudnichestvo-otsenka-i-perspektivy-razvitiya>

ІВАНІК Ю.О.,
студентка ОКР «Магістр»
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

АНАЛІЗ ІНТЕГРАЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Глобальна економічна взаємозалежність створює відповідні стимули для розвитку міжнародного співробітництва та поглиблення процесів регіональної інтеграції. Посилення останніх знайшло своє втілення і в напрямках зовнішньої торгівлі. Зовнішню торгівлю країн, що формують регіональні інтеграційні угруповання в світовій економіці, можна розподілити на два відокремлених напрями: внутрішньорегіональна торгівля, яка (відповідно до типу укладених регіональних торговельних угод) має більш лібералізовані умови товарообмінних операцій, і позарегіональна торгівля з країнами, які не входять в коло учасників угруповання. У розвитку регіональних інтеграційних процесів спостерігається зростання інтенсивності торгівлі, що знаходить своє практичне підтвердження постійно зростаючим обсягом торговельних потоків в межах регіонів. Провідні позиції за обсягами міжнародної торгівлі в умовах посилення глобалізаційних процесів належать регіональним інтеграційним об'єднанням, до складу яких, у першу чергу, входять високорозвинені країни, зокрема країни Європейського Союзу.

Переважна частина зовнішньоторговельного обороту країн ЄС припадає саме на внутрішньорегіональну торгівлю, динаміка абсолютних та відносних обсягів якої наведена на рис. 1.

Таким чином, за аналізований період 2000-2013 рр. обсяги внутрішньорегіональної торгівлі країни ЄС у вартісному виразі зросли на 2112 млрд. дол. США або в 2,3 рази. В середньому щорічно взаємна торгівля в рамках інтеграційного об'єднання зростала на 162,5 млрд. дол. США або на 6,6%, що свідчить про посилення рівня торгово-економічної взаємодії.

Однак, з іншого боку частка внутрішньорегіональної торгівлі в загальних обсягах зовнішньої торгівлі країн ЄС складає 61,21% за даними 2013 р. та характеризується тенденцією до зменшення. Так, порівняно з 2000 р. питома вага внутрішньорегіональної торгівлі зменшилася на 6,5%.

Рис. 1. Динаміка внутрішньорегіональної торгівлі країн ЄС у 2000-2013 рр.

В цілому обсяги внутрішньорегіональної торгівлі в Європейському Союзі є найвищими серед всіх інтеграційних угруповань світу. Домінують у внутрішньорегіональній торгівлі такі країни, як: Німеччина, на частку якої, за даними 2013 року, припадає 21,2% від загального обсягу внутрішньорегіонального експорту, Нідерланди (13%), Франція (8,8%), Бельгія (8,7%), Італія (7,4%), Великобританія (6,1%).

Слід зазначити, що в деяких країнах ЄС 75% експорту товарів припадає на інші країни-члени ЄС, зокрема Словаччина (84%), Люксембург (83%), Чехія (82%), Угорщина (80%), Польща (77%), Нідерланди (76%) та Словенія (75%). Навпаки менше половини в структурі торгівлі внутрішньорегіональний експорт займає в таких країнах, як Великобританія, Мальта та Греція.

Для оцінки рівня торгово-економічної взаємодії також використовуються відносні показники, а саме індекс інтенсивності внутрішньорегіональної торгівлі, динаміка якого представлена на рис. 2.

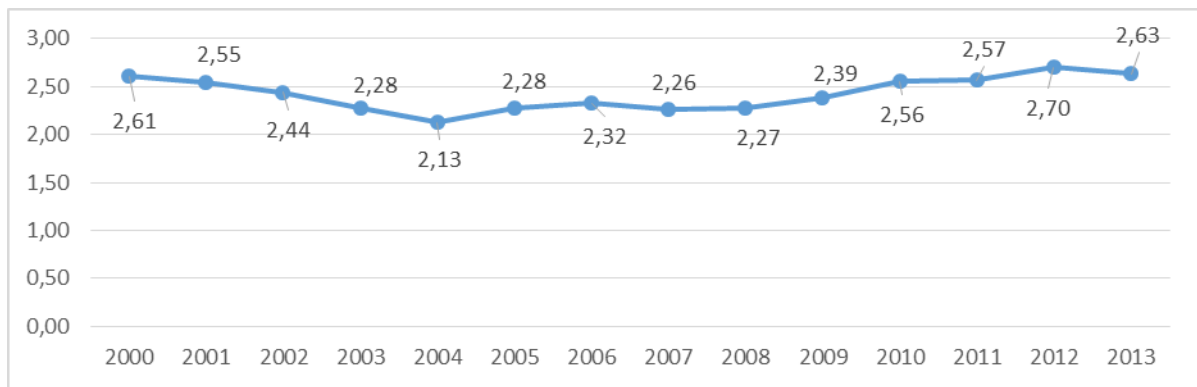

Рис. 2. Динаміка індексу інтенсивності внутрішньорегіональної торгівлі країн ЄС у 2000-2013 рр.

Отримані показники свідчать, що протягом останніх років в Європейському Союзі спостерігається подальше поглиблення внутрішніх регіональних зв'язків між країнами, про що свідчить зростання показника індексу інтенсивності внутрішньорегіональної торгівлі, що зріс з 2,13 у 2004 році до 2,63 у 2013 р., тобто на 23,5%. Оскільки значення показника індексу більше одиниці, це є підтвердженням того, що значення внутрішньорегіональних торговельних потоків є значно більшим, ніж торговельні потоки з іншими країнами світу.

Найбільшу частку в товарній структурі внутрішньо регіонального експорту 35% займають машини і механічне обладнання, третина з яких припадає на транспортне обладнання, по 16% займають промислові товари (готова продукція металургійної, легкої промисловості тощо) та продукція хімічної промисловості.

Порівняльний аналіз структур позарегіональної та внутрішньорегіональної торгівлі країн ЄС, здійснений на основі розрахунку коефіцієнту подібності структур, показав, що товарна структура внутрішньорегіональної торгівлі країн ЄС відрізняється від товарної структури зовнішньої торгівлі країн ЄС на 10,3 відсоткових пункти, що є незначним ступенем відмінностей.

Для оцінки впливу інтеграційних процесів на економічний розвиток країн ЄС використаємо інструменти кореляційно-регресійного аналізу для встановлення взаємозв'язку між обсягами ВВП ЄС та динамікою торгівлі внутрі регіону та поза регіоном.

Так, на рис. 3 представлена залежність між ВВП та обсягами внутрішньорегіонального експорту країн ЄС.

На рис. 4 представлена залежність між ВВП та обсягами позарегіонального експорту країн ЄС.

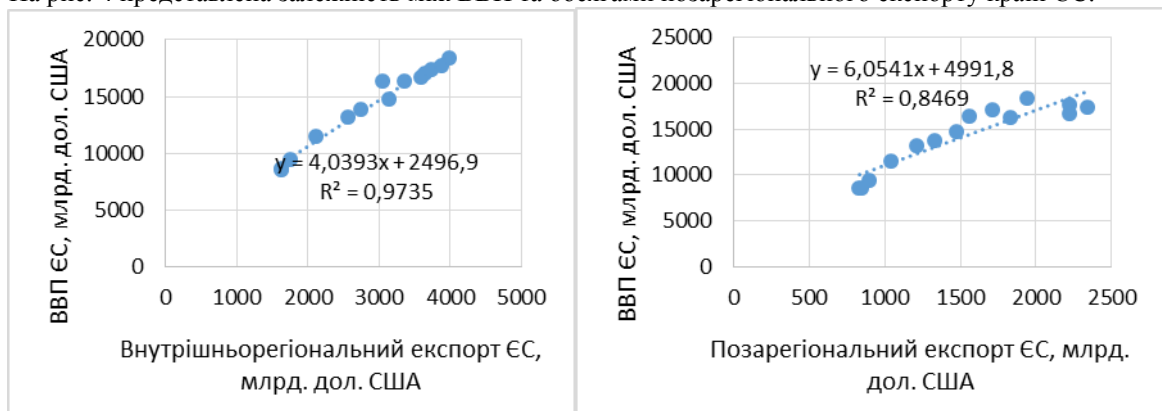

Рис. 3. Рівняння регресії між внутрішньорегіональним експортом та ВВП ЄС

Рис. 4. Рівняння регресії між позарегіональним експортом та ВВП ЄС

Отже, на основі отриманого рівняння регресії можна зробити висновок, що при зростанні обсягів внутрішньорегіонального експорту на 1 млрд. дол. США, обсяги ВВП регіонального об'єднання зростають на 4,04 млрд. дол. США. Розрахунок коефіцієнтів еластичності за рівнянням показав, що при збільшенні внутрішньорегіонального експорту на 1% ВВП ЄС зростає на 0,83%.

На основі отриманого рівняння регресії можна зробити висновок, що при зростанні обсягів позарегіонального експорту на 1 млрд. дол. США, обсяги ВВП регіонального об'єднання зростають на 6,05 млрд. дол. США. Розрахунок коефіцієнтів еластичності за рівнянням показав, що при збільшенні позарегіонального експорту на 1% ВВП ЄС зростає на 0,65%.

Таким чином, динаміка економічного зростання країн ЄС є більш еластичною щодо змін обсягів торгівлі внутрі регіону. Порівняння коефіцієнтів детермінації також підтверджують цей висновок, так, варіація ВВП ЄС на 97,35% пояснюється варіацією внутрішньорегіональної торгівлі і на 84,69% варіацією позарегіональної торгівлі.

Таким чином, внутрішньо торговельні інтеграційні процеси, що відбуваються в межах Європейського Союзу, характеризуються значними масштабами та інтенсивними темпами розвитку. На частку саме внутрішньо регіональної торгівлі припадає більше 60% торговельних операцій країн ЄС. В цілому розраховані показники свідчать про високий рівень регіональної взаємодії країн Європейського Союзу в торговельній сфері.

Література:

1. Офіційний сайт European Commission: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/index_en.htm
2. Офіційний сайт EuroStat: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
3. Офіційний сайт UNCTADstat: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://unctadstat.unctad.org>

KADAGISHVILI L.,
Assistant Professor, Academic Doctor of Economics
Iv. Javakhishvili Tbilisi State University
(Georgia)

GEOECONOMIC LOCATION OF GEORGIA: REALITY AND PERSPECTIVES

Goeconomic location is an important factor for the country's economic development. Geopolitical and goeconomic location of Georgia (TRASECA, energy corridor, Kars-Akhalkalaki Railway, etc) is very favorable. The country is rapidly developing; it has good relations with European as well as Asian countries. Actually, Georgia has gained an important function in economic integration processes of European and Asian countries. Therefore, it's very important to analyze and evaluate the main tendencies in the development of goeconomic location of Georgia and to make corresponding conclusions. Hence, we've decided to provide arguments to answer the objective of the research shown in the title.

Historically, Georgia is situated at the intersection of Europe and Asia, in particular, in the south-west of Caucasus. The Caucasus Mountain Range divides the region into two parts: Northern and Southern, or Transcaucasus. Our country is situated in the western part of Transcaucasus. Its territory is 69700 square kilometers, the general length of borders is 2149 km, out of which 1839 km is land and 310 km is sea border. On the east Georgia is bordered by Azerbaijan, on the north Georgia shares a border with Russian Federation (Krasnodar Krai, Karachaevo-Cherkessia, Kabardino-Balkaria, North Ossetia, Ingushetia, Chechnya and Dagestan), which goes along the Greater Caucasus Mountain Range at altitude up to 5000 meters. The southern border which separates Georgia from Turkey and Armenia goes along the Minor Caucasus Range and Javakheti Plateau. Greater Caucasus Mountain Range has always been a symbol of national and cultural identity. Besides, the Caucasus Mountains are the source of forest and hydroelectric resources of the country and highly determine its tourism potential. Western border of Georgia (between the confluence of the river Psou and Sarpi village) is represented by the coast of the Black Sea. About 40% of the total territory of the country is covered with forest. The country also has significant hydroelectric resources (which mostly meets Georgia's demand for energy). In addition, there are various types of mineral waters, some of them are recognized as international brands and represent successful businesses. At different times manganese, silver, gold and copper were successfully extracted in Georgia[1. 2.].

Georgia is part of the Caucasus and the Caucasus is located between Asia and Europe. It's conditional to say that Georgia is situated between Asia and Europe as Europe is Georgia's choice and "it can be said without exaggeration that Georgia has always been striving to be a part of Europe and not only from geographic point of view" [3]. On the 27th of June, 2014 Georgia signed an Association Agreement with the European Union. This agreement creates a basis for Georgia's irreversible political and economic integration.

From economic and geographic point of view, Georgia is located at the crossroads Europe and Asia and it has always served as a bridge between the Western and Eastern civilizations. Georgia is connected to the Black Sea countries through the Black Sea and to the Mediterranean countries through Bosphorus and Dardanelles straits. It's possible to have relations to the whole world through Gibraltar strait and to East and Central European countries through the River Danube. "Georgia has a unique location on the Eurasian continent. If you look at the map Georgia is quite small but it has a very strategic geographic location. The country has borders with very interesting countries. It is also interesting that we connect Asian part with the Black Sea region and European part and we have been doing this for hundreds of years. Even after the Soviet Union was collapsed we realized well our strategic role, our place in civilized world and our role as a connector between two global worlds. This is implementation of transport highways and the concept which is called transit concept." [4].

Construction of significant transport and transit highways ensured acceleration of the country's economic growth. Georgia's favorable geographic location was proved by construction of the Baku-Supsa Pipeline, Baku-Tbilisi-Ceyhan Pipeline and Shah Deniz or Baku-Tbilisi-Erzurum gas pipeline. Due to these pipelines Georgia is gaining an important international economic function.

Full utilization of its transit capacity will bring significant economic and political benefits for Georgia. Georgian Railway plays an important role in this regard. Georgian Railway and its developed infrastructure highly

determine successful functioning of transit corridor between Europe, Caucasus and Asia. Strategically important ports and terminals of Georgia, such as Batumi, Poti, Kulevi have direct connections with the railways in Azerbaijan, Ukraine, Russia and Bulgaria. Baku-Tbilisi-Kars railway (the so called Silk Way) [5]. is the beginning of a very important new era from the point of increasing Georgia's transport capacity and development of new businesses. "Construction of a new Silk way emphasizes transformation of Georgia into multiregional trade gateway connecting Europe, East Asia, India, Central Asia and the Middle East. Due to Georgia, billions of consumers in Asia and Europe will be easily accessible for both companies and individuals and Asian goods and energy resources will reach European countries much faster when they are transported through Georgia." [6.]. The Silk Road connects the countries with the short land route through Georgia. Geographic location of Georgia definitely helps "the country to become a regional hub" [6.].

"From geoeconomic standpoint, as from the point of using strategic resources, the idea of formation of common economic area (market) in the Caucasus seems attractive. We mean economic integration between South Caucasian countries (Georgia, Azerbaijan, Armenia) on the first stage and then enlarging the integration and involving Iran, Turkey, Russia (mainly its north Caucasian entities)" [7]. Creation of such economic area will contribute to attracting more foreign investments, infrastructural development, establishment of joint ventures and regional financial centers, etc.

Consequently, it can be said that Georgia's geoeconomic location is strategically important, which determines the country's economic development and involvement in international economic processes.

References:

1. Tvalchrelidze, A., Silagadze, A., Qeshelashvili, G., Gegia, D., Georgian social-economic development programme. Tbilisi 2011. p.286. <http://www.nplg.gov.ge/gsdll/cgi-bin/library.exe?e=d-01000-00---off-0ekonomik--00-1--0-10-0--0-0---0prompt-10--..-4---4---0-11--11-en-10---10-help-50--00-3-1-00-0-00-11-1-1utfZz-8-00-0-11-1-OutfZz-8-00&a=d&cl=CL4.2&d=HASH611428d35ab6e96ac30284>
2. 2015-2017 Georgian regional development programme http://gov.ge/files/381_43285_728272_1215-1.pdf
3. VL. PAPAVALI, POLITICAL ECONOMY OF THE POST – COMMUNIST CAPITALISM AND APPLICATION FOR GEORGIAN ECONOMY. TBILISI 2002. p. 408.
4. Margvelashvili, G., 2015. Georgia is quite small, but in a very strategic location, October 29, <http://www.interpressnews.ge/ge/politika/347479-giorgi-margvelashvili-saqarthvelo-sakmaod-pataraa-magram-dzalian-strategiuli-geografiuli-mdebareoba-aqvs.html?ar=A>
5. http://www.railway.ge/?web=0&action=page&p_id=289&lang=geo
6. Gharibashvili, I., 2015. Georgia should be transformed to multiregional trade gateway, October 15, <http://bfm.ge/ekonomika/abreshumis-gza-akhali-shesadzleblobebi-da-realuri-perspeqtiva/>
7. Chitanava N., Geo-economic aspects of transformation of Georgian Economy, Georgian Academy of Economic sciences, Collection of papers #12, Tbilisi. 2015, p.24

LYKOVA A.,
doktorantka
Uniwersytet Wroclawski
(Rzeczpospolita Polska)

COMMERCIAL BANKS OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE EUROPEAN INTEGRATION

Introduction. The basis of the government policy is the direction in European Union and providing with measures today. According to The Comprehensive Program for the Development of Ukraine's Financial Sector till 2020 [1] will be provide the reforming of financial sector of state. The subject of this paper, however, toward to development, has to a positive effect on the financial stability and other economic growth in general. Banks, as a participant in the reform, have becoming consolidation to be more competitive mainly. There focus has to include elements of the Basel III regime and standards of IOSCO, IAIS, EIOPA. As a result, Ukraine have to the process to a stable economic development of Ukraine are set up by 2020. According to the EU has deployed a massive support programme for Ukraine in the course of 2014, committing €11 billion over the next seven years (2014-2020) [2].

A range of problems of economic reform and euro-integration of Ukraine were a subject of research of such scientists as U.Vasylenko, J.Teleshun, J.Lypa, S.Rudnycki, S.Lotocki, M.A.Kulinich, D.Doncov. Thanks to such predecessors' contribution it is worth to mark that they adapted theoretical and methodological bases in management of Ukrainian integration and economic reform. However, the need of their adaptation to modern conditions determines the further researches in this sphere.

Euro-integration of Ukraine is opportunity to change modernize the economy, especially the banking sector, overcoming technological backwardness, attracting foreign investments and new technologies, increase the competitiveness of domestic producers, access to world markets and the EU market.

Into the process of European integration of each country comes a time when issues of foreign policy it is converted into a different of specific and complex domestic policy arms. For Ukraine, this time it was the signing of the Association Agreement with the EU in 2014. Since for this, such as the implementation of European rules, the rules, which of them the public sector, politics and economics in Ukraine.

One of the most successful examples of the effective European integration process can be considered as setting up of this in Poland. In fact, since 1990 years government of Poland providing the legalization primary had to resolve and settle issues related to the functioning of banks, at the same time were attention to other elements of the legislative financial system. The main problems of the Polish banking sector in the 90s were: the low level of concentration of capital; the low level of capitalization if compare with developed countries; poor quality of banking products; poor development of investment banking [4]. So, according to Report [3] the situation of the banking sector remained stable in 2014, which contributed to the revival of the economy and environmental record low interest rates. Nevertheless, with complete confidence say that this sector is healthy in modern term. It means, this means that the government of Poland carried out a detailed and balanced policy to gradually goals – euro-integration.

External and internal shocks resulted in the banking crisis in 2014-2015 and now banks pass a phase stabilization. The main steps in the banking system in stabilization, in our opinion

- 1) carrying out the capitalization,
- 2) increase confidence in banks,
- 3) growth up bank loans to private sector,
- 4) growth up bank deposits,
- 5) improving tax on deposits,
- 6) the implementing measures to invest in banks.

The European choice of Ukraine opens new prospects for cooperation with developed countries of the continent, providing opportunities for economic development, strengthening Ukraine's position in the global system of international relations. This is - the best way to implement national interests.

References:

1. National Bank Of Ukraine. <<http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>> Available from [27.11.2015].
2. The European Council. <<http://www.consilium.europa.eu/en/policies/eastern-partnership/ukraine/>> Available from [27.11.2015].
3. The Commission of banking supervision <https://www.knf.gov.pl/Images/RAPORT_O_SYTUACJI_BANKOW_2014_12_tcm75-41472.pdf> Available from [27.11.2015].
4. Alojzy Z.Nowak. Polish banking sector on the background of EU banking [electronic resource]. <http://www.ce.uw.edu.pl/pliki/pw/3-2000_Nowak.pdf> Available from [27.11.2015].

МІТЮШКІНА Х.С.,
к.е.н., доцент
кафедри міжнародної економіки
Маріупольського державного університету

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

В умовах інтенсифікації процесів інтеграції та глобалізації все більшого значення набуває міжрегіональне та транскордонне співробітництво. Україна завдяки вигідному геополітичному положенню має великі потенційні можливості щодо розвитку таких форм. Міжрегіональне співробітництво може мати різні форми та здійснюватися на різних рівнях. Зокрема міжрегіональне співробітництво України спрямоване на вирішення таких актуальних проблем, як: вдосконалення та розбудова транспортної інфраструктури, насамперед шляхів сполучення, що мають державне та міжнародне значення; науково-технічне співробітництво та передача технологій; формування спільної інноваційної інфраструктури та інфраструктури окремих ринків, наприклад ринку сільськогосподарської продукції та агропродовольчих товарів, ринку туристичних послуг; розв'язання екологічних та соціальних проблем; вирішення проблем ефективного освоєння природних ресурсів.

На сьогодні в Україні найактивніше розвивається міжрегіональне співробітництво в аграрній сфері, а також сферах туризму, будівництва, консультативних послуг. Натомість повільними темпами розвивається міжрегіональне співробітництво у сферах високих технологій, промислової кооперації та імпортозаміщення, медицини, освоєння альтернативної енергетики (зокрема при розробленні та освоєнні відновлюваних джерел енергії).

До того ж, на наш погляд недостатньо уваги приділяється міжрегіональному співробітництву у галузі енергетики, а саме забезпечення енергопотреб країни первинними вуглеводними ресурсами. За рахунок активізації міжрегіонального співробітництва можна більш ефективно вирішувати проблеми посилення енергобезпеки України.

Україна належить до енергодефіцитних країн, оскільки за рахунок власних джерел первинних енергетичних ресурсів вона задовольняє свої потреби лише на 47—49%. За рахунок власного видобутку

покривається 10-12% потреб у нафті та 20-25% — у природному газі [1]. Тому, розвиток міжрегіонального співробітництва саме в енергетичній галузі значною мірою вплине не тільки на вирішення проблем постачання енергоресурсів, а й на умови функціонування паливно-енергетичного комплексу України та її економіки в цілому.

Велика кількість енергетичних проектів в Україні виконується за підтримки ЄС по програмах «INOGATE», «TRASEKA» та «TACIS». Наприклад, по програмах «TACIS» тільки на підвищення безпеки українських АЕС було виділено понад 110 млн.євро [2]. Підприємствами по цих проектах в Україні виступали провідні міжнародні компанії.

Сьогодні реалізується Другий газовий регіональний інвестиційний план 2014-2023 об'єднання балтійського ринку енергетичних ресурсів, виданий Європейською мережею операторів газотранспортних систем (ENTSO), який був підготовлений такими національними операторами газотранспортних систем даного регіону, як: Gasum Oy (Фінляндія), AS EG Võrguteenus (Естонія), AS Latvijas Gāze (Латвія), GAZ-SYSTEM S.A. (Польща), Energinet.dk (Данія), Swedegas AB (Швеція) і AB Amber Grid (Литва) [4].

Слід зазначити, що активізація або подальший розвиток міжрегіонального співробітництва потребує чіткого визначення існуючих проблем та окреслення можливих сфер ефективної співпраці. Враховуючи надважливе значення газотранспортної системи (а саме її стабільного функціонування) для української економіки, очевидним є вектор співробітництва з країнами, які можуть стати ефективними інвесторами та сприяти модернізації й подальшій експлуатації вітчизняної ГТС. На шляху реалізації цього напрямку необхідно вдосконалити нормативно-правову базу, яка стосується внесення змін до деяких законів України про реформування системи управління єдиною газотранспортною системою України. До того ж необхідно оголошення міжнародного конкурсу для залучення інвесторів.

З метою активізації співробітництва з європейськими країнами в енергетичній галузі, необхідно провести реорганізацію НАК «Нафтогаз України» у відповідності до Третього Енергетичного Пакету ЄС, створити окремі підприємства щодо управління магістральними газопроводами та підземними сховищами України.

Особливу користь матиме співпраця в галузі модернізації інфраструктури паливно-енергетичного комплексу й зокрема використання досвіду технічно продвинутих країн щодо: модернізації атомних та гідроелектростанцій; добудови нових та підвищення безпеки існуючих енергоблоків АЕС; збільшення власного видобутку вуглеводної сировини за рахунок використання більш сучасних технологій; підвищення енергоефективності за рахунок реалізації проектів на альтернативних джерелах енергії (Clean Energy); будівництва і реконструкції житла за новими стандартами енергоефективності.

Враховуючи неможливість, останнім часом, розвивати співробітництво у російському напрямку, необхідно створювати стійке партнерство в енергетичній галузі з іншими країнами світу. Так, перспективним є партнерство зі США, насамперед як країни-інвестора і постачальника сучасного енергетичного обладнання та технологій; розвиток рівноправних та взаємовигідних відносин з країнами ЄС із залученням їх капіталів та технологій, а також поглиблення економічного партнерства з Польщею, Республікою Білорусь та країнами Балтії як важливими постачальниками енергоносіїв в Україну.

У східному напрямку корисним є створення партнерських відносин із Казахстаном, Туркменістаном, Азербайджаном та Грузією, насамперед в нафтогазовій сфері, маючи за мету створення євразійських транспортних коридорів; розвиток економічного співробітництва з Іраном, Іраком та Лівією в розрахунок на перспективу розробки їх нафтогазових родовищ.

Отже, міжрегіональне співробітництво України на рівні енергетичної галузі має суттєві перспективи, особливо враховуючи виділення чітких його пріоритетів. Необхідно укріплювати лідерство у транзитному транспортуванні енергоносіїв за рахунок капіталізації свого вигідного географічного розташування; розвивати експортний потенціал, насамперед, за рахунок збільшення експорту електроенергії, послуг з транспортування енергоносіїв, машин, обладнання та інших високотехнологічних товарів для потреб паливно-енергетичного комплексу; підтримувати транснаціональні проекти транзиту закордонних енергоносіїв через територію України та участі українських компаній у будівництві об'єктів ПЕК, розвідці та освоєнні родовищ нафти та газу за кордоном і освоєння українських родовищ вуглеводнів іноземними компаніями, насамперед, на основі угод про розподіл продукції.

Література:

1. Саприкін В. Стан та перспективи міжнародного співробітництва України в енергетичній сфері [Електронний ресурс] / В. Саприкін // Дзеркало тижня. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/stan_ta_perspektivi_mizhnarodnogo_spivrobotnitstva_ukrayini_v_energetichnii_sferi.html
2. Міжрегіональне співробітництво у системі нової регіональної політики України. Аналітична доповідь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Mezregion_spivr-1b211.pdf
3. Україна в енергетичній сфері: стан та перспективи міжнародного співробітництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=54398>
4. Офіційний сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua>

РЕГИОН В МЕЖДУНАРОДНОЙ ЭКОНОМИКЕ

Формирование регионов в международной экономике является следствием развития интеграционных процессов. Современные экономические исследования [2,4], обосновывают, что под влиянием международной экономической интеграции происходит сближение национальных экономик с точки зрения территориально-пространственного аспекта, с одной стороны, а с другой – развиваются новые формы экономической деятельности субъектов мирового рынка.

Анализ научных источников [9-12] позволяет выделить несколько современных аспектов исследования формирования регионов и развития процесса регионализации:

территориальный (разделение регионов происходит по географическому признаку),

политико-административный (территории определяются по административно-территориальному признаку),

геополитический (регион формируется через создание определенных союзов (блоков) для достижения определенных геополитических задач),

экономический (регионализация связана с формированием экономического единства и однородности в пределах определенной территории) и т.д.

Региональное развитие проходит пять этапов [3]. На первом уровне формирование региона связано с выделением определенных региональных пространств, имеющих естественные природные границы, и в рамках которых с учетом имеющихся ресурсов формируются соответствующие системы производства и обмена. Следующий (второй) уровень связан с формированием региональных комплексов, которые охватывают соответствующие крупные социальные группы. На третьем уровне происходит образование регионального общества как определенной формы «международного общества» кооперирующихся государств. Именно на этом уровне возникают различные процессы взаимодействия по различным направлениям (экономическим, политическим и культурным и т.д.). Региональное сообщество, которое формируется на четвертом уровне, характеризуется уже устойчивыми кооперационными связями между формальными регионами, определяемыми как сообщества государств. Возникают соответствующие структуры, обеспечивающие принятие решений внутри региона. Высшим результатом регионализации может стать регион-государство, который отличается от нации-государства, ибо отличается по степени достижения состояния однородности.

Регион как субъект международной экономики может охватывать не только государства (и выступать в виде интеграционного объединения), но и их отдельные территории (еврорегионы) [8, с.222], поскольку возникают соответствующие задачи, решение которых требует консолидированных усилий, но не на уровне государств, а их отдельных территорий.

Традиционно, в экономически исследованиях выделяют два уровня развития интеграционных процессов – поверхностную и глубокую интеграцию [1]. Если первый уровень, как правило, связан со снижением либо отменой барьеров во взаимной торговле, то глубокая интеграция предполагает: дополнительные элементы гармонизации национальных политик, правового регулирования производства, торговли; развитие мобильности факторов производства, в том числе и через создание совместной инфраструктуры и т.д.

Таким образом, можно сделать вывод, что формирование регионов в международной экономике связано именно с развитием глубоких форм интеграционного взаимодействия стран. Количественные показатели, характеризующие развитие основных интеграционных объединений мира, подтверждают это. В таких условиях регионы в мировой экономике не только становятся особенными акторами в системе международных отношений, но и влияют на формирование новой пространственной структуры мирового хозяйства [5].

Формирование регионов как субъектов международной экономики способствует развитию в мировом хозяйстве глобальной регионализации, которая становится объективным процессом, который, с одной стороны, выступает как неотъемлемая часть непосредственно глобализационного процесса, а с другой – его логическим проявлением и следствием. Именно развитие глобальной регионализации станет определять новую форму пространственной организации глобального мира.

Література:

1. Burfisher M.E. Regionalism: Old and New, Theory and Practice/ M.E. Burfi-sheer, S. Robinson, K. Thierfelder. – Capri: The International Agricultural Trade Research Consortium (IATRC) Conference, 2003. – 28p.
2. Haftel Y. Regional Integration, Signaling, and Foreign Direct Investment: The Case of ASEAN / Y. Haftel. – San Diego CA: International Studies Association Annual Convention, 2006. – 34p.
3. Hettne B., Söderbaum F. and Stålgren P. The EU as a Global Actor in the South // Report. 2008. №8. June. P. 41.
4. Lombaerde P. Multilateralism, regionalism and bilateralism in trade and investment: 2006 world report on regional integration / P. Lombaerde. – United Nations Conference on Trade and Development: Springer, 2007. – 277p.

- 5.Scott A. J. Regions, globalization, development/ Allen J. Scott and Michael Storper // *Regional Studies*. – 2003. – vol. 37: 6&7. – pp 579-593.
- 6.Булатова О.В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів: монографія/ О.Булатова. – Донецьк: ДонНУ, 2012. – 386с.
- 7.Воскресенский А.Д. Региональные подсистемы международных отношений и регионы мира: (К постановке проблемы) / А. Д. Воскресенский // *Восток – Запад – Россия: сборник статей*. – М.: Прогресс-Традиция, 2002. – С.131-144.
- 8.Гладій І. Міжнародна регіональна економіка як наука / І. Галадій // *Журнал європейської економіки*. – 2006. – Т.5(№3). – С.220-236.
- 9.Дергачев В.А. Регионоведение: [уч. пособие] / В.А. Дергачев, Л.Б. Вардомский. – [2е изд., перераб. и доп.] – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. – 519с.
- 10.Книш М.М. Регіоналізм і регіоналізація у науковому тезаурусі / М.М. Книш // *Географія і сучасність: зб. наук. праць НПУ ім. М. П. Драгоманова*. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 12 (22). – С. 3–6.
- 11.Мазур С.А. Значення економічного регіону в просторовому упорядкуванні національної економіки / С.А. Мазур // *Продуктивні сили і регіональна економіка: збірник наукових праць*. – К.: РВПС України НАН України, 2008. – Ч. 1. – С. 261-264.
- 12.Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: Монографія: У 2т./ Д.Лук'яненко, А.Поручник, Л.Антонюк та ін. – К.:КНЕУ, 2006. – Т.1. – 592с.

РЕЗНІКОВА Н.В.,

д.е.н., доцент

ВІДЯКІНА М.М.,

к.е.н., доцент

Інституту міжнародних відносин

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ІНІЦІАТИВ ЄС ТА СЕРЕДЗЕМНОМОР'Я

Арабські країни, рівень реальної економічної інтеграції яких залишається надто слабким, аби позиціонувати себе як дієвого регіонального актора, зазнають тиску з боку глобальної ринкової економіки, яка, представляючи інтереси, передусім, розвинених країн, диктує правила економічної політики арабських країн, маніпулюючи їхніми конфліктами інтересів. Арабська весна призвела до зміщення акценту міжрегіонального співробітництва на торгівлю й інвестиції. Очікується, що найближчим часом Європейська комісія представить остаточну версію проекту мандату для переговорів за угодами про поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі з Єгиптом, Йорданією, Марокко і Тунісом. Адже угоди про асоціацію та вільну торгівлю, укладені ЄС із Марокко, Йорданією, Єгиптом, Тунісом, Алжиром передбачали лібералізацію ПІІ при збереженні обмежень на володіння національними активами в інших формах [3]. ЄС також приділяє особливу увагу інвестиційним угодам, сподіваючись, що шляхом надання пільгових кредитів від Європейського інвестиційного банку, іноземні компанії зможуть заохочувати інвестиції до регіону. Втім, політика ЄС на Близькому Сході і в Північній Африці цілком природно орієнтована більше на користь ЄС, ніж його південних партнерів.

Ідея створення Середземноморського союзу як доповнення до ЄС, була висунута в 2007 році. Йшлося про об'єднання країн, які мали вихід до Середземного моря, й таким чином про створення «мосту між Європою та Африкою», виключаючи країни Близького Сходу, що мають вихід до Середземного моря [1]. Фактично йшлося про окреме міждержавне утворення всередині ЄС, а решта країн Євросоюзу мали б статус спостерігача без права голосу. Зміцнення відносин з країнами Магрибу в рамках 5 + 5 (5 європейських і 5 країн Магрибу) було представлено як важливий інструмент політики сусідства і регіональної політики ЄС в регіоні Середземномор'я. Після тривалих дискусій і переговорів між країнами-членами ЄС в липні 2008 року був створений Союз для Середземномор'я, до якого увійшли 27 країн ЄС, 11 країн Південного Середземномор'я, включаючи близькосхідні, і 5 європейських країн, які не є членами Союзу, але мають вихід до Середземного моря [2]. Спеціальне комюніке Європейської комісії «Барселонський процес: Союз для Середземномор'я» стало компромісом між вже існуючою Барселонською декларацією та французькою ініціативою щодо створення Середземноморського Союзу. У ньому зазначалося, що новий союз сприятиме, в першу чергу, багатосторонньому партнерству і спільній реалізації проектів. Сконцентрувавшись на регіональних і транснаціональних проектах, Союз для Середземномор'я мав посилити регіональну інтеграцію. Рішення Єврокомісії об'єднати дві ініціативи в один процес було пов'язано з тим, що Євро-середземноморське партнерство не принесло відчутних результатів.

Проект створення зони вільної торгівлі, як і внутрішньо регіональна інтеграція, розвивався повільно і різними темпами в різних країнах. До того ж ЗВТ охоплювала лише торгівлю товарами, не зачіпаючи сферу послуг і сільське господарство середземноморських країн. Реформи в країнах-партнерах проводилися вибірково і були малоефективні, незважаючи на те, що Європейський Союз виділяв країнам Південного Середземномор'я суттєво більше коштів, ніж на всю східну політику ЄС. Багато питань, таких як створення зони стабільності,

процвітання і безпеки, регулювання міграції, соціально-культурні, практично не були вирішені після чергового зриву мирного процесу на Близькому Сході. Політика сусідства також зіткнулася з певними труднощами: виникли протиріччя між двостороннім і багатостороннім форматом співробітництва з регіоном в цілому.

У 1997 році Економічна і соціальна рада Ліги арабських держав (ЛАГ) затвердила схему багатосторонньої торговельної лібералізації – Панарабську зону вільної торгівлі (ПАФТА). У 2004 році було підписано Агадирську угоду (діє з 2006 р.), до якої входять Єгипет, Йорданія, Марокко і Туніс. Угода підтримується ЄС з метою формування Євро-Середземноморської зони вільної торгівлі і в якості першого етапу Євро-Середземноморського партнерства (Євро-Мед). В останні 15 років в регіоні спостерігається активний процес підписання нових інтеграційних угод, головним чином двосторонніх. На двосторонньому рівні діють угоди про зону вільної торгівлі з ЄС, США, ЄАВТ, Сінгапуром, Туреччиною [3]. Втім, регіон Близького Сходу і Північної Африки залишається найменш інтегрованим регіоном світу. Якщо у взаємній торгівлі товарами досягнутий суттєвий прогрес, то в торгівлі послугами та інвестиціях він відсутній.

У 1981 р. країни Ліги арабських держав підписали Угоду про сприяння та розвиток міжарабській торгівлі з метою лібералізації і формування в регіоні зони вільної торгівлі. Відродження цієї угоди відбулося лише в 1997 р. з прийняттям Декларації про Панарабську зону вільної торгівлі. До її складу увійшли 18 з 22 держав ЛАД: Алжир Бахрейн, Єгипет, Ірак, Йорданія, Ємен, Катар, Кувейт, Ліван, Лівія, Марокко, Оман, ОАЕ, Палестина, Саудівська Аравія, Сирія, Судан і Туніс. На країни-члени припадає 96% взаємної арабської торгівлі та 95% арабського товарообігу з позарегіональними країнами [3]. ПАФТА стала найбільшою інтеграційною ініціативою в регіоні Близького Сходу та Північної Африки зі стратегічною метою створення зони вільної торгівлі. Одна з причин підписання угоди про Панарабську зону вільної торгівлі пов'язана зі стурбованістю країн невисоким обсягом взаємних торгових зв'язків, інша – з угодами з ЄС про вільну торгівлю, що перешкоджає виконанню угод про преференційну торгівлю у взаємних межах. В цілому, програма ПАФТА націлена на зниження митних зборів, асиметричну торгівлю лібералізацію відносно величини ставок мит і на підвищення рівня прозорості торговельних операцій.

Попри те, що зазвичай країни зі схожою торговою структурою, такі як середземноморські, мають великий потенціал для розвитку регіональної торгівлі, внутрішньо регіональна торгівля південно-середземноморських країн розвивається повільно, так само, як і регіональна та субрегіональна інтеграція, незважаючи на реалізацію згаданих ініціатив. Експорт південно-середземноморських країн залишається малодіверсифікованим, в ньому невелика частка продукції з високою доданою вартістю, виробництво якої стимулює економічне зростання і зайнятість, а також забезпечує конкурентоспроможність експорту. Торгівля з ЄС залишається асиметричною, лібералізація послуг, сільськогосподарської та текстильної продукції відбувається неактивно.

На Барселонському саміті 2005 року, де були підведені підсумки першого десятиліття партнерства Євромед, Євро-середземноморська зона вільної торгівлі в нових умовах розвитку світової економіки розглядалася як зона взаємного співробітництва, в тому числі в галузі міграції, соціальної інтеграції та забезпечення безпеки [1]. На саміті вперше передбачалася можливість вільного пересування робочої сили після створення ЗВТ, збільшення переказів мігрантів і максимальне їх використання для розвитку місцевих економік. Для створення реальної зони вільної торгівлі необхідна наявність однакової системи угод про вільну торгівлю між країнами-членами, а також уніфікація правил походження, відповідність стандартів і законодавства. Однак у випадку з Євро-середземноморською ЗВТ більшість південних країн-партнерів знаходиться на різних стадіях переговорів про укладення угод про вільну торгівлю і лише чотири середземноморських країни близькі до завершального етапу. Переговори про лібералізацію торгівлі сільгосппродукцією і послугами також знаходяться в початковій стадії. Тому проект, розглянутий ЄС як «взаємовигідна» зона вільної торгівлі, яка повинна забезпечити більш «глибоку інтеграцію» і гармонізацію торгових стандартів, буде завершений пізніше намічених термінів. Реалізація проекту ЗВТ в довгостроковій перспективі повинна мати позитивний вплив на економічний розвиток і торгівлю південно-середземноморських країн, але в короткостроковій і середньостроковій перспективі може виявитися болючою для середземноморських країн ЄС і особливо для його південних партнерів, які повинні будуть відкрити доступ на свої ринки більш конкурентоспроможній і часто субсидованій продукції з ЄС.

Безумовно, історичні зв'язки арабських держав Північної Африки з ЄС відіграли безпосередній вплив на сучасний стан співпраці: нині на Європу припадає близько 2/3 зовнішньоторговельного обігу Магрибу, 60-70% експорту нафти (Лівія – до 90%) і нафтопродуктів, 80% фосфатів і продуктів їх переробки, а також різних видів епромислової сировини і продукції сільського господарства [2]. Пори незначне пожвавлення ПІІ в регіоні, потоки прямих іноземних інвестицій в цілому залишаються на рівні нижчому, ніж зареєстровано до кризи. Країни-члени ЄС протягом останніх років змагаються за доступ до реалізації нових інвестиційних можливостей. Конкуренція в регіоні зосереджується, в першу чергу, між Німеччиною, Францією, Великобританією та Іспанією. Прикладом цього може стати аналіз ситуації із тендером щодо поставки танків до Саудівської Аравії, в якому Іспанія, Франція та США виборювали право на контракт, потенційна вартість якого складає 3 млрд. євро. [2].

Для реалізації проекту Євро-середземноморської ЗВТ і активізації торгівлі двох регіонів ЄС розробив низку програм у рамках MEDA, як на двосторонньому, так і багатосторонньому рівнях. Вони пізніше були доповнені регіональними проектами нової політики сусідства та Союзу для Середземномор'я. З двосторонніх програм можна виділити програми для Єгипту та Тунісу. Для Єгипту була прийнята Програма розширення

торгівлі (ТЕР), на яку було виділено 66 млн. євро. Крім того, ЄС підтримує розвиток експортних можливостей Єгипту через програму промислової модернізації «Підтримка промислового бізнесу Єгипту», розміри фінансування якої склали 16 млн. євро [1]. У Тунісі в програмі підтримки агентства сприяння іноземним інвестиціям беруть участь 300 європейських фірм, загальна сума проекту, пов'язаного з активізацією торгівлі, становить 4 млн. євро [2]. На регіональному рівні MEDA фінансувала кілька проектів щодо стимулювання зовнішньої торгівлі та підтримки малих і середніх підприємств через бізнес-центри MEDA.

Отже, ЄС варто докласти зусиль до поглиблення регіональної інтеграції. Така інтеграція дозволить зміцнити колективні договори в регіоні і могла б сприяти встановленню політичної стабільності. У даному контексті першочергове завдання Європи полягає не у претендуванні на двосторонні комерційні переваги, а в допомозі перехідним країнам інтегруватися в багатосторонній простір.

Література:

1. Bicchi F. The Union for the Mediterranean, or the changing context of Euro-Mediterranean relations [Electronic resource] / F. Bicchi. – Mode of access: <http://www.notre-europe.eu/media/Etud77-MediterraneanIntegration-TBehr-en.pdf>.
2. Schlumberger O. The ties do not bind: The Union for the Mediterranean and the future of Euro-Arab relations [Electronic resource] / O. Schlumberger. – Mode of access: <http://www.ingentaconnect.com/content/routledg/med/2011/16/001/art0009>.
3. The Greater Arab Free Trade Area: Limits and Possibilities from Catching up with the Competition: Trade Opportunities and Challenges for Arab Countries / [in eds. B. Hoekman, J. Zarrouk]. – Ann Arbor: University of Michigan Press, 2000. – p. 285-307.

СТАВРУЛОВА Т.М.,
студентка II курсу
спеціальності «Міжнародний бізнес»
Маріупольського державного університету

БРІКС У СИСТЕМІ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

БРІКС (англ. BRICS - скорочення від Brazil, Russia, India, China, South Africa) - група з п'яти країн: Бразилії, Росії, Індія, Китаю, Південно-Африканської Республіки.

Члени БРІКС характеризуються як країни, що найбільш швидко розвиваються. Вигідне положення цим країнам забезпечує наявність в них як потужної економіки, так і великої кількості важливих для світової економіки ресурсів:

Бразилія - 7-а економіка світу за паритетом ВВП, багата сільськогосподарською продукцією, близька до положення великих держав;

Росія - 6-а економіка світу за паритетом ВВП, має найбільші запаси мінеральних ресурсів, найбільшу в світі територію; одна з двох найбільших у світі ядерних наддержав, енергетична наддержава, космічна держава, друга армія планети, одна з потенційних наддержав.

Індія - третя економіка світу за паритетом ВВП, що має дешеві інтелектуальні ресурси, одна з двох країн з більш ніж мільярдним населенням, ядерна держава, близька до стану великих держав;

Китай - 1-а економіка світу за паритетом ВВП і перший у світі експортер («світова фабрика»), володар найбільших у світі валютних резервів, має найбільше в світі населення, ядерна держава, велика держава, одна з двох економічних наддержав планети;

Південно-Африканська республіка - 25-я-29-а економіка світу за паритетом ВВП, різноманітні природні ресурси, головна африканська регіональна держава.

Це головні ресурси, на які спираються економіки цих країн. Висока чисельність населення країн (43% населення планети) обумовлює дешевизну праці в них, що є перешкодою для високих темпів економічного зростання.

Зрештою, прогнозується, що значні розміри економік цих країн у майбутньому дозволять їм трансформувати економічне зростання в політичний вплив, що призведе до втрати лідируючої позиції сучасної західної економічної еліти, і до переходу на іншу модель економічного управління, що не потребує наявності еліти як такої.

Цілі організації БРІКС

Протидія фінансовій кризі, зміцнення співпраці, координації політики та політичного діалогу, що стосуються міжнародних економічних і фінансових питань.

Просування реформи міжнародних фінансових інститутів з тим, щоб вона відображала зміни у світовій економіці.

Великий голос і представництво в міжнародних фінансових інститутах країн з перехідною економікою, що розвивається.

Зміцнення координації та співробітництва держав в енергетичній області, в тому числі між виробниками та споживачами енергії і державами транзиту, у зусиллях щодо зниження невизначеності та забезпечення стабільності і стійкості.

Поліпшення міжнародної торгівлі та інвестиційного клімату; збереження стабільності системи багатосторонньої торгівлі, стримування торгового протекціонізму

Країни БРІКС займають більш ніж 25% суші в світі, 40% населення і мають об'єднаний валовий внутрішній продукт, що дорівнює 14,6% світового ВВП. Майже в кожному порівнянні вони будуть найбільшим глобальним об'єктом. Ці чотири країни серед найбільших і найбільш швидко зростаючих ринків, що формуються. На об'єднання припадає 73 відсотки світового багатства і 80 відсотків військових витрат.

Високі темпи зростання, які показали країни БРІКС протягом 2000-2009 рр. (рис.1), призвели до скорочення розриву між ними і найбільшими західними економіками світу. З 2001 по 2012 р ВВП країн БРІКС збільшився більш ніж в 5 разів при зростанні ВВП розвинених країн за той же період на 60%. У підсумку за 10 років частка БРІКС у світовому ВВП за ПКС зростає з 18 до 27%. При цьому відбулося скорочення частки G-7 (Канади, Франції, Німеччини, Японії, Італії, Великобританії та США) з 48 до 38%.

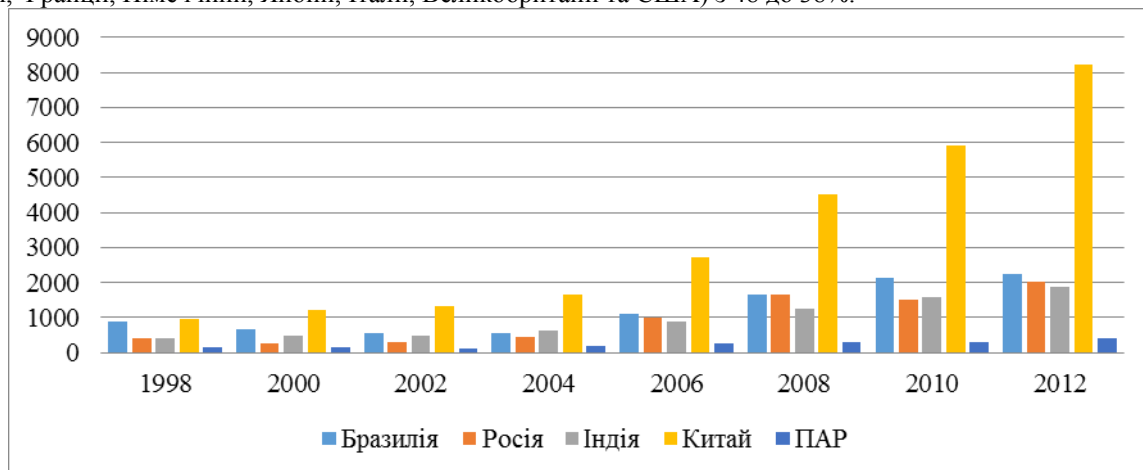

Рис.1. Валовий внутрішній продукт (у поточних цінах, млрд. дол.США)

Розглядаючи показники країн БРІКС (рис.2), можна зазначити, що з 2000 року ВВП Бразилії на душу населення збільшився більш ніж у 3 рази, Росії - більш ніж у 6 разів, ПАР - в 2,5 рази, Китаю - майже в 6 раз, а Індії - в 3 рази. До 2014 року серед країн БРІКС за показником ВВП на душу населення лідує Росія. Серед країн-аутсайдерів знаходяться країни з найбільшим числом населення - Китай та Індія.

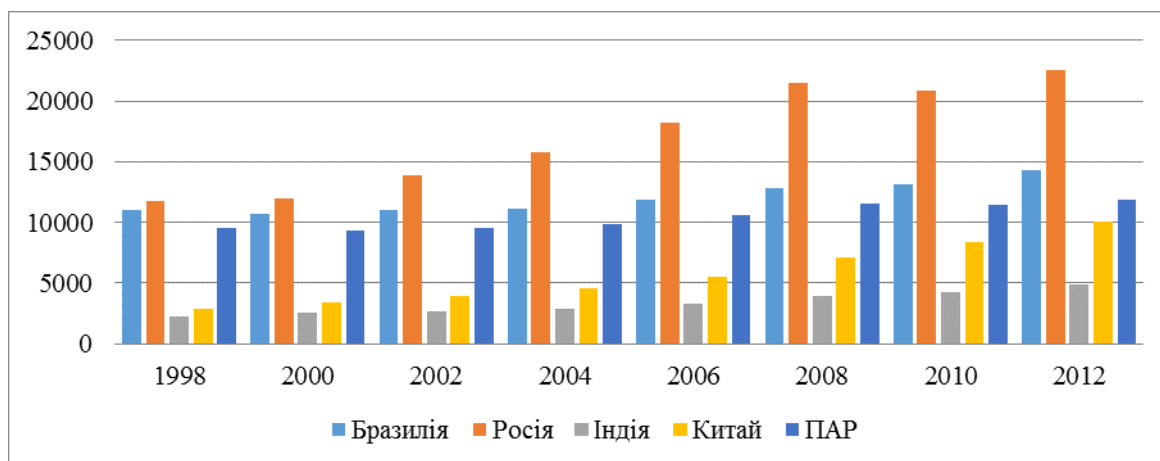

Рис.2. ВВП на душу населення (у поточних цінах, дол. США)

Таким чином, розглядаючи країни БРІКС можна зробити висновок, що в підсумку високих темпів зростання, які вони показали протягом 2001 по 2012 р ВВП країн БРІКС збільшився більш ніж в 5 разів при зростанні ВВП розвинених країн за той же період на 60%. У підсумку за 10 років частка БРІКС у світовому ВВП за ПКС зростає з 18 до 27%.

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АЗІЙСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОМУ РЕГІОНІ

Існування будь-якої держави завжди передбачає взаємодію з іншими. Ця взаємодія - основоположний принцип міжнародних відносин. Серед найбільш очевидних проявів основних закономірностей міжнародних відносин найбільш важливе значення на сучасному етапі придбав фактор інтеграції та дезінтеграції, які спостерігаються сьогодні повсюдно. Тенденція інтеграції являє собою більш високий рівень взаємодії між державами, коли учасники даного процесу відчужують частину свого суверенітету на користь наднаціональних органів. І та і інша, протилежна першій тенденції відображають об'єктивний стан світової системи на даному етапі, невизначений характер її розвитку [2].

Так, фактори інтеграції, що мають у своїй основі економічну, технологічну, географічну і т.д. залежність відчують на собі руйнівний тиск з боку тенденції до зростання національної та культурної самобутності, повернення до витоків. Формування нового, глобалізованого світу супроводжується не тільки інтеграційними процесами, але й створює умови для виключення, відкидання на периферію всіх, не здатних включитися в мережі міжнародного взаємозв'язку.

Явища інтеграції надзвичайно характерні для сучасного світу. Як самі процеси інтеграції, так і підходи до їх вивчення дуже різноманітні. Проте зазвичай під інтеграцією розуміють процеси добровільного та мирного зближення держав, економік і суспільств, що долають національні, державні та економічні межі. Від поняття глобалізації, що також відображає зростання транскордонних взаємодій суспільств і держав, інтеграцію відрізняє, насамперед, акцент на добровільний і свідомий характер цього процесу, а також його застосування переважно до окремих регіонів планети.

Економічна інтеграція включає наступні етапи (з посиленням інтеграції) [3]:

1) Утворення зони вільної торгівлі з відміною митних тарифів та інших обмежень між країнами-учасницями. На цій стадії країни-учасниці скасовують взаємні торговельні бар'єри, але зберігають повну свободу дії в економічних зв'язках з третіми країнами.

2) Утворення митного союзу із встановленням єдиних тарифів у торгівлі і в русі робочої сили та капіталу. На цьому рівні інтеграції держави не тільки усувають взаємні торговельні бар'єри, але й засновують єдину систему зовнішніх торговельних бар'єрів і загальних мит по відношенню до третіх країн. При цьому митні служби на внутрішніх кордонах скасовуються, а їх функції передаються відповідним службам на зовнішніх кордонах.

3) Виникнення економічного союзу, що передбачає вільне переміщення через національні кордони не тільки товарів, але і усіх факторів виробництва, включаючи капітал, робочу силу, технології, інформацію, що результаті призводить до формування загального ринкового простору, спільного ринку.

4) Повна інтеграція з єдиною економічною політикою, спільною валютою і органами наднаціонального регулювання. Досягнення цього рівня інтеграції (політико-економічного союзу) передбачає, що держави вступають до нього з урахуванням досягнутих результатів попередніх етапів інтеграції та домовляються про проведення спільної торговельної, а потім і в цілому економічної політики по відношенню до третіх країн, а також про уніфікацію систем регулювання економіки.

Причини інтеграційних процесів надзвичайно різноманітні, і дослідники виділяють різні їх групи. Так, одним з можливих є підхід до групування причин за показником економіко - технологічного розвитку суспільства: зростання масштабів виробництва; поширення нових технологій; розвиток інфраструктури; поширення знань; розвиток ТНК, МНК; збільшення ролі міжнародних економічних організацій, фондів; створення інтеграційних угруповань; лібералізація торгівлі, інших ринків; досягнення в інформаційних технологіях (управляти можна з іншого регіону) [2].

У сучасних умовах розвиток стійких економічних зв'язків між країнами і, особливо, між їх фірмами на основі міжнародного поділу праці прийняло глобальний характер. Все більша відкритість національних економік, діяльність ТНК (транснаціональні корпорації), НТР (науково-технічна революція), міжнародна торгівля, міграція капіталу, сучасні системи транспорту, зв'язку та інформації сприяли переходу процесу інтернаціоналізації господарського життя на такий рівень, на якому утворилася глобальна мережа взаємозв'язків у цілісному світовому господарстві з активною участю в ньому основної маси фірм більшості країн світу.

Якщо проаналізувати всю теоретичну інформацію, що обґрунтовує економічну інтеграцію, і співвіднести її з наявними даними по впливу на економіку окремих держав і регіонів, то можна виділити наступні риси, що характеризують МЕІ: взаємопроникнення і переплетення національних виробничих процесів; глибокі структурні зміни в економіці країн-учасниць; необхідність і цілеспрямоване регулювання інтеграційних процесів; виникнення міждержавних (наднаціональних або наддержавних) структур (інституціональні структури).

Глобалізація господарського життя найбільш інтенсивно йде на регіональному рівні, так як більша частина фірм має контакти з фірмами сусідніх країн. Тому одна з основних тенденцій глобалізації світового

господарства - угруповання навколо тієї чи іншої країни або групи найбільш розвинених країн інтеграційних зон, великих економічних мегаблоків (США - на американському континенті, Японія і США - в Тихоокеанському регіоні, провідні західноєвропейські країни - в Західній Європі). У свою чергу, в рамках регіональних інтеграційних блоків іноді формуються субрегіональні осередки інтеграції, що особливо характерно для Тихоокеанського регіону.

Під впливом науково-технічного прогресу посилюється предметний, детальний, технологічний поділ праці на внутріфірмовому і міждержавному рівнях. Зростає взаємозв'язок та взаємозалежність виробників окремих країн на основі не тільки обміну результатами праці, а й організації спільного виробництва на базі кооперування, комбінування, взаємодоповнюваності виробничо-технологічних процесів. Інтенсивний розвиток кооперування між фірмами різних країн призвів до появи великих міжнародних виробничо-інвестиційних комплексів, ініціаторами створення яких найчастіше є ТНК.

Інтеграційні процеси, що характеризують сучасну світову економіку, активно розвиваються на всіх континентах, зокрема у Азійсько-тихоокеанському регіоні. Важливим фактором їх посилення виступає зростання економічної взаємозалежності в рамках регіону, передусім в трикутнику НІК — АСЕАН — Китай, що включає основні країни з новими ринками.

Другим головним фактором зростання інтеграційних тенденцій — все більша серйозна заклопотаність тим, що за темпами і глибиною інтеграції Східна Азія суттєво відстає від двох інших центрів, і це може негативно позначитись на її економічних перспективах.

Третій фактор східноазійської інтеграції — стрімке посилення економічних позицій Китаю і викликана цим зміна механізму, що склався в регіоні. Сутність цього механізму в тому, що лідером регіону є Японія. Другий ряд складають азіатські «тигри»; третій — чотири найкрупніші країни АСЕАН; четвертий — Китай; п'ятий — В'єтнам, Лаос [1].

В інших східноазійських країнах цей процес сприймається подвійно. З одного боку, чимало говориться про китайський виклик (в економічному значенні). Наприклад, для АСЕАН серйозною проблемою є збільшення від'ємного сальдо в торгівлі з Китаєм. АСЕАН програє Китаю в боротьбі за залучення нових інвестицій. Ряд західних і японських компаній згортають виробництво в країнах АСЕАН і переміщують в Китай.

Сьогодні економічний стан і перспективи Японії й інших східноазійських країн великою мірою залежать від того, чи зможуть вони закріпити зв'язки з Китаєм, а саме: розширити експорт, використовуючи можливості китайського ринку, і підвищити свою конкурентоспроможність шляхом перекидання в Китай частини виробництв і технологічних процесів. Звідси — об'єктивна потреба в створенні варіанта регіонального економічного об'єднання, що включає Китай. Такий підхід знаходить в Східній Азії широку підтримку.

Таким чином, розвитку інтеграції АТР сприяє наявність цілого ряду передумов. Так, інтеграційні процеси найбільш продуктивно відбуваються між країнами, що знаходяться приблизно на однаковому рівні економічного розвитку і мають однорідні господарські системи. Інша, не менш важлива передумова - географічна близькість країн, що інтегруються, розташованих в одному регіоні і мають спільний кордон.

Література:

1. Васильев В.Ф. Государственность и модернизация в странах Юго-Восточной Азии. / В.Ф. Васильев, Ю.О. Левтонова.—М.: Наука, 2010. — 217 с.
2. Дралин А.И. Международные экономические отношения: учебное пособие / А.И. Дралин, С.Г. Михнева. — Пенза: Информационно-издательский центр ПГУ, 2006. — 162 с.
3. Семёнов К. А. Международные экономические отношения: [Курс лекций для вузов] / К.А.Семёнов. - М.: Гардарики, 1999. - 334 с.

СЕКЦІЯ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН КРАЇН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

БЕРЕЗІНА А.Г.,
студентка ІV курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

УКРАЇНА В ПРОЦЕСАХ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ

В процесі глобалізації світової економіки все більш важливим фактором економічного, соціального та демографічного розвитку багатьох країн стає міжнародна міграція робочої сили та населення. Це - один з найбільш складних елементів міжнародних економічних відносин, оскільки їх суб'єктом є людські ресурси.

Міграція робочої сили - це переміщення працездатного населення всередині країни, а також з однієї країни в іншу з метою працевлаштування на більш вигідних умовах, а також пошуку кращих умов життя [1].

Зростання відкритості українського суспільства неминує приводить до дедалі більшого втягнення України в міжнародний обмін робочою силою. Перехід до ринкової економіки створює реальні умови для формування ринку праці. Одною з важливих рис його становлення є різке зростання міграційних процесів як усередині країни, так і за її межі. Для того, щоб краще зрозуміти, який напрям має міграційний рух на території України, необхідно розглянути міграційні потоки України [3].

З 2002 по 2005 рік міграційне сальдо мало негативне значення. Але після цього періоду показник стає додатним. Якщо у 2002 з України виїхало 76264 осіб, то 2006 рік начислює 29982 вибулих. Динаміка іміграції навпаки зменшується аж до 2012 року. Саме у цей період число прибулих досягає максимальних 76361 осіб. Після 2012 року, показник іміграції починає зменшуватися, але сальдо так і залишається додатним.

На серпень 2015 кількість прибулих склала 18551 осіб, та кількість вибулих 14923. Тож міграційний приріст склав 3628 осіб [3].

Основну кількість міграційних процесів Україна складає з країнами СНД, що засновується на відносно близькому територіальному розташуванні, легкому процесу міграції порівнянно з більш економічно розвиненими країнами, і історичних передумовах. Найбільша кількість імігрантів прибуває до України з Російської Федерації, Молдови, Узбекистану, Білорусі, Грузії, Вірменії та Азербайджану.

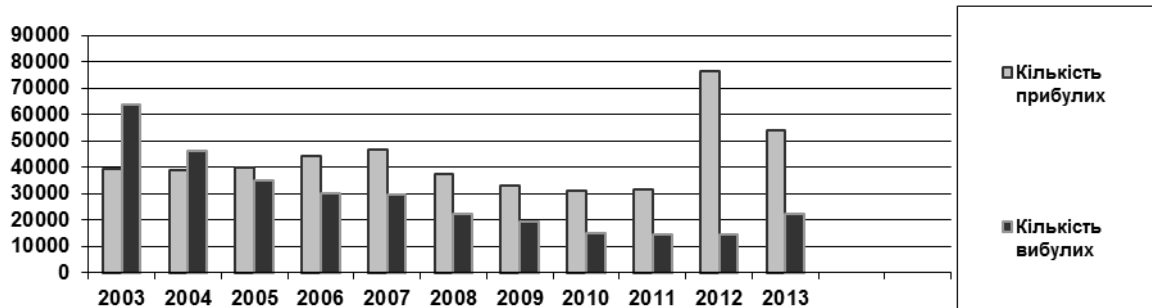

Рис.1. Динаміка міграційних процесів України з 2002 по 2013 р., осіб

Найбільша частка мігрантів від'їжджає до Росії, або приїжджає із Росії до України. Не велика кількість міграційних процесів України з ближніми країнами Європи, такими як Польща та Молдова. Також значна доля міграційних процесів спрямована в країни Близького Сходу. Українські мігранти також видіжають до стран ЄС.. Найпоширеніші напрямки трудової міграції можна побачити на рисунку 2.

Загалом у найближчій перспективі є підстави очікувати відпливу за кордон продуктивної робочої сили з усіх регіонів України, що загрожуватиме підризом трудового потенціалу багатьох сфер виробництва, науки, культури, освіти, медицини.

Головні чинники масової еміграції:

- велика різниця в умовах життя і рівні заробітної плати в Україні й країнах Заходу;
- відсутність перспектив професійного зростання для багатьох здібних людей;
- економічна нестабільність у країні й невизначеність шляхів виходу з неї;
- відсутність безпеки громадян. [2].

Наслідки еміграції робочої сили з України неоднозначні. З одного боку, в умовах досить високого рівня безробіття це зменшує тиск на вітчизняний ринок праці і стає джерелом певних валютних надходжень. Важливим стає і те, що та частина робочої сили, яка реємує в Україну, як правило, стає носієм нових навичок, знань, нових умінь в організації виробництва. Що ж до втрат, то вони пов'язані з тим, що еміграція кваліфікованої робочої сили веде до загострення проблеми кадрів у вітчизняній економіці. [5].

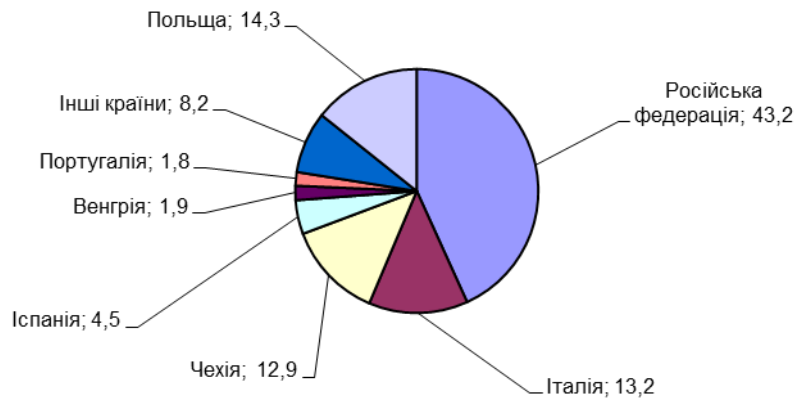

Рис. 2. Географічна структура трудової міграції України, %

На сучасному рівні розвитку нашої держави надзвичайно важливим є подолання негативних наслідків. Трудова міграція відіграє провідну роль у цій проблемі, тому що Україна є донором, а не реципієнтом. Досить важливим є повернення своїх співвітчизників і формування належної законодавчої бази для створення і розвитку інтелектуального капіталу на Україні, що сприятиме і загальному покращенню і прогресивному розвитку країни.

В Україні державна міграційна політика тільки формується. Вона базується на основоположних державних нормативно-правових документах і міжнародних правових актах, таких як Закони України «Про громадянство України», «Про правовий статус іноземців», «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», «Про біженців», «Про зайнятість населення», «Про підприємництво», «Про адміністративні правопорушення»; «Про ратифікацію Угоди про співробітництво в галузі трудової міграції та соціального захисту трудящих-мігрантів»; Постанова Кабінету Міністрів України «Про правила в'їзду іноземців в Україну, їх виїзду з України і транзитного проїзду через її територію»; Угода між урядом Росії і України про співробітництво прикордонних областей, двосторонні угоди про трудову діяльність і соціальний захист громадян, які працюють за межами своєї країни; Міжнародна Конвенція ООН про захист прав трудящих-мігрантів і членів їхніх сімей. [4].

Міграція населення тягне за собою наслідки. Існують позитивні наслідки, але для України все ж таки міграція приносить більше негативних. Тобто країна втрачає досить велику кількість трудових ресурсів, а найголовніше є те, що з країни мігрують вчені, тобто відбувається «відтік мізків». Оскільки Україна порівняно недавно долучилася до світових міграційних процесів, суспільство і влада все ще не до кінця усвідомлює необхідність активних дій з управління міграціями.

Література:

1. Білецька Л.В. Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка: підручник. 2-ге вид. перероб. та доп./ Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савич/ — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 688 с.
2. Білоцерківець, В.В. Міжнародна економіка: підручник / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня, В.К. Лебедева; за ред. А.О. Задой, В.М. Тарасевича. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 416 с.
3. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. Електронний ресурс. — Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Петюх В.М. Ринок праці: [Навч. посібник.] / В.М. Петюх. — К.: КНЕУ, 1999. — 288 с.
5. Щетинін А.І. Політична економія [Підручник.] / А.І. Щетинін. - К.: ЦУЛ, 2011. - 480 с.

WRÓBEL M.,
magister prawa, doktorant UJ
Uniwersytet Jagielloński
(Rzeczpospolita Polska)

BETWEEN CLASH OF CIVILIZATIONS AND BIFURCATION OF CAPITALISM. INTERNATIONAL INTEGRATION IN GLOBALIZED WORLD

Theoretical frame

Argentinian economist Raul Prebisch (1901-1986) is said to be the first who used terms center and periphery to describe modern economy, especially mechanism of dependence of Latin America to US economic (Prebisch 1959). According to the model that he proposed countries can be divided into central and peripheric. In my essay I will

examine whether international integration in globalized world can overcome dominance of central countries and how does it look in the times of intensified military and social conflicts.

Although Prebisch was the first who proposed clear division of world into two contradictory categories of the center and the periphery, it was Immanuel Wallerstein who made this concept widely used in social science. American-born author developed his thought in various books, among which we should name *The modern world system* (published in 1974) and *World-system Analysis. An Introduction* (2004). In his works Wallerstein did not confine himself to repeat what Prebisch already said about center-periphery relations but he developed three crucial concepts for his theory: semi-periphery (category in which number of countries such as Brazil, Mexico or Poland fall), world-system and bifurcation (concept coined by the historian Fernand Braudel – 1902-1985).

“The Clash of civilizations?” - asked Samuel Huntington in his famous article published in *Foreign Affairs* (Huntington 1993). In his work he presented a prediction that future world will be a scene of numerous conflicts between national states and culturally distinct groups of states constituting separate civilizations: “The clash of civilizations will dominate global politics. The fault lines between civilizations will be the battle lines of the future.” [Huntington 1993: 22].

Idea presented by Samuel Huntington is contradictory to the one presented by Immanuel Wallerstein. In Huntington’s opinion the order of the post cold war world will be based on the cultural and/or ethnic differences inevitable resulting in a numerous conflicts. This vision of world stands against Wallerstein's modern world-system in which economical position of certain states is the dividing line between them – not cultural differences.

International integration in the perspective of world-system theory

Modern integration processes are part of the process of globalization, therefore international integration are to carry on, according to Wallerstein’s theory. In fact, what we can observe is creating international organizations that are keeping relations of dominance between central and peripheries states.

There is increasing number of criticism towards major powers in European Union. Main is that, EU as a manifestation of economic power of certain states reflects their political influence. Migration crisis is one sign of those mechanisms among others. Another critical issue is the crisis in euro zone.

Those political processes are accompanied with economical transfers. Peripheries are producing low-processed goods, like textiles which used to be produced in countries that represent center. Central countries push out production of such goods to peripheries. As a result, center devotes its forces for manufacturing rare goods and creating innovations. In modern capitalism there is another tool for maintaining dominance of central countries – financial market that seems to be out of control.

Clash of civilizations and integration

Current crisis and conflicts might be interpreted in accordance with Huntington's theory of clash of civilizations as well. As it was mentioned above, Huntington expected modern conflicts to appear in those parts of the world where different civilizations collide. If we take a look on how Huntington divided world in the nineties, we will notice that in fact military conflicts or political tensions tend to appear in those places where one civilization border another.

What is more, integration processes tend to occur within civilizations – example of European Union or Eurasian Union are remarkable. When European Union made steps towards Georgia and Ukraine it ended up in a clash of civilization as Samuel Huntington would say. Also conflict in Syria could be described in Huntington's terms.

Conclusions

As it was mentioned before, presented theories seem to be contradictory to each other. Huntington is proposing vision of world that is divided, divided naturally and explicitly, into civilizations – entities of long duration as Braudel would call it. Wallerstein is giving us vision of world that is the other way round, in his picture world is globalized, unite as a world-system, one entity – modern and capitalistic.

His explanation of crisis differs from the Huntingtonian’s. Wallerstein states that capitalism as a system is facing a moment of bifurcation – a situation when crisis is so severe that it touches the deepest foundations of system as a whole and the only possible way to cope with this situation (and the most serious aspect – financial crisis and lack of control over financial operations) is going through phase in which capitalism (understood as a global world-system) will collapse and give birth to something new.

Differences mentioned above aside, both theoretical perspectives have some common notions – what is worth notifying both authors describe modern times as troublesome. It does comply with a common observation of current political situation. I would argue that integration processes – worldwide as well as those regional – are best (understood as: most effective) response for problems described by both of the authors. However, any integration process, no matter on which level, will fail dramatically or even lead to fatal consequences if interpretations that are present by Huntington and Wallerstein are correct.

I am strongly convinced that developing political and economic cooperation in modern world is far more difficult than in the nineties. Certain problems seem to be escalated to such extent that it is no longer possible to ignore peripherization of certain actors, bifurcation of world-system and clash of civilizations.

Basic literature:

1. Huntington Samuel. *The Clash of Civilizations?* (Foreign Affairs), 1993
2. Huntington Samuel. *The Clash of Civilizations? The Debate*, 1996
3. Hryniewicz Studia lokalne. *Teoria „centrum–peryferie” w epoce globalizacji* (Studia lokalne i regionalne)

4. Prebisch Raul. «Commercial policy in the underdeveloped countries», (American Sociological Review), 1959
5. Wallerstein Immanuel. 1974 The Modern World System, 1974
6. Wallerstein Immanuel. 2004 *World- system Analysis. An Introduction*, 2004
7. Wallerstein Immanuel. Crisis of the Capitalist System: Where Do We Go from Here? The Harold Wolpe Lecture, University of KwaZulu-Natal, 5 November 2009
<http://mrzine.monthlyreview.org/2009/wallerstein121109.html>

ГОРБАНЬ Д.В.,
ученик 11 класса
специализированной школы № 5
г. Мариуполь

УКРАИНА, ЕЁ МЕСТО И ПЕРСПЕКТИВЫ В СИСТЕМЕ МИРОВОГО ХОЗЯЙСТВА

Современный этап развития экономики Украины в системе мирохозяйственных связей происходит в чрезвычайно сложных условиях как внутреннего, так и внешнего характера. Поэтому для рядового экономиста и просто человека, обеспокоенного экономикой Украины, важно знать её место и перспективы в системе мирового хозяйства.

Одной из главных задач внешнеэкономической политики Украины в этих условиях является эффективное взаимодействие национальной экономики с мировым хозяйством.

Основные цифры хозяйства Украины: за первый квартал 2015 года ВВП Украины сократился на 17,6% по сравнению с первым кварталом 2014 года; за четыре месяца нынешнего года индекс промышленной продукции сократился на 21,5% по сравнению с аналогичным периодом 2014 года; инфляция с начала года составила 40,1%.

Украина на мировом рынке товаров и услуг. Сужение мирового спроса, низкие цены на товарных рынках, обострение конкуренции обусловили сокращение объемов украинского экспорта на 34,7%.

В последнее время произошло существенное сужение внутреннего спроса и удорожание импорта, что привело к сокращению объемов импорта на 45,4%.

Негативным фактором развития внешней торговли Украины является низкая конкурентоспособность отечественных товаров и услуг. Именно поэтому ключевые задачи внешнеэкономической политики заключаются в развитии наукоемких отраслей экономики, создании конкурентоспособных транснациональных корпораций, минимизации критической зависимости от отдельных стран, обеспечении сбалансированности экспорта и импорта.

Украина в международной миграции капитала, технологий и инноваций, рабочей силы. Объемы чистого притока прямых иностранных инвестиций в Украину составили 4,5 млрд. долл. США, что значительно меньше предыдущих лет. Это обусловлено, прежде всего, неблагоприятными условиями инвестирования.

Современная миграция из Украины - это пятая в отечественной истории волна массового выезда различных категорий населения в поисках средств к существованию, на постоянное или временное проживание.

Сотрудничество Украины с межгосударственными региональными экономическими объединениями и международными экономическими организациями.

На данный момент Украина есть участницей таких межгосударственных региональных экономических объединений и международных экономических организаций, как ВТО, МВФ, ЕБРР, СНГ, ОЧЭС, ЮНКТАД, ПРООН. Приоритетное направление развития Украины - интеграция в европейский Союз.

Украина является органической составляющей современного мирового хозяйства, системы международного разделения труда.

Перспективы Украины. При условии проведения сбалансированной экономической политики вполне реальными на ближайшую перспективу является стабилизация в Украине валютного курса и рост ВВП в размере -4% в год.

Приоритетными принципами формирования открытой экономики в Украине должны стать:

- развитие собственных отраслей
- создание мощного национального рынка
- наличие твердой конвертируемой национальной валюты;
- избежание неблагоприятной для Украины асимметрии в ценах.

Экономика Украины испытывает потребность во внешних ресурсах развития. Именно это и определяет необходимость и важность открытой украинской экономики. Стоит отметить, что успешная организация внешнеэкономической деятельности зависит от активного участия государства, отработки и последовательной реализации стратегии и тактики интеграции страны в мирохозяйственное пространство.

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ У СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

Економіка однієї країни не може існувати сама по собі, бо співробітництво країн породжує необхідний для розвитку міжнародний поділ праці.

Україна приймає активну участь у діяльності багатьох міжнародних організацій. Пріоритетного значення набуває співробітництво з країнами-членами в межах організацій – багатостороння дипломатія. Україна розширює свої міжнародні контакти, що позитивно впливає на імідж нашої держави. Важливим вектором зовнішньої політики України є європейська інтеграція. Особливе значення надається співробітництву з Європейським Союзом, яке останнім часом набуває рис стратегічного.

Після набуття чинності Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС головним завданням став розвиток вільної торгівлі між Україною і Євросоюзом. Розширення доступу до зовнішніх ринків ЄС компенсує для товаровиробників негативні наслідки різкого спаду купівельної спроможності всередині країни, а в майбутньому розширення експорту українських товарів на західноєвропейський ринок може стати одним із головних чинників прискореного зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) у нашій державі.

Географічне наближення ЄС до кордонів України збільшує його вплив на неї. У довгостроковому плані цей процес розглядається позитивним. Торговельно-економічні відносини України і ЄС засвідчують недостатнє використання у них наявного потенціалу й існування низки серйозних проблем, котрі гальмують розвиток цих відносин. Вони набули актуальності після розширення членства в ЄС, який поширив єдиний торговельний режим на його нових членів, що висуває на порядок денний додаткові питання стосовно підняття торговельно-економічних відносин України і ЄС на вищий рівень, надання їм реальної спрямованості.

Серед держав-членів ЄС найбільшими торговельними партнерами України є Великобританія, Італія і Німеччина, а серед десяти держав, які у травні 2004 р. стали членами ЄС - Польща, Угорщина та Чеська Республіка.

Протягом 2000-2005 рр. співробітництво між Україною і країнами ЄС значно активізувалося, в тому числі й у сфері адаптації законодавства нашої держави до законодавства ЄС. Україна в цей час схвалила угоди про співробітництво з ЄС з питань атомної енергії і ядерної безпеки та в галузі керованого термоядерного синтезу. Успішно розвиваються відносини України з ЄС і в ряді інших галузей, таких, як захист навколишнього природного середовища, розвиток транспортних комунікацій, а також у сфері юстиції та внутрішніх справ. Водночас розгортається співробітництво в міжрегіональній і транскордонній діяльності, особливо в межах діючих євро регіонів і нових транскордонних об'єднань. Укладено угоду нашої держави з ЄС про наукове та технологічне співробітництво й співпрацю у сфері космічних досліджень[2].

27 червня 2014 року, у рамках саміту, була підписана угода про асоціацію України і Європейського союзу. Економічна частина угоди передбачає глибоку економічну інтеграцію України з ЄС, а також створення глибокої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі [1].

Наближення законодавства України до норм і стандартів ЄС є ключовою метою і буде відображеною у технічній допомозі ЄС.

Охорона навколишнього середовища. Україна запровадить сучасну систему контролю за чистотою повітря. Підприємства будуть змушені встановити сучасні очисні споруди, а зіпсована сміттєзвалищами земля буде відновлена.

Переваги для малого та середнього бізнесу. Підписання угоди про асоціацію з ЄС заохочує бізнес працювати чесно. Так, торговці отримають зниження мит на імпортовані товари до нуля протягом п'яти років та документації для контролерів.

Дешеві товари. Після підписання угоди з ЄС ціни на продукти мають знизитися. Так, ціни на тверді сири впадуть на 15%, вина – на 5%, балтійську рибу – 15% тощо.

Більше прав для покупців. Покупці отримають значно більше прав. Йдеться про заміну товару після угоди, грошову компенсацію тощо.

Загалом 83,1% продукції ввозитиметься до ЄС з України без мита. При цьому на імпорт європейських товарів мита будуть знижуватися поступово. Слід додати, що весь процес виходу товару чи цілої галузі України на європейський ринок займатиме не більше 1,5 року.

Однак, для того, щоб бути повноцінним членом світової спільноти, Україна повинна вийти на більш високий рівень розвитку та знайти вирішення своїх проблем, які нагромаджувалися роками:

– технологічна відсталість та знос основних фондів, великий бізнес, представлений в країні, не працює на перспективу України;

– Україна розтратила запас міцності економіки і вже не може підтримувати конкурентні позиції у світовій економіці за рахунок дешевизни робочої сили та економії на розвитку освіти і охорони здоров'я;

– великою проблемою вітчизняної економіки є роздвоєність та подвійні стандарти: офіційна заробітна плата і неофіційна, управлінський прибуток і балансовий, ринкова вартість нерухомості і балансова, «соціально-орієнтований» бюджет та соціальна нерівність тощо;

– сировинний перекіс реального сектору економіки України.

Очевидною є нагальна необхідність кроків, спрямованих на підвищення конкурентоздатності української економіки. Адже для реалізації своїх планів наша держава в міжнародному співтоваристві має бути активним експортером товарів та послуг, надійним і передбачуваним партнером міжнародним суб'єктам.

Розбудова України об'єктивно потребує входження її у світове господарство на організаційно-економічних засадах ринкових відносин на принципах рівноправності та взаємної вигоди у співробітництві[5].

У практичному плані на найближчу перспективу перед Україною постають такі завдання: визначення шляхів підвищення конкурентоспроможності економіки України в умовах розширеного ЄС; здійснення заходів стосовно забезпечення доступу українських товарів та послуг на ринок розширеного ЄС; досягнення домовленостей з ЄС про збільшення обсягів квот на поставку української сталеливарної продукції на ринок розширеного ЄС; створення в Україні систем моніторингу якості продукції (насамперед сільськогосподарської) згідно з нормами ЄС; приведення систем стандартизації та підтвердження її відповідно до стандартів, норм і правил ЄС.

Нажаль, сьогодні наша держава неспроможна до нових типів економічної активності, звідси впливає її власна інституціональна неготовність до випереджаючого розвитку. Але країна має необхідність у побудові моделі випереджаючого розвитку, яка стане основою для розробки, а головне, для реалізації стратегії структурної перебудови економіки країни й гармонійної інтеграції в світову економічну спільноту[5].

Отже, Україні час проаналізувати свої досягнення останнього періоду і знайти кращий шлях підвищення власного конкурентного потенціалу і здатності бути повноцінним суб'єктом міжнародних відносин. Основою успішності євроінтеграційних зусиль може стати не квапливість, а виваженість, не прагнення до формального результату, а врахування всієї сукупності реальних обставин і тенденцій. Зрештою, саме така політика відповідає справжнім європейським традиціям.

На сьогоднішній день інтеграція України у світове господарство є необхідним процесом становлення та розвитку економіки нашої країни, гарантом забезпечення благополуччя народу України. В Україні як молодій незалежній державі економічна інтеграція тільки набирає темпи зростання.

Також, слід зазначити, що інтеграція України в міжнародне господарство викличе не тільки значні структурні перебудови в економіці нашої країни, але й сприятливо вплине на світову економічну ситуацію в цілому і можливо спровокує позитивні зміни в інших пострадянських державах.

Неодмінною умовою успішної реалізації Україною своїх можливостей є її активний і повномасштабний вихід на світову економічну арену. Долаючи кризові явища в суспільстві і прикладаючи свій шлях у світ, Україна спирається на свої національні інтереси, відповідно до яких визначаються засади, напрями, пріоритети та функції її зовнішньої політики.

Базовою вимогою у здійсненні зовнішньої політики України є як найповніше і як найефективніше забезпечення національних інтересів країни. Наша країна засуджує війну як знаряддя національної політики, додержується принципу незастосування сили та загрози силою і прагне до вирішення будь-яких міжнародних спорів виключно мирними засобами[2].

Розвиток двосторонніх міждержавних відносин, розширення участі в європейському регіональному співробітництві, співробітництво в рамках Співдружності незалежних держав, членство в ООН та інших універсальних міжнародних організаціях - це основні напрями міжнародних відносин України.

Пріоритетними стратегічними напрямками у сфері двосторонніх відносин є активний розвиток політичних, економічних, науково-технічних, культурних та інших стосунків з різними державами. Виходячи з цього визначальною рисою зовнішньої політики України є встановлення з ними відносин політичного і військового партнерства, взаємовигідного економічного співробітництва, широких культурних, наукових, гуманітарних зв'язків. Географічно близькі держави разом з деякими прикордонними країнами є своєрідною зв'язкою між Україною і Європою. Україна прагнуче до розвитку з ними повномасштабних дружніх відносин.

Співробітництво з державами світу, участь України у всесвітніх міжнародних організаціях створює реальні можливості для взаємодії практично з усіма державами світу в рамках багатосторонньої дипломатії, розвиток європейського регіонального співробітництва, розширюватиме смугу стабільності і миру навколо України, сприятиме її утвердженню як впливової держави, прокладатиме шляхи до широких економічних, політичних, наукових, гуманітарних, культурних стосунків[3].

Україна буде свої міжнародні відносини, базуючись на принципах невтручання у внутрішні справи інших держав, миру, співробітництва, додержання принципу неподільності міжнародного миру і міжнародної безпеки, виконує всі свої міжнародні зобов'язання, здійснює активну, гнучку і збалансовану зовнішню політику, що і дозволяє нашій державі обстоювати у своїй зовнішній політиці підхід «безпека для себе - через безпеку для всіх».

Література:

1. Вікіпедія - вільна енциклопедія [Електронний доступ]: <http://wikipedia.org>
2. Вірбулевська О.В. Проблеми інтеграційних процесів в Україні / О.В. Вірбулевська, А.О. Шамрай // Галицький економічний вісник. – 2009. – №4(23). – С.91-95
3. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: підр./Г.Н.Климко [та ін.]. - 2.вид., перероб. і доп.- К.:Вища школа: Знання, 1997.- 473 с.

4.Передрій О.С. Міжнародні економічні відносини : Навч. Посіб. / О.С. Передрій. — К.: ЦНІ, 2006. — 274 с.

5. Руда О. Проблеми інтеграції України у світове господарство/ Руда О. // Галицький економічний вісник. – 2010. – №4(29). – С.68-72

DOBOSZ K. A.,
mgr kulturoznawstwa na specjalizacji porównawcze studia cywilizacji
oraz II studiów magisterskich na kierunku socjologia
Uniwersytet Jagielloński
(Rzeczpospolita Polska)

UNITY, SOVEREIGNTY AND TERRITORIAL INTEGRITY DILEMMA IN POST-CIVIL WAR SOCIETIES IN GLOBALIZED WORLD – THE CASE OF SRI LANKA

Introduction

In May 2009 a devastating civil war in Sri Lanka, which started in 1983 and has claimed 70-100 thousands lives, has ended. Up to 40 thousands of civilians were killed by the belligerents in the last stage of war (Harrison, F. 2015, *Do dziś liczymy zabitych. Nieznana wojna na Sri Lance*. Wołowiec). Nowadays, the country seemed to recover. Sri Lanka has intensified its ties with India in 2000 when the Free Trade Agreement (FTA) has entered into force with effect. India is an important trading partner for Sri Lanka and vice versa. According to Sri Lanka Export Development Board India is Sri Lanka's third largest trading partner globally, while Sri Lanka is India's second largest trading partner in the SAARC (EDB, April 2014). Total export to India has increased from 55.6 in 2000 to 543.3 US \$ Mn. in 2013 (SL Department of Commerce). Nevertheless, continuation of this win-win cooperation depends on the sustainable development in Sri Lanka and sustaining peace in the country. Unless the war has ended more than five years ago, the situation remain uncertain.

Main challenge for Indo-Sri Lankan relation are consequences of unresolved Sri Lankan Unitarian state dilemma which has to be reconsidered after the long separatist conflict. Multilingual countries always contend with the question about most efficient strategy of integration despite essential differences, especially considering the language, and they choose different paths (like Belgium or Switzerland, or Indian state republic). In Sri Lanka, the same in India, language issue has led to the outbreak of internal violence. In Sri Lanka even more – it fueled the separatist movement which resulted in the long separation between the north and the south of the country what have devastating consequences for the society, economy and the environment.

Territorial disintegration caused by war and post-war reconciliation

The war was led between the government of Sri Lanka and the separatist movement called Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE). Since the independence achieved in 1948, the government was formed mostly with Sinhala ethnic majority which started to politically and socially marginalize all minorities in the country, especially Tamils. LTTE had proclaimed itself a representative of discriminated Tamils and involved in the armed conflict. LTTE had created a quasi-state on the north of the country called Eelam and the country get highly ethnically divided which stoked mutual distrust.

Nowadays international non-governmental organizations, such as International Labor Organization (ILO) or The UN Refugee Agency (UNHCR) are taking steps toward the economical and cultural integration of war affected regions with the rest of a country. Its activities fits into the overall framework approach to the reconciliation promoted by the government. The obstacle on this process is unresolved question of the war crimes committed by both sides of the conflict and unaccountability of the government which inspired international controversy and do the detriment for the economical and political relations in the region.

Regional dilemma

Resolving Tamil Issue in Sri Lanka is critical to India-Sri Lanka relationship. India investment in peace in Sri Lanka been costly and is seen by many as counter-productive – an Indian diplomat notices that “there is a perception that Sri Lanka was our Vietnam”. In any case, current FTA is a result of a Indo-Sri Lankan Peace Accord from 1987.

There was a critical change in the course of the Indian politics after the election and appointment of Narendra Modi on 26 May 2014. Four federal ministers of previous Prime Minister Manmohan Singh were from Tamil Nadu, thus Singh was more prone to listen to the demands of politicians from this state which maintain close civilizational links with the Sri Lankan Tamils as they are ethnically and linguistically connected. They were opposing his visit at Sri Lanka on the Commonwealth summit in 2013 which challenged credibility of the gathering amid controversy over alleged human rights abuses by its host. Boycott of the hosting president Mahinda Rajapase were perceived as a risk to push Sri Lanka closer into the arms of China and Pakistan, traditional rivals of India. India under Modi seems to be more concerned with bigger ideas, such as ‘creating an Asian personality for the global power structure’. In that project India sees Sri Lanka as an important partner.

13th Amendment as a ‘real solution’ to the ethnic conflict

In the past, India decided to military intervene in Sri Lanka. It was New Delhi's answer to the security and political crisis on its southern border. Indian Peace Keeping Force were sent to Sri Lanka under the Indo-Lanka Accord of July 1987 performing unsuccessful peacekeeping operation in Sri Lanka between 1987 and 1990. On advantage was

that India obliged then Junius R. Jayewardene government to sign the 13th Amendment. The crux of the 13th Amendment is devolution of power to the provinces in Sri Lanka. Its implementation enables the provinces to prioritize their social, economic, and cultural development. It would also address the issue of identity with the acceptance of diversity, pluralism and multiculturalism.

Challenges

Nevertheless, the past cannot be denied. II World War experience, showed that the victims of war crimes needs accountability. Protecting ostensible unity should not be an excuse to execute the right to truth. So the question becomes: what kind of policy should state apply after any atrocity? Researchers and peace practitioners noticed that the integration in countries which has been raven by conflicts for many years should not be built on a thick set of shared norms about identities. Professor Johan Galtung, the founder of Peace and Conflict Studies who was personally involved in peace initiative in 2002-2006 in Sri Lanka states that 'federation is the solution to genocide' (Galtung, 2014).

Sri Lanka is not an isolated country and it is submerged in the globalization processes. Its case has gained an international interest. Dispersed around the world Tamil diaspora played an important role in this one of the "new wars", as Mary Kaldor calls contemporary intra-state conflicts typical for the globalization era. Internalization of this conflict controverts the possibility to maintain its sovereignty in the globalized world, considering increasing pressure of the United Nations and other countries on Sri Lanka to resolve its internal problem starting with the allowing to enter the country an independent Commission of Inquiry into war crimes, whether should it be the international or joint commission.

Conclusions and recommendations

Ending of the long civil-war made the ground situation in Sri Lanka more favorable than it ever was. It is an appropriate time for Sri Lankan government to decide whether it is ready to devolve more financial and other powers to the provinces. It would make a positive contribution to the reconciliation and development process. Nevertheless, political change cannot be detached from the society and should aim to transit from de facto the dictatorship of the previous president to inclusive governance and elimination of different forms of discrimination which has been taken for half of a century to the furthest degree.

The example of Sri Lanka shows that sustainable development of the multi-language nations is impossible without the deep political debate on the unitary policy, its shortcomings and taking lessons from the region (Indian federal republic, Pakistani path and Baluchistan issue).

Based on the analysis of this case it is recommended to:

1. Consider democratic decentralization in highly divided countries, which in practical terms means devolution of power on the local level, but in turn might further integration in the global region.
2. Assure accountability of the harm committed in the past in post-war countries in times of transition to integrate to international standards of human rights protection and follow through International Humanitarian Law.

ЗАННЕС А.Д.,
студентка ОКР «Спеціаліст»
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМКІВ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ОЧЕС

У процесі еволюції, з метою реалізації спільних заходів, спрямованого на подолання існуючих і нових викликів та загроз в регіоні, ОЧЕС поширила рамки своєї діяльності на такі сфери, як проблеми безпеки та стабільності в регіоні, боротьба з організованою злочинністю, подолання наслідків стихійних лих природного та техногенного характеру й надання допомоги тощо. Роль наднаціональних регіональних груп і союзів у розв'язанні зазначених проблем, які напряму взаємопов'язані із економічною безпекою, стає життєвою необхідною.

Пріоритетами України в Організації чорноморського регіону є:

1. Проекти і програми, пов'язані з розвитком шляхів сполучення і створенням міжнародних транспортних коридорів.
 2. Забезпечення економічної безпеки в регіоні.
 3. Розвиток ініціатив, які сприятимуть міжнаціональному і міжкультурному діалогові.
- З першого принципового пріоритету виділяють дві складові: спільну реалізацію енергетичних можливостей Чорноморського регіону і створення Чорноморської зони вільної торгівлі. Очікується, що тема диверсифікації джерел енергопостачання і зокрема нафтогону Одеса-Броди стане лейтмотивом північного головування України в ОЧЕС. На перше місце винесено розвиток транспортних можливостей регіону, оскільки Україна все ще прагне органічно впровадити нафтопровід Одеса-Броди в регіональну мережу транспортування каспійської нафти. [1].

Особливо активно в розвитку транспортних можливостей в регіоні діють Росія і Туреччина, залишаючи Україну в ситуації нівелювання її транзитних можливостей. У Чорноморському регіоні Російська Федерація, яка прагне зменшити кількість посередників у транспортуванні власних енергоносіїв до Європи та посилити

контроль над вже існуючими транспортними коридорами, зосереджується на реалізації проектів в обхід України. Обхідний для України газопровід «Блакитний потік» по дну Чорного моря транспортує російський газ до Туреччини і далі до Європи. Російський «Газпром» та італійська компанія «ЕНІ» підписали угоду про прокладання по дну Чорного моря газопроводу «Південний потік», який має напряму з'єднати Росію з Болгарією. А в Стамбулі до цього проекту приєдналася і Греція. Конкурентом українського нафтопроводу Одеса-Броди є нафтогін Бургас-Олександрополіс, який має транспортувати російську нафту з болгарського порту на березі Чорного моря до грецького – на півночі Егейського, та забезпечити пропускну спроможність у 35 мільйонів тон нафти на рік, що у два з половиною рази перевищує потужності українського проекту.

Серед пріоритетних напрямів регіонального співробітництва України і Греції в Середземномор'ї можна виділити реалізацію спільних інфраструктурних проектів через Чорноморський Банк торгівлі та Розвитку (ЧБТР); спорудження мереж транспортування нафти й природного газу; розвиток інфраструктури транс-європейських транспортних коридорів, морських та повітряних портів; спільну реалізацію телекомунікаційних проектів з використанням новітніх технологій тощо.

Греція є єдиною балканською країною, яка входить водночас до складу таких впливових організацій, як ЄС, НАТО, ОЧЕС, що дозволяє акумулювати додаткові фінансові ресурси для здійснення спільних регіональних проектів та забезпечення політичного впливу на перебіг подій на Балканах.

Через об'єктивні причини Україна поки що не має змоги реалізувати повною мірою бажані наміри до співпраці. Процес здійснення економічних і соціальних реформ, перехід до ринкових форм господарювання відбувається складно і суперечливо. Однак Україна цікавить багатьох зарубіжних партнерів, як індустріально-аграрна держава, що володіє комплексом галузей важкої, харчової, легкої промисловості, багатогалузевим сільським господарством, великою будівельною індустрією та сучасною транспортною мережею. Україна також вигідно вирізняється як держава, що володіє багатьма корисними копалинами, такими, як вугілля, нафта і природний газ, залізна і марганцева руди, руди кольорових і рідкісних металів.

Україна та Греція — два потенційно важливі партнери, їх національна економіка багато в чому взаємодоповнює одна одну та не конкурує на зовнішньому ринку. Взаємовигідному партнерству сприяє наявність зручного морського, повітряного, автомобільного та залізнично-транспортного сполучення.

Розвивати торговельні відносини необхідно не тільки між ЄС і ЧЕС, але й усередині Чорноморського регіону, що дозволить швидше інтегрувати його в глобальну світову систему. Важливим є вступ інших держав у торговельну організацію ОЧЕС, що буде сприяти створенню нової перспективної системи торгівлі. Надалі доцільно створення зони вільної торгівлі, зони вільної промисловості, лібералізація торгівлі. Всі ці інструменти дозволять розширити торговельні взаємозв'язки усередині Чорноморського регіону.

Україна має геостратегічну перевагу в розташуванні щодо найважливішого вантажопотоку Європа – Азіатсько-Тихоокеанський регіон (АТР). Зовнішньоторговельний обмін між цими регіонами створює вантажопотік, щорічне збільшення якого досягає 32 млн. тонн. Комплексне транспортне обслуговування вантажопотоків розраховуючи на тонну формує дохід сукупності підприємств виробничої структури в межах 25-130 доларів. Тому у світовій економіці збільшується частка експорту транспортних послуг. Частка цього джерела доходів у ВВП деяких країн досягає 40%. [2].

Перспективним напрямком розвитку співробітництва України із країнами ЧЕС може стати використання переваг транзиту. Україна, у силу її надзвичайно вигідного транзитного положення, зіграє важливу роль у проектах єврологістики. Серед напрямків участі України в європейській транспортно-логістичній інтеграції варто виділити: Пан'європейські транспортні коридори (ПЕК); Трансконтинентальні транспортні коридори (ТСТС); Пан'європейські транспортні зони (PETA); Міжнародні логістичні термінали (центри) (ILT). Територією України проходять чотири Пан'європейські транспортних коридори (ПЕК №№3;5;7;9), чотири Трансконтинентальних транспортних коридори (ТСТС: TRACESA, «Європа-Азія», «Балтика-Чорне море», Чорноморське транспортне кільце); Україна входить в одну з 4 Пан'європейські транспортних зон (PETA), а саме в Чорноморську транспортну зону, що вказана Єврокомісією, як пріоритетна (Black Sea PETA).

Різний рівень економічного розвитку країн-членів ОЧЕС, характер розвитку зовнішньоекономічної діяльності цих країн приводить до виникнення різноманітних пріоритетів у зовнішньоекономічній політиці кожної країни-члена ОЧЕС. Так, Туреччина прагне забезпечити реалізацію євроінтеграції національної економіки й вирішити питання подальшого розширення експорту за рахунок активізації, у першу чергу, торговельних відносин зі східноєвропейськими і євразійськими країнами, які входять до складу СНД, а також пошуку нових торговельних партнерів. Болгарія й Румунія, як нові члени ЄС, визначили для себе пріоритетним напрямком розширення співробітництва в західноєвропейському форматі й саме через цю призму розглядають процеси чорноморського співробітництва. Залучення фінансових ресурсів Євросоюзу дозволить цим країнам оптимізувати власне співробітництво з іншими країнами ОЧЕС. Так у прийнятій програмі розвитку ЄС на 2007-2013р. Болгарія й Румунія одержать 26521 млн.євро від різних європейських фондів, що становить 7,6% загального фінансування. Для України ж, розвиток економічного співробітництва із країнами ОЧЕС варто розглядати як засіб реалізації власного транзитного потенціалу й розвитку торговельного співробітництва. Співробітництво із країнами ОЧЕС прискорить інтеграцію України в європейський простір.

Перспективним напрямком регіонального співробітництва була б тісна взаємодія країн Причорномор'я й Середземномор'я. Таке співробітництво охопило б всю південну периферію Європи й сприяло б подальшому просуванню ідеї об'єднаної Європи.

Основні пропозиції по формуванню механізму розвитку курортно-рекреаційного комплексу. Даний механізм, побудований на сучасних управлінських технологіях, повинен містити в собі наступні елементи:

- визначення системи цілей, установок, мотивів діяльності й методів формування й розвитку;
- побудова оптимальної організаційної структури управління структур, що роблять комплекс рекреаційних, туристичних і курортних послуг;
- на державному (регіональному рівні) формування оціночних показників, що дозволяють оцінити якість курортно-рекреаційних і туристичних послуг;
- аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на діяльність курортних, рекреаційних і туристичних послуг структур;
- розробку стратегій дії в швидкоплинних ринкових і політичних умовах;
- вироблення найбільш прийнятних шляхів підвищення конкурентоздатності об'єктів, що здійснюють курортно-рекреаційну й туристичну діяльність.

У контексті регіональної безпеки очікуваний результат дозволить вирішити дуже багато регіональних проблем, точно так само як і створити нові. Але, не дивлячись на посилення регіональної самостійності й неприйняття більше благополучними регіонами цієї ідеї, дана концепція не позбавлена логіки, оскільки дозволить згладити наслідку дивергенції регіонального розвитку в умовах лібералізації ЗЕД. Це відносно нове в економічній практиці явище, хоча й об'єктивне. Уперше спостерігалось в європейських країнах, коли на загальному тлі нівелювання темпів і характеру розвитку національних економік у рамках ЄС стали спостерігатися зворотні процеси усередині самих країн (північ-південь Італії). Це спостереження дозволяє сформулювати таку погрозу економічній безпеці країни як зниження конкурентоздатності цілих регіонів, орієнтованих на внутрішній ринок, у порівнянні з регіонами, промисловість яких орієнтована на експорт. В Україні також є такі регіони. Хоча втілення адміністративної реформи на сьогоднішній день не представляється неминучим, у регіонах доцільно активізувати зусилля по використанню таких форм підвищення конкурентоздатності галузей регіональної економіки як СЕЗ і ТПР.[3].

Таким чином, як показує аналіз ситуації економічного співробітництва країн в умовах глобалізації на євразійському просторі, Україна має колосальні можливості гідно співробітництва, брати участь і впливати на розвиток цілого ряду об'єднань від Атлантики до Тихого океану: Євросоюз, СНД, ОЧЕС, ГУАМ, Балто-Чорноморська вісь, СЕП, ШОС. Однак при цьому необхідно мати виведену на довгострокову перспективу, прагматичну, але й передбачувану для партнерів зовнішньої політики взагалі й зовнішньоекономічну зокрема.

Література:

1. Міжнародна економічна діяльність: [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://govnoSHOW.ru/>
2. Міжнародна економічна діяльність: [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://credobooks.com/>
3. ОЧЕС в интеграционных процессах: проблемы и перспективы : [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.dissercat.com/>

МАЛАКУЦКО Н.С.,
студентка ОКР «Магістр»
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

ОЦІНКА РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ

Польща є найбільшим торговельним партнером України серед країн Центральної та Східної Європи: за результатами 2014 вона займає четверте місце серед країн-партнерів з експорту та п'яте - з імпорту.

Прогноз експорту та імпорту між Україною та Польщею з використанням лінійних параметричних методів: модель Брауна, Хольта, Бокса-Дженкінса та модель ОЛІМП.

Для вибору найбільш оптимального методу знаходження прогнозних даних необхідно оцінити кожен метод за допомогою відповідних показників: відносна помилка апроксимації, критерій Дарбіна-Уотсона, коефіцієнт детермінації та критерій Фішера (табл.1).

Таблиця 1

**Зведена таблиця оцінки моделей
Брауна, Хольта, Бокса-Дженкінса та ОЛІМП (експорт)**

Критерій	Крива зростання	Лінійні параметричні методи			
		Брауна	Хольта	Бокса-Дженкінса	ОЛІМП
Відносна помилка апроксимації	0,134	0,276	0,138	0,149	0,167
Критерій Дарбіна-Уотсона	2,372	2,560	2,303	2,165	2,634
Коефіцієнт детермінації	0,787	-0,017	0,757	0,658	0,577
Критерій Фішера	16,612	-0,133	24,880	15,419	10,898

З позиції адекватності моделі та точності відображення зв'язку найбільш оптимальною є модель кривої зростання (рис. 1.).

Коефіцієнт детермінації дорівнює 0,78, отже зв'язок є тісним.

Також доцільно обрати модель кривої зростання, яка має найбільше значення коефіцієнту детермінації та критерію Фішера.

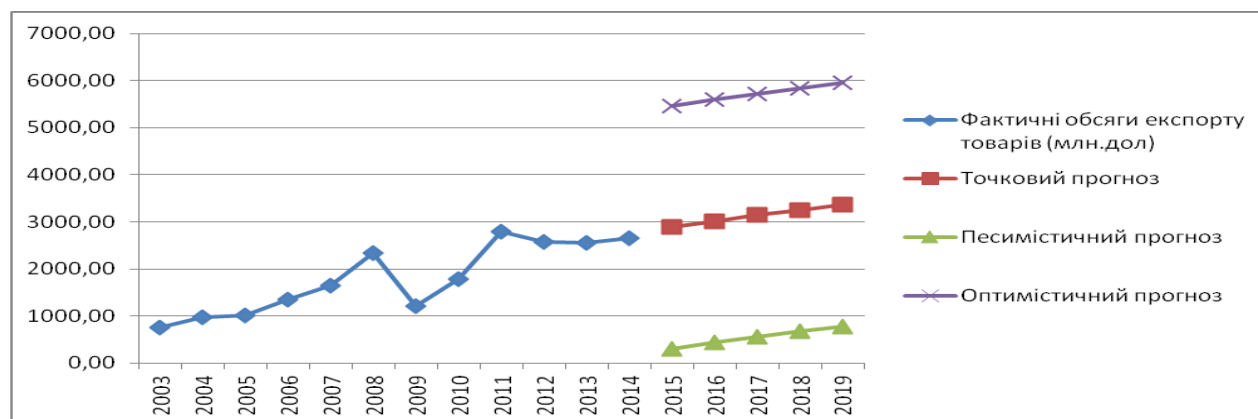

Рис. 1. Динаміка обсягів експорту з України до Польщі з прогнозними значеннями на основі моделі кривої зростання

Щодо обсягів імпорту, то прогноз виконаний за допомогою використаних раніше моделей (табл. 2), найбільш адекватною з яких є модель ОЛІМП, яка має позитивні значення коефіцієнту детермінації та критерію Фішера в порівнянні з методами Брауна, Хольта, Бокса-Дженкінса та кривої зростання.

Таблиця 2

Зведена таблиця оцінки моделей Брауна, Хольта, Бокса-Дженкінса та ОЛІМП (імпорт)

Критерій	Крива зростання	Лінійні параметричні методи			
		Брауна	Хольта	Бокса-Дженкінса	ОЛІМП
Відносна помилка апроксимації	0,178	0,339	0,301	0,210	0,146
Критерій Дарбіна-Уотсона	2,137	2,272	1,572	1,741	2,558
Коефіцієнт детермінації	0,720	-0,630	-0,424	0,066	0,630
Критерій Фішера	11,556	-3,093	-2,382	0,567	13,600

Рис. 2. Динаміка обсягів імпорту з України до Польщі з прогнозними значеннями на основі моделі ОЛІМП

Українсько-польське торговельно-економічне співробітництво демонструє стабільний розвиток і відіграє важливу роль в контексті подальшої активізації всього спектру двосторонніх відносин. Подальший розвиток відносин стратегічного партнерства між Україною та Республікою Польща буде відбуватись на тлі серйозних геополітичних змін у регіоні Центрально-Східної Європи, що, у свою чергу, вимагатиме від обох країн нового аналізу і висунення нових завдань у поглибленні двосторонніх відносин. Партнерство між цими державами може стати ще міцнішим за рахунок тривалих економічних відносин та їх стабільного зростання протягом останніх 13 років.

Необхідно докласти спільних зусиль урядів двох держав, щоб використовувати наявний між Україною

і Республікою Польща потенціал в контексті впровадження в життя спільних проектів у різних сферах економіки.

Література:

1. Антонюк Н. Сучасні українсько-польські відносини: євроінтеграційний контекст / Н. Антонюк. 2012. – С. 137–145.
2. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України; ред. О. Г. Осауленко. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Ткаченко Ю. В. Регіональна економічна політика як складова економічного зростання / Ю. В. Ткаченко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. - 2012. - № 1. - С. 18–32.

НИКОЛАЄВА А.С.,
студентка IV курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

РОЛЬ СОТ В РЕГУЛЮВАННІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Світова організація торгівлі - головний міжнародний регулятор світової торгівлі. Вона перетворена з Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) у 1995 р. Оскільки основні положення й принципи ГАТТ увійшли до СОТ, іноді організацію означають спільною аббревіатурою: ГАТТ/СОТ.

Ідея утворення міжнародної організації з регулювання світової торгівлі, яка мала б дієвий характер, спромоглася, нарешті, подолати перешкоди, які подані з протекціоністською політикою держав, сягає середини 40-х років. Ініціатором виступили США, які особливо були в цьому зацікавлені. По закінченню світової війни Сполучені Штати стали наймогутнішою державою світу, обсяг їх промисловості становив 51% усього виробництва неосоціалістичних країн. Але американські товари не так уже й легко просувалися на закордонні ринки, бо скрізь наштовхувалися на тарифні й нетарифні бар'єри. Справа ускладнювалася ще й тим, що колоніальні держави (Велика Британія, Франція, Португалія та ін.) в торгівлі зі своїми колоніями застосовували преференційну систему, тобто мали необмежені пільги, вільний доступ до ринків великої кількості країн, чого були позбавлені США. Тому ще в листопаді 1945 р. американці розробили "Пропозиції по розширенню торгівлі й зайнятості", які передбачали скасування деяких обмежень у світовій торгівлі й забезпечення рівних для всіх країн можливостей щодо доступу до світових джерел сировини. На ґрунті цих пропозицій було розроблено статут Міжнародної торговельної організації, головною метою якої була б лібералізація світової торгівлі. [1]

Функції СОТ:

1. контроль за виконанням угод і домовленостей пакета документів Уругвайського раунду;
2. проведення багатосторонніх торговельних переговорів між зацікавленими країнами-членами СОТ;
3. дозвіл торговельних суперечок між країнами-членами СОТ;
4. моніторинг національної торговельної політики країн-членів СОТ;
5. технічне сприяння державам, що розвиваються в рамках компетенції СОТ;
6. співробітництво з міжнародними спеціалізованими організаціями.

На сучасному етапі СОТ налічує 162 країни, останнім у липні 2015 року вступив Казахстан. При цьому однією з головних умов приєднання нових країн до СОТ є приведення їх національного законодавства у відповідність до положеннями пакета угод Уругвайського раунду (з їх подальшою ратифікацією законодавчим органом країни, що приєднується).

В цілому основоположні принципи СОТ передбачають:

1. взаємне надання режиму найбільшого сприяння (РНБ) у торгівлі;
2. взаємне надання національного режиму (НР) товарам і послугам іноземного походження;
3. регулювання торгівлі переважно тарифними методами;
4. відмова від використання кількісних і інших обмежень;
5. транспарентність торговельної політики;
6. врегулювання торговельних суперечок шляхом консультацій і переговорів та інші. [2]

Україна 16 травня 2008 стала 152-м членом СОТ.

В результаті після вступу України до СОТ імпорт товарів істотно перевищив експорт, що призвело до зростання розміру негативного сальдо торгового балансу. Протягом другого року членства у СОТ тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України формувалися під впливом таких домінуючих зовнішніх факторів, як світова фінансова криза; заходи більшості держав світу щодо обмеження імпорту; падіння купівельної спроможності населення. Особливу роль відіграли заходи щодо девальвації національної валюти на 50%.

У галузевому розрізі поліпшення зовнішньоторговельного сальдо стосувалося всіх галузей економіки, крім металургійного сектора. Певною мірою це дозволило збалансувати національну економіку України, поліпшити показники платіжного балансу, зокрема торговельний баланс, що відбилося на розвитку

внутрішнього ринку та подальшому поглибленні процесів імпортозаміщення. таким чином була перервана тенденція сталого зростання негативного сальдо торгового балансу.

Загалом на сучасному етапі членство України в цій міжнародній організації торгівлі не привело до очікуваних позитивних наслідків, які могли б проявитися у пом'якшенні впливу кризи на реальний сектор економіки - промислове виробництво та інвестиційну діяльність. Через високий рівень залежності від зовнішньої торгівлі економіка України виявилася надмірно схильною до впливу негативних факторів глобальної кризи.

Література:

1. Козак Ю. Г. Економіка / Міжнародна економіка, Навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Ковалевський, Н. С. Логвінова та ін.: – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2009 р. – 356 с.
2. Балашов В. С. Світова організація торгівлі: прискіпливий погляд напередодні вступу / В. С. Балашов // Політика і час. – 2005 р. - №11. – с. 20
3. Кучик О. С. Міжнародна організація / за ред. О. С. Кучик – М 58 К: Знання, 2005 р. – с. 52-55.

ОТЧЕНАШЕНКО І. А.,
студентка II курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Найбільш розвинутою формою міжнародних економічних відносин є міжнародна торгівля. Стабільне і постійне зростання світового товарообігу, який перевищує темпи зростання ВВП, свідчить про те, що країни світу все більше втягуються в систему міжнародного розподілу праці. На частку торгівлі припадає приблизно 80 % всього обсягу міжнародних економічних відносин. [1]

Сучасні міжнародні економічні відносини, що характеризуються активним розвитком світової торгівлі, вносять багато нового і специфічного в процес розвитку національних економік.

Структурні зрушення, що відбуваються в економіці країн під впливом НТР, спеціалізація і кооперування промислового виробництва підсилюють взаємодію національних господарств. Це сприяє активізації міжнародної торгівлі. Відповідно до досліджень зовнішньоторговельного обороту, на кожні 10% зростання світового виробництва припадає 16% збільшення обсягу світової торгівлі. Тим самим створюються більш сприятливі умови для його розвитку. Коли ж у торгівлі відбуваються збої, сповільнюється і розвиток виробництва.

У зв'язку з ростом такої торгівлі, різко виріс обмін послугами: науково-технічними, виробничими, комерційними, фінансово-кредитного характеру. Активна торгівля машинами та обладнанням породила ряд нових послуг, таких як інжиніринг, лізинг, консалтинг, інформаційно-обчислювальні послуги, що, в свою чергу, стимулює міждержавні обмін послугами, особливо науково-технічного, виробничого, комунікативного фінансово-кредитного характеру. У той же час торгівля послугами (особливо такими, як інформаційно-обчислювальні, консалтингові, лізингові, інжинірингові) стимулює світову торгівлю товарами виробничого призначення.

Розвиток міжнародної спеціалізації виробництва та поглиблення названого поділу праці (у вигляді загального, приватного і одиничного) породжують різноманіття форм і напрямків міжнародної торгівлі.

Сучасній світовій торгівлі притаманні такі особливості:

1. Небувалий розмах міжнародного товарного обміну під впливом НТР і поглиблення його інтернаціоналізації. Зростання обсягу міжнародної торгівлі викликаний такими факторами, як корінна ломка структури енергетичного балансу розвинених промислових країн, збільшення споживання нафтопродуктів, зрослий попит на машинні засоби праці у зв'язку з індустріалізацією сільського господарства, а також збільшення темпів промислового, транспортного та енергетичного будівництва в країнах, що розвиваються. Цьому сприяло і розширення зовнішньоторговельного обміну між промислово розвиненими країнами, що значною мірою пов'язане зі створенням регіональних торгово-економічних блоків в результаті процесу інтеграції;

2. Прогресуючі зміни у географічному розподілі міжнародної торгівлі, що проявляється у збільшенні питомої ваги країн, що розвиваються в міжнародній торгівлі;

3. Динамічність розвитку міжнародної торгівлі;

4. Зміна торговельної структури експорту під впливом НТР, яка прискорила об'єктивний процес міжнародного поділу праці та викликала зростання обміну наукомісткою продукцією, готовими виробами та послугами. В цілому зміни в структурі товарного експорту характеризуються тим, що в останні роки неухильно збільшується частка готових виробів, питома вага яких складає більше 2/3 вартості світового товарообігу;

5. Поява нових галузей і виробництв, що викликало зростаючу залежність ряду країн від імпорту деяких видів сировини, особливо кольорових металів, нафти, газу;

6. Встановлення під впливом НТР глибоких і стійких технологічних зв'язків між підприємствами різних країн з випуску виробів машинобудівної, хімічної, електротехнічної й електронної промисловості. [2]

Експорт розвинених країн має чітку орієнтацію на продукцію обробної промисловості, яка найчастіше представлена машинами та обладнанням. Орієнтація їх торгівлі спрямована на такі ж високорозвинені країни з високим рівнем поділу трудових процесів. До таких держав відносять США, Японію, Канаду, Австралію, країни зони Євросоюзу.

Країни, що розвиваються експортують в основному продукцію добувної промисловості і тропічного землеробства. Велика частка сировинного експорту уповільнює процеси економічного розвитку даних держав і робить їх залежними від кон'юнктурних цінових коливань світового ринку. До таких країн належать Росія, країни Близького Сходу, Китай та ін., проте слід пам'ятати, що даний поділ умовний, і єдиної прийнятої класифікації на сьогоднішній день не існує.

Економіка деяких країн з перехідною економікою відрізняється вузькою спеціалізацією в області виробництва і експорту одного або декількох сировинних товарів. Такими товарами є, наприклад, бавовна в Туркменії та Узбекистані і плодоовочева продукція в Молдавії. [3]

Аналізуючи графік видно, що основна частка світового товарообміну припадає на торгівлю між самими розвинутими країнами. Вони протягом останніх років зберігають тенденцію розвитку в експорті та імпорті товарів і послуг. Отже, доля світового експорту та імпорту у розвинених країнах складає 50,6%, у країнах, що розвиваються – 54,4% та у країнах з перехідною економікою – 4%.

Найбільшими у світі експортерами та імпортерами в останні три десятиліття незмінно виступають США, Німеччина і Японія. [4]

Слід зазначити, що сучасні міжнародні торговельні відносини розвиваються в межах регіонів світу більш, ніж міжрегіональні торговельні зв'язки. При цьому важливою особливістю цього процесу є те, що зростання внутрішньорегіональної торгівлі між країнами-сусідами не обмежується тільки високо розвинутими країнами, для яких цей напрям торговельного обміну є свідченням поглиблення внутрігалузової спеціалізації і кооперування.

Рис. 1 Експорт та імпорт товарів і послуг, річні 2005-2014, млн. дол. [5]

За допомогою міжнародної торгівлі країни-учасниці мають можливість збільшити обсяги національного виробництва, підвищити продуктивність використання наявних ресурсів і тим самим збільшити рівень добробуту в країні. Бурхливий розвиток міжнародної торгівлі пояснюється тим, що вона приносить вигоду всім учасникам міжнародного обміну. [3]

Література:

1. Балабанов К. В. Міжнародна економіка: Навчальний посібник / К. В. Балабанов, О. В. Булатова, Ю. І. Чентуков. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» 9донецьке відділення), 2012. – 442 с.
2. Басовский Л.Е. Мировая экономика [Текст]: курс лекций / Л.Е. Басовский. - М.: Инфра-М, 2009. - 208 с.
3. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини: Навч. посіб. / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2002. – 406 с.
4. Мировая экономика: Учебник / Под ред. А. С. Булатова. – М.: Юристь, 2000. – 734 с.
5. UNCTAD, Goods and Services (BPM6): Exports and imports of goods and services, annual, 2005-2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до звіту: <http://www.unctad.org>

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

Актуальність Процеси глобалізації і транснаціоналізації зумовили появу нових видів економічних загроз, пов'язаних з розвитком економічної інтеграції, посиленням впливу світових промислово-фінансових центрів і міжнародних організацій на порядок ведення зовнішньоекономічної діяльності. Таким чином, в сучасних умовах, аспекти забезпечення міжнародної економічної безпеки мають особливе значення, як для розвитку економічних відносин промислово розвинених країн та їх господарюючих суб'єктів, так і для країн, що розвиваються.

Останнім часом функціонування суб'єктів господарювання світової економічної системи усе більше підпадає під вплив процесів глобалізації і транснаціоналізації. Ці процеси визначають тенденції розвитку всієї світової економіки, змінюють і ускладнюють проблему забезпечення економічної безпеки всіх учасників ринкових відносин, особливо в здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.[4]

“Міжнародна економічна безпека” — це такий стан міждержавних економічних відносин, коли існують надійні матеріальні та правові гарантії захисту економічних інтересів кожної держави від неправомірного застосування економічної сили з боку інших держав, міжнародних організацій і транснаціональних корпорацій.

Система міжнародної економічної безпеки має базуватися на міцному правовому фундаменті — сукупності універсальних, регіональних і двосторонніх норм, що забезпечують ефективне запобігання та прісичення дискримінації й інших негативних намагань вирішити міжнародні економічні проблеми, спираючись на силу.

Система міжнародної економічної безпеки, як і система міжнародної безпеки загалом, може бути створена та функціонувати лише на основі неухильного дотримання основних принципів міжнародного права і спеціальних принципів міжнародного економічного права. [1]

Правові гарантії здійснення міжнародної економічної безпеки полягають:

- У визнанні принципів рівноправності держав незалежно від соціального і політичного ладу, свободи вибору шляху, розвитку і форм організації економічного життя;

- У визнанні суверенної володіння держав їх природними ресурсами та економічним потенціалом у своїх країнах;

- Взаємовигідній співпраці і вільному розвитку економічних, фінансових, науково-технічних та інших мирних відносин між державами;

- Міжнародному співробітництві з метою економічного розвитку і соціального прогресу;

- У наданні спеціальних пільг менш розвиненим країнам - членам світової спільноти;

- Мирне врегулювання економічних суперечок без застосування сили і погроз.

Дослідження показують, що забезпечення міжнародної економічної безпеки сприятиме її інституціоналізації в міжнародних правових нормах на основі цих принципів через укладання двосторонніх і багатосторонніх договорів. [2]

В цілому ефективність будь-якої міжнародної системи безпеки залежить від кількох основних факторів:

1) від стану і тенденцій розвитку сучасної геостратегічної ситуації, міжнародних реалій на регіональному та субрегіональному рівнях;

2) від внутрішнього становища держав і їх реальних можливостей на далеку перспективу;

3) від характеру сучасних загроз, які найсуттєвіше впливають на стабільність держав на регіональному й субрегіональному рівнях;

4) від ефективності вже існуючих систем безпеки та їх спроможності змінюватися з урахуванням нових завдань;

5) від реальних можливостей створення нових систем безпеки і характеру їх взаємодії з існуючими [4]

Враховуючи наукові здобутки, здійснена спроба виокремити і визначити сутність поняття «міжнародна економічна безпека країни».

Міжнародна економічна безпека країни - це такий стан функціонування та розвитку національної економіки, який характеризується здатністю до захисту зовнішньоекономічних інтересів держави, їх невразливостю до відношенню до можливих загроз середовища та наявністю економіко-правових відносин, що сприяють взаємовигідній співпраці країн у сфері національних і глобальних проблем людства, вільному виборі і здійсненні ними незалежної стратегії соціально-економічного розвитку.

До основних складових міжнародної економічної безпеки країни можуть бути віднесені:

— технологічна самостійність і невразливість країни до дії зовнішніх і внутрішніх економічних загроз і впливів;

— захист інтересів компаній на внутрішньому і зовнішньому ринках, незалежно від зміни тактичних цілей держави і відповідної їм трансформації внутрішніх і зовнішніх загроз і впливів;

— повноцінне задоволення громадських потреб за умови збереження соціально-політичної і військової стабільності держави.

У сучасній літературі міжнародна економічна безпека країни більшістю авторів розглядається в безпосередньому зв'язку як із зовнішньоекономічною діяльністю компаній, так і з економічною безпекою підприємств у цілому. Економічна безпека підприємства – це захищеність діяльності підприємства від негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища, спроможність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до зовнішніх умов без негативних наслідків для підприємства. Вибір державою тієї або іншої концепції міжнародної економічної безпеки тісно пов'язаний не лише з національними інтересами країни, але й з інтересами підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Складовою міжнародної економічної безпеки країни є зовнішньоекономічна безпека підприємств, яка відображає стан найефективнішого використання корпоративних ресурсів і забезпечення стабільного функціонування підприємства як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Зовнішньоекономічна діяльність має істотні особливості, пов'язані передусім із специфікою діяльності учасників зовнішньоторговельних операцій. Існують такі основні види загроз і ризиків, як:

1) господарсько-правові ризики. Вони пов'язані з національними відмінностями в законах і інших нормативних актах, які регулюють зовнішньоекономічну діяльність;

2) політичні ризики, які пов'язані із зміною політичної ситуації в тій або іншій державі та характеризують залежність діяльності контрагентів від соціально-економічного і політичного положення їх країн;

3) власне міжнародні ризики, що пов'язані з діями міжнародних економічних і фінансових організацій, які вводять нові умови торгівлі, міжнародні стандарти, режими заборонних або заохочувальних заходів у міжнародній торгівлі.

Доведено, що ключова проблема забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства полягає в управлінні ризиками та мінімізації загроз і нівелюванні впливу зовнішніх деструктивних факторів, настання яких прямо не залежить від зусиль підприємств.

Були виділені наступні групи методів управління безпекою зовнішньоекономічної діяльності підприємства: страхування ризиків; застосування різних форм і методів розрахунково-кредитних відносин; аналіз і прогнозування кон'юнктури (попиту, пропозиції, ціни) на зовнішньому ринку; інші методи (ухилення від ризику, компенсація ризику та його наслідків, локалізація ризику, розподіл ризику).[4]

Отже, зростання рівня загроз і їх негативний вплив на результати діяльності компаній пов'язані зі швидкою мінливістю економічної ситуації в країні і кон'юнктури міжнародних ринків, розширенням сфери зовнішньоекономічних відносин, появою нових для вітчизняної господарської практики фінансових технологій та інструментів. Проблема управління безпекою зовнішньоекономічної діяльності компанії є однією з ключових у веденні сучасного бізнесу. Вона пов'язана з можливістю посилення, або втрати стійкої конкурентної позиції компанії в процесі зовнішньоекономічної діяльності і складає обов'язковий елемент ухвалення будь-якого господарського рішення.

Література:

1. Дахно І. І. Міжнародне економічне право:[навч. посібник]/ І. І. Дахно.-К.: Центр учбової літератури, 2009.- 311с.
2. Дементьев Н.В. Экономическая безопасность/Н.В. Дементьев//Социально-экономические явления и процессы.-2011.-№5-6.-С.76-82.
3. Троян С.С. Міжнародні відносини у системному вимірі: поняття, етапи і тенденції розвитку/ А. Киридон, С. Троян// Історія в сучасній школі.-2012.-№2.-С.39-43.
4. Швиданенко О. А. Ключові аспекти міжнародної економічної безпеки компанії / О. А. Швиданенко // Формування ринкової економіки: зб. наук. праць. – Спец. вип. : у 2 ч. Економіка підприємства: теорія і практика / М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана"; відп. ред. А. Ф. Павленко. – К. : КНЕУ, 2010. – Ч. 1. — С. 424–432.

ПУГАЧОВА К.О.,
студентка IV курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

На всіх історичних етапах розвитку України міжнародна економічна діяльність завжди мала вплив на економічний стан країни. Безпосередня участь у міжнародній економічній системі господарювання сприяє вирішенню в країні національних економічних проблем внаслідок перегляду й удосконалення внутрішньогосподарських пропорцій економіки, розширення виробництва товарів і послуг за межі власної країни, підвищення якості продукції вітчизняних підприємств, зміцнення її конкурентоспроможності на зовнішніх ринках. [3]

Перехід України до ринкової економіки зумовили зняття обмежень на ведення міжнародної економічної діяльності. Сучасний стан міжнародної економічної діяльності України обумовлює вирішення актуальної проблеми інтеграції України до Європейського Співтовариства (ЄС), де вже впроваджено єдину валюту і безмитний перетин кордонів товарами, послугами, капіталами, робочою силою. Вирішення цієї проблеми потребує від України зняття перешкод для міжнародної економічної діяльності підприємств, організацій і людей, зокрема передбачає повну лібералізацію руху капіталів; інтеграцію банківських та інших фінансових ринків, ліквідацію меж коливань валютного курсу, повну кобвенртованість національної валюти.

У цих напрямках в економіці вже є суттєві зрушення порівняно з попередніми роками.

Аналіз динаміки експортно-імпортних обсягів торгівлі дозволяє говорити про те, що протягом останніх років спостерігається тенденція до поглиблення двосторонніх торгівельних відносин між Україною та Європейським Союзом при неоднозначних якісних характеристиках відповідних торгових показників.

Головними партнерами у зовнішній торгівлі послугами є Сполучене Королівство, Кіпр, Німеччина, Австрія.

На основі аналізу основних показників двосторонньої торгівлі, зокрема, сальдо торгового балансу можна констатувати, що двосторонні торгівельні стосунки України з ЄС характеризуються:

- тенденцією до зміцнення позицій європейських імпортерів на внутрішньому ринку України при недостатньому зростанні відповідних обсягів експорту до країн-членів ЄС;
- асиметрією взаємного доступу до ринків сторін та низьким рівнем позиціонування національних товаровиробників на відповідних ринках ЄС.

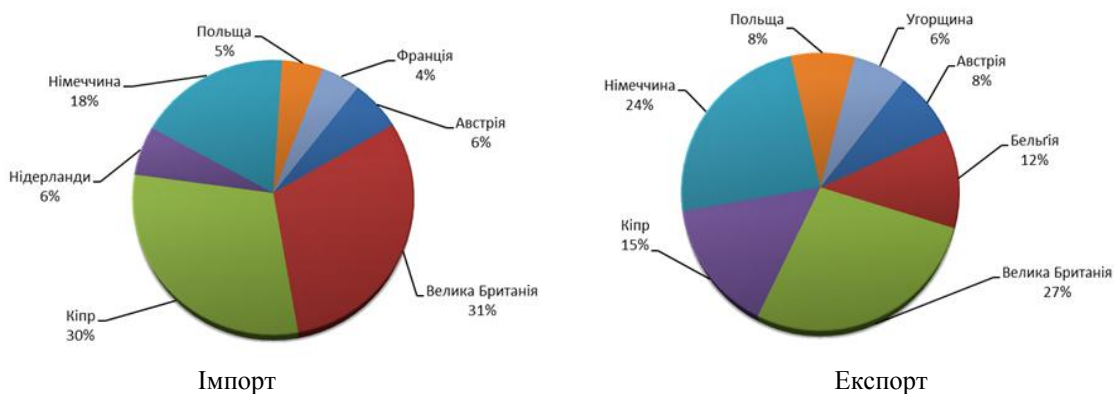

Рис.1. Географічна структура зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС, 2014р.(%) [2]

Зовнішньоекономічна діяльність країни полягає у встановленні зовнішніх зв'язків держави з іншими країнами та міжнародними організаціями – партнерами міжнародної діяльності. У наш час Україна послідовно розвиває зовнішні економічні зв'язки з країнами всіх континентів як незалежна держава, зберігши висококваліфіковані кадри, здатні до наукомісткої праці, володіючи значними земельними та сировинними ресурсами, маючи сприятливий клімат, вигідне географічне положення у Центральній Європі, кордони з багатьма державами, вихід до моря, Україна має достатньо потужний потенціал для ефективної інтеграції до світової економіки, а отже, і успішного розвитку. Україна робить усе можливе для підтримання тісних зв'язків з країнами Європейського Союзу.

Відносини з ЄС набувають для України дедалі більшого геополітичного значення. Так, починаючи з 2000 року, на фоні загальних економічних зрушень в Україні відбувається постійне зростання обсягів зовнішньоторговельного обороту України з ЄС. [5]

Враховуючи той факт, що зовнішньоекономічна політика суттєвим чином обмежена міжнародними зобов'язаннями України у рамках Світової організації торгівлі та в контексті преференційних торговельних угод (чинних та таких, що готуються до підписання), українська влада не вільна вдаватися до різких обмежувальних дій. Таким чином, збільшення імпортних тарифів чи введення інших нових кількісних обмежень імпорту мають бути заходами екстреної та короткострокової дії. Водночас пріоритет має надаватися заходам торговельної політики, що переважно стимулюватимуть експортну активність українських виробників. Такий акцент у торговельній політиці оптимальним чином відповідає загальній стратегічній меті - модернізації національної економіки.

Таким чином, враховуючи результати аналізу сучасних тенденцій розвитку експортної діяльності та зовнішньоторгівельної політики України дають підстави визначити ключовим завданням державної політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності створення ефективної системи підтримки експорту, яка забезпечить сталий економічний розвиток та реалізацію експортного потенціалу держави.

Література:

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.kiev.ua.

2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Солоніко К.С. Міжнародна економіка: [Навчальний посібник] / К.С. Солоніко. – К.: Кондор, 2008. – 380 с.
4. Філіпенко А.С. Світова економіка: [підручник] / А.С. Філіпенко. – К.: Либідь, 2007. – 640с.
5. Україна на шляху європейської інтеграції./ науково-практичний збірник матеріалів Міністерства економіки України, - К.: КНЕУ, 2008.- 240 с.

СЕРОВА В.І.,
студентка IV курсу спеціальності
«Міжнародні відносини»
Маріупольського державного університету

СПРОБА ШОТЛАНДІІ ОТРИМАТИ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, АБО З ЧОГО ПОЧИНАЄТЬСЯ СЕПАРАТИЗМ

Сьогодні світ охопила «хвиля» регіонального сепаратизму або деволуції (від'єднання). Все більше етносів чи регіонів захоплюються, а то й відверто спекулюють правом націй на самовизначення. Але існує багато протиріч між правом на самовизначення і принципом територіальної цілісності. Нарівні з українською проблемою на світовій політичній арені вибухнуло питання від'єднання Шотландії від Об'єднаного Королівства.

Передумови шотландського сепаратизму можна поділити на три групи.

До першої групи належать історичні фактори, які станом на сьогодні вже не грають таку велику роль. Шотландія була незалежною з 843 р. по 1707 р., а її історія демонструє завзяту боротьбу з Англією за збереження цієї незалежності. Але навіть у складі Об'єднаного Королівства, шотландці продовжували зберігати власну ідентичність, культурні символічні маркери самобутності (незважаючи на англійську переважності більшості шотландців) і історичну пам'ять про епоху самостійної державності і війн з Англією [1]. Історичні міфи та героїка використовувалася останніми роками в пропаганді незалежності навіть за допомогою масової культури. Досить згадати, наприклад, голлівудську кінострічку «Хоробре серце» після якої підвищилася увага шотландської молоді до історії своєї країни і ідеї незалежності.

Іншу групу складають політичні чинники, зокрема питання статусу Шотландії у складі Великої Британії. Можемо побачити, що наприкінці ХХ ст. цей статус поступово підвищувався. Ще у 1978 році у Шотландії відбувся референдум про створення спеціального законодавчого органу, але попри перемогу прибічників розширення самоврядування, уряд Королівства знайшов підстави визнати референдум не дійсним. Але цей факт не об'єднав представників націоналістичних течій Шотландії, які розділились у поглядах на прихильників повної незалежності та прибічників лише часткової автономії. Рухи об'єднались у 1988 році під егідою новоствореного Шотландського Конституційного конвенту. Референдум, що відбувся у вересні 1997 року, виявив 74,3% (44,87% від загальної кількості виборців), що схвалили створення Шотландського парламенту. У 1998 р. постановою Парламенту Великої Британії було проголошено створення шотландського парламенту та адміністрації Шотландії. Це зумовило формування певного державного організму. Наразі він має, порівняно з рештою країни, більш соціально-орієнтовану політику, зокрема, безплатну вищу освіту, і певні відмінності у правовій системі. Зростання популярності власних шотландських партій зумовило перемогу на виборах до шотландського парламенту у 2007 році Національної партії, яка витіснила загально британські партії у шотландському парламенті. Уряд Шотландії очолив Алекс Селмонд, він узяв курс на повне відокремлення і пообіцяв домогтися проведення відповідного референдуму. На вибори 2011 року Шотландська Національна партія йшла з програмою в якій проведення референдуму про незалежність Шотландії було основною метою в разі перемоги[2]. Шотландська національна партія отримала абсолютну більшість в парламенті. Одразу після перемоги Алекс Салмонд заявив про намір провести референдум про незалежність в 2014 або 2015 році.

Але найбільш важливими у визріванні шотландського сепаратизму є економічні чинники. У 1970-х рр. біля берегів Шотландії відкрили потужне нафтове родовище. Нафта, однак, посіла важливе місце в економіці Шотландії, з ростом нафтовидобувних компаній в Північному морі. Запаси природного газу також численні. Інші важливі галузі промисловості - текстильне виробництво (шерсті, шовку, і полотна), дистиляція, і лов риби. Але окрім цього, на сьогоднішній день в шотландській економіці величезну роль грає електронна промисловість. Саме вона займає майже 50% всього товарного експорту. Усі ці чинники роблять Шотландію незалежною від Королівства в економічній сфері [3].

Враховуючи ці факти було зрозумілим небажання англійської сторони втратити цей стратегічно-важливий регіон. Основними аргументами на свою користь з боку Королівства стала низка важливих наслідків, що чекали б незалежну державу. По-перше – це валютне питання. За твердженням колишнього члена комітету монетарної політики Банку Англії Деанне Джуліуса, «Шотландію – невелику країну без досвіду валютного управління – кваліфікуватимуть радше як Грецію (але без підтримки Європейського центробанку), аніж як Норвегію, багату на нафту». Натомість канцлер казначейства Британії Джордж Осборн погрожував забрати валюту, запевняючи, що «фунт стерлінгів – це не якась колекція музичних дисків, яку можна розділити з партнером після розлучення». А перехід до Єврозони міг би стати болочим і довготривалим. Розподіл

Нафтогазових ресурсів базувався б на географічному розташуванні, і Шотландія отримала 90% запасів британської сировини – 24 млрд. барелів, які оцінюються в суму 2,5 трлн. \$. Але, як вказує видання The Economist, видобуток нафти біля берегів Шотландії протягом десятиріччя скорочується на 6% щороку, і реальні запаси сировинного спадку Единбурга можуть бути значно меншими. І остання проблема в тому, що на території Шотландії сконцентровано основні ядерні сили Великої Британії. І якщо референдум пройшов би на її користь, королівству потрібно було б кудись подіти 58 балістичних ракет, 160 ядерних боеголовок та 4 підводних човни. Об'єднане Королівство дуже не хотіло втратити значущі території, асоціюючи з цим втрату авторитету на світовій арені [4].

Утім, британський уряд виявив неабияку витриманість у цьому надскладному питанні. Була проведена грамотна пропагандистська робота з метою вкоренити у шотландське суспільство думку про недоцільність незалежності. Прем'єр-міністр Девід Кемерон пообіцяв надати більш широкі повноваження Шотландії, відзначивши, що відповідний законопроект буде внесений до парламенту в січні 2015 р.

Всі ці зусилля не виявилися марними. Результати референдуму і відповіді на питання «Чи повинна Шотландія бути незалежною державою?» виявили небажання більшості населення (майже 55%) визнати її відокремлення.

Цьому є зрозумілі пояснення. По-перше, рішення про проведення референдуму приймалося під час знаходження Британії в економічній кризі, а проведення референдуму припало на період зростання економіки, адже економічний приріст Британії збільшився на 2% (більший ніж у Німеччині). З'явилися побоювання стосовно ймовірного падіння валютної системи. Нарешті шотландців не впевнила програма дій шотландського уряду у разі відокремлення від Королівства.

Отже, маючи результати референдуму, можна зробити такий висновок. Уряд Об'єданого Королівства, яке є одним з основних гарантів теперішньої системи міжнародних відносин, проявив себе дуже дипломатично. Намагаючись зберегти свої власні інтереси, він не дав Шотландії можливості стати першою з черги європейських регіонів, що бажають відокремитися в рамках своїх держав. Зупинивши таким чином (хоча б на деякий час) розповсюдження сепаратизму в Європі. І запропонувавши альтернативні та раціональні шляхи рішення подібних питань.

Література:

1. Early Scottish History and the Union [електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://www.webcitation.org/6DIN1zT1c>
2. Scottish election: SNP wins election [електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-scotland-13305522>
3. Промисловість. Географія основних галузей промисловості світу (енергетика, металургія, машинобудування, хімічна промисловість, лісова та деревообробна промисловість, легка промисловість) [електронний ресурс]. — Режим доступа : <http://ukrmap.su/uk-g11/1345.html>
4. Які рани нанесе Європі Шотландія [електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://forbes.ua/ua/nation/1379017-yaki-rani-nanese-evropi-shotlandiya>

СТРУМСКАС А. В.,
учениця 11-А класу
спеціалізованої школи № 5
г. Мариуполь
Научний керівник:
Добровольська С. В.

УКРАИНА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ: ПРЕИМУЩЕСТВА И РИСКИ

Особенностью развития современного мира является глобализация, как закономерный результат углубления интернациональных экономических связей между странами. Одним из важнейших проявлений глобальной экономики, ее ядром безусловно можно назвать интеграцию.

Глобализация – это результат развития производственных сил и интеграции всех сфер общественной жизни, в результате чего производственный процесс в одной стране становится составной частью процесса, который происходит в интернациональных или мировых масштабах. Мировая экономика становится единым рынком и производственной зоной с национальными и региональными секторами, а не просто совокупностью национальных экономик, которые расширяют взаимное экономическое сотрудничество.

Сегодня в мире самыми бедными являются страны, практически полностью исключенные из процессов глобализации, международной торговли и международных потоков капитала.

Преимущества глобализации для Украины:

- отмена иностранными партнерами квотирования импорта отдельных товаров из Украины (например, металлов при вывозе его на рынки Европейского Союза);

- обмеження застосування в Україні різного роду антидемпінгових розслідувань або спеціальних захисних заходів;
- можливість доступу до багатосторонніх механізмів розв'язання торговельних суперечок;
- широкий доступ до досягнень науки, техніки та культури;
- розширений асортимент, підвищене якість товарів на національних ринках;
- спрощення економічного взаємодія між країнами.

Не існують ризики:

1. Позиції іноземних виробників на ринку України посиляться, внаслідок кращих ценових умов їх ринкового пропозиції. Однак для українських експортерів мало що зміниться в короткотерміновій та навіть середньотерміновій перспективі, оскільки їх конкурентоспроможність ще довго буде зберігатися через:

- відставання за параметрами технологій (проблема відповідності міжнародним стандартам та проходження відповідної сертифікації);
- слабкою фінансовою спроможністю (можливість надавати споживачам кредити для придбання продукції);
- післяпродажним сервісом (наявність за кордоном розгалуженої сервісної мережі) та ін.

2. Глобалізація викличе подальший структурний перекос на користь таких екологічно шкідливих експортноорієнтованих галузей, як чорна металургія та хімічна промисловість.

3. З'явлення потужних центрів економічної влади.

4. Втрата національних культурних цінностей, введення єдиних стандартів.

5. Можливість політичного впливу країн-супердержав на Україну через свої транснаціональні компанії.

Ми все ближче та ближче наближаємося до процесу глобалізації. Це наша еволюція. Відмовитися від глобалізації неможливо, рано чи пізно вона трапиться, тому необхідна стратегія, яка повинна знайти правильне рішення та попередити нас від негативних наслідків глобалізації.

УСАЧОВА В.Е.,
студентка ІІ курсу
спеціальності «Міжнародний бізнес»
Маріупольського державного університету

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН СВІТУ

Одним з ключових процесів розвитку сучасної світової економіки є прогресуюча глобалізація, тобто зовсім новий етап у розвитку інтернаціоналізації господарського життя. Ставлення до глобалізації як фахівців, так і всіх жителів нашої планети дуже неоднозначне, а часом й взагалі протилежне. Це пов'язано з різними точками зору на наслідки глобалізаційних процесів, в яких одні бачать серйозну загрозу світовій економічній системі, а інші - засіб подальшого прогресу економіки. Безсумнівно, наслідки глобалізації можуть носити як позитивний, так і негативний характер, проте поки що альтернативи їй немає.

Глобалізація стала однією з найбільш впливових сил, що визначають хід розвитку нашої планети. Процеси глобального розвитку, що передбачають взаємозалежність структур національного виробництва та фінансів, прискорюються в результаті збільшення числа укладених та реалізованих зовнішніх угод. Глобалізація, яка охопила всі регіони та сектори світового господарства, принципово змінює співвідношення між зовнішніми і внутрішніми факторами розвитку національних господарств на користь перших. Жодна національна економіка незалежно від територіальних розмірів країн і рівня розвитку не може більше бути самодостатньою, виходячи з наявних факторів виробництва, технологій та потреби в капіталі. Жодна держава не в змозі раціонально формувати і реалізовувати економічну стратегію розвитку, не враховуючи пріоритети і норми поведінки основних учасників світогосподарської діяльності.[5]

Сучасний процес глобалізації світової економіки виражається в наступних процесах: по-перше, у створенні кінцевої продукції на різних стадіях і формах беруть участь виробники багатьох країн світу; по-друге, в зростанні міжнародного руху капіталу між країнами (у вигляді інвестицій); по-третє, у глобалізації продуктивних сил через обмін засобами виробництва і науково-технічними, технологічними знаннями, через виробниче співробітництво, міжнародне переміщення виробничих ресурсів; по-четверте, у формуванні глобальної матеріальної, інформаційної, організаційно-економічної інфраструктури, що забезпечує здійснення міжнародного співробітництва; по-п'яте, у поглибленні міжнародного поділу праці, зростанні масштабів і якісній зміні характеру традиційної міжнародної торгівлі; по-шосте, у збільшенні масштабів міжнародної міграції робочої сили; по-сьоме, у зростанні інтернаціоналізації впливу виробництва і споживання на навколишнє середовище.[3]

Світовий економічний простір залишається істотно неоднорідним через збільшення технологічного розриву між країнами порівняно з початком індустріальної епохи. Наприклад, у порівнянні з розвиненими, в країнах світової периферії ще зберігаються доіндустріальні технології.[1] Саме на цьому ґрунті виривалися

вперед країни, використовуючи найбільш ефективні технології, експортують наукомісткі товари та послуги до країн з низьким і середнім рівнем розвитку, отримуючи при цьому величезні прибутки.

Глобалізаційні процеси найчастіше вітаються у розвинених країнах та викликають серйозні побоювання в світі, що розвивається. Це пов'язано з тим, що переваги глобалізації розподіляються нерівномірно.

Враховуючи нерівномірність розподілу переваг глобалізації, безумовно, і негативні наслідки глобалізаційних процесів в конкретній країні істотно залежатимуть від місця, яке ця країна займає у світовій економіці. У зв'язку з цим можна виділити потенційні проблеми, що виникають на сучасному етапі розвитку інтернаціоналізації господарської діяльності, залежно від того, на які країни вони можуть поширитися. Найбільш болючі наслідки глобалізації можуть відчути на собі менш розвинені країни, так званої світової периферії. Основна маса з них, беручи участь у інтернаціоналізації в якості постачальників сировини і виробників трудомісткою продукції, виявляються у всебічній залежності від передових держав і мають доходи, по перше, менші, по друге, дуже нестабільні.[4]

Як вже зазначалося, найбільший вигравш від участі в глобалізації мають промислово розвинені країни, які отримують можливість знижувати витрати виробництва і зосереджуватися на випуску найбільш прибуткової наукомісткої продукції, перекидати трудомісткі і технологічно брудні виробництва в країни, що розвиваються. Але й промислово розвинені країни можуть постраждати від процесів глобалізації, адже якщо з ними не впоратися, зросте безробіття, підсилиться нестабільність фінансових ринків тощо. Суттєвою проблемою є те, що нерівномірність розподілу переваг від глобалізації спостерігається не тільки по окремих країнах, але й в розрізі окремих галузей. Галузі, які отримують вигоди від зовнішньої торгівлі, й галузі, пов'язані з експортом, відчувають більший приплив капіталу та кваліфікованої робочої сили у порівнянні з рядом галузей, які значно програють від глобалізаційних процесів, втрачаючи свої конкурентні переваги через зростаючу відкритість ринку. Такі галузі просто змушені докладати додаткових зусиль, щоб пристосуватися до нових (не на їхню користь) господарських умов, у них спостерігається відтік капіталів, скорочення робочих місць.[2]

В якості загрози багато хто називає зворотній процес індустріалізації економіки, оскільки це є причиною виникнення депресивних регіонів, посилює соціальне розшарування суспільства. Частка обробних галузей в економіці промислово розвинених країн різко знижується, але ж треба відзначити, що це зниження перекривається швидким зростанням питомої ваги сфери послуг, включаючи фінансовий сектор. Зростаюча глобальна інтеграція ринків капіталу загрожує економічній політиці окремих країн, тому що іноземний капітал у вигляді прямих чи портфельних інвестицій таїть у собі певну загрозу для національної економіки у зв'язку зі здатністю зникати з країни настільки ж швидко, як і з'являтися. Можна відзначити, зокрема, потенційне зростання безробіття в результаті переведення компаніями країн з високою вартістю робочої сили частини своїх виробничих потужностей в країни з низькою оплатою праці. Експорт робочих місць може виявитися небажаним для економіки ряду держав. Але найчастіше в подібних умовах компанії розвинених країн припиняють випуск збиткової продукції та переходять до виробництва товарів, що вимагають використання висококваліфікованого персоналу. Відбувається перерозподіл робочої сили.[3] Наступну загрозу пов'язують з мобільністю робочої сили. Масова міграція населення, набуває глобального характеру, перетворюється на серйозне джерело загострення соціально-економічної обстановки в світі. Дестабілізуючими факторами є нові форми зайнятості (індивідуалізація умов найму, тимчасові контракти) і глобалізація ринку робочої сили.[4] Приплив дешевої робочої сили ззовні загострив конкуренцію на ринку праці розвинених країн, що призвело до ускладнення міжнетічних відносин і зростанню націоналізму в цих країнах. Негативні наслідки свободи переміщення робочої сили вже давно визнаються як потенційної небезпеки, а сьогодні в багатьох країнах вона вважається цілком реальною. Тому майже всі держави ввели ті чи інші форми контролю над вільним переміщенням робочої сили. Але слід зазначити, що високу цінність представляє найбільш підготовлена робоча сила: вона відрізняється більшою мобільністю та здатна ефективно відшукати свою ринкову нішу. В умовах глобалізації всі країни намагаються залучити талановитих фахівців й кваліфікованих працівників, охоче надавши їм візи та впустивши на свій ринок. Виникнення міжкраїнного переливу робочої сили призведе до глобального підвищення продуктивності, оскільки буде досягнутий оптимум у розподілі трудових ресурсів.[1]

Як висновок, можна зазначити, що найголовнішою проблемою глобалізації є потенційна глобальна нестабільність через взаємозалежність національних економік на світовому рівні. У результаті локальні економічні коливання чи кризи в одній країні можуть мати регіональні або навіть глобальні наслідки. Країнам необхідно адекватно реагувати на глобалізаційні процеси, щоб адаптуватися до нових умов і скористатися шансами, які надає інтернаціоналізація світової економіки. Негативні аспекти глобалізації пов'язують з потенційними конфліктами, якими вона чревата, хоча їх можна пом'якшити шляхом розвитку глобального співробітництва на основі угод політичного характеру або створення нових міжнародних інститутів.

Література:

1. Гідденс Е. Нестримний Світ. Як глобалізація перетворює наше життя/Е. Гідденс.- Київ, 2004.- 104 с.
2. Жалило Я. Экономическая стратегия государства: теория, методология, практика/Я.Жалило.- К.:НИСИ, 2003. - 368 с.

3. Камиева А.А. Глобализация мировой экономики: проблемы и перспективы // Актуальные проблемы науки, экономики и образования XXI века / ред. Е.Н. Шереметьева. – Самара:РГГЭУ, 2012. - 384 с.
4. Яшкова Т.А. Сравнительная политология: учебник для бакалавров / Т.А. Яшкова.- М.,2015. - 608 с.
5. Климовец О.В. Развитие региональных хозяйственных связей в организации Черноморского экономического сотрудничества (ЧЭС)/О.В.Климовец. - М., 2002.-26 с.

ЧЕЛЯХ О.В.,
студент IV курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

ПОТЕНЦІАЛ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНО-ПОЛЬСЬКИХ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Розвиток економіки кожної країни залежить від ефективного розвитку відносин між країнами регіону. Через різну забезпеченість країн ресурсами налагодження економічних відносин між країнами необхідно для стабільного розвитку економік усіх держав світу. Також створення сприятливого середовища у регіоні сприяє розвитку економіки кожної окремої країни у довгостроковій перспективі. Польща посідає важливе місце у системі економічних відносин України. Саме завдяки підвищенню співробітництва з Польщею, для України відкриваються можливості для подальшого руху товарів та послуг на Європейський ринок. Але для того, щоб Україна могла просувати свої товари на європейський ринок необхідно забезпечити конкурентоспроможність українських товарів. Тому співробітництво в різних сферах з Польщею сприяє отриманню нового досвіду та підвищить конкурентоспроможність України, а також прискорить інтеграцію України в Європейське середовище.

Польща є одним з головних економічних партнерів України. Згідно з даними УкрСтат одним з найбільших торговельних партнерів України є Росія, на неї приходилося майже 28% усієї зовнішньої торгівлі у 2003 році, і 27% у 2013. За Росією іде Німеччина близько 8% у 2003 та 6% у 2013 році, потім Китай 3% у 2003 і 8% у 2013 році. На четвертому місці серед одних з найбільших торговельно-економічних партнерів України знаходиться Польща у 2003 році на її частку приходилося близько 3%, а у 2013 році збільшилося і стало 5% від усієї зовнішньої торгівлі України, тобто частка торговельного обороту Польщі та України протягом 10 років збільшилась на 2%, що свідчить про збільшення співробітництва між країнами. Згідно з розрахунками коефіцієнта Гатева, який дорівнює 0,100163, це свідчить про те, що зміни, які відбулися у роки з 2003 по 2013 рік незначні.

Для детальнішого аналізу необхідно розглянути динаміку обсягів торгівлі України з Польщею у 2003 – 2013 роках (рис 1).

Рис. 1. Динаміка обсягів торгівлі України і Польщі у 2003 – 2013 рр., (у тис. дол. США)

Згідно з показниками динаміки обсягів торгівлі можна простежити постійне збільшення обсягів торгівлі України з Польщею. Так збільшення обсягів торгівлі відбувалося з 2003 до 2008 років. Також обсяги торгівлі підвищились з 1565557 тис. дол. США до 6618612 тис. дол. США, в даний період збільшення обсягів торгівлі здійснювалося з різними темпами, тобто спостерігається зменшення темпів приросту. У 2008 році почалася світова фінансова криза, що в свою чергу призвело до зменшення обсягів торгівлі з Польщею на

3235192 тис. дол. США. Після подолання фінансової кризи відновилися потоки товарів між двома країнами і в подальшому обсяги торгівлі між Україною та Польщею досягли докризового рівня.

За 2013 рік обсяги зовнішньої торгівлі товарами України з Республікою Польща склали 6 616,5 млн. дол. США та у порівнянні з аналогічним періодом 2012 року збільшились майже на 7,8 %. При цьому рівень українського експорту до РП становив 2 547,8 млн. дол. США та у порівнянні з аналогічним періодом 2012 року зменшився на 1,1 %, загальний експорт з України до країн Європи зменшився на 2,1 %. Рівень польського імпорту до України склав 4 068,7 млн. дол. США та у порівнянні з аналогічним періодом 2012 року збільшився на 14,1 %, на фоні збільшення загального імпорту до України з країн Європи на 3,6 %.

Торговельно-економічні відносини між Україною та Польщею відіграють важливу роль для розвитку економіки України. Перш за все це проявляється в підписанні багатьох угод між даними країнами щодо збільшення співпраці. За період з 2003 – 2013 роки показники товарообміну свідчать про збільшення обсягів обміну товарами та послугами.

За рисунком 2 можна зробити висновок, що Україна експортує товарів в Польщу менше ніж імпортує з Польщі, це є результатом того, що українські товари мають малий попит на польському ринку, через низьку конкурентоспроможність. Але збільшення співпраці з Польщею сприяє тому, що при обміні товарами, які створюються за європейськими стандартами, Україна може перейняти технологію створення деяких товарів, тим самим змінивши технологію виробництва на національних підприємствах, що зробить продукцію України більш конкурентоспроможною.

Також збільшення співпраці України з Польщею сприяє стимулюванню євроінтеграційних процесів. За прогнозними даними у 2016 році, буде очікуватися збільшення обсягів обміну товарами та послугами, таким чином обсяги експорту в Польщу дорівнюватимуть 4132957 тис. дол. США, а імпорту з Польщі будуть дорівнюватимуть 4715621 тис. дол. США. За рівнянням тренду можна побачити тенденцію до перевищення обсягів експорту над обсягами імпорту в довгостроковому періоді, але дані прогнози не можуть бути достовірними тому, що вони не враховують різноманітних змін у політичній і економічній ситуації в Україні.

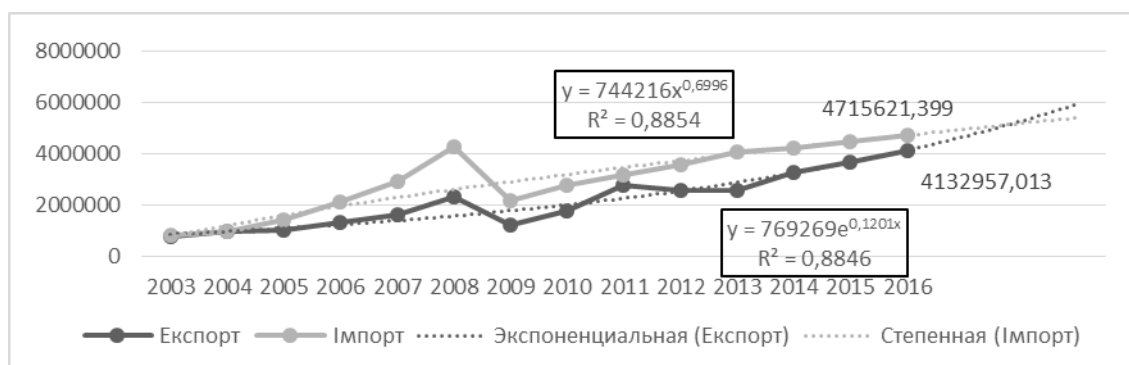

Рис. 2. Динаміка експорту з України та імпорту з Польщі товарів та послуг у 2003 – 2013 рр., з прогнозними даними на 3 період, (у тис. дол. США)

За весь період існування торговельно-економічних відносин між Україною та Польщею було укладено багато угод про взаємний обмін товарами та послугами, а також про співпрацю, як технологічну так і виробничу.

Але Україні необхідно проводити політику імпортозаміщення і стимулювання експорту не лише у торгівлі товарами з польськими партнерами, а й у торгівлі послугами. Насамперед, це стосується покращення пропозиції послуг інших видів транспорту, крім залізничного, також послуг освіти, ділових і фінансових, страхових, комп'ютерних і туристичних послуг.

Республіка Польща виступає стратегічно важливим в економічному відношенні партнером України у торгівлі товарами і послугами, а також в усіх інших формах міжнародних економічних відносин. Польща є країною з розвинутою економікою, хоча ринки Польщі і орієнтовані на ринки європейських країн, Україна для Польщі є теж дуже важливим ринком збуту. Обмінюючись технологіями виробництва і вивчаючи стандарти та способи виробництва товарів на Польських підприємствах тим, самим пристосовуючи українську продукцію до ринку Польщі, що в свою чергу сприяє розвитку конкурентоспроможності продукції Польщі. Також враховуючи те, що Польща займає значну частку у зовнішньоекономічних зв'язках України, що робить її важливим торговельним партнером, а її участь у ЄС сприяє прискоренню євроінтеграційних процесів України. Але говорити про інтеграцію України до ЄС зарано, бо спочатку в країні треба провести ряд реформ для пристосування економіки до європейських ринків. Бо не маючи конкурентоспроможну продукцію, не маючи стабільну економіку інтеграція до ЄС може навпаки підірвати економіку України, інакше після приєднання до ЄС Україна може стати ринком збуту для товарів, які не мають попиту на європейських ринках. Зараз Україна знаходиться у тяжкому положенні, котре супроводжується значними змінами у всіх сферах економіки, тому важко зробити прогноз на майбутнє, тому зараз важливими цілями є стабілізація ситуації в Україні.

Література:

1. Горбач Л. М. Міжнародні економічні відносини/Л.М. Горбач, О.В. Плотніков - К.: Кондор, 2005. - 266 с.
2. Передрій О.С. Міжнародні економічні відносини/ О.С. Передрій. - К.: Знання, 2008. – 264 с.
3. Романчиков В.І. Романченко І.О. Міжнародні економічні відносини/ В.І. Романчиков, І. О. Романченко. - К.: ЦУЛ, 2008. - 256 с.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України // Економічне співробітництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrexport.gov.ua>

CHENTUKOV I.,
applicant of international economy department
Mariupol State University

EU TRADE POLICY UNDER CURRENT CONDITIONS

The processes of European integration have reached the highest level of the development compared to other evolving regional integration processes in the world economy, and the current EU economy is one of the most open in the world.

EU trade policy is an integral part of the EU Sustainable Development Strategy and is aimed at raising international competitiveness of the association. The expansion of a free trade mechanism is of a great importance especially in terms of economic growth and job creation.

The single market deepening, spread of investments in important areas such as research, education and energetics as well as the development of free trade are the key inciters of European economy. The new strategy aimed at improving the efficiency of trade agreements and providing more opportunities for all market actors, practically helps in creating jobs in European countries.

Trade liberalization creates additional opportunities for the development of innovative activities and labor productivity growth, thus there are new opportunities for the growth of the competitiveness of goods and services; lower prices and high-quality goods attract consumers.

Current EU trade policy covers not only conditions of commodity trade in a traditional sense. Intellectual property rights, direct purchases abroad, public purchases, taxes, standards, environmental issues, migration etc. are the important parts of the agreements on the establishment of free trade zones.

The EU as a global leader in a high-quality goods market is the world's biggest exporter of manufactured goods with the lowest level of import tariffs on industrial goods. Export and import capabilities and other conditions of economic relations are regulated by bilateral and multilateral agreements made with EU trading partners.

The expansion of the measures designed to support sustainable development, ensure fair trade and human rights observance are gaining in importance. The determination of the rules of corruption control in future trade agreements is deliberate.

Based on the main qualitative characteristics, commonly found in the current EU trade policy, the author gives grounds for the main ways of a trade policy review concerning the global chain of value creation, digital and creative economy; the support of the professionals', senior managers' and service providers' mobility; the expansion of the partnerships with all countries concerned, on the implementation of trading and investment relations; the establishment of appropriate conditions for SME (Small and Medium Enterprise) development.

The EU is actively spreading the practice of making regional trade agreements involving in this process not only highly developed countries. The EU carries out pretty severe policy of regionalism, considering it as the way of attracting investment and promoting competition, aiming at strengthening multilateral mechanism for regulating trade relations globally.

ШКУРАТ О.О.,
студентка II курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

УЧАСТЬ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

У наш час тема міжнародної міграції робочої сили є дуже актуальною, так як люди завжди прагнуть до пошуку кращих умов, рівня життя, гарної роботи і високої заробітної плати і з кожним роком кількість емігрують в інші країни значно збільшується. Що стосується України, таке явище дуже поширене повсюдно. Це можна пов'язати передусім з нестабільністю національної економіки та недостатністю сприятливих умов для повного працевлаштування та задоволення потреб населення.

Суть терміна «трудова міграція» визначають як переміщення особи з метою тимчасового працевлаштування, що супроводжується перетинанням державного кордону (зовнішня трудова міграція) або меж адміністративно-територіальних одиниць України (внутрішня трудова міграція). Традиційно в якості основної виділяють економічну причину міжнародної трудової міграції, пов'язану з масштабами, темпами та структурою накопичення капіталу. Рівень та масштаби накопичення капіталу визначають безпосередній вплив на рівень зайнятості працездатного населення і, відповідно, на розміри відносного перенаселення (безробіття), яке є основним джерелом трудової міграції. Особливою важливою причиною є брак фахівців тієї чи іншої професії в певному регіоні, де стимулюють приплив іммігрантів, підвищуючи заробітну плату. Характерним є і збільшується питома вага еміграції висококваліфікованих фахівців – цей процес отримав своє назва "витік мізків".

Міжнародна міграція робочої сили має суттєві і неоднозначні економічні та соціальні наслідки як для країни еміграції, з якої відбувається відтік робітників, так і для приймаючої країни, де має місце приплив іммігрантів. Що стосується країни з якої емігрують, то в ній на стан економічної системи негативно впливає виїзд робочої сили, під яким мається на увазі скорочення податкових надходжень і втрата трудових ресурсів в внутрішньому ринку праці, знижуючи навантаження на державний бюджет за рахунок трансфертних платежів і соціальних витрат і здійснюючи перекази валютних коштів, які стають важливим джерелом отримання валюти на батьківщину. Після роботи за кордоном в країну повертаються навчені працівники, які здійснюють динамізм в економічний розвиток країни. Положення країни, яка приймає іммігрантів, має дещо інші відомості: з негативної точки зору, іноземні робітники створюють додаткове навантаження для держави за рахунок трансфертних платежів та інших соціальних витрат, а з позитивної сторони іноземна робоча сила оплачується нижче національних кадрів, у результаті чого фірми економлять на витратах, і підвищують конкурентоспроможність виробників і продукції[2, с.87-90].

Специфічною ознакою трудової міграції для України сьогодні є те, що вона починає набувати характер «незворотності». Якщо в 90-х роках ХХ ст. більшість громадян України, які виїжджають за кордон на заробітки, сприймали це як тимчасове явище і сподівалися, що як тільки економічна ситуація в країні покращиться, вони повернуться, то тепер значна частина тих, хто виїхав тоді на роботу, не поспішає повертатися. Загрозливою тенденцією розвитку сучасної трудової міграції є той факт, що батьки, які виїхали і працюють за кордоном вже досить тривалий час, починають залучати в такі поїздки дітей. За експертними даними МЗС України, на заробітках за кордоном нелегально знаходиться понад 2,3 млн. громадян України. Проте вважається, що дана цифра значно занижена. За різними оцінками, чисельність емігрантів коливається від 2 до 7 млн. чол. Такі масштаби міграції українських громадян зумовлюють великі втрати робочої сили, які можуть мати в майбутньому серйозні негативні наслідки для економічного розвитку України. За даними офіційного сайту державної служби статистики України побудований графік міграційного руху в Україні за 2004-2014рр.(рис 1).

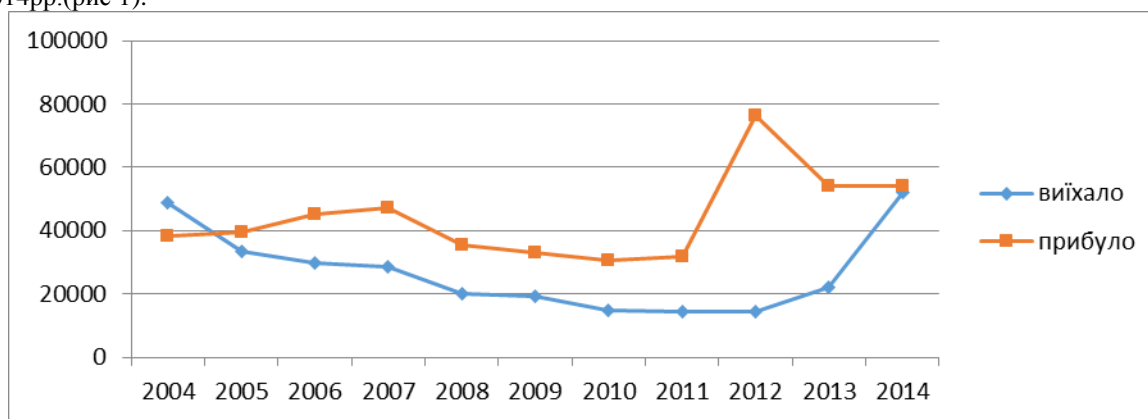

Рис.1. Динаміка міграційного руху в Україні за 2004-2014рр. [1]

Гендерний розподіл українських трудових мігрантів наступний: чоловіки – 66% та жінки – 34%. Кількість сільських жителів перевищує тих, хто приїхав із міста (відповідно 54% проти 46%). За віковими групами трудові мігранти розподіляються таким чином. Близько чверті – мігранти віком 40 - 49 років, п'яту частину становлять мігранти віком 30-34 роки, по 15% припадає на групи віком 25-29, 35-39 та 50-59 років. Таким чином середній вік становить 37 років. 65% трудових мігрантів мають повну загальну середню освіту, 30% вищу освіту (проте половина з них лише базову або неповну вищу освіту).

Рівень участі населення різних регіонів у трудовій міграції та географічна спрямованість також є різними. Найвищою інтенсивністю міграції є у західних областях, найнижчою у центральних. На сході рівень участі визначається як низький. Такий розподіл пов'язаний із близькістю регіону до державних кордонів чи столиці (як альтернативи міграції) України, історичні зв'язки. Лідером за кількістю трудових мігрантів є Закарпатська область. Найбільша країна-реципієнт закарпатців – Чеська Республіка. Жителі Чернівецької області працюють переважно в країнах Євросоюзу; Івано-Франківської, Львівської і Тернопільської обирають

Польщу, Росію та Італію; Рівненської та Волинської – сусідню Білорусію та Польщу. Російська федерація є основною країною призначення для вихідців східних, центральних, північних, і південних областей[1].

Масштаби і напрямки міграції трудових ресурсів свідчать про стабільність, або навпаки, нестабільність суспільного розвитку країни, рівень життя населення, розвитку економіки. Основним фактором, що обумовлює значні масштаби трудової міграції українців за кордон, є економічна ситуація в країні. Навіть зростання темпів економічного розвитку і рівня життя населення в Україні в останні роки не мають істотного впливу на зниження міграційної активності українських громадян. Саме із-за економічної нестабільності, незабезпеченість робочими місцями, відсутності умов застосування своїх інтелектуальних, творчих здібностей, маленької реальної заробітної плати і постійної напруженої політичної та економічної ситуації в країні щороку виїжджає більш ніж 900 тис. чол.

Одним із найбільш важливих факторів є розмір заробітної плати. Заробітки мігрантів, які є як мінімум в три рази вищими, ніж в Україні, мають і позитивні наслідки. По-перше, заробітчани отримують роботу, по-друге, зменшується напруга на вітчизняному ринку праці, і по-третє, вони здійснюють перекази зароблених коштів своїм родичам у економіку України.

Сьогодні у державах світового співтовариства склалася ціла система заходів регулювання міжкраїнної міграції робочої сили, що включає законодавство про юридичний, політичний і професійний статус мігранта. Міграційна політика проводиться безпосередньо через національні служби міграції, які створюються, як правило, при міністерствах праці, юстиції та закордонних справ. Імміграційні служби здійснюють функції контролю за в'їздом у країну. В коло їх обов'язків входять видача в'їзних віз, дозволів, узгодження їх із заявками підприємців щодо найму на роботу, а також контроль за часом перебування іноземної робочої сили в країні[3].

Іноземна політика щодо підтримки співвітчизників за кордоном, в т.ч. на території України сприяє втраті Україною своїх громадян у разі гіршої економічної ситуації, ніж в сусідніх державах.

На жаль, в Україні, на відміну від багатьох країн, ресурс репатріації співвітчизників задіяний недостатньо. Хоча сприяння їй неодноразово декларувалося як один із пріоритетів міграційної політики, не було закону, який визначав би статус репатріантів, державна допомога при здійсненні репатріації та облаштуванні на батьківщині не надавалася. Таким чином міграційна політика України має бути направленою на залучення іммігрантів (в першу чергу вихідців з України) через співпрацю з діаспорою, здійснення спеціальних заходів, створення спеціального органу виконавчої влади, а також на запобігання еміграційному впливові через задоволення потреб етнічних меншин, працевлаштування громадян у сусідніх державах як альтернативи переселення та розвиток транскордонного співробітництва

Таким чином держава зобов'язана зацікавити населення в проживанні на території України підвищити рівень життя, збільшити кількість нових робочих місць, стабілізувати економіку, налагодити політичну ситуацію в країні. Об'єктом турботи соціальних служб є переважно особи, які в'їжджають в країну - іммігранти.

Література:

1. Державний комітет статистики України. Офіційний веб-сайт [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Вишнева О. Современная международная трудовая миграция и государственная миграционная политика / О. Вишнева // Статистика Украины. – 2013. – № 2. – С. 87–90.
3. Полицук О. Становление и развитие международных принципов и норм регулирования трудовой миграции / О. Полицук // Статистика Украины. – 2008. – № 1. – С. 79–82.

ЮДИНА А.А.,
студентка IV курсу
спеціальності «Міжнародні відносини»
Маріупольського державного університету

ВПЛИВ УКРАЇНСЬКОЇ КРИЗИ НА ЕКОНОМІКУ ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Політична криза в Україні 2014 — 2015 років це система об'єктивних і суб'єктивних проблем, які в процесі творення української держави виникали і не були вирішені. Скупившись в одну велику проблему — Україна і її майбутнє у світі, вони перевернули усю країну, її відносини з іншими. А ще вони кардинально вплинули на економіку світових держав, зокрема на Італійську Республіку [7].

Ситуація в Україні стала новим ризиком для світової економіки. Криза в Україні та політичний конфлікт за Росією є небезпечними тим, що вони безпосередньо відображаються на економічній складовій Італії. І цьому є підтвердження в офіційних документах уряду Італійської Республіки [6].

По суті, криза в економіці країни триває вже давно. І до тяжких соціальних і фінансово-економічних наслідків вона призвела ще в грудні минулого року

Глава МВФ Крістін Лагард у лютому 2015 року застергла Італію від відчуття безпеки і зауважила, що криза ще не закінчилася. А ескалація українсько-російського конфлікту може її продовжити. Світовій спільноті, Італії у її складі, доводиться витратити серйозні кошти на допомогу Україні [9].

Згідно з офіційними документами, а саме аналітичної записки з університету Луїджі Бокконі, через

кризу в Україні економіка Італії втратила 3,7 мільярда євро.

Сума впливу санкцій та відповідна відсутність зростання збільшує розмір втрат від експорту на російську територію в розмірі приблизно рівному 3,7 млрд. євро за два роки (2014-2015). Італійські економічні експерти припускають, що відштовхуючись від вартості експортованих товарів у 2013 році, які потрапили під ембарго РФ, втрати італійської сторони за 2014-2015 роки становлять 188 млн. євро.

Збиток від відсутності зростання становить приблизно 1,7 млрд. за два роки. Даний результат відбувається через відсутність зростання експорту, який не відбувається в результаті кризової ситуації [3].

Як і багато інших європейських держав, Італія залежить від постачання російського газу, який проходить через територію України, і його скорочення може негативно вплинути на економіку Італії у майбутньому. Криза в Україні 2014-2015 рр. призвела до значних змін в економіці Італії, а саме до зростання цін на енергоресурси. Наприклад, ціни на газ для споживачів зросли на 5,4%.

Для Італії російський газ надзвичайно важливий. Якщо відносини України з РФ погіршаться, то ще може привести к зупиненню постачання, а цього Європа, зокрема Італія, не може допустити [8].

Весь 2014 і 2015 роки санкції проти Росії сильно завдавали удару по італійських фермерах, володарях малого бізнесу, ніж італійській промисловості. Причиною цього є падіння приросту населення з інших країн.

Дефляція в Італії була спровокована зменшенням масштабів товарообігу України з Італією, а також іншими країнами, які ще пов'язані з РФ торговими відносинами. Адже найбільш великі ринки для італійської промисловості завжди знаходилися на Сході. При цьому ціни на нафту та газ залишалися низькими [1].

Але взимку 2015 року попит на електроенергію та паливо різко зростає. Через українську кризу Італія відчуває значні перепади у цій галузі.

Італійська Республіка, переживаючи такі економічні втрати, намагається якнайшвидше надолужити втрачене та запобігти новій кризи. А це можливо лише при мирному врегулюванні українсько-російського конфлікту. Підтвердженням цього є заява Голови МЗС Італії Паоло Джентилоні, який виключив можливість постачання зброї України, заявивши, що ні Італія, ні ЄС не можуть брати в цьому участь. Він також додав, що ситуація на сході України не залишає можливості для відміни санкцій. Тому сторонам конфлікту треба відмовитися від агресії [4].

З початку 2015 року Італія почала повним ходом відновлювати свою економіку. Адже саме через українсько-російський конфлікт та ті наслідки, що можна побачити в економіці Італії, країна вимушена майже кардинально змінювати свій економічний курс. Про це свідчить заява прем'єр-міністра Італії Маттео Ренци, що влада Італії прийняла пакет стимулюючих заходів — від скорочення податків до інвестицій на 36 млрд. євро.

Уряд Італії наголосив, що дефіцит бюджету в економіці складав 3% на період березня 2015 року. А такі заходи дозволять підняти італійську економіку, яка згідно з офіційних документів, знизилася на 4%, починаючи з 2014 року через українську кризу.

В новій стратегії економіки Італії покладено збільшення витрат на освіту та виплати посібників з безробіття, проте зменшення їх в інших галузях [5].

Влада Італійської Республіки заявила про значні погіршення в економіці країни протягом 2014 та 2015 роках, обумовлені санкціям проти РФ та українсько-російського конфлікту загалом. Згідно прогнозам італійських економічних експертів, завдяки новій стратегії зріст економіки Італії може піднятися на 1,3% вже наприкінці 2015 року.

Проте, говорячи про сьогоднішній день, можна зазначити, що завдяки новій економічній стратегії уряду Серхіо Матарелли, економічне положення Італії значно розвивається. Цей факт обумовлюється офіційними даними ISTAT (Italian Statistics), які були оприлюднені офіційно у жовтні 2015 року. ВВП країни виріс на 0,3%, порівняно з 0,2% у лютому. Сама економіка розширилася на 0,4% на період вересня 2015 року. Це вже другий ріст ВВП за цей рік. Таким чином за весь 2015 рік економічний показник Італії збільшився на 0,7%. Витрати на використання зросли на 0,3%, в той час як інвестиції впали на 0,4%; експорт та імпорт збільшилися на 1,2% та 2,2% відповідно [3].

Таким чином, економіка Італії демонструє ознаки стабілізації, проте існує ряд стримуючих для відновлення факторів. Перспективи економічного зростання Італії на даний момент будуть посилюватися тільки завдяки реалізації комплексних реформ. У той же час МВФ відзначає, що на даний момент зберігаються темпи прискорення економічної ситуації в країні, яка прогнозується й на майбутній час [1].

Література:

1. Динаміка співробітництва України з Італією / Посольство України в Італійській Республіці. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://italy.mfa.gov.ua/ua/ukraine-it/trade>.
2. Договірно-правова база українсько-італійських відносин / Посольство України в Італійській Республіці. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://italy.mfa.gov.ua/ua/ukraine-it/diplomacy.html>.
3. Офіційний сайт статистики Італії. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://www.istat.it/it/prodotti/banche-dati>.
4. Середній рівень заробітної плати: Міжнародна організація праці. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: http://laborsta.ilo.org/data_topic_E.html.

5. Україна та Італія: Посольство України в Італійській Республіці. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://italy.mfa.gov.ua/ua/ukraine-it/trade>.
6. Україна у міжнародних відносинах: Двосторонні зв'язки з державами Західної Європи / Бібліотека Економіста. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://library.if.ua/book/10/1065.html>.
7. The Global Competitiveness Report 2014-2015: World Economic Forum / Prof. Klaus Schwab — 2015. — 545 p.
8. The world Factbook: Central intelligence agency. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>
9. World Intellectual Property Indicators — 2014, Edition / World intellectual property organization. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://www.wipo.int/>

СЕКЦІЯ
РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ТА ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА УЧАСТЬ КРАЇН НА СВІТОВОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

БАБАШ Д.Р.,
учениця 11-А класу
спеціалізованої школи № 5
г.Маріуполь

**КРЕДИТНИЙ ТРАНСШ ОТ МВФ:
РЕСУРСЫ ДЛЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ИЛИ УГРОЗА НАЦИОНАЛЬНОЙ
БЕЗОПАСНОСТИ?**

К основным причинам необходимости кредитования Украины в МВФ в первую очередь относятся критическое ухудшение основных макроэкономических показателей, углубление проблем в госфинансах, сильная девальвация гривны. Это было вызвано как ситуацией на Донбассе, следствием чего стала утрата значительной части промышленного потенциала страны, так и далеко не оптимальной политикой НБУ и Кабмина. Состояние государственных финансов не оставляет надежд на то, чтобы самостоятельно, без внешней помощи, сбалансировать ситуацию. Два важнейших показателя необходимости сбалансированности платежного баланса. Первый - международные резервы Украины находятся на критически низком уровне, самом низком с 2003 года. Второй - дефицит госбюджета.

Вопрос о цене за эту помощь в виде кредита, позволившую на данный момент избежать финансового краха, стоит остро. На принципиальном уровне сложно усомниться в целесообразности данных мер. Однако, есть три важных вопроса. Первый вопрос: какова вероятность выполнения правительством положений Меморандума? Второй вопрос: какие методы будут использоваться? третий вопрос: представляют ли в Кабмине последствия от "корректировки экономической политики" с целью получения денег МВФ для большинства населения?

На разных уровнях говорят и о том, что кредитные средства от МВФ не будут способствовать возобновлению экономического роста. Здесь отмечу, что наивен либо неискренен тот, кто считает, что кредитные средства от МВФ предназначены для развития экономики Украины. Кредит Фонда предназначен для аврального сбалансирования ситуации в госфинансах и увеличения золотовалютных резервов.

Помимо военных и внешнеполитических факторов, не самая качественная политика правительства привела к положению, когда с одной стороны, без кредитов от МВФ Украину могли ждать большие неприятности по внешним и внутренним обязательствам, продолжение девальвации гривны, коллапс в бюджетной сфере, а с другой стороны, условия получения кредитов от Фонда не катализируют экономическую активность в стране, не способствуют выходу экономики на траекторию роста, ведут к снижению уровня жизни населения.

Література:

1. http://uchebnikionline.com/politologia/politologiya_-_getmanchuk_mp/natsionalna_bezpeka_ukrayini.htm
2. <http://studlib.com/content/view/166/7/>
3. <http://www.segodnya.ua/economics/enews/ukraina-ne-uspeet-poluchit-vtoroy-transh-kredita-mvf-v-iyule-630791.html>
4. <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%82>
5. <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%88>

ВАСИЛЕНКО А.А.,
аспірант кафедри міжнародної економіки
Маріупольського державного університету

**ФОРМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ**

Зовнішньоторговельна діяльність, як і будь-яка інша діяльність країни, підлягає регулюванню. У сучасних ринкових відносинах основна мета її суб'єктів – це отримання прибутку. За відсутності в якості платіжного засобу єдиної грошової одиниці для всіх країн світу держави допомагають забезпечити економічні інтереси учасників за допомогою валютного регулювання. Отже, валютне регулювання зовнішньоторговельної діяльності є складовою частиною загальної системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності держави.

Будучи сполучною ланкою між національною економікою та світовою, валютне регулювання вже давно перестало бути виключно внутрішнім регулятором розвитку економіки і перетворилося на потужний

засіб економічного та політичного впливу одних країн на інші, роль держави в регулюванні валютних відносин не повинна недооцінюватися.

Сутність валютного регулювання в економічній літературі може бути визначена за критерієм його цілей [4, с.8; 3, с.72], таких як формування та вдосконалення національної валютної системи, забезпечення валютної стабільності та стійкого міжнародного валютно-фінансового стану та ін.

При застосуванні структурного підходу до визначення валютного регулювання воно трактується як комплекс заходів (законодавчих, адміністративних, економічних та організаційних), частина валютної політики держави [1, с.4; 5, с. 82].

Валютне регулювання зовнішньоторговельної (експортно-імпоротної) діяльності – це процес впливу держави за допомогою валютних інструментів на реалізацію операцій купівлі-продажу щодо сучасних предметів торгівлі, які здійснюються резидентами та урядом однієї країни з нерезидентами та урядом інших країн і навпаки, задля підвищення національного добробуту країни.

Необхідно відзначити, що в науковій літературі немає єдиної думки щодо типології інструментів валютного регулювання зовнішньоторговельної діяльності. На наш погляд, найбільш вдалою є класифікація інструментів валютного регулювання, яка виділяє адміністративні та ринкові інструменти валютного регулювання, а ринкові інструменти, в свою чергу, поділяє на прямі і непрямі [5, с.83-97].

В цьому підході найбільш точно відображено структуру інструментів валютного регулювання. Однак необхідно відзначити, що поняття «адміністративні інструменти» має на увазі дії виконавчих органів влади, водночас, також не слід забувати про законодавче затвердження окремих інструментів валютного регулювання.

Таким чином, на основі зазначеної класифікації можна систематизувати сучасні інструменти валютного регулювання в рамках зовнішньоторговельної діяльності. Виходячи з цього, виділяють дві великі групи інструментів валютного регулювання: адміністративно-правові та економічні (або ринкові). За своєю суттю, адміністративно-правові інструменти є, безумовно, інструментами прямої дії, оскільки мають нормативний характер і наказують конкретні умови і порядок здійснення валютних операцій безпосереднім учасникам валютного ринку. У той же час, економічні інструменти валютного регулювання можуть включати в себе інструменти і прямої, і непрямой дії.

Введення адміністративно-правових інструментів валютного регулювання передбачає встановлення певних обов'язкових для виконання норм й нормативів. Ця група інструментів вимагає менше матеріальних витрат, ніж економічні, і при цьому результат дії відчувається швидше та сильніше. Однак вони мають великий недолік – зловживання адміністративними заходами часто руйнує ринкові механізми саморегуляції.

До адміністративно-правових інструментів відносять: облік та звітність за валютними операціями перед органами валютного регулювання та валютні обмеження, тобто систему економічних, юридичних та організаційних заходів, які регламентують операції з національною валютою, золотом та іншими валютними цінностями. У світовій практиці звичайно застосовуються валютні обмеження на поточні валютні операції і на операції, пов'язані з рухом капіталу [2, с.273].

На відміну від адміністративно-правової форми регулювання, дія економічних, або ринкових інструментів валютного регулювання заснована на маніпулюванні поведінкою економічних агентів ринку за допомогою економічних, у тому числі валютно-кредитних механізмів. При цьому, ці інструменти поділяються на прямі та непрямі.

Прямі інструменти валютного регулювання зовнішньоторговельної діяльності – це нормативні положення, які виходять від монетарної влади по відношенню до безпосередніх учасників валютного ринку, їх дія проявляється в істотних змінах в балансах комерційних банків.

До інструментів прямої дії відносять: девальвацію (ревальвацію) національної валюти; подвійний або мультивалютний ринок; обов'язкове резервування та імпортний депозит.

Інструменти непрямого регулювання впливають на поведінку банків і небанківських установ через ринок, вони вимагають значних витрат від монетарних властей, які відображаються в першу чергу в балансі центрального банку. Основне завдання даної групи інструментів – це оперативне корегування конкретних макроекономічних показників і стримування небажаних тенденцій. Непрямі інструменти опосередковано впливають на обсяги проведених валютних операцій, але під їхнім впливом учасники валютного ринку змінюють свої наміри щодо обсягу та характеру здійснюваних валютних операцій.

До непрямих інструментів валютного регулювання зовнішньоторговельної діяльності відносять: валютні інтервенції, корекцію облікової ставки, операції на відкритому ринку та режим валютного курсу.

Узагальнюючий вплив інструментів валютного регулювання на зовнішньоторговельну діяльність країни систематизовано та наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Валютне регулювання зовнішньоторговельної діяльності

←ЕКСПОРТ→		→ІМПОРТ←	
ПІДВИЩЕННЯ	СКОРОЧЕННЯ	ПІДВИЩЕННЯ	СКОРОЧЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕТОДИ			
Зменшення обліку та звітності за валютними операціями перед органами	Збільшення обліку та звітності за валютними операціями перед органами	Зменшення обліку та звітності за валютними операціями перед органами	Збільшення обліку та звітності за валютними операціями перед органами

валютного регулювання та контролю	валютного регулювання та контролю	валютного регулювання та контролю	валютного регулювання та контролю
Лібералізація розрахунків в іноземній валюті та конвертованості валюти	Обмеження розрахунків в іноземній валюті та конвертованості валюти	Лібералізація розрахунків в іноземній валюті та конвертованості валюти	Обмеження розрахунків в іноземній валюті та конвертованості валюти
ПРЯМІ ЕКОНОМІЧНІ МЕТОДИ			
Девальвація національної валюти	Ревальвація національної валюти	Ревальвація національної валюти	Девальвація національної валюти
Використання подвійного або мільтивалютного ринку	Використання подвійного або мільтивалютного ринку	Використання подвійного або мільтивалютного ринку	Використання подвійного або мільтивалютного ринку
Зменшення норми обов'язкових резервів або збільшення частки валюти-контрагента в загальному обсязі валютних резервів	Збільшення норми обов'язкових резервів або зменшення частки валюти-контрагента в загальному обсязі валютних резервів	Збільшення норми обов'язкових резервів або зменшення частки валюти-контрагента в загальному обсязі валютних резервів	Зменшення норми обов'язкових резервів або збільшення частки валюти-контрагента в загальному обсязі валютних резервів
–	–	–	імпортний депозит
НЕПРЯМІ ЕКОНОМІЧНІ МЕТОДИ			
Центральний банк скуповує іноземну валюту у свої резерви	Центральний банк продає іноземну валюту зі своїх резервів	Центральний банк продає іноземну валюту зі своїх резервів	Центральний банк скуповує іноземну валюту у свої резерви
Зменшення відсоткових ставок ЦБ	Збільшення відсоткових ставок ЦБ	Збільшення відсоткових ставок ЦБ	Зменшення відсоткових ставок ЦБ
Викуп державних цінних паперів	Продаж державних цінних паперів	Продаж державних цінних паперів	Викуп державних цінних паперів

Отже, сьогоденна практика регулювання зовнішньоторговельної діяльності має широкий вибір з арсеналу валютних інструментів регулювання, кожен з яких має власний вплив на здійснення зовнішньоторговельних операцій.

Література:

1. Артемов Н.М. Валютные ограничения: [Уч. пособ.] / Н.М. Артемов. - М.: Профобразование, 2001. – 195 с.
2. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: [Підручник] / О.П. Гребельник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.
3. Крашенинников В.М. Валютное регулирование в системе государственного управления экономикой: [Учебник] / В.М. Крашенинников. - М.: ЗАО Изд-во «Экономика», 2003. – 329 с.
4. Папсуев А.И. Валютные ограничения как инструмент регулирования международного движения капитала: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/valyutnye-ogranicheniya-kak-instrument-regulirovaniya-mezhdunarodnogo-dvizheniya-kapitala>
5. Симионов Ю.Ф. Валютные отношения: [Уч. пособ.] / Ю.Ф. Симионов, Б.П. Носко. - Ростов н/Д: Феникс, 2001. – 263 с.

ГЕРАЩЕНКО А.В.,
студентка III курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

НАПРЯМИ ВРІВНОВАЖЕННЯ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ УКРАЇНИ

Розглядаючи економічну сутність платіжного балансу, слід звернути увагу на те, що його стан формується під впливом різноманітних кон'юнктурних, циклічних, структурних та інших факторів. Саме вони визначають характер розвитку зовнішньоекономічних зв'язків кожної країни. Найважливішими довгостроковими факторами є структурні особливості національного господарства: галузева структура, ефективність, експортно-імпортна орієнтація виробництва, якість продукції, місце країни в міжнародному поділі праці, ступінь її залежності від певних ринків збуту та постачання, схильність населення до споживання імпортованих товарів і послуг. Основними чинниками короткострокового впливу є зовнішні шоки і заходи економічної політики, які діють на платіжний баланс через реальний обмінний курс, процентні ставки, заощадження та інвестиції.

Всі вищеперераховані фактори є стимулом до виникнення нерівноваги платіжного балансу. Одним із наслідків світової фінансової кризи для України є погіршення стану її платіжного балансу, а точніше виникнення ситуації, коли платежі перевищують валютні надходження. В Україні спостерігається тривалий

дефіцит поточного рахунку платіжного балансу, який зріс з 2,4 млрд. дол. США на поч. XXI ст. до 8,4 млрд. дол. США.

Стан платіжного балансу потребує врегулювання, що можливо провести за допомогою корекції балансу (врівноваження статей балансу до сприятливих та позитивних показників) або фінансування дефіциту балансу (залучення іноземних кредитів для покриття від'ємного сальдо платіжного балансу). Корекція поточного платіжного балансу є набагато складнішим завданням, ніж фінансування дефіциту, адже вона передбачає значно продуктивнішу працю чи зменшення витрат. Разом з тим суспільно-політична ситуація в країні призвела до зволікання й відкладання корекції, що разом із світовою рецесією стало причиною виникнення надто загрозливого стану – кризи платіжного балансу країни.

Отже, виникає потреба у визначенні джерел, за рахунок яких можна мінімізувати дефіцит платіжного балансу та сприяти оптимізації зовнішньоторговельного балансу регіонів України в умовах фінансової кризи.

Матеріальною основою регулювання платіжного балансу слугують: державна власність, в тому числі офіційні золотовалютні резерви; зростання долі національного доходу, який перерозподіляється через державний бюджет; безпосередня участь країни в міжнародних економічних відносинах як експортера капіталів кредитора, гаранта, позичальника; регламентація зовнішньоекономічних операцій за допомогою нормативних актів і органів державного контролю. Серйозною проблемою платіжного балансу і економіки країни є витік капіталу в різних формах, наприклад, зниження цін на експортовані товари. Це відбувається при бартерній торгівлі та стимулюється зниженням (по відношенню до паритету купівельної спроможності) курсу гривні.

Для того, щоб врівноважити платіжний баланс, використовують різноманітні засоби та методи в залежності від стану балансу. До основних з них належать:

- короткострокові, резервні (безумовні) кредити,
- використання офіційних золотовалютних резервів країною,
- допомога у формі субсидій та подарунків,
- продаж іноземних та національних цінних паперів за іноземну валюту,
- зміна валютного курсу,
- корекція балансу та фінансування дефіциту балансу.

У перелік заходів щодо врівноваження платіжного балансу, які можуть значною мірою знайти відповідне адаптаційне використання в умовах України, входять:

- дефляційна політика, тобто скорочення внутрішнього попиту, обмеження бюджетних видатків переважно на загальносуспільні цілі, «заморожування» цін та зарплати. Вона спрямована на скорочення внутрішнього попиту;

- девальвація (зниження курсу національної валюти, що відбувається в Україні), спрямована на стимулювання експорту й стримування імпорту продукції. Отже, роль девальвації в регулюванні платіжного балансу залежить від конкретних умов її проведення та супутньої загальноекономічної й фінансової політики;

- валютні обмеження, пов'язані з блокуванням інвалютної виручки експортерів, ліцензуванням, продажем іноземної валюти імпортерам, зосередженням валютних операцій в уповноважених банках;

- цілеспрямована фінансова і грошово-кредитна політика, яка полягає у виділенні бюджетних субсидій експортерам, підвищенні імпортних зборів, мит на імпортні товари, відміні податку з відсотків, що виплачуються країнам-власникам цінних паперів, з метою надходження капіталів у країну.

Одним із заходів для покращення стану платіжного балансу України могла б стати ревальвація гривні. Останнім часом у тінюву частину економіки України входять величезні обсяги вільноконвертованої валюти. Можна було б скористатися цією ситуацією і посилити курс гривні, але це потрібно робити негайно. Уряд має створити сприятливі умови для розвитку підприємницької активності національного малого та середнього бізнесу, усунувши надмірні бюрократичні перепони і контроль з боку контролюючих органів.

Таким чином, з економічної точки зору стан платіжного балансу формується під впливом кон'юнктурних, циклічних, структурних та інших факторів. На даному етапі платіжному балансу характерна невірноваженість, яка проявляється у довгостроковому та великому дефіциті в одних країнах та надлишковому активному сальдо в інших. Нестабільність балансу міжнародних розрахунків впливає на динаміку валютного курсу, міграцію капіталів, стан економіки. Важливу роль у врівноваженні платіжного балансу відіграє державне регулювання. Найкращим джерелом фінансування дефіциту платіжного балансу є прямі іноземні інвестиції. Залучення іноземних кредитів для покриття пасивного сальдо платіжного балансу породжує проблему врегулювання зовнішньої заборгованості.

Література:

1. Хоменко Т. Платіжний баланс України: основні тенденції та їх економічне значення / Т.Хоменко // Банківська справа. - 2006. - №4. - С.14-28

2. Шляхи оптимізації платіжного балансу України та зовнішньоторговельного балансу регіонів в умовах фінансової кризи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.niss.gov

3. Иванов Н. О новых рекомендациях МВФ по платежному балансу / Н. Иванов // Вопросы экономики. - 2009. - № 9. – С.84-94.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Існування валютного ринку, його об'єктивна необхідність пов'язана з потребою обслуговування міжнародного платіжного обороту, реалізацією валютних відносин між економічними контрагентами з метою виконання своїх зовнішніх зобов'язань.

Численні праці як зарубіжних, так і вітчизняних провідних економістів і практиків присвячені проблемам функціонування валютного ринку, впливу курсу національної грошової одиниці на економіку держави, теоретичним засадам валютного курсоутворення, ефективності валютно-курсової політики та її оптимізації.

Серед зарубіжних авторів слід виділити праці А. Маршала, Р. Дорнбуша, Р. Лукаса, М. Мусси, Р. Мізи, К. Макконнелла та С. Брю, Б. Баласса та П. Самуельсона, Д. Багваті, Дж. Кейнса, Г. Дженкінса та ін. Досить широко питання динаміки валютних курсів та факторів, які впливають на цей процес висвітлені у роботах: Ф. Журавки, Н. Горського, О. Береславської, О. Барановського, А. Гальчинського, О. Дзюблюка, Т. Вахненко, А. Золотова, В. Міщенко, В. Ющенко, Ф. Рогача та Ю. Курзи, І. Крючкової, Є. Драчко-Єрмоленка та І. Сакунової та ін.

Відповідно до організації торгівлі виділяють біржовий (організований) та міжбанківський (неорганізований) валютний ринок. Більша частина валютних операцій (до 90%) здійснюється на міжбанківському ринку, що пов'язано з певними його перевагами, серед яких порівняно низька собівартість затрат на здійснення операцій з обміну валют, а також вища швидкість розрахунків, ніж при торгівлі на валютній біржі. В Україні значне переважання позабіржових операцій на початку 2000 рр. також пов'язано з припиненням існування Української міжбанківської валютної біржі з 2000 р.

На валютному ринку здійснюються різноманітні операції - конверсійні, торгові та неторгові операції, операції по розміщенню та залученню валютних коштів, встановлення кореспондентських відносин, відкриття та ведення валютних рахунків, міжнародні розрахунки та інші операції [1]. Валютні операції здійснюються з метою: продати іноземну валюту чи придбати необхідну іноземну валюту для проплати імпорту, погашення валютного кредиту і процентів по ньому; запобігти можливих збитків, пов'язаних з несприятливими змінами курсів валют; отримати спекулятивні прибутки на різниці курсів валют [2]. Серед цих операцій вагоме значення відіграють строкові валютні угоди, які набули значного поширення у розрізі світового валютного ринку в останні роки, оскільки вони забезпечують хеджування валютних ризиків у зв'язку з коливанням валютного курсу у майбутньому. Вони представлені валютними операціями "форвард", ф'ючерсними контрактами, валютними опціонами, свопами, а також їхніми різновидами та комбінаціями. Спільною рисою всіх строкових валютних угод є те, що вони укладаються у поточний період часу, визначається валютний курс, а дата валютування відкладена у майбутньому.

Одним з показників стану валютного ринку є валютний (обмінний) курс. Валютний курс є головним елементом реалізації валютно-курсової політики держави та об'єктом валютного регулювання. Він є комплексним макроекономічним показником, що впливає як на зовнішньоекономічну діяльність держави, так і на її соціально-економічний розвиток. По суті, валютний курс є коефіцієнтом перерахунку однієї валюти в іншу, та відображає зовнішню вартість грошей [3]. Механізм формування валютного курсу ґрунтується на концепції паритету купівельної спроможності. Відповідно до цієї доктрини, зміна співвідношення валютних курсів двох країн за інших рівних умов пропорційні зміні співвідношення між внутрішніми цінами і цінами за кордоном.

Режим валютного курсу встановлюється відповідно до таких факторів як масштаб національної економіки, обсяги виробництва та рівень інтеграції у світове господарство, які визначають свого роду "запас міцності" національної валюти. Країни з розвинутими ринковими відносинами, низькою інфляцією, відносно невисоким рівнем інтеграції у світовий ринок можуть використовувати плаваючий режим обмінного курсу [4]. З іншого боку, країни з недостатнім рівнем економічного розвитку або з високим ступенем інтеграції у світове господарство мають забезпечувати мінімізацію негативних впливів перепадів світової ринкової кон'юнктури на національне виробництво і захист від інфляції, а тому більш схильні до використання режиму фіксованих обмінних курсів. На валютний курс мають значний вплив структурні (довгострокові) фактори, що відображають реальний стан економіки країни, внутрішні особливості функціонування якої та участь у світовому господарстві мають безпосередній вплив на величину і динаміку обмінного курсу. Це, зокрема, такі фактори, як: економічний розвиток країни і темпи зростання її ВВП; темпи інфляції в країні; динаміка грошової маси; рівень процентних ставок; стан платіжного балансу країни; державне регулювання; ступінь довіри до валют, а також спекулятивні потоки капіталів.

Розвитку України у найближчому майбутньому має бути сконцентрований на позабіржових інструментах, таких як форварди, валютні свопи та (лише потім) опціони, тоді як надалі увага має приділятися розвитку законодавчого та технічного забезпечення бірж, що уможливить подальше використання стандартизованих біржових продуктів у довгостроковій перспективі нерезидентам має бути наданий доступ до ринків деривативів

з метою збільшення ліквідності та ефективності ринку. З метою розширення валютного ринку України, підвищення довіри та привабливості співпраці міжнародних партнерів з вітчизняними суб'єктами валютних відносин Нацбанку слід ініціювати вирішення проблем щодо вдосконалення чинного та прийняття нового валютного законодавства. Чинна нормативно-правова база в Україні характеризується суттєвою неповнотою, суперечностями і неузгодженістю як між собою, так із вимогами та стандартами загальноприйнятої міжнародної практики ведення валютної діяльності.

Для протидії валютним спекуляціям доцільним є встановлення офіційного обмінного курсу гривні на рівні середнього значення курсу на міжбанківському ринку за попередній день із відхиленням, яке не перевищує 2% (постійний критерій виконання), маржа між курсом купівлі і продажем банками готівкової іновалюти не більше 3%. Обґрунтованим є також ліквідація обмінних пунктів та ретельний контроль НБУ за кредитами рефінансування.

Література:

1. Барановський О. І. Актуальні проблеми функціонування валютних ринків / О.І. Барановський // Фінанси України. -2009.- №4.- С.13-32
2. Береславська О. І. Актуальні проблеми курсової політики України / Береславська О. І. // Вісник НБУ. - 2010. - №2.- С.16-20
3. Нідзельська І. А. Вплив валютного регулювання на розвиток вітчизняної економіки /Нідзельська І. А. //Фінанси України- 2010. - №2. –С. 83-88
4. Ющенко В. А. Валютне регулювання : [навч. посіб] /В. А. Ющенко В. І. Міщенко. – К. : Знання. 1996. - 359с.

КОВАЛЕНКО К.А.,
студентка III курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗОВНІШНЬОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В УКРАЇНІ

Як і для більшості країн світу, для України державні запозичення є основним джерелом покриття дефіциту бюджету, при чому як державного так і місцевих бюджетів. Розмір державного боргу, його динаміка і структура, та темпи росту є одним з показників фінансового стану держави та ефективності державної боргової політики. Дефіцит державного бюджету, залучення та використання позик для його покриття призвели до формування і значного зростання державного боргу в Україні. Великі розміри внутрішнього і зовнішнього державного боргу, а також відповідно зростання витрат на його обслуговування обумовлюють необхідність вирішення проблеми державного боргу, а відтак і пошуку шляхів вдосконалення механізму його управління [1].

Погашенням зовнішньої заборгованості в Україні займається: Міністерство Фінансів України; Національний Банк України; Державне казначейство України, тощо. Зменшення зовнішнього боргу України здійснюється за допомогою таких 3-ох основних джерел:

- із бюджету
- за рахунок золотовалютних резервів
- приватизації власності
- із нових запозичень

Для того, щоб ефективно управляти та скоротити державний борг найчастіше використовують такий метод як рефінансування державного боргу (погашення основної частини заборгованості за рахунок засобів отриманих від розміщення нових позик)[2].

Для вирішення проблеми зовнішньої заборгованості Кабінет міністрів України ухвалив Концепцію розвитку внутрішнього ринку державних цінних паперів України на 2009 - 2013 роки. Цю концепцію прийняли з метою задовольнити нагальні потреби реформування первинного ринку державних цінних паперів в Україні [2]. Також в період економічної нестабільності, відсутності додаткових резервів залучення коштів Україні доведеться «тяжко попотіти» у найближчі пару років, щоб виконати стратегічний план складений Міністерством фінансів України (рис.1)

Вище наведена діаграма погашення основної суми боргу протягом 8 років за даними Мінфіну показує високу напругу протягом 4 років. Міністерство фінансів у 2014 році отримало практичну відсутність боргової завантаженості, та його зменшення починаючи з 2016 року [2].

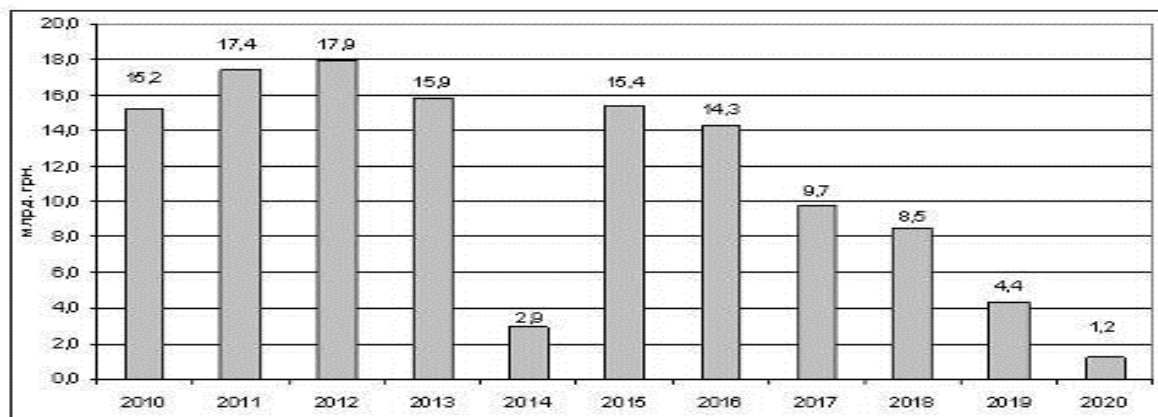

Рис. 1. Стратегічний план складений Міністерством фінансів України

**за даними Міністерства фінансів України*

Шляхами зменшення зовнішньої заборгованості України можна вважати наступні:

- Враховуючи специфіку стану державної заборгованості України (ліва частина зовнішнього боргу України - державний борг, обслуговування якого проводиться з державного бюджету), дуже важливо розробити комплексну систему показників, які, окрім загальної платоспроможності та тимчасової ліквідності, включали б також індикатори гранично безпечного боргового навантаження на бюджет.
- З метою запобігання зростанню простроченої заборгованості в економіці слід усвідомлювати, що в основі функціонування ринкової економіки лежить принцип довіри господарюючих суб'єктів одне до одного. Підрив цієї довіри означатиме неминучу кризу. Ось чому не можна не підтримувати дії Нацбанку, спрямовані на подолання паніки серед клієнтів банків.
- Має бути посилені митний контроль за надходженням у країну так званого «сірого» та «чорного» імпорту, який, крім несплати мита та інших податків, призводить до подальшого вивезення іноземної валюти з країни. Необхідні також заходи нетарифного характеру, спрямовані на скорочення ввезення побутових товарів з країн Сходу та інших регіонів світу. Задля цього потрібно істотно підвищити контроль за якістю товарів, котрі надходять в Україну.
- Має бути взята за основу теза, що уряд та Національний банк зобов'язані не допустити зниження курсу гривні по відношенню до долара. На відміну від ситуації 1998-1999 років, падіння курсу національної валюти до іноземних валют, враховуючи обсяг залучених іноземних та виданих валютних кредитів, матиме вкрай негативні наслідки, адже спровокує масові прострочення зобов'язань за цими кредитами та оголошення неплатоспроможними суб'єктів, що їх отримали.
- Необхідно розширити та пришвидшити розвиток внутрішнього фінансового ринку для активізації купівлі державних зобов'язань [3].

Таким чином, на думку експертів Національний банк, для погашення зовнішньої заборгованості України, повинен розробити програму-підтримку банкам в період фінансової нестабільності, і передбачити спрощені механізми підтримки їх ліквідності. А, наприклад, перед комерційними банками стоїть таке питання як, переглянути темпи зростання кредитних портфелів у бік зменшення.

Література:

1. Закон України „Про державний внутрішній борг України” від 16.09.92 р.
2. Артюніна М.І. Світовий банк і Україна // Актуальні проблеми розвитку економіки України в перехідний період до ринку: [Матеріали міжвуз. наук.-практ. конф.]. - Тернопіль, 1996. - Ч.1. - с. 48-49. - К-1 [В 48049-1].
3. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України: [Електронний ресурс]: <http://minfin.kmu.gov.ua/>.

МАРЕНА Т.В.,
к.е.н., доцент
завідувач кафедри міжнародної економіки
Маріупольського державного університету

СУЧАСНІ РИЗИКИ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Зростання частоти та масштабів фінансово-економічних криз у світовому господарстві привернуло увагу до питань забезпечення фінансової стабільності не тільки на національному та регіональному, але й на глобальному рівнях. Сучасні ризики глобальної фінансової стабільності за великим рахунком не є новими, однак глобалізація призводить до тісного переплетіння різних їх типів та формування складних системних

ризиків. Трансформація системи ризиків світового фінансового ринку в умовах глобалізації відбувається під впливом наступних чинників:

- ускладнення вибору оптимального напрямку участі на світових фінансових ринках внаслідок розширення кола потенційних об'єктів інвестування;
- зростання впливу зовнішніх чинників (світової економіки, політики, науки тощо);
- певне послаблення зв'язку між інвесторами (кредиторами) і позичальниками через залучення до роботи на глобальних фінансових ринках великої кількості компаній-посередників;
- різкі зміни ринкових настроїв;
- спекулятивний характер використання фінансових інструментів [2].

Разом з тим, на світовому фінансовому ринку зберігаються й традиційні ризики, масштаби яких внаслідок глобалізації фінансів зростають. Найпоширенішими ризиками, які дестабілізують національні та міжнародні фінансові ринки і впливають на реальний сектор, є зниження курсової вартості акцій та обмінних курсів провідних валют, а також ризик ліквідності.

Спеціалісти Міжнародного валютного фонду при оцінці поточного стану глобальної фінансової стабільності аналізують ризики та умови глобального фінансового середовища. До ризиків, що можуть розхитати фінансову стабільність, відносяться: макроекономічні ризики; ризики ринків, що розвиваються; кредитні ризики; ринкові ризики та ризики ліквідності. До умов глобального фінансового середовища відповідно до методики МВФ віднесено схильність до ризику і монетарні та фінансові умови [1].

У період глобальної фінансової кризи 2008-2009 рр. найбільш масштабними були кредитні та макроекономічні ризики (рис.1).

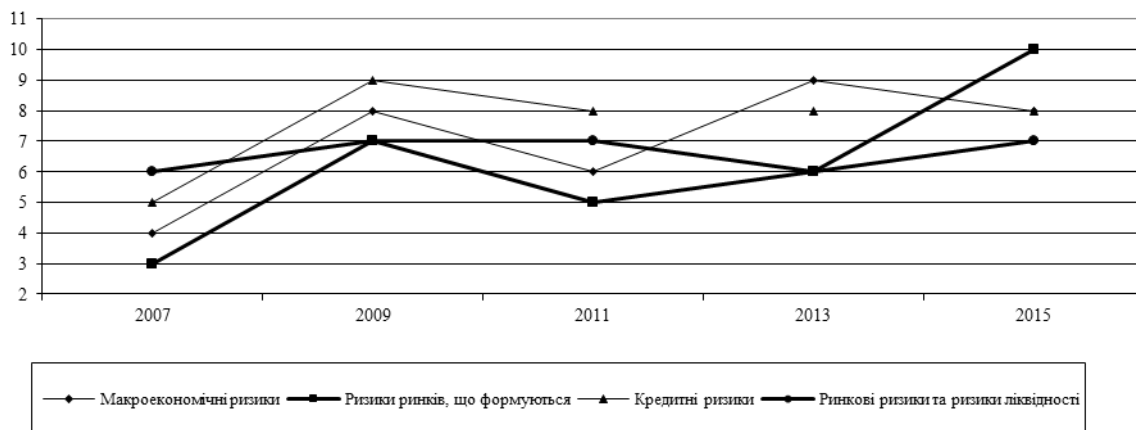

Рис. 1. Ризики глобальної фінансової стабільності у 2007-2015 рр. (за методикою МВФ)

У 2012-2015 рр. ризики глобального фінансового середовища все ще перевищували їх докризовий рівень, що говорить про загальне підвищення фінансової нестабільності у світі. Водночас, з часом деякі ризики втрачають свою значущість, а інші стають більш впливовими. Так, у посткризові 2012-2013 рр. найбільш значними також були макроекономічні ризики, що проявлялося у послабленні економічної активності та уповільненні темпів економічного зростання, і кредитні ризики, передусім, через проблеми у європейському банківському секторі [3].

У 2015 р. на тлі незначного зниження макроекономічних ризиків та збереження кредитних ринків спостерігається підвищення фінансової стабільності у розвинутих країнах. Це стало можливим через розвиток та укріплення макрофінансових умов у цих країнах, підвищення довіри до монетарної політики та певного зменшення небезпеки дефляції в країнах Єврозони. У США продовжилося посткризове відновлення економіки, а інфляційний тиск на економіку вдалося зменшити. У Єврозоні політика Європейського центрального банку була спрямована на покращення умов кредитування. Банк Японії проводив монетарну політику, спрямовану на покращення фінансових умов, підвищення фондових котирувань та зростання банківського кредитування. В цілому, попит на кредити у розвинутих країнах починає зростати, частково завдяки підвищенню довіри до політики центральних банків.

Водночас, загальний рівень ризиків фінансового середовища залишився значним, оскільки на фоні укріплення фінансової стабільності у розвинутих країнах відбулося підвищення ризиків країн з ринком, що формується (з 6 балів у 2013 р. до 10 – у 2015 р.), роль яких у світовому господарстві наразі зростає.

За останні роки багатьом країнам, що розвиваються, вдалося досягти стану певної стійкості до зовнішніх шоків та зміцнити основи економічної політики. Зовнішні умови та показники функціонування економік, що розвиваються, у тому числі сальдо рахунку поточних операцій, покращилися, однак показники ліквідності і кредитні рейтинги погіршилися. В результаті у деяких з цих країн відбулося уповільнення темпів економічного зростання та порушення пропорцій економічного розвитку. Маючи значну заборгованість за кредитами, у тому числі тими, що були отримані ще до початку глобальної кризи, країни, що розвиваються значно ризикують у випадку зростання відсоткових ставок у розвинутих країнах. За оцінками МВФ, загальна сума надлишкових запозичень у країнах, що розвиваються, складає близько 3,3 трлн. дол. США [3]. Зростання

заборгованості приватного сектору, особливо в країнах, що виробляють біржові товари, супроводжується підвищенням валютних ризиків. З іншого боку, різке збільшення запозичень у багатьох країнах, що розвиваються, призвело до підвищення левериджу приватного сектору (особливо це стосується тих галузей, що у більшій мірі схильні до циклічних коливань). У результаті під впливом збільшення відкритих валютних позицій і зростаючого впливу зовнішніх чинників вразливість цих країн зросла. Разом із тенденцією до спаду економіки ця ситуація може призвести до підвищення тиску на банківські системи країн, що розвиваються.

Майже на одному рівні протягом періоду, що розглядається, були ринкові ризики та ризики ліквідності. Як показує практика, нестача ліквідності на ринку призводить до посилення шоків і є джерелом волатильності та ефектів ланцюгової реакції, що може проявитися у більш швидкому поширенні фінансово-економічних криз.

МВФ прогнозує і подальше уповільнення темпів економічного зростання в країнах, що розвиваються [3]. Водночас, багато країн зазначеної групи мають певний запас міцності завдяки досягненням у сфері забезпечення фінансової стабільності і підвищення стійкості до зовнішніх потрясінь, а саме: зросла гнучкість обмінних курсів національних валют; постійно накопичуються валютні резерви; при залученні ПІІ та зовнішніх кредитів перевага надається фінансуванню у національній валюті. У розвинутих країнах, передусім, у Єврозоні, досі високим є рівень державної та приватної заборгованості, що може знову стати джерелом зростання ризиків глобальної фінансової стабільності у майбутньому.

Література:

1. Любкіна О. Посилення системних ризиків глобальної фінансової системи та трансформація регуляторної моделі у фінансовому секторі / О. Любкіна // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. - № 127. – С.9-13.
2. Мамотенко Д.Ю. Глобалізація міжнародних фінансових ринків / Д.Ю. Мамотенко // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2009. – Випуск 39. – С.229-237.
3. Global Financial Stability Report: Market Developments and Issues. – Washington: IMF, 2007-2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/External/Pubs/FT/GFSR>.

НОРЕЦ Д.,
ученик 8 класу
спеціалізованої школи №5
г.Мариуполь
Научный руководитель:
Добровольская С.В.,

В АКЦИИ КАКИХ КОМПАНИЙ СЕГОДНЯ ВЫГОДНЕЕ ВКЛАДЫВАТЬ ДЕНЬГИ

Многие слышали о том, что можно вложить деньги в акции и заработать на этом, но мало кто знает как это сделать и в акции каких компаний вложиться.

Что касается непосредственно заработка, то есть три варианта:

- Заработок на повышении курса (купить дешевле, продать дороже),
- Заработок на понижении курса (берём акции в долг у брокера и продаём по высокой цене, когда курс снизится, выкупаем акции по низкой цене и отдаём брокеру, прибыль наша)
- Дивиденды.

Мы остановимся именно на заработке от дивидендов, не затрагивая конфронтацию быков и медведей, и проанализируем различные фондовые биржи, для определения перечня компаний с наиболее ликвидными акциями.

Цель работы: составить прогноз, в акции каких компаний, сегодня выгоднее вкладывать деньги.

В процессе исследования этой темы мы провели:

- **Технический анализ** — прогнозирование изменений цен в будущем на основе анализа изменений цен в прошлом.
- **Фундаментальный анализ** — термин для обозначения методов прогнозирования рыночной (биржевой) стоимости компании, основанных на анализе финансовых и производственных показателей её деятельности.

В ходе анализа «мировой» и украинской фондовых бирж, нами были выявлены компании в акции которых, несомненно, стоит инвестировать свои средства, и которые с уверенностью можно назвать ликвидными. Такое вложение денег определённо приведёт к получению желаемых дивидендов.

При наличии достаточно количества финансов, мы предлагаем инвестировать в такие компании как: Ведущие места в **Euronext 100** – гарант ликвидности и надёжности акций.

AB Inbev	8.41
Aegon	.57
AIR	
France-KLM	.10
AIR	
Liquide	7.11
Asml	
Holding	2.01
CAP	
Gemini	4.35
Carrefour	3.96

В случае же отсутствия финансового массива, для покупки иностранных акций, мы предлагаем инвестировать в акции компаний находящихся в «Индексной корзине».

На сегодняшний день, рассматривая данный вопрос сквозь призму сложной экономико-политической ситуации, мы пришли к выводу, что залог успешного инвестирования в акции, для украинцев – стабильность, но никак не попытка выиграть на «недооценённых» акциях. Соответственно, по нашему мнению, вкладываться необходимо в акции компаний, ведущих в уровне ликвидности и только при решении всех экономических и политических противоречий, украинские инвесторы смогут позволить себе рисковать.

НОРЕЦ Д.,
ученик 8 класса
специализированной школы №5
г. Мариуполь
Научный руководитель:
Добровольская С.В.

НЕГОСУДАРСТВЕННАЯ ПЕНСИОННАЯ СИСТЕМА

Получение пенсии позволяет человеку получать деньги на обеспечение своих потребностей в возрасте, когда ему будет трудно выполнять работу, и он потеряет источник постоянного дохода – заработную плату.

Пенсионное обеспечение в Украине является государственной системой - важной составляющей системы социальной защиты населения.

Отечественным законодательством предусмотрено внедрение трехуровневой пенсионной системы, которая расширит возможности для повышения благосостояния граждан и экономического роста в Украине.

Цель работы: дать характеристику негосударственной пенсионной системе как дополнения к государственной системе пенсионного страхования.

Солидарная система – базируется на принципе так называемой «солидарности», что значит, что все работающие выплачивают вклады для получения пенсии людьми пенсионного возраста. Все вклады идут в общий фонд, после чего распределяются на выплаты пенсионерам. Солидарная система – является первым уровнем государственной пенсионной системы Украины.

Вторым уровнем является обязательная накопительная система. Суть системы лежит в том, что выплаченные в систему государственного пенсионного обеспечения деньги попадают на личные счета плательщиков, где они учитываются и сберегаются.

Третий уровень пенсионной системы – это добровольная система негосударственного пенсионного обеспечения. Негосударственная пенсионная система возникла как дополнение к государственной системе пенсионного страхования. В Европе на развитие НПФ большое влияние оказало стремление крупных компаний привлечь на работу высококвалифицированную рабочую силу. Активно НПФ начинают развиваться на Западе после 2 мировой войны, хотя первый НПФ был создан в 1875 году в США.

Её функционирование обеспечивают негосударственные пенсионные фонды, страховые компании и банковские системы. Воспользоваться НПФ может любое физическое лицо, если по собственному желанию решит платить дополнительные взносы наряду с взносами в солидарную и накопительную системы.

Одним из направлений усовершенствования системы социальной защиты граждан в условиях рыночной экономики является осуществление пенсионной реформы и формирование многоуровневой системы пенсионного страхования. Одноуровневая солидарная система государственного пенсионного обеспечения могла выполнять свои функции только в плановой экономике. В рыночной экономике, для которой характерна свобода предпринимательской и трудовой деятельности граждан, обязательное государственное должно дополняться негосударственным пенсионным обеспечением.

Таким образом, необходимо отметить, что одновременное функционирование всех трех уровней обеспечивает стабильность пенсионной системы.

ТКАЧИШИН М.Я.,
студентка III курсу
спеціальності «Облік і аудит»
Науковий керівник:
АТАМАНЧУК З.А.,
к.е.н., ст. викладач
Львівського інституту економіки і туризму

СВІТОВИЙ ДОСВІД ПОДОЛАННЯ ІНФЛЯЦІЇ

Світова практика виробила достатньо антиінфляційних заходів, що використовувалися урядами країн в часи кризових явищ з метою стабілізації грошово-кредитного ринку. Серед комплексу механізмів стабілізації

грошового обороту особливо популярними є: грошові обмеження через заморожування заробітної плати; реформи оподаткування, скорочення податкових ставок; регулювання валютного курсу; проведення приватизаційних процесів; підвищення процентних ставок за кредит; заморожування підвищення цін; проведення грошових реформ та ін.

У Великобританії, наприклад, уряд Тетчер, починаючи з 1979 р., взявши на озброєння ідеї монетаризму, почав проводити жорстку монетарну політику, що дозволило стабілізувати ціни.

США в часи Великої депресії 30-х років зіткнулися з такими ж відсотками за депозитами і кредитами, і з банкрутствами банків, інфляцією як і Україна сьогодні. Тоді, для виходу з кризи було застосовано жорсткі кроки з регулювання депозитних і кредитних ставок, зокрема максимальні депозитні ставки визначено в розмірі 3 %, а кредитні — в розмірі 6 % [2]. Для стимулювання зростання економіка насичувалася грошима, в тому числі й емісійними, які спрямовувалися урядом на будівництво об'єктів інфраструктури, де продукувалися додана вартість і зайнятість, що сприяло зростанню ВВП.

Влада Китаю при переході до ринкової економіки практично відразу, за американським досвідом, встановила жорстке обмеження на депозитні (3%) і кредитні ставки (6%) [3], що стало запорукою стабільності фінансової системи та стрімкого економічного зростання.

У 1974 р. економіка Японії виявилася в стані кризи – найглибшої за увесь післявоєнний період. Уряд знизив темпи випуску грошей до 15,5 %, відповідно маса грошей в обігу зросла за рік тільки на 11,5 % проти загальноприйнятих для цієї країни 17-20 % [1].

Динаміка інфляційних процесів в країні у за період 1985-2013 рр. представлена на рис. 1.

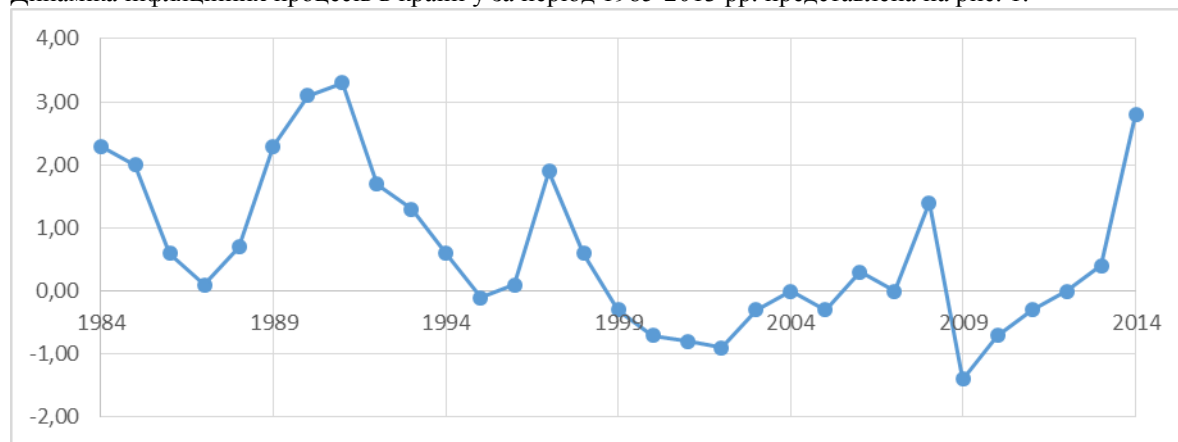

Рис. 1. Японія: динаміка інфляційних процесів , 1985-2013 рр.

Джерело: [5]

У сучасних фінансових системах антиінфляційні програми стабілізації фактично замінюють грошові реформи. Існуючі грошові реформи поділяються на чотири види: нуліфікація, ревальвація (реставрація), девальвація, деномінація [6]. Наприклад, у Німеччині 1920-х рр. в результаті післявоєнної гіперінфляції значно знецінена рейхсмарка була анульована. Одна нова марка, введена в обіг в 1924 р., обмінювалася на 1 трлн. старих рейхсмарок. Після Другої світової війни в країнах, які проводили грошові реформи (Греція - 1944-1946, Бельгія - 1944 р., Франція, Данія, Голландія, Норвегія - 1945 р., Японія - 1946, Австрія - 1947 р.), старі грошові знаки оголошувалися недійсними і в обмежених розмірах обмінювалися на нові. Аргентина наприкінці 80 - початку 90-х рр. вдавалася до нуліфікації практично щороку. Неодноразові ревальвації ФРН проводила в рамках як Бреттон-Вудської (1961, 1969 і 1971), так і Європейської валютної системи. Підвищення золотого вмісту національної валюти відбувалося в ході грошових реформ 1821 і 1924 рр. у Великобританії і у 1879 р. в США. У 1949 р. була здійснена одночасна девальвація 37 валют до американського долара на 12-30,5 % [3]. Це різко посилило купівельну спроможність долара в Європі і одночасно збільшило заборгованість європейських країн Сполученим Штатам. Друга масова девальвація була проведена у 1967 р. Великобританією і 25 іншими країнами. Деномінація проводилася в СРСР у 1961 р. і в Росії у 1998 р. [3].

Після Другої світової війни в багатьох країнах світу боротьба з інфляцією проводилася з використанням методу «шокової терапії». Показовим у цьому зв'язку є приклад Західної Німеччини, де в червні 1948 р. здійснено перехід від карткової системи розподілу продуктів до ринкового ціноутворення. Проведена грошова реформа носила жорстко конфіскаційний характер. Готівкові гроші та вклади населення були обмінені у співвідношенні 6,5 нових марок на 100 старих рейхсмарок. Частина внесків спочатку була заморожена, а потім 70 % їх анульовано, при цьому кожен житель отримав одноразову допомогу - 60 німецьких марок [3]. У результаті реформа усунула основні причини дисбалансу в країні.

У 1949-1950 рр. «шокова терапія» була використана в Японії [3]. Перехід на вільне ціноутворення з проведенням земельної реформи та розукрупненням монополістичних гігантів супроводжувався використанням таких антиінфляційних заходів, як ліквідація дефіциту державного бюджету, відмова від субсидій збитковим підприємствам, заморожування частини внесків, жорсткість умов кредитування. За допомогою «шокової терапії» була подолана гіперінфляція в Югославії 1989 р.

Розроблений план «шокової терапії» Бальцеровича за три роки його застосування дозволив стабілізувати фінансову систему Польщі [4]. Зокрема, реформи було розпочато з тотальної приватизації, що дозволило ліквідувати найбільші монополії. Держава перестала контролювати ціни на продукти харчування, комунальні послуги, було ліквідовано субсидії, передбачено зростання пенсійного віку. З метою зменшення купівельної спроможності населення встановлено високі податки на заробітну плату, зросли відсоткові ставки за кредит, що дозволило стабілізувати ціни. Натомість, податки для бізнесу були значно знижені, що сприяло зростанню обсягів інвестування.

Вважаємо, що для стабілізації економіки України особливо показовим є досвід Польщі у проведенні антиінфляційної політики.

Література:

1. Атаманчук З.А. Особливості монетизації трансформаційних економік: теоретичні та емпіричні аргументи / З.А. Атаманчук // Вісник ЛКА : Видавництво ЛКА, 2009. – Вип. 32. – С. 33-44.
2. Велика депресія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : wiki.usic.org.ua.
3. <http://pidruchniki.com/>.
4. Гаврилишин О. Шокова терапія: міфи та реальність / О. Гаврилишин, М. Сидорович // Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/2015/04/1/536281/>.
5. Інфляція Японії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ereport.ru/stat.php?razdel=country&count=japan&table=inecia&time=2>.
6. Лизун М. В. Теорія та практика антиінфляційного регулювання / М. В. Лизун, Н. В. Комар // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/>.

ЧУМИЧКІНА Ю.М.,
студентка ОКР «Спеціаліст»
спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування»
Маріупольського державного університету

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ МОДЕЛІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Успіх державної політики країни в цілому великою мірою залежить від стабільності її банківської системи. В умовах переходу від жорсткої адміністративної системи управління економікою до ринкового господарства саме банківська система покликана забезпечити економічно виправданий розподіл фінансових ресурсів, стимулювати конкурентні відносини, приватизацію державного майна, перебудову ціноутворення та цінових пропорцій.

Роль банківської системи в сучасній ринковій економіці України величезна. Вона виконує найважливіші макроекономічні функції, пов'язані з трансформацією заощаджень в інвестиції і забезпеченням безперервного функціонування системи розрахунків в народному господарстві. Правильна організація банківської системи необхідна для нормального функціонування господарства країни. На основі відповідних національних економічних програм, що вводяться, їх часткової і повної реалізації, реформування і модернізації окремих секторів економіки необхідно розглянути найближчі перспективи економічного розвитку країни.

Сьогоднішній стан банківського сектору в Україні вимагає реформування. Банківські реформи складаються із зміни структури кредитного обігу, що приведе до нових форм надання кредитів та їх вільного продажу підприємствам, а також громадянам без посередництва центрального банку.

Дослідженням даної теми займалися такі вчені, як Б. Петрук [1], Качан О. О. [2], Белих Л. П., Орлюк О. П., О. Заруб, Васюренко І. О., Дзюбик О. В., Мороз А. М., Савчук М. І., Тиркала Р. І. та ін.

Метою даної роботи є дослідження банківської системи України та формування висновків і надання рекомендацій щодо напрямків розвитку банківської системи.

Завдання дослідження – охарактеризувати банківську систему України, її елементи, дослідити перспективи розвитку банківської системи України.

Об'єктом дослідження даної роботи є банківська система України.

Предмет дослідження – тенденції та напрямки розвитку банківської системи України.

Банки є одними з найстаріших і найбільших за активами фінансових посередників. Як правило, під банком розуміють кредитну організацію, що має виключне право здійснювати в сукупності такі банківські операції: залучення до вкладів грошових коштів; розміщення зазначених коштів від свого імені, за свій рахунок і на власний ризик, на умовах поворотності, платності, строковості; відкриття та обслуговування банківських рахунків і здійснення розрахунків. Банківські установи, на відміну від так званих "негрошових" кредитних установ, постійно створюють фінансові активи та керують їх переміщенням [2, с. 32–35].

Банківська система – складова фінансової системи країни, що підпадає під загальну дію економічних законів, які діють у громадянському суспільстві. Вона є внутрішньо організованою, взаємопов'язаною, має

загальну мету та завдання. Банківська система виступає складовою кредитної системи держави й становить сукупність різних за організаційно-правовою формою та спеціалізацією національних банківських установ.

В Україні побудовано дворівневу банківську систему, що основана на взаємовідносинах між банками у двох площинах – по вертикалі та по горизонталі. По вертикалі – відносини підлеглості із центральним банком, що керує, управляє низовими ланками – комерційними банками; по горизонталі – відносини рівного партнерства між будь-якими низовими ланками. Розподіл адміністративних функцій і операцій, пов'язаних з обслуговуванням центральним банком грошового обігу, дає можливість урахувати інтереси двох категорій клієнтів – комерційних банків і урядових структур, причому перевага віддається функціям "банк банків" та управлінню діяльністю банківських установ з метою регулювання та контролю за функціонуванням ринку кредитно-фінансових послуг. Банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, що створені і діють на її території. Банки в Україні функціонують як універсальні або як спеціалізовані. За спеціалізацією банки можуть бути ощадними, інвестиційними, іпотечними, розрахунковими (кліринговими).

Банки в Україні створюються у формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або кооперативного банку. За формою власності банки можуть бути державними або такими, що основані на приватній формі власності. Зокрема, державний банк – це банк, 100 % статутного капіталу якого належать державі. Державний банк створюється за рішенням Кабінету

Міністрів України, його статут затверджується відповідною постановою уряду. Держава здійснює та реалізує повноваження власника щодо акцій (паїв), які їй належать у статутному капіталі державного банку, через органи управління державного банку. Органами управління державного банку є наглядова рада та правління банку. Органом контролю державного банку є ревізійна комісія, персональний та кількісний склад якої визначається наглядовою радою державного банку. В Україні, крім Національного банку України, державними банками є Ощадний банк України та Український експортно-імпорتنний банк. Відповідно до чинного законодавства в Україні можуть засновуватися і кооперативні банки. Вони створюються за принципом територіальності і поділяються на місцеві та центральний кооперативні банки.

Основна спрямованість подальшого реформування банківської системи пов'язується з утвердженням функціонально розглянутої дворівневої структури банківських відносин, що передбачає забезпечення Національним банком країни стабілізації грошового обігу, з одного боку, і здійснення всього комплексу банківських послуг комерційними банками – з іншого. З цією метою потрібно здійснити таку систему заходів:

1. Суттєво прискорити розробку та прийняття комплексу законів про банківську та кредитну діяльність.

2. Здійснювати політику, спрямовану на зміцнення авторитету Національного банку України. Підтримувати принцип самостійності НБУ і його виключної підзвітності Верховній Раді. Верховна Рада має ухвалити постанову "Про регламент підзвітності НБУ Верховній Раді". Ініціюватиметься також утвердження конституційної норми, за якої голова НБУ призначається на 8 років, що сприятиме стабільності керівництва НБУ. З метою узгодження різних напрямів фінансової та грошово-кредитної діяльності ініціюватиметься заснування Міжвідомчої консультативної Ради по банках.

3. Відповідно до існуючої світової практики необхідно утворення автономної від НБУ системи органів зі здійснення реєстрації банківських установ та нагляду за банківською діяльністю.

4. Має бути розроблена та здійснена комплексна програма розширення мережі, зміцнення і підвищення ролі у ринковій трансформації економіки комерційних банків, скасування їх дискримінаційного оподаткування, прийняття нормативних актів, що мають забезпечити правову основу безпосередньої участі комерційних банків у приватизаційному процесі, санації збиткових підприємств, зрощування капіталів промисловості та банків і утворення на цій основі конкурентоспроможного національного фінансового капіталу.

5. Необхідно створити систему швидкого реагування на виникнення системного ризику для банківської системи в цілому, яка б включала, по-перше, механізм оперативної, бажано щоденної, оцінки стану банківської системи, однозначний об'єктивний механізм державної підтримки банківського сектору в разі виникнення несприятливого системного ризику. По-друге, необхідно створити для суб'єктів економіки можливість вчасно оцінювати фінансовий стан будь-яких банків України. Для цього слід розробити офіційну методику оцінки стану банку на основі його звітної статистики з врахуванням української специфіки.

6. З метою захисту вкладів громадян треба створити Міжбанківський фонд обов'язкового страхування банківських вкладів фізичних осіб, який матиме статус юридичної особи.

7. Необхідно створити дійовий механізм застави майна [3, с. 85–89].

Завершення структуризації банківської системи за дворівневим принципом водночас не можна вважати остаточним завершенням процесу її формування, адже організаційна структура банківської системи ринкового типу має включати також мережу допоміжних організацій, які забезпечують нормальну діяльність кредитних установ, сприяючи функціонуванню складного механізму взаємозв'язків банків із суб'єктами економічних відносин, що діють у різних секторах господарства країни.

На практиці в організаційному плані реалізація допоміжних функцій забезпечується елементами, які у своїй сукупності становлять інфраструктуру банківської системи, що у нормальних ринкових умовах повинна охоплювати інформаційне, технічне, науково-методичне, кадрове та законодавчо-правове забезпечення діяльності банків.

Без цих елементів інфраструктури нормальне функціонування банків в умовах ринку неможливе. Тому необхідність інтегрування їх до банківської системи об'єктивно впливає з потреби всебічного регулювання

діяльності кредитних установ, включаючи також діяльність допоміжних організацій в інтересах розвитку всієї банківської системи відповідно до потреб суб'єктів економічних відносин, яких вона обслуговує.

Таким чином, банківська система в умовах ринку попри належний рівень капіталізації банківських установ та розвиток різних видів спеціалізованих комерційних банків нарівні з банками універсальними, що в сукупності утворюють другий рівень системи, має включати також інфраструктуру, яка обслуговує обидва рівні – верхній і нижній, забезпечуючи нормальне функціонування банківської системи загалом.

Глибоку кризу банківської діяльності не можна подолати суто банківськими заходами, кредитними, монетарними інструментами, бо її першопричини криються в економіці. Саме тому потрібно ставити питання про економіку і банки, а не суто банківську проблему.

Література:

1. Ярошенко А. С. Теоретичне підґрунтя дослідження банківської конкуренції / А. С. Ярошенко // Наука й економіка : науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. – 2010 р. – № 4(20). – С. 65–69.

2. Ярошенко А. С. Специфіка та основні тенденції банківської конкуренції на сучасному етапі / А. С. Ярошенко // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»: збірник наукових праць. Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ «ХПІ». – 2010. – № 61. – С. 142–147.

3. Ярошенко А. С. Теоретические основы формирования банками конкурентных преимуществ / А. С. Ярошенко // БИЗНЕС ИНФОРМ. – 2010. – № 10 (390). – 0,37 друк. арк. 4. Ярошенко А. С. Підходи до розробки конкурентної стратегії комерційного банку в умовах нестабільного ринку / А. С. Ярошенко // Інноваційна економіка. – 2010. – С.49-53

ЭЛИАВА Л.А.,
д.э.н., профессор
Кутаисского университета
(Грузия)

ГРУЗИЯ В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ФИНАНСОВО-КРЕДИТНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Финансовая система Грузии все еще находится на этапе своего формирования. Несмотря на относительно развитый банковский сектор, другие секторы финансовой системы или отсутствуют, или же все еще находятся в зачаточном состоянии. В частности, в стране существует, но практически не функционирует, фондовая биржа, несколько лет назад закрытая валютная биржа так и не восстановила свою деятельность. Соответственно, продажа ценных бумаг, хотя и в ограниченном объеме, но происходит внебиржевым способом, а официальный обменный валютный курс формируется на американских серверах информационной системы Блумберг.

Кредитованием физических и юридических лиц занимается большое количество разнообразных юридических и физических лиц. Для некоторых из них создана определенная нормативная база и установлены условия лицензирования. Например, в сферу подотчетности Национального банка Грузии входят микрофинансовые учреждения, кредитные союзы и обменные пункты валют. Для остальных кредиторов финансового рынка пока еще не создана специальная нормативная база и их деятельность регулируется Гражданским кодексом Грузии. Таковыми являются ломбарды, фирмы онлайн кредитования, ростовщики – физические лица. Следует отметить, что недостаточность законодательной и нормативной базы распространяется и на кредитную инфраструктуру. В Грузии функционирует одно бюро кредитных историй без соответствующего законодательного регулирования.

В силу перечисленных выше обстоятельств, финансовый сектор Грузии все еще находится не только в самом начале пути своего развития, но и является в некоторой степени хаотичным и слабо регулируемым. Эти обстоятельства в значительной мере влияют на качество и глубину интеграции финансового сектора страны в мировую финансово-кредитную систему. Хотя такая интеграция все же существует в основном благодаря банковскому сектору.

Банковский сектор Грузии состоит из 19 банков. С большой долей уверенности можно утверждать, что из них только два банка принадлежат гражданам Грузии. Владельцами остальных банков являются или банки других стран, или недостаточно прозрачные оффшорные фирмы. Дочерние банки и филиалы открыли такие банки, как Сосиете Женераль (Франция), Прокредит (Германия), ВТБ (Россия), Халик (Казахстан), несколько азербайджанских и турецких банков. Кроме этого, в коммерческие банки Грузии инвестиции осуществили международные финансовые институты (EBRD, IFC, KfW) и иностранные физические и юридические лица.

Местный банковский капитал на международном уровне представлен достаточно скромно. Самый крупный банк страны Bank of Georgia имеет дочерний банк в Беларуси, компанию по управлению капиталом в Израиле, а его акции торгуются на Лондонской фондовой бирже. Второй крупный банк страны – ТВС недавно был представлен на Лондонской фондовой бирже своими торговыми ценными бумагами.

Международные финансовые инвесторы не спешат вкладывать капитал в Грузию. Можно было предположить, что попытка IBRD выпустить в обращение ценные бумаги, номинированные в местной валюте, подтолкнет международных инвесторов к более тесному сотрудничеству с финансовыми кругами Грузии, хотя для действенности данного стимула прошло еще слишком мало времени.

Грузия является членом международных финансовых институтов, от которых она периодически получает финансовую помощь в виде кредитов и грантов как на государственном уровне, так и на уровне частного сектора. Это финансовые потоки односторонние и образование встречного потока на данном этапе развития финансового сектора Грузии не предполагается.

Пожалуй, единственная сфера, в которую Грузия интегрирована в полном объеме – это международная платежная система. И хотя местная валюта Лари все еще не конвертируема на международном валютном рынке, финансовые структуры не испытывают проблем проведения платежей в мировых валютах.

Недостаточность интегрированности Грузии в международные финансово-кредитные отношения обусловлено не только неразвитостью финансовой системы страны. Слабая экономика, низкая платежеспособность страны, высокий уровень корпоративного и правительственного долгов являются теми условиями, которые не способствуют росту делового доверия со стороны международных финансовых институтов, что, не в последнюю очередь, обуславливает настороженное отношение к нашей финансовой системе международных деловых кругов.

Грузии предстоит пройти длинный и сложный путь строительства своей финансовой системы в соответствии с общепринятой мировой практикой. Для этого необходимо, в первую очередь расширить и улучшить соответствующее нормативно-правовое поле. Неоднозначное толкование законов, преобладание сомнительных норм, правовые преференции отдельным видам финансового бизнеса, выпадающие из правового регулирования финансовые институты – это основные проблемы местного законодательства, которые мешают финансовой системе страны стать более привлекательной для сотрудничества со стороны мирового финансового сообщества.

Предстоит большая работа по расширению и углублению финансового сектора. Необходимо способствовать созданию жизнеспособных и эффективных финансовых институтов. В первую очередь это касается проблемы отсутствия валютной биржи и слабого развития фондовой биржи. На сегодняшний день функционирование валютной биржи подменено работой пунктами обмена валюты. Деятельность этих обменников практически не контролируется государством. Их отчетность Национальному банку Грузии неполная, так как не ведется строгий налоговый учет проводимых операций по конвертации валют. А это, в свою очередь, искажает представление Национального банка о денежной массе страны.

Необходимо установить порядок в деятельности ломбардов, виртуальных кредиторов и ростовщиков. Для этого необходимо создать специальные законы и ужесточить контроль над этими структурами.

Грузии предстоит пройти долгий и тяжелый путь интеграции в мировую финансовую систему и для этого ей придется проявить весь свой интеллектуальный потенциал и политическую волю с целью преодоления проблем роста и становления своей финансовой системы.

**СЕКЦІЯ
ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ КРАЇН У СВІТОВИХ КООРДИНАТАХ РОЗВИТКУ**

БУДАНОВА А.П.,
студентка VI курсу
спеціальності «Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності підприємства»
Національного авіаційного університету

РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН ЯК ФАКТОР АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний динамічний розвиток світового господарства свідчить про активізацію міжнародної економічної конкуренції, тому для кожної держави актуальним є стимулювання інвестиційної діяльності, залучення нових інвесторів, технологічних новинок та створення сприятливого інвестиційного клімату. Дієвим інструментом для цього є вільні економічні зони, які в Україні в даний час функціонують досить ефективно.

Вільна економічна зона (ВЕЗ) — частина території країни, виділена із загального митного кордону держави, яка має повну свободу в режимі господарських питань, з особливим режимом управління і пільговими умовами діяльності, податковими пільгами для місцевих підприємств та іноземних фірм.

Цілі створення вільних економічних зон полягають в необхідності вирішення нагальних проблем країни:

- залучення іноземних і вітчизняних інвестицій;
- стимулювання виробництва;
- досягнення збалансованості економічного розвитку відповідних регіонів країни;
- ефективного розміщення та використання їх матеріальних, трудових та інших ресурсів.

Для оцінки переваг використання спеціальних економічних зон в Україні розглянемо їх динамічний розвиток.

Таблиця 1

Темпи приросту ВВП та ПП в Україні за 1996-2014 рр.

Рік	ВВП України, млрд. дол. США	ПП, млрд. дол. США	Темп приросту ВВП, %	Темп приросту ПП, %
Період до створення СЕЗ				
1996	45	0,9	-	-
1997	50	1,4	11,11	60,35
1998	42	2,1	-16,00	43,48
1999	31	2,8	-26,19	36,20
2000	31	3,3	0,00	16,76
Період створення СЕЗ				
2001	38	3,9	22,58	18,08
2002	42	4,6	10,53	17,56
2003	50	5,5	19,05	20,12
2004	65	6,8	30,00	24,17
2005	86	9,0	32,31	33,15
Період після створення СЕЗ				
2006	108	16,9	25,58	86,69
2007	143	29,5	32,41	74,60
2008	180	35,7	25,87	21,14
2009	117	40,0	-35,00	12,05
2010	136	44,7	16,24	11,70
2011	163	49,4	19,85	10,41
2012	176	54,5	7,98	10,33
2013	183	58,2	3,98	6,78
2014	132	45,9	-27,87	-21,05

Джерело: складено автором на основі даних [1]

За результатом аналізу впливу діяльності СЕЗ на економічну ситуацію в країні мною встановлено, що розвиток СЕЗ є дієвим інструментом державної інвестиційної політики, що в середньостроковому періоді призводить до поступального розвитку економіки, збільшення ВВП, ПП, створення нових робочих місць та загальної економічної стабілізації.

Для забезпечення сталого економічного розвитку запропоновано розробити план створення нових СЕЗ в Україні з пріоритетним спрямуванням на галузі промисловості, ІТ та високоточного машинобудування.

Література:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Заголовок з екрану.

ГОЛУБЧИКОВА Д.Р.,
студентка II курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО РУХУ ТЕХНОЛОГІЙ

Технологічний розвиток не просто є складовою загального прогресу людства. Він випереджає зміни в інституційній сфері, під нього «підлаштовуються» відносини між економічними агентами, які реалізуються як на національних ринках, так і на рівні глобалізованого ринкового середовища

Що ж таке технології як рушій прогресу, предмет та динамізуюча субстанція сучасних міжнародних економічних відносин?

Технології — це знання, які можна використовувати для виробництва товарів та послуг з економічних ресурсів, або наукові методи досягнення практичних цілей господарської діяльності.

Відбувається постійне збільшення частки товарів, які є носіями інформаційних технологій, прямими або опосередкованими продуктами прикладних наукових розробок. У сфері невидимої торгівлі передання технологій уже впевнено посіло системо визначальне місце, формуючи провідні тенденції міжнародної економічної діяльності країн — лідерів науково-технічного поступу. Щодо факторного руху, в основі якого лежить технологічний розвиток, можна зазначити активну міграцію наукових кадрів протягом 80—90-х років ХХ ст., виникнення технологічних ніш для прямого інвестування капіталів за кордоном. [3]

Міжнародна економічна діяльність, пов'язана з розвитком технологій, виникає як втілення їхнього руху, передання технологій у міжнародному масштабі в певній формі. Міжнародне передання технологій означає переміщення результатів попередніх досягнень у сфері наукових, інтелектуальних прикладних розробок на будь-яких носіях. З огляду на носії, за допомогою яких може здійснюватися міжнародне передання технологій, визначають такі його форми:

- а) інформаційні (закупівлі ноу-хау, патентів, інформаційних пакетів з використанням як паперових, так і електронних носіїв інформації);
- б) високотехнологічні (предметом міжнародної торгівлі стають високотехнологічні товари);
- в) внесок одного з учасників міжнародного спільного підприємства до статутного фонду у формі технологій, ноу-хау (постачання технологічного обладнання при реалізації міжнародних виробничих проектів);
- г) відток інтелекту (міжнародна міграція висококваліфікованих науково-технічних кадрів).

Ці форми передання технологій можна умовно зарахувати до двох класифікаційних груп, виокремивши комерційні та некомерційні форми.

Комерційні форми міжнародного передання технологій реалізуються за умови оплати покупцем науково-технічних знань і практично корисної інформації, яку передає йому продавець. [2]

Основними каналами міжнародного комерційного передання технологій є такі:

- внутрішньо фірмові: основний потік технологій спрямовується від материнської структури та науково-дослідних центрів, які вона контролює, до закордонних філій ТНК (2/3 світової торгівлі ліцензіями припадає саме на внутрішньо фірмовий обмін);
- між фірмові: їх інструментами є ліцензійні, коопераційні та інші угоди між різнонаціональними фірмами;
- зовнішньоторговельні: завдяки їм функціонує механізм експортно-імпорتنих поставок машин, обладнання, складних виробів, товарів високої обробки та іншої промислової продукції;
- міжнародно-інвестиційні: рух технологій відбувається як умова створення нових підприємницьких структур або переходу до донора технологій частини власності об'єкта і прав управління ним. [3]

В сучасних умовах технічного базису виробництва ступінь його досконалості і рівень економічного потенціалу в цілому визначається прогресивністю використовуваних технологій - способів отримання і перетворення матеріалів, енергії, інформації, виготовлення продукції. Для кожної держави важливо розвивати науково-технічну сферу, тому що це підвищує ефективність функціонування економіки, продуктивність праці, ресурсозбереження і досягнення на цій основі конкурентоспроможності національної економіки на світовому ринку, у кріплення обороноздатності країни.

На сучасному етапі розвитку основна частина міжнародного технічного обміну випадає на високорозвинені країни (рис 1.), такі як Німеччина(9%), Франція(5%), Японія(5%), США(7%). Державами розвинених країн прийняті заходи, що заохочують технічне та технологічне оновлення виробництва, введені пільги при впровадженні нових видів обладнання, надається допомога в організації та фінансуванні наукових досліджень, стимулюються підприємства, що освоюють передові науково-технічні досягнення. Створено державні лабораторії та науково-дослідні інститути для надання допомоги в освоєнні цих досягнень. У США,

Японії та Німеччини держава здійснює повний контроль за рухом фінансових потоків, стежить за всіма інвестиціями у виробництво, зацікавлює в інвестуванні інноваційних проєктів.

Лідером в експорті технологій є Китай. На його частку припадає 1/4 експорту наукоємної продукції, що є 27%. Останніми роками активними учасниками міжнародного технологічного обміну є країни, що розвиваються, їх відсоткова доля складає: Сінгапур-6%, Малайзія-3%. [1]

Рис 1. Питома вага високотехнологічного експорту в країнах за 2013 р., % [1]

Отже, розвинені країни володіють найбільшим у світі науково-технічним потенціалом, тому в структурі експорту вони займають вагомую частку. Але в останні роки набирає обертів розвиток науки і техніки в Китаї, Сінгапурі та Малайзії.

Література:

1. Science & Technology Офіційний веб-сайт [<http://data.worldbank.org/>] - Режим доступу: <http://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.TECH.CD>
2. Антонюк Л.Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації [навч. посіб.] / Л.Л. Антонюк. – К., 2004. – 480 с.
3. Згуровський М. З. Геоєкономічні сценарії розвитку і Україна/ М. З. Згуровський.-К. : Академія, 2010.– 328 с.

ДЯТЛОВА В. С.,
студентка III курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Мариупольського державного університету

УКРАИНА НА МИРОВОМ РЫНКЕ ТЕХНОЛОГИЙ

Один из ключевых вопросов цивилизационной перспективы Украины составляет обоснованная и последовательная ориентация страны на привлечение к процессам техноглобализму. Это планетарный тренд интернационализации создания и освоения, производственного и коммерческого использования, трансфера (передачи) и диффузии (распространения) инноваций и технологий. При этом инновации рассматриваются как дискретные нововведения, вступившие рыночного жизненного цикла, а технологии характеризуются как системы инновационно-ресурсных процедур создания новых продуктов и процессов [3].

Что касается Украины, факты свидетельствуют о том, что ее позиция на мировом рынке технологий достаточно противоречива. Несмотря на наличие трудовых ресурсов с высоким уровнем квалификации по многим профессиональным направлениям, и научно-технической базы, которая, к сожалению, претерпела значительные негативные изменения и частично утрачена, Украина все еще опирается именно на свои сырьевые ресурсы и в экспорте, и в разработке.

Преобразование международного научно-технического сотрудничества в реальный инструмент стабилизации и подъема отечественной экономики и наращивание научно-технического потенциала Украины в условиях формирования рыночной экономики и демократизации общества требует целенаправленного и действенного государственного регулирования сферы международных связей. Безусловно, сфера научно-технического сотрудничества в международном масштабе способна предоставить колоссальный и исключительно положительное влияние на развитие экономики любой либо страны, особенно если государство целенаправленно занимается этим вопросом.

На современном этапе глобализации процесс разработки, приобретения, обмена и внедрение знаний в сфере науки и техники объективно должен развиваться и упрощаться пропорционально развитию самой глобализации. Каждая страна в состоянии оценить всю значимость потенциального использования инноваций на своей территории, прежде всего, подразумевает ускорение экономического роста страны и улучшения благосостояния ее населения, совершенствование технологических процессов, обновление научно-производственных фондов в кратчайшие сроки, повышение конкурентоспособности национальных предприятий, привлечение инвестиционного капитала из-за рубежа, рост рабочей силы в результате иммиграции, а также многое другое, включая постепенное решение глобальных проблем современности.

В связи с этим в мире проявляют очертания такие тенденции развития процесса научно-технического сотрудничества между странами:

1) сотрудничество приобретает все более глобальный характер, все больше стран участвует в процессе продажи-покупки новых знаний и технологий;

2) ускорение темпов научно-технического обмена и передачи инноваций;

3) становление новых центров разработки знаний в международном масштабе - наряду с издавна признанными лидерами в научно-технической отрасли (США, Япония, страны ЕС) появилась новая сила в этой сфере (Китай, Южная Корея, Тайвань, Сингапур и др.);

4) рост объемов торговли на рынке патентов и лицензий, особенно в виде франчайзинга

5) нарастание противоречий в области научно-технического сотрудничества по сфере вооружения - так, например, вопреки прогнозам мирного использования ядерной энергии, стало известно о потенциальной наличии ядерного вооружения в Иране (а Пакистан предоставил доказательства своей принадлежности к ядерным государствам)

6) успешное формирование единого научного пространства на территории нескольких заинтересованных государств (например, становление общего пространства Украины и ЕС в сфере образования, науки и культуры);

7) переход от усиленного инвестирования в национальные научные исследования и разработки (ориентация на предложение технологий) стратегии, более ориентированной на рынок (ориентация на спрос рынка технологий).

Для успешного функционирования механизма международного научно-технического сотрудничества государства разделяют повышенное внимание финансированию процесса передачи технологий, созданию предприятий, целью деятельности которых является открытие новых технологий, получение знаний и изобретений, образование технологических и промышленных районов (научные парки, бизнес инкубаторы и т.п.), маркетинга технологий, укреплению отношений между промышленными предприятиями и научно-исследовательскими организациями (функционирование промышленных агентов-посредников, центров трансфера технологий, региональных сетей, информационных центров, различных технологических форумов и т.д.).

Украина не является исключением из списка стран, стараются брать непосредственное участие в процессе международного научно-технического сотрудничества. Приоритетом в этой сфере является развитие контактов на европейском пространстве, прежде всего, с Европейским Союзом.

Одним из механизмов сближения позиций Украины и ЕС в области высшего образования стало участие в Болонском процессе, целью которого является создание единого Европейского пространства высшего образования.

Кроме того, велась работа по привлечению украинских ученых к проектам рамочных научно-технических программ ЕС, решение вопросов, связанных с вступлением в Европейского совета ядерных исследований.

По количеству зарегистрированных патентов на 1 млн. человек Украина имеет показатель 99 патентов, что значительно выше, чем у остальных стран со средним уровнем социально-экономического развития. Всего в мире более высокие показатели патентования имеют 11 стран.

По количеству работников в сфере НИОКР на 1млн. населения Украина также занимает позиции, которые соответствуют экономически развитым странам. Наш показатель кадрового обеспечения науки по состоянию на 2013г. – 2118чел. В России – 3494, в США – 4099, в Швеции – 5186, в Германии – 3153, во Франции 2718, в Японии – 5321.

Однако полученные роялти и лицензионные выплаты, в расчете на 1 чел. в долл. США, демонстрируют существенный дисбаланс между потребляемыми ресурсами и фактической продуктивностью. В Украине этот показатель составляет – 0,1 долл./чел., что меньше чем, например, в Эстонии, которая зарабатывает 3,7долл./чел., имеет всего 1 патент на 1 млн. населения. В Японии роялти и выплаты составляют – 81,8 долл./чел.; в России – 1,0долл./чел.; в Швеции – 169,7 долл./чел.; в Люксембурге – 274,8 долл./чел.; в США – 151,7; в Германии – 45,7; во Франции - 54,2. [2]

Существенным тормозом в развитии экономики Украины является проблема невозможности своевременного внедрения новых технологий на отечественных предприятиях, которая, как правило, возникает из-за недостаточного объема свободных финансовых средств в бюджете этих предприятий.

Вышеприведенные факты свидетельствуют о противоречивом и даже негативном тренде в сферах создания, внедрения, реализации продуктов отечественной научно-технической отрасли. Чтобы изменить сейчас ситуацию для Украины, необходимо развиваться, прежде всего, изнутри, но акцентируя внимание и на

международном сотрудничестве в научно-технической сфере. Имеющиеся макро технологии должны стать не только воплощением предыдущих достижений, но и базой новых исследований и разработок, что позволит Украине достичь той необходимой конкурентоспособности на рынке международного обмена технологиями, которая необходима, в том числе, для свободного, независимого и безопасного развития отечественной экономики на длительную перспективу.[1]

Литература:

1. Гончарова Н.П. Инновационная экономика: проблемы и приоритеты / Н.П. Гончарова //Актуальные проблемы экономики. - 2009. - №6. - С. 11-18
2. Кочетков В. Роль и место Украины на мировом рынке технологий //Проблемы науки. - 2014. - № 11-12. - С. 92-95).
3. Иванова Н. Инновационная сфера: итоги столетия / Н. Иванова // Мировая экономика и международные отношения. – 2001. – № 8. – С. 22 –24.

КЕТКОВ О.Л.,
студент ОКР «Спеціаліст»
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Остання чверть ХХ ст. ознаменувалася входженням людства в нову стадію свого розвитку – стадію побудови постіндустріального суспільства, яке має бути результатом докорінних соціально-економічних змін. Науково-технічний прогрес утвердився як найважливіший чинник економічного зростання, основа конкурентоспроможності фірм, корпорацій, галузей, національних економік. Сформувався глибоке розуміння, що майбутній розквіт і навіть виживання в глобальному світі визначаються центральною роллю інновацій, що великою мірою сприяють підвищенню продуктивності праці і вкладеного капіталу.

У постіндустріальному суспільстві виняткову роль відіграють інформаційно-комунікаційні та високі виробничі технології, які створюються внаслідок використання нових фізико-технічних і хіміко-біологічних принципів. На їх основі постають інноваційні технології, інноваційні системи та інноваційна організація різних сфер людської діяльності, кінцевим результатом якої є створення нової форми організації економіки – інноваційної економіки.

Перехід України до інноваційно-інвестиційного типу розвитку та підвищення конкурентоспроможності продукції української промисловості можливо лише за умови технологічного переоснащення та піднесення наукомістких галузей виробництва. Доречно зауважити, що в розвинутих країнах економічний прогрес був досягнутий саме завдяки розробленню новітніх технологій, виробництву високотехнологічних товарів і послуг та успішному виходу на світові ринки. Темп зростання наукомістких галузей у цих країнах в останньому десятиріччі був у середньому в 1,5-2 рази вищим, ніж у промисловості загалом [1].

На даному етапі Україна все ще знаходиться в переліку країн, які мають найнижчу інвестиційну привабливість. Ситуація з міжнародними інвестиціями прямо співвідноситься з внутрішньою економічною ситуацією в Україні. Україна все ще експортує товари з низькою вартістю, і 70% останніх припадає на країни СНД. Цей факт свідчить про те, що ще не відбулося внутрішньої трансформації економіки України. Для цього вкрай необхідні іноземні інвестиції, які привнесуть нові технології і дозволять виробляти товари, конкурентоздатні на світовому ринку.

За даними Всесвітнього банку (табл. 1) складено рейтинг України за сприятливістю умов ведення бізнесу. Данні дослідження вказують позицію країни в сукупному рейтингу сприятливості ведення бізнесу по відношенню до 189 інших країн [3].

Таблиця 1

Сприятливість умов ведення бізнесу

Теми	ДВ 2016 Рейтинг	ДВ 2015 Рейтинг	Зміна рейтингу
Реєстрація підприємств	30	70	40
Отримання дозволів на будівництво	140	139	-1
Підключення до системи електропостачання	137	138	1
Реєстрація власності	61	64	3
Отримання кредитів	19	17	-2
Захист міноритарних інвесторів	88	87	-1
Оподаткування	107	106	-1
Міжнародна торгівля	109	109	Немає змін
Забезпечення виконання контрактів	98	98	Немає змін
Вирішення неплатоспроможності	141	141	Немає змін

Незважаючи на створену певну законодавчу базу, інституційну інфраструктуру, привабливість економічного потенціалу України (порівняно багаті природні ресурси, вигідне географічне положення, наявність кваліфікованих «дешевих» робочих кадрів, досягнення в наукових дослідженнях, значна ємність внутрішнього ринку), надходження іноземних інвестицій в Україну – незначні. Порівняно з країнами Східної Європи обсяг іноземних інвестицій, які надходять в економіку України, в 3-7 разів менше.

Дві третини світових капіталовкладень припадає на 10 країн світу. Найбільші інвестори – США, Великобританія, Німеччина, Японія та Франція. У країни що розвиваються (в основному азіатські) було інвестовано 100 млрд. дол. США. На частку ж 100 країн – найменших реципієнтів (включаючи й Україну) – приходить лише 1,0 % прямих іноземних інвестицій, що для нашої країни не може вважатися нормальною ситуацією.

Для забезпечення зміни структури перехідної економіки України в достатніх інвестиціях в умовах обмежених внутрішніх ресурсів необхідно створювати сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій, а саме прийняття ряду заходів, спрямованих на формування в країні як загальних умов розвитку цивілізованих ринкових відносин, так і специфічних, що відносяться безпосередньо до вирішення задачі притягнення іноземних інвестицій. У державній інвестиційній політиці необхідно:

- впровадження економічного механізму страхування ризиків внутрішніх іноземних інвестицій;
- збільшення обсягів капіталовкладень суб'єктів господарювання за рахунок прибутку і нової амортизаційної політики;
- збільшення інвестиційних ресурсів, що формуються на фондовому ринку і за рахунок притягнення коштів населення;
- створення відповідальних інститутів з питань інтеграції промислового і банківського капіталу, мобілізації засобів під ефективні інвестиційні проекти в пріоритетні галузі економіки;
- всі кредити і цільову допомогу Україні необхідно зорієнтувати на реалізацію проектів за конкретними напрямками розвитку виробництва, включаючи інноваційну діяльність; не приймати цю допомогу під проекти, які не вписуються у визначені напрямки;
- створення потужної економічної та політичної підтримки спільним підприємствам, які використовують наукові технології країн-інвесторів, з правом викупу Україною цих підприємств через 10 років;
- розробка механізму створення спільних підприємств з країнами Близького Сходу, Азії і Латинської Америки на основі високих технологій, які є у розпорядженні України, фінансове забезпечення країн-учасниць, при цьому необхідно ввести обмеження, згідно якого нові технології передаються за кордон тільки після створення серійного виробництва в Україні;
- забезпечення розширення мережі інноваційних фондів та страхових компаній;
- сприяння розвитку сегменту фондового ринку, пов'язаного з довгостроковими цінними паперами: акціями, зобов'язаннями, інвестиційними паями, і їх ефективній торгівлі на вторинному ринку, для чого необхідно посилити захищеність цінних паперів шляхом більш жорсткого порядку їх емісії та обігу, широке впровадження публічної звітності;
- створення банків довгострокового кредитування та введення механізму їх заохочення;
- створення цільових інноваційних структур різного типу, наприклад, технополісів, технопарків, спеціальних економічних зон, в структурі фінансово-промислових груп;
- удосконалення механізму розподілу коштів з Державного інноваційного фонду: видавати інноваційні позики, виходячи з реальності проекту, строку його окупності та важливості для максимально можливої кількості споживачів; фінансування проводити за одним глобальним напрямком інноваційної діяльності;
- надання економічних і правових пільг підприємствам у сфері інноваційного бізнесу, наприклад, замінити частину податкових платежів переведенням відповідних сум до фондів інноваційного розвитку або дозволити підприємствам формувати такі фонди за рахунок собівартості.

Реалізація запропонованих заходів по реформуванню механізму фінансування промислових підприємств означала би розвиток виробництва на основі науки і науково-технічного потенціалу країни, що дозволить економічно відродити Україну. Вибудовуючи міжнародний «поверх» своєї господарської системи, Україна повинна створювати певні економічні умови та законодавчу базу для залучення у різноманітних формах іноземних інвестицій та участі українських підприємців у міжнародному бізнесі.

Література:

1. Федулова Л.І. Інноваційна економіка: Підручник.// Л.І. Федулова. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
2. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навчальний посібник // Т. В. Майорова. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 376 с.
3. Данні Всесвітнього Банку. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/rankings>.

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Однією з характерних рис світового господарства на сучасному етапі його розвитку є наростаючі процеси глобалізації, які носять об'єктивний характер і є результатом еволюції світової економіки. За умов подолання довгострокових наслідків світової економічної кризи, сила та спрямованість глобалізаційних впливів суттєво змінюється, однак, інтеграційні процеси та транснаціоналізація світової економіки продовжують посилюватись. Це свідчить про те, що глобалізація докорінно змінює середовище міжнародної інвестиційної діяльності, генерує формування наднаціонального простору, в якому діють багатонаціональні суб'єкти світогосподарських відносин. Трансформація світового економічного простору обумовлена зростаючим впливом країн, що розвиваються на динаміку світового виробництва та міжнародного інвестування, збереженні циклічної взаємозалежності розвитку країн за всіма групами, посиленням соціальної диференціації в світі, зростанням масштабів інформації та технологій її використання, прискоренням розвитком сітьових структур, що визначають всю систему міжнародних економічних відносин.

Інвестиційна активність учасників міжнародного ринку, як одна із ключових форм міжнародних економічних відносин, найбільш наочно відображає зміну пріоритетів та стратегічних ролей країн. Геополітичні ризики, центрами яких є Україна та Близький Схід, мають значний вплив на міжнародну інвестиційну діяльність. Події в Україні, а саме політичні та економічні потрясіння, анексія Криму та військові дії на Донбасі призвели до зниження інвестиційної активності, згорання інвестиційних проектів та вивезення іноземних капіталів з українського ринку. В умовах відпливу інвестиційних капіталів без кардинальних реформ, ефективної інвестиційної політики та гарантій безпеки для інвесторів неможливий розвиток малаго та середнього бізнесу і значний прогрес України в напрямку притоку іноземних інвестицій.

Метою дослідження є розробка пропозицій щодо пріоритетів міжнародної інвестиційної діяльності України в умовах формування глобального економічного простору. Вивчення особливостей залучення акціонерного капіталу дозволить максимально використати всі позитивні ефекти міжнародного інвестування задля розвитку інфраструктури інвестиційної діяльності, поліпшення бізнес-клімату, забезпечення сталого економічного зростання.

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 31 грудня 2014 р. становив 45,9 млрд. дол. США та в розрахунку на одну особу населення складав 1072,0 дол.

Інвестиції надійшли зі 131 країни світу. Більше половини загального обсягу прямих інвестицій належить інвесторам із 3-х країн: Кіпру (29,9%), Німеччини (12,5%), Нідерландів (11,1%). У десятку найбільших інвесторів української економіки також входять: Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Віргінські Острови (Брит.), Франція, Швейцарія та Італія.

На підприємствах промисловості зосереджено 32,3% загального обсягу прямих інвестицій, у т.ч. переробної – 27,4 %. У переробній промисловості суттєві обсяги унесено в підприємства металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів – 12,1%, виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 6,0%, виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції – 2,7%, машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування – 2,2%, виробництва хімічних речовин і хімічної продукції – 2,0%.

В установах фінансової та страхової діяльності акумульовано 25,1% прямих інвестицій, у підприємствах оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 13,1%, в організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, – 8,3%, професійну, наукову та технічну діяльність, – 6,2%.

На п'ять найпривабливіших регіонів України у 2014 р. припадає майже 80% усіх іноземних інвестицій, з них 49,5 % – на Київ. На Дніпропетровську область припадає 16,9 % ПІІ, Донецьку – 5,6%, Харківську – 3,8%, Київську – 3,6 %

Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з України в економіку країн світу на 31 грудня 2014 р. становив 6,4 млрд. дол.

Прямі інвестиції з України здійснено до 46 країн світу, переважна їхня частка спрямована до Кіпру (91,6%).

До основних причин, що сповільнюють розвиток міжнародної інвестиційної діяльності в Україні треба віднести насамперед такі: внутрішні політичні та економічні потрясіння, анексія Криму, військові дії на Донбасі, відсутність реформ, нечіткі правові рамки, корупція, обмеження на рух капіталу, інфляція, податковий тягар, нерозвиненість інвестиційної інфраструктури.

Проблемні для нашої країни аспекти – етична поведінка компаній, захист прав власності, прозорість ухвалення урядових рішень, дієвість аудиторських і бухгалтерських стандартів, ефективність використання державного бюджету, захист прав інтелектуальної власності, довіра суспільства до політиків, тягар державного регулювання, ефективність корпоративного управління.

Характерною особливістю економічної політики національного та міжнародного рівнів є поєднання завдань інвестиційного процесу із стратегічними цілями стійкого економічного розвитку.

Для того щоб зростали обсяги і поширювалося застосування іноземних інвестицій, насамперед, необхідне таке: збільшення прозорості й ефективності дій чиновників у сфері інвестиційної політики; пом'якшення обмежень для іноземних інвесторів на купівлю землі; максимальне спрощення процедур, що регламентують взаємовідносини держави і підприємців у сфері залучення іноземних інвестицій; законодавче створення надійної системи страхування та перестраховування інвестиційних ризиків; залучення в інвестиційну сферу заощаджень іноземних громадян з використанням гарантійних механізмів їх повернення; створення системи гарантій стабільності для забезпечення довгострокового фінансування інвестиційних проектів; проведення заходів, спрямованих на збільшення мобільності капіталу; боротьба з корупцією.

Відтак, потребують якісного оновлення стратегічні пріоритети міжнародного інвестування в Україні у напрямі посилення їх інноваційної складової, відповідності національним конкурентним перевагам, націленості на модернізацію економічного розвитку із забезпеченням його довгострокової стійкості.

МЕГЕДЕНЮК Ю.Ю.,
студент IV курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

РОЛЬ ТНК В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Транснаціональна компанія (корпорація) – це компанія, що володіє виробничими підрозділами в декількох країнах. За визначенням Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), (ТНК) - «підприємства, що складаються з материнського підприємства та його закордонних філіалів», при цьому ТНК можуть як набувати статусу корпорації, так і не мати цього статусу. Транснаціональними корпораціями є великі компанії, діяльність яких виходить далеко за межі країн базування та забезпечує їм сприятливі позиції у виробництві, збуті, закупівлі товарів і наданні послуг. Вони розробляють і здійснюють загальну стратегію розвитку через головний керівний центр, а також володіють значними закордонними активами.

Для віднесення корпорацій до категорії ТНК зазвичай застосовують такі критерії:

- чисельність країн, в яких діє корпорація (не менше п'яти);
- кількість країн, в яких розміщені виробничі потужності корпорації (не менше трьох);
- лідируючі позиції на ключовому ринку;
- частка іноземних операцій та доходи корпорації (не менше чверті);
- інтернаціональний склад персоналу і вищого керівництва корпорації.

Інвестиційна діяльність ТНК в основному здійснюється за допомогою прямих іноземних інвестицій. ТНК розвинених країн традиційно займають домінуюче положення в міжнародному інвестиційному процесі, проте ситуація на світовому ринку інвестицій поступово змінюється [3].

За даними ЮНКТАД, у 2013 р. обсяги внутрішніх потоків прямих іноземних інвестицій збільшилися в усіх регіонах світу, однак їх темпи зростання виявилися неоднаковими, і крім того, з'явився ряд нових тенденцій. Приплив прямих іноземних інвестицій в країни зростав більш повільними темпами, ніж у розвинених країнах, однак рекордні показники були зареєстровані у всіх регіонах, що розвиваються за винятком Латинської Америки і Карибських островів.

За характером і масштабом торгово-інвестиційної експансії ТНК США випереджають фінансово-промислові компанії інших країн, проте цей розрив поступово скорочується за рахунок посилення позицій корпорацій Західної Європи та країн Азії.

Іноземні інвестиції ТНК у сучасних умовах господарювання займають вагоміше місце, аніж торгівля. Формами капіталовкладень є прямі та портфельні інвестиції, міжнародні позики і кредити. Слід зазначити, що інвестований корпораціями капітал в економіку приймаючої країни стає складовою частиною її відтворювального процесу. Так, на частку компаній з іноземною участю у країнах СНД припадає до 40 % промислового виробництва [1].

Притоки прямих іноземних інвестицій в країни з перехідною економікою Південно-Східної Європи та країн (СНД) також досягли рекордного рівня, і опинилися на рівні однієї третини загального світового кількості прямих іноземних інвестицій, але, тим не менше, їх питома вага в глобальних транзакціях дещо скоротилася за рахунок збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій в розвинені країни.

Українська економіка не залишається осторонь процесів транснаціоналізації. Наша країна викликала особливий інтерес ТНК у тих галузях, де вони мали стосовно національних компаній яскраво виражені конкурентні переваги. Але економічна потреба України в іноземних інвестиціях є набагато вищою і залучений їх обсяг не задовольняє її економічного потенціалу.

Виходячи на український ринок, ТНК діяли в межах норм законодавства: закони «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про інвестиційну діяльність», «Про державну програму заохочення іноземних інвестицій», «Про режим іноземного інвестування».

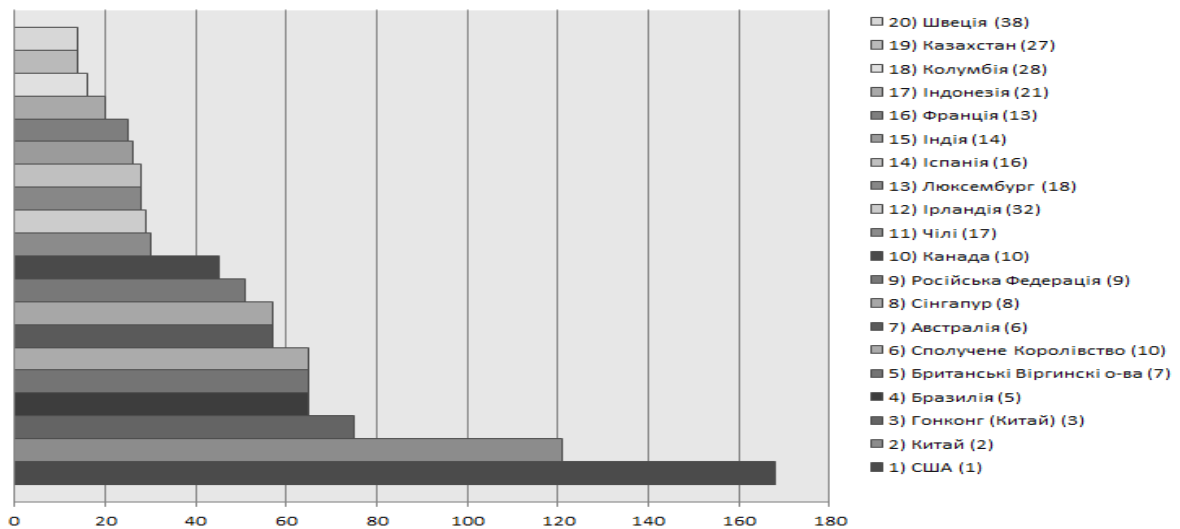

Рис. 1. Країни-лідери за притоком ПІІ у 2012-2013 рр. (млрд. дол.США)

Щодо галузевого розрізу діяльності ТНК, то в Україні не залишилося жодного сектору економіки, в якому не позиціонували себе ТНК. Зокрема:

1. Харчова промисловість: Nestle (Швейцарія), Cargill (США), офшорні агропромислові корпорації (Кіпр, Беліз, Британські Віргінські острови), McDonalds (США), Coca-Cola (США);
2. Тютюнова промисловість: British American Tobacco (представлена компанією «Бритіш Американ Табакко Україна»), Imperial Tobacco Group («Імперіал Тобакко Продакшн Україна»);
3. Торговля: Metro Cash&Carry, Auchan Group, JYSK;
4. Фармацевтичний ринок: Berlin-Chemie (Німеччина), Menarini Group (Італія), Nycomed (Австрія), Sanofi-aventis (Франція), Gedeon Richter (Угорщина);
5. Фінансовий сектор: Raiffeisen Bank International («Райффайзен Банк Аваль»), UniCredit Bank ТМ (УкрСоцбанк), «ВТБ група», Россия («ВТБ банк»), «Альфа-Групп», Россия («Альфа Банк»), BNP Paribas («Укрсіббанк»);
6. Страховий ринок: AXA Group (Франція) – СК «АХА»; Vienna Insurance Group (Австрія), до складу якої входить СК «Українська страхова група»; «Альфа групп» (Росія) – «Альфа-страхование» [2].

Більшість ТНК, що діють на території України підписували угоди злиття і поглинання. Злиття і поглинання зменшували вразливість компаній та сприяли більш рентабельному веденню операцій. При цьому, як правило, відбувалися деяке перетворення організаційної структури та функціональних обов'язків компаній. Фактично трансграничні злиття та поглинання змінювали національну належність підприємств без змін місту їх розташування. ТНК створювали нові потужності для збільшення частки ринку, яку вони контролюють, та покращення своїх позицій у регіоні. ТНК перебудовували свої мережі для підвищення рівня горизонтальної та вертикальної інтеграції та найбільш адекватного пристосування до нового ділового середовища.

Таким чином, під міжнародними інвестиціями зазвичай розуміються вкладення вільних в момент коштів, в іноземні цінні папери або інші майнові цінності для одержання доходу на майбутнє.

Іноземні інвестиції ТНК у сучасних умовах господарювання займають вагоміше місце, аніж торгівля. Формами капіталовкладень є прямі та портфельні інвестиції, міжнародні позики і кредити. Слід зазначити, що інвестований корпораціями капітал в економіку приймаючої країни стає складовою частиною її відтворювального процесу.

Українська економіка не залишається осторонь процесів транснаціоналізації. Наша країна викликала особливий інтерес ТНК у тих галузях, де вони мали стосовно національних компаній яскраво виражені конкурентні переваги. Але економічна потреба України в іноземних інвестиціях є набагато вищою і залучений їх обсяг не задовольняє її економічного потенціалу.

Література:

1. Доклад о мировых инвестициях 2013. Конференция ООН по торговле и развитию ЮНКТАД : [Електронний ресурс] . – Режим доступу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2013overview_ru.pdf
2. Friedrich Ebert Stiftung. Взаємодія транснаціональних корпорацій з національними економіками на прикладі України. – 2012: [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/09718.pdf>
3. Якубовський С.О. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: навчальний посібник / ред. С. О. Якубовський.- К. : ЦНЛІ, 2006.

СУЧАСНИЙ СТАН МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АЗІАТСЬКО– ТИХООКЕАНСЬКОГО РЕГІОНУ

Сьогодні Азіатсько-тихоокеанський регіон (АТР) за динамікою розвитку основних економічних показників займає лідируючі місця в світі. Фактично, відбувається великий зсув економічного багатства та політичної могутності в Азію і країни Тихоокеанського басейну, які займають провідне місце призначення для ПІІ, а також активно інвестують в інші країни світу, що пояснюється сприятливим бізнес-кліматом та перспективним споживчим ринком.

Розглянемо як змінилася географічна структура прямих іноземних інвестицій в АТР за 2009 - 2013рр. (рис. 1, рис. 2)

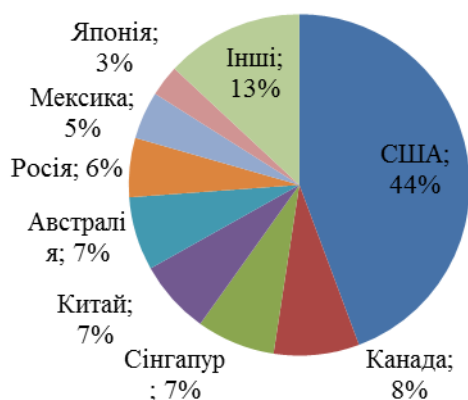

Рис. 1. Географічна структура прямих іноземних інвестицій в Азіатсько-тихоокеанський регіон у 2009 р., %

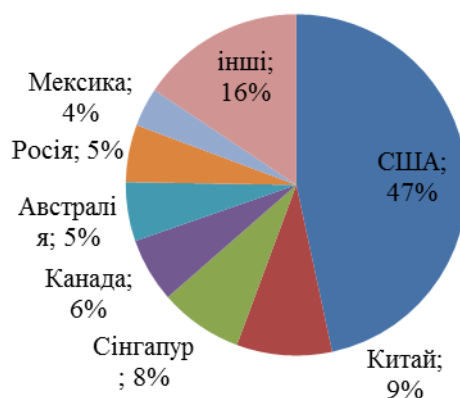

Рис. 2. Географічна структура прямих іноземних інвестицій в Азіатсько-тихоокеанський регіон у 2013 р., %

Питома вага ПІІ в АТР за період 2009 – 2013 рр. дещо змінилась. Найбільше інвестицій надійшло в США та збільшились до 4 935 167 млн. дол. США (у 2009 р. становили 2 995 459 млн. дол.), в Китай – 956 793 млн. дол. (473 083 млн. дол.), в Сінгапур – 837 652 млн. дол. (503 135,8 млн. дол.). Знизились об'єми ПІІ в Канаду – 644 977 млн. дол. США (у 2009р. становили 548 348 млн. дол.), в Австралію - 591 567,6 млн. дол. (471 038 млн. дол.), в Російську Федерацію – 575 658 млн. дол. (378 837 млн. дол.), в Мексику – 389 083 млн. дол. (305 807,9 млн. дол.)

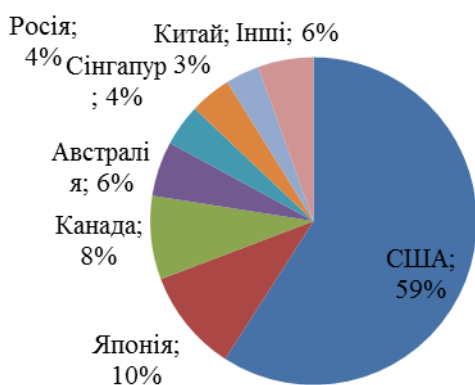

Рис. 3. Географічна структура прямих зарубіжних інвестицій в Азіатсько-тихоокеанський регіон у 2009 р., %

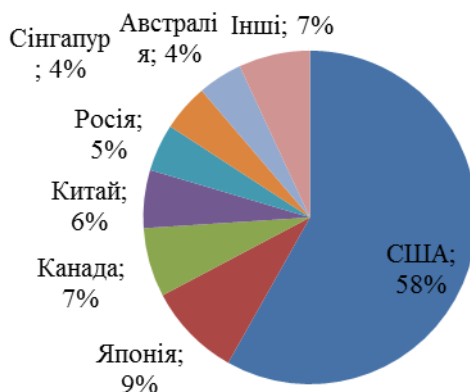

Рис. 4. Географічна структура прямих зарубіжних інвестицій в Азіатсько-тихоокеанський регіон у 2013 р., %

Географічна структура зарубіжних інвестицій з країн АТР за період 2009 – 2013 рр. трохи змінилась. Знизились частки ПІІ з США та об'єм у 2013 р. склав 6 349 512 млн. дол. США (в 2009 р. – 4 322 122 млн. дол.); з Японії – 992 901 млн. дол. (740 926,6 млн. дол.); з Канади – 732 417,3 млн. дол. (602 730,7 млн. дол.); з Австралії – 471 803,9 млн. дол. (396 182,8 млн. дол.). Збільшилась частка з Китаю та в 2013 р. об'єм становив

613584,67 млн. дол. США (у 2009р. – 245 755 млн. дол.); з Російської Федерації – 501 202 млн. дол. (302 542 млн. дол.). Незмінна частка ПЗІ лише з Сінгапуру – 497 880,3 млн. дол., див. рис. 3 та рис. 4.

Також ефективність інвестиційної діяльності АТР можна побачити в рамках міжнародних організацій, які формують інвестиційну політику (табл. 1)

Таблиця 1

Динаміка ПІІ та ПЗІ міжнародних організацій АТР за 2012 – 2013 рр., млн. дол. США

	ПІІ			ПЗІ		
	2012	2013	Т пр., %	2012	2013	Т пр., %
APEC	694263	788540,5	13,58	917801,7	935018	1,88
APTA	157299,7	167141,8	6,26	127017,5	131941,3	3,88
ASEAN	117508,7	125435,4	6,75	53834,2	56361,49	4,69
ECO	38945,05	34666,17	-10,99	7737,212	7169,052	-7,34
GSTP	158845,4	173219,2	9,05	94435,62	88564,49	-6,22
SAARC	27780,04	32510,6	17,03	-	-	-

Найбільші потоки міжнародних інвестицій у 2013 р. можна спостерігати в АРЕС ПІІ – 788 540 млн. дол. США (порівнюючи з 2012 виросли на 13,6%), а ПЗІ - 935 018 млн. дол. США (трохи зросли на 1,9%). Далі провідними міжнародними організаціями в АТР йдуть АРТА, GSTP, ASEAN.

Інтегральний коефіцієнт структурних зрушень коефіцієнт Гатєва враховує інтенсивність змін по окремим організаціям та питома вага ПІІ та ПЗІ у порівнюваних структурах. Коефіцієнт Гатєва дорівнює 0,09, та 0,02 відповідно, це свідчить про не суттєві зміни структури міжнародних організацій АТР. Коефіцієнт структурних змін ПІІ та ПЗІ показує, що на 3,23% та 0,83% відповідно у середньому змінилась структура прямих інвестицій міжнародних організацій АТР.

Докладніше розглянемо міжнародну інвестиційну діяльність в рамках такої організації, як ASEAN тому, що саме вона стала одна із найбільш яскравим прикладом успішно діючої міжнародної організації.

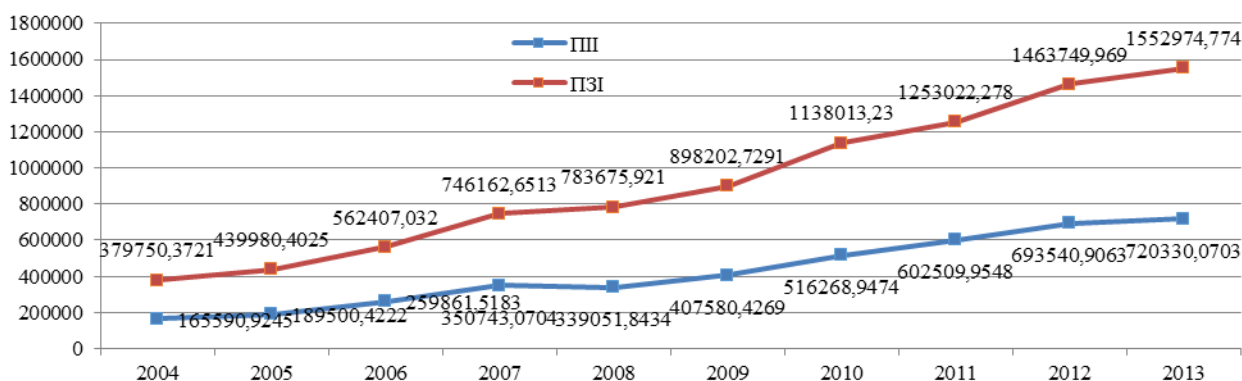

Рис. 5. Динаміка ПІІ та ПЗІ ASEAN за 2004-2013 рр., млн. дол. США

Протягом 10 років (2004 - 2013 рр.), що зображено на рис. 5., в структурі міжнародної інвестиційної діяльності значно переважали прямі зарубіжні інвестиції з ASEAN над іноземними інвестиціями в ASEAN. На протязі цих років існує тенденція збільшення прямих інвестицій, лише в 2008р. був маленький спад об'ємів ПІІ. Обсяги ПІІ упродовж періоду збільшувався в середньому щорічно на 61637,7 млн. дол., або в 1,18 разів (тобто на 18,42%), причому на кожний процент приросту доводилося в середньому 3204,225 млн. дол. США, коефіцієнт уповільнення – 0,97. Обсяги ПЗІ збільшились в середньому на 130358,27 млн. дол. Або в 1,17 разів (на 17,3%), середнє значення 1% приросту – 6968,15 млн. дол. США, коеф. уповільнення – 0,96.

Таким чином на період 2004-2013 рр., країни Азіатсько-тихоокеанського регіону активно розширювали інвестиційну діяльність. Найбільше інвестицій за 2013 р. надійшло в США, Китай, Сінгапур, Канаду, та найбільші інвестори – США, Японія, Канада, Китай.

Література:

1. Офіційний сайт Конференція ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctad.org/>

ФОРМУВАННЯ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Сучасний етап розвитку економіки відзначається стрімким формуванням міжнародного ринку високотехнологічної продукції й послуг на основі широкомасштабної появи нових знань і технологій, які докорінно і швидко змінили структуру світової економіки. Виявилось, що неспроможність країни здійснити структурну перебудову економіки відповідно до нового технологічного укладу не просто гальмує її розвиток, а й призводить до економічного відставання.

Перехід на інноваційну модель економічного зростання вимагає не тільки розвитку науково-технічної сфери, але і принципово нового підходу до створення інформаційної інфраструктури нашого суспільства.

Найбільш інформативну оцінку стану інноваційного розвитку світу в розрізі ключових факторів, що його визначають, отримано на основі використання індикаторів Європейського інноваційного табло, які включають п'ять груп індикаторів: «рушійні сили інновацій», «створення нових знань», «інновації та підприємництво», «індикатори застосування інновацій», «інтелектуальна власність». Для об'єктивної оцінки стану інноваційного розвитку України важливе значення має визначення її відносної позиції в рамках країн ЄС за допомогою Європейського інноваційного індексу, Європейського інноваційного табло (ЄІТ).

За ЄІТ Україна знаходиться в останній за рівнем інновативності четвертій групі – «країни, що рухаються навздогін» зі значенням індексу 0,23. Цю групу складають: Угорщина – 0,24, Росія – 0,23, Україна – 0,23, Латвія – 0,22, Польща – 0,21, Хорватія, Греція – 0,20, Болгарія – 0,19, Румунія – 0,16, Туреччина – 0,08. У порівнянні з іншими країнами ЄС відставання України становить: від «країн-лідерів» – приблизно у 3 рази (Швеція – 0,68), від «країн-послідовників» – 2 рази (Великобританія – 0,48), від країн «помірні інноватори» – 1,6 рази (Норвегія – 0,35).

Варіант сценарію «Україна – лідер в групі країн «помірні інноватори» є найбільш вірогідним на період до 2020 року. Його реалізація дозволить Україні досягти інтегральних показників інноваційного розвитку, які в теперішній час характерні для Норвегії, Чехії, Італії, Іспанії та інших країн. Завдяки зростанню внеску інноваційного фактору в економічне зростання в 1,5 рази, відповідно підвищаться і темпи зростання ВВП.

Необхідно врахувати, що Україна зазнала значних втрат в своєму економічному розвитку за рахунок бездумного проведення економічних реформ за найбільш ортодоксального неоліберального моделю. Тому посилення ролі держави в регулюванні процесів економічного розвитку та менеджменту підприємництва сприятиме зростанню темпів розвитку економіки країни. Значним резервом для цього є також можливість повернення у вітчизняну економіку українських «заробітчан». Цей фактор може забезпечити внесок у зростання ВВП на рівні 10–15%.

Що стосується можливостей нарощування інноваційного потенціалу і його безпосереднього впливу на економічний розвиток, то слід зазначити, що сьогодні життєво важливим є підвищення ефективності наукових досліджень. Щодо України необхідно зазначити, що сьогодні спостерігається широка розбіжність з європейськими країнами щодо ефективності перетворення того, що в інноваційному процесі існує на вході (освіта, інвестиція в інновацію) і на виході (обіг нової продукції, зайнятість в високотехнологічних секторах, патенти). Усунення цих проблем значною мірою залежить від наукового розвитку держави. Враховуючи все вищесказане та світовий досвід, виникає необхідність формування пріоритетних напрямів інвестиційно-інноваційного розвитку України:

1. Напрямок «Здоров'я». Завданням розвитку в цьому напрямку є покращання здоров'я населення. Крім того результати, одержані за цим напрямом, підвищать і конкурентоспроможність промисловості та бізнесу, пов'язаних з охороною здоров'я. Для вирішення цих проблем необхідні дослідження глобальних питань охорони здоров'я, в т.ч. тих, що стосуються поширення епідемій. Наголос повинно зробити на реалізації результатів фундаментальних досліджень у клінічних застосуваннях, на впровадженні у практику нових терапевтичних розробок, методів профілактики хвороб та підтримки здоров'я, на діагностичних засобах і технологіях, а також на сталих і ефективних системах охорони здоров'я. Біо-медичні дослідження, які мають традиційно сильні позиції у європейських країнах, мають відіграти активну роль у привнесенні інновацій у фармацевтичний сектор, що, в свою чергу, стимулюватиме розвиток та ефективність клінічних досліджень.

2. Напрямок «Продукти харчування, сільське господарство та біотехнологія». Як відомо, біотехнологія, має величезний потенціал для вирішення надзвичайно важливих проблем багатьох галузей, особливо харчових ресурсів, сільського господарства, рибальства, лісництва, фармацевтики тощо. Мета виконання проєктів за цією тематикою - побудова наукоємної біоекономіки шляхом об'єднання зусиль науки, промисловості та інших партнерів для розробки інноваційних технологій та значно якісніших продуктів харчування, для сталого використання та виробництва поновлюваних біоресурсів. При цьому буде досягнуто

зменшення ризиків виникнення хвороб та пов'язаних з їжею розладів; запобігання загрозам стабільності та безпеці харчових продуктів.

3. Напрямок «Інформація та технології зв'язку». Україна, яка в недалекому минулому мала значний потенціал у цій галузі, тож і участь в дослідженнях за цією тематикою могла б слугувати його відновленню. Як показує досвід, прогрес у інформаційно-комунікаційних технологіях (ІСТ) швидко трансформується у суттєві вигоди для громадян, бізнесу та промисловості. Звідси випливає величезна роль цього наукового напрямку. Його метою є розвиток ІСТ для задоволення потреб суспільства та економіки, що сприятиме зміцненню європейської науково-технологічної бази ІСТ та прискоренню розвитку інноваційних процесів у інших галузях.

4. Напрямок «Нанонауки, нанотехнології, матеріали та нові виробничі технології». Віддзеркалює найсучасніші тенденції у матеріалознавстві, яке є основою для розвитку багатьох галузей промисловості. Метою напрямку є підвищення конкурентоспроможності індустрії та забезпечення її перетворення з ресурсноінтенсивної у науково інтенсивну галузь шляхом здобуття проривних знань для нових застосувань на перехресті різних технологій та дисциплін.

У таких напрямках, як наноелектроніка, матеріалообробка, сталеві, хімічна та транспортна промисловість, будівництво, безпека праці, текстильна промисловість, паперова промисловість необхідно встановити дослідницькі пріоритети та цілі, що відповідають новим політичним вимогам країни. Традиційно роботи за цим напрямком досить широко проводяться і в Україні, причому значну роль відіграють академічні організації. Співробітництво з партнерами з розвинених країн може надати їм більшої результативності та можливості кооперування з передовими науковими закладами Європи.

5. Напрямок «Енергетика». Метою реалізації інвестування такого інноваційного напрямку економіки є перетворення енергетичних систем, у більш сталу, засновану на різноманітних джерелах та носіях енергетики, яка має значно вищу ефективність і відповідає на виклики з огляду на безпеку застосування, створення умов для підвищення конкурентоспроможності енергетичної галузі. Основна діяльність за цим напрямком концентруватиметься на дослідженнях, що стосуються, поновлюваних джерел електрики та виробництва пального, уловлення CO₂ та розробки зберігаючих технологій для енергетичних джерел з нульовими енергетичними втратами, чистих вугільних технологій, підвищення енергетичної ефективності та збереження енергії. Участь у проектах за цим напрямком має для України дуже важливе значення, особливо в контексті сьогоденної необхідності постачання імпортованих енергоносіїв.

6. Напрямок «Довкілля» (в т.ч. зміни клімату). Зміст цього напрямку інвестування полягає в удосконаленні управління довкіллям та ресурсами на основі наукових досліджень взаємодії біосфери, екосистем та людської діяльності, розвитку нових екологічно безпечних технологій захисту довкілля. Нема потреби говорити наскільки важливим для України є цей напрям інвестиційно-інноваційного розвитку, особливо зважаючи на подолання наслідків Чорнобильської катастрофи та інших техногенних викликів.

7. Напрямок «Транспорт (в т.ч. авіація та космонавтика)». Для України цей напрям інвестиційно-інноваційного розвитку має першочергове значення тому, що авіація і космонавтика – одні з найсильніших галузей вітчизняної промисловості, які потребують суттєвого інноваційного вливання.

8. Напрямок «Безпека та космос». Має на меті фінансування розробок науково-технологічних основ для створення потенціалу, необхідного для захисту громадян від загроз тероризму та криміналу при забезпеченні основних громадянських прав, забезпечення оптимального спільного використання відповідних технологій на користь загальної безпеки та для стимулювання кооперації між різними галузями при вирішенні проблем безпеки. Подальші дослідження будуть концентруватися на таких напрямках, як захист від тероризму та криміналу, безпека інфраструктур та споруд, безпека кордонів, поновлення систем безпеки у випадку кризових явищ, інтеграція систем безпеки та їх взаємодія, безпека та суспільство, координація досліджень у галузі безпеки та їх структуризація. Не можна не відзначити, що наша держава має значну зацікавленість у вирішенні цих проблем.

Метою розділу «Космос» є підтримка космічної програми з фокусуванням на її ужиткових застосуваннях, наприклад, таких як GMES – моніторинг за довкіллям та безпекою на користь громадян та заради конкурентоспроможності індустрії країн – учасниць цього проекту.

Таким чином, якщо орієнтуватися на світовий досвід інвестиційно-інноваційного розвитку, то Україні доцільно використовувати практику Європейського Союзу, бо цілі зближення її економіки з економічною системою ЄС мають охоплювати і сферу інноваційної трансформації економіки. Стратегія інноваційного розвитку України має бути орієнтована на майбутню інтеграцію нашої держави до Єдиного наукового інноваційного простору Європейського Союзу.

ПЕРЕВАГИ ІНВЕСТУВАННЯ ТА СПІВПРАЦІ З АСЕАН

В Азіатсько-Тихоокеанському регіоні діють торгово-економічні організації регіонального та субрегіонального рівнів. До останніх відноситься АСЕАН - Асоціація країн Південно-Східної Азії. Саме з цієї організації почався інтеграційний процес в АТР і саме в ній об'єднані найбільш динамічні нові індустріальні країни Азії [3].

Серед мотивів створення АСЕАН були: бажання правлячої еліти її членів зосередитися на державному будівництві, загальний страх перед комунізмом, недовіра до провідним іноземним державам в 1960-х, і прагнення до економічного розвитку [5].

Виділяють багато переваг інвестування та співпраці з АСЕАН, так як:

1) Міць ринку

Ринок АСЕАН який має більш ніж 600 мільйонів осіб складає 9% від загальної чисельності населення у світі. Сукупний дохід на душу населення в регіоні протягом останніх 6 років зростає і досягла в середньому \$ 3600 США, за станом на 2011 рік у Сінгапурі має найвищий ВВП на душу населення у понад \$ 50 000 США. [5]

2) Активні споживачі

Споживчий ринок АСЕАН в даний час знаходиться в \$1200 мільярда доларів, що перевищує Індію (\$938 мільярда доларів) і Південній Кореї (\$590 мільярда доларів) і вигідно йде з Бразилією (\$1800 мільярда доларів) та Росією (\$1300 мільярда доларів) [7].

3) Зростаючий середній клас

Країни АСЕАН мають більше число сімей із середнім рівнем доходів, які посилюють вимоги для широкого діапазону товарів, таких як електроніка, мобільні телефони і гаджети, автомобілі, і послуг, пов'язаних з освітою, здоров'ям і відпочинку.

4) Перевага співробітників

В АСЕАН робоча сила є ключовим фактором, який приваблює інвесторів в регіон. Людські ресурси варіюються від продуктивного і економічної конкурентоспроможної робочої сили, висококваліфікованих практиків, і ліцензованих фахівців. Рівень участі в робочій силі в АСЕАН, оцінюється в 70 відсотків.

5) Найосвіченіші люди

АСЕАН люди цінують освіту. Рівень грамотності дорослого населення коливається від 73% до 96%. Чистий коефіцієнт охоплення початковою освітою знаходиться на 91%. Щороку, регіон виробляє сотні тисяч випускників вузів. Технічні та професійні власники сертифікатів також заповнюють вимоги трудових ресурсів промисловості, країни АСЕАН і надалі підтримують промислові і громадські навчальні установи.

6) Англійськомовні співробітники

Англійська мова широко використовується в ділових операціях АСЕАН. Згідно статистики англійський індексу, Південно-Східна Азія досягла бізнес-англійський індекс (BEI) 5,02, що вище, ніж BEI балів 12 інших регіонах, охоплених дослідженням [4].

7) Стійке економічне зростання

Макроекономічна політика, що проводиться державами-членами АСЕАН та ініціатив зі співробітництва на регіональному рівні зміцнила економічні повноваження регіону. Прямі іноземні інвестиції (ПІ) акцій виросли майже в чотири рази протягом останнього десятиліття від \$266 мільярда доларів у 2000 році до \$1100 мільярда доларів в 2011 році. Інфляція полегшила на 4,3%. [5]

8) Позитивне сприйняття на АСЕАН

Поряд з позитивними тенденціями в ПІ є поліпшення сприйняття багатонаціональних компаній по країнах АСЕАН. Визнали Індонезію, Таїланд, В'єтнам, Малайзію як топ-20 найбажаніших країн призначення на 2012-2014 роки. Інші країни АСЕАН також насолодитися поліпшенню сприйняття. У Глобальному індексі конкурентоспроможності 2012-2013, Сінгапур залишається як 2-й найбільш конкурентоспроможної економіки. Філіппіни покращив свій рейтинг на 10 ступенів з 75-го на 65-ий, Таїланд покращився з 39-го місця на 38-ий, в той час як Бруней зберегла звання на 28 місці.

9) Країни АСЕАН як економіка майбутнього

HSBC, один з найбільших банків у світі, прогнозує у Філіппінах і Індонезії, що вони будуть 16 і 17 найбільших економік світу до 2050 року на основі фундаментальних, такі як поточний дохід на душу населення, верховенства закону, освіти і демографічних змін. Малайзія, Таїланд, В'єтнам, Сінгапур і були включені в топ-50 країн, за прогнозами, домінувати у світі.

10) Кращі практики в інвестиціях

АСЕАН має відмінний інвестиційний клімат для підприємців. Крім індивідуальних ініціатив кожної країни АСЕАН, область домовилися про інвестиційної структури, спрямованої на приваблення інвесторів і допомога тим, хто робить бізнес в регіоні. Крім того, інвестори також можуть отримати вигоду з інших

договорів, укладених АСЕАН. Вони включають в себе, серед іншого, АСЕАН торгівлі товарами Угоди (АТІГА), Рамкова угода АСЕАН по послугах (АFAS), і Угоду АСЕАН про пересування фізичних осіб (ААМNР).

11) Висока рентабельність з інвестицій

АСЕАН пропонує послідовно високі доходи від інвестицій в порівнянні з середньому в світі, і в країнах, що розвиваються. За період 2005-2011, середньорічні темпи повернення прямих іноземних інвестицій склав 11% для АСЕАН, а мир і країни, що розвиваються в середньому були лише 6,9% і 9,4%, відповідно. Тільки в 2011 році АСЕАН відповідав повернення на швидкість ПІІ на 9,8% в порівнянні з 9,0% в країнах, що розвиваються і 7,1% у світі. Приватні компанії впевнені у своєму майбутньому в регіоні. Результати опитування Торгової палати США показують, що 356 американських компаній, які працюють в інтересах АСЕАН, 85% вважають, що їхній прибуток буде збільшуватися в 2013 році.[8]

12) Глобальні гравці

Глобальні гравці в різних галузях промисловості присутні в АСЕАН. Багато розширюються і, побачивши відкривають можливості і потенціал інтеграції з АСЕАН.

Провідні світові бренди внесли свій шлях у цьому регіоні. Вони включають в себе роздрібні бренди, такі як Nike, Zara, Louis Vuitton, і L'Oreal; авто - як Toyota, Nissan, BMW, Honda, і Форд, електроніка - як Samsung, Sony, Philips і фінансові компанії - як JP Morgan, Citi, VISA і HSBC; і їжа та напої - як Coca-Cola, McDonald`s, Pepsi, Nescafe, і KFC. АСЕАН має 10 найкращих глобальних автомобільних компаній і топ-10 світових виробників автозапчастин. АСЕАН також бере гордість у проведенні провідних світових побутової електроніки і ряд глобальних фармацевтичної і хімічної компанії. Apple, Dell, HP, LG, Microsoft, Nokia, Panasonic, Samsung, Sony, Toshiba і деякі з електронних компаній з декількома заводами в регіоні.

13) Підтримка інфраструктури

АСЕАН пропонує мережеву інфраструктуру, яка дозволяє підприємцям більш швидко з'єднання з країнами в межах і за межами регіону. У регіоні, принаймні 41 міжнародних аеропортів і 57 великих портів. Його дорожні мережі виходять за межі міських районів. У багатьох країнах АСЕАН, системи громадського транспорту є одними з найкращих у світі.

14) Майбутнє АСЕАН інфраструктури

Регіон виклав різні стратегії, щоб забезпечити реалізацію кількох пріоритетних інфраструктурних проектів під майстер-плану з АСЕАН Connectivity. Проекти включають в себе завершення автодорожньої мережі АСЕАН, реалізацію проекту різних залізничних ліній, реалізація проекту Транс-АСЕАН газопроводу (TAGP), та інші. Мережа автомобільних доріг АСЕАН (ACA) включає в себе інтеграцію відстаючих районів в регіоні, що охоплюють 23 встановленими маршрутами та 38400 кілометрів доріг. АСЕАН мобілізує значні фінансові ресурси для цих інфраструктурних проектів. Фонд інфраструктури АСЕАН (АиФ), який має Азіатський банк розвитку (АБР) і держави-члени АСЕАН (за винятком М'янми) як акціонерів, була включена в квітні 2012 року і, як очікується, надасть кредит до \$ 300 мільйонів доларів на рік.

15) Хороше життя в АСЕАН

АСЕАН робить все, щоб ви відчували себе як вдома. Космополіти міста Бангкок, Хошимін, Джакарта, Куала-Лумпур, Маніла, Сінгапур забезпечують зручність і життєздатність місцевих жителів, так і іноземців. До речі, Сінгапур був визнаний, як найбільш придатний для життя місто в Азії за 2012 ECA International Rankings, лідер в галузі управління та призначення співробітників по всьому світу. Три інших міст АСЕАН дісталися до топ-20: Куала-Лумпур (10), Бангкок (11), і Бандар-Сері-Бегаван в Брунеї (13).

16) Здоров'я та освіта

У АСЕАН, світовий клас освіти має високий рівень. Міжнародних шкіл дуже багато, разом з деякими з найпрестижніших університетів і коледжів у світі. Охорона здоров'я має чудову репутацію. Справді, багато країн АСЕАН мають медичний туризм в якості одного зі своїх найбільш швидко зростаючих галузей, враховуючи відмінну репутацію міжнародних сертифікованих медичних та стоматологічних практиків АСЕАН.

17) Відпочинок та розваги

Серед шуму і суєти міст є постійним нагадуванням про багату спадщину регіону і теплоту, що є однозначно в АСЕАН. Міста безпечні і впорядковані. Деякі з найбільших торгових центрів у світі знаходяться в регіоні, таких, як SM City і Торговий центр Mall Азії на Філіппінах, Utama і Sunway Pyramid в Малайзії, і Central World в Таїланді. Регіон також є домом в тому числі стародавніх храмів в Камбоджі, Лаосі, М'янмі і, має білі пляжі на Балі і в Боракай, і тематичні парки в Малайзії та Сінгапурі. [7]

Можемо зробити висновок, що АСЕАН прискорює економічний розвиток та соціальний прогрес в країнах-учасниках, виступає за захист миру та стабільності в регіоні, а також надання країнам-учасникам змоги мирного розв'язання різних питань. АСЕАН зміцнює мир і регіональну стабільність, розширює активну співпрацю та взаємодопомогу країн-учасниць в галузі економіки, культури, науки, техніки та підготовки кадрів, також розширює взаємну торгівлю та підвищує життєвий рівень громадян країн-учасниць, встановлює взаємовигідне співробітництво з іншими міжнародними та регіональними організаціями.

Література:

1. Декларація Асоціації країн Південно-Східної Азії (8 серпня 1967). Збірник документів і матеріалів військово-політичних блоків та угруповань в районі Південно-східної Азії і західної частини Тихого океану. М., 1974 г. – 45с.
2. Копилов О.В. Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН). Азіатсько-Тихоокеанський регіон: регіональні проблеми, міжнародні організації та економічні угруповання. Довідник. - М.: Схід-Захід, 2010 г. – 58с.
3. Ломакін В.К. Світова економіка: Підручник для вузів/В.К. Ломакін – М.: ЮНИТИ, 2000. – 727с.
4. Малетін Н.П. АСЕАН: чотири десятиліття розвитку. «МДІМВ-Університет», 2007 р. – 435с.
5. Міжнародні економічних відносин / Під редакцією проф. Рибалкіна У. С., М., ЮНИТИ, 2004 р. – 47с.
6. Развін П.А. АСЕАН та забезпечення безпеки і стабільності в АТР. Проблеми забезпечення безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. М., 1999. – 38с.
7. Світова економіка / Під ред. проф. А. З. Булатова. М., Економість, 2007. – 660с.
8. Світова економіка / Під ред. Л. Тарасовича. - СПб: Пітер, 2001 р. - 320с.
9. Халдіной М.А. АСЕАН без ілюзій. «Міжнародні відносини», 1999 г. – 360с.

ТОЦИНА Є.Р.,
студентка ІV курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

РОЛЬ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Важливу роль в розвитку національної економіки будь-якої країни світу відіграють іноземні інвестиції, Україна в даному випадку не є винятком. Залучення коштів іноземних інвесторів сприяє активізації інвестиційного процесу, впровадженню нових технологій, використанню передового зарубіжного досвіду, розвитку малого і середнього бізнесу, зростанню інвестиційного потенціалу та ін.

Потреба в інвестиціях для реформування і перебудови економіки постійно зростає внаслідок необхідності відновлення діючих виробничих фондів. У цій ситуації при обмеженості національних заощаджень великого значення починають набувати іноземні інвестиції як додаткове джерело фінансування.

Тому залучення іноземних інвестицій в українську економіку є одним з найважливіших завдань, яке має бути в найближчі роки вирішене керівництвом держави.

Закордонний капітал необхідний нашій країні з кількох причин:

- економічна криза і різке скорочення внутрішніх інвестиційних ресурсів вимагають залучення закордонних джерел фінансування конкретних проектів у виробничій та бюджетній сферах;
- застосовані іноземними інвесторами сучасні технології здатні істотно підвищити конкурентоспроможність вітчизняного виробництва (що дуже важливо для експортоорієнтованих галузей);
- підприємства з іноземними інвестиціями, створюючи нові робочі місця, сприяють підвищенню рівня зайнятості населення України і зниженню соціальної напруженості;
- конкуренція між підприємствами з іноземними інвестиціями й українськими підприємствами може відігравати суттєву роль у боротьбі з монополізмом на внутрішньому ринку;
- у довгостроковій перспективі "вбудовування" України у світовий цикл руху капіталу сприятиме інтеграції нашої держави у світове господарство та отриманню нею оптимальної "ніші" у міжнародному поділі праці.

В Україні процес розміщення інвестицій відбувається не без участі держави, існує інвестиційне законодавство, яке адаптовано до норм ЄС, та діють 50 міжнародних угод, предметом яких є захист та сприяння інвестиціям, та це все на теоретичному декларативному рівні. На практиці, з метою розвитку вітчизняної економіки, міжнародні угоди та акти мають стимулювати державний менеджмент по усій його вертикалі до освоєння іноземних інвестицій (акціонерного капіталу транснаціональних корпорацій), як локомотиву для розвитку тих галузей, об'єкти яких становлять собою значний не реалізований потенціал розміщення виробничих потужностей та капіталів.[2]

Аналіз іноземних інвестицій показав, що обсяг внесених з початку інвестування в економіку України прямих іноземних інвестицій на 31 грудня 2014 р. склав 45,916 млрд дол.. В таблиці 1 зазначені основні країни-інвестори іноземного акціонерного капіталу, які розмістили свої активи в українській економіці в якості прямих інвестицій у 2013-2014 роках.

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці України¹⁾[1]

	Обсяги прямих інвестицій на 31.12.2013 (млн.дол. США)	У % до підсумку	Обсяги прямих інвестицій на 31.12.2014 (млн.дол. США)	У % до підсумку
Усього, у т.ч.:	58156,9	100	45916,0	100
Кіпр	19035,9	32,7	13710,6	29,9
Німеччина	6291,8	10,8	5720,5	12,5
Нідерланди	5561,5	9,6	5111,5	11,1
Російська Федерація	4287,4	7,4	2724,3	5,9
Австрія	3257,5	5,6	2526,4	5,5
Велика Британія	2714,1	4,7	2145,5	4,7
Віргінські острови (Брит.)	2493,5	4,3	1997,7	4,4
Франція	1825,8	3,1	1614,7	3,5
Швейцарія	1325,4	2,3	1390,6	3,0
Італія	1267,8	2,2	999,1	2,2
США	991,1	1,7	862,3	1,9
Польща	845,4	1,5	831,2	1,8
Беліз	1055,6	1,8	642,4	1,4
Інші країни	7204,1	12,3	5639,2	12,2

1) Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя

Як бачимо, основною країною інвестором являється Кіпр, обсяги інвестування становлять 13710,6 млн.дол, що в свою чергу становить 29,9% інвестицій вкладених усіма країнами світу в українську економіку станом на 31.12.2014р., але порівняно з станом на 31.12.2013 р. інвестиції з Кіпру зменшилися на 2,8%. Німеччина є другою країною за обсягом прямих інвестицій в українську економіку, її інвестиції складають 5720,5 млн.дол. і порівняно з 2013 роком вони збільшилися на 1,7%. Також збільшили свої інвестиції Нідерланди на 1,6%, що склало 5111,5 млн.дол. Наростили обсяги прямих інвестицій країни, що відомі нам розвинутою банківською системою – Віргінські Острови (Брит.) – 1997,7 млн.дол., Нідерланди – 5111,5 млн.дол. Франція – 1614,7 млн.дол.. Незмінними у % до підсумку всіх країн залишилися позиції Великої Британії та Італії.

Аналіз галузевої структури прямих іноземних інвестицій відповідно до основних галузей національного господарства України відображено на рисунку 1.

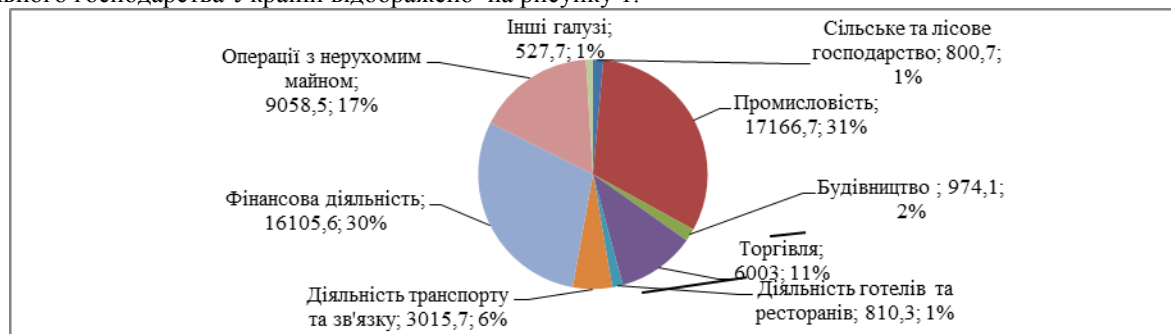

Рис 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну за видами економічної діяльності станом на 31.12.2014 р. у % [1]

Найбільша частка прямих інвестицій надходить до промисловості України, на другому місці це фінансова діяльність, найменше інвестицій надходить до інших галузей національного господарства.

Проаналізувавши рух прямих іноземних інвестицій в Україну можна сформулювати висновок, що відтік прямих іноземних інвестицій розвинених країн світу, які розміщували свої активи в основному в технологічних галузях національного господарства свідчить про погіршення інвестиційного клімату в Україні, причинами якого є: політична нестабільність, непередбачуваність та непрозорість державної політики, недосконалість правового середовища, обтяжлива фіскальна та митна політика, «клановість» економіки.

Таким чином, нарощування обсягів інвестицій від господарчих суб'єктів держав, в яких й так великі проблеми з коштами і відомі вони далеко не розвинутою економікою, а розташуванням на їхній території офшорів – свідчить про непрозорість інвестиційної політики в Україні.

Література:

- Офіційний сайт державної служби статистики України. - Режим доступу до сайту: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність [Електронний ресурс] / Т.В Майорова. – К.: ЦУЛ, 2009. – 479 с. – Режим доступу до книги: https://www.google.com/url?q=http://pidruchniki.ws/14821111/investuvannya/osnovni_napryami_mizhнародnoi_inve

УЛАНОВА Ю.О.,
студентка III курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

За підрахунками Міністерства економіки України, необхідність в інвестиціях для якнайшвидшого реформування економіки країни становить сьогодні понад 40 млрд. дол.

Найбільш привабливими для західних інвесторів регіонами на сьогодні є Київ, Донецька обл., Одеська обл., Закарпатська обл., Дніпропетровська обл.

Обсяги ПЗІ в Україні могли б істотно зрости в умовах стабільності українських ринків, законодавства, політики і валюти, тобто в умовах передбачуваності економічного і соціально-політичного розвитку України.

Крім серйозних макроекономічних проблем, фахівці Організації промислового розвитку при ООН (ЮНІДО) визначили і ряд важливих мікроекономічних проблем, що виникають при інвестуванні. Це незнання або небажання керівників підприємств України працювати за ustalеним у світовій практиці правилами, відсутність досвіду роботи з іноземними інвесторами, а також небажання керівників підприємств йти на матеріальні витрати в процесі залучення інвестицій.

З метою вирішення цих проблем, в Україні прийнята спеціальна Програма заохочення іноземних інвестицій. Основна мета цієї Програми - заохочення вкладення іноземного капіталу в пріоритетні галузі економіки України за рахунок надання пільг і страхових гарантій щодо найбільш ефективним інвестиційним проектам, вдосконалення системи правового регулювання іноземного інвестування, розвитку інфраструктури міжнародного бізнесу та інших передумов іноземного інвестування.

Завдання Програми - забезпечити за рахунок залучення іноземних інвестицій додаткові джерела фінансування:

- прогресивних структурних перетворень в економіці України; "Розвитку потужного експортного потенціалу;

- підвищення технічного та якісного рівня виробництва;
- зменшення потреб підприємств України в енергоносіях і сировині;
- ліквідація існуючих диспропорцій і дефіцитів на ринку України.

Відповідність ПЗІ висунутим вимогам здійснюється Агентством міжнародного співробітництва та інвестицій на підставі висновків незалежних експертів.

Заохочення іноземних інвестицій знаходить вираз у Програмі та у низці заходів, спрямованих на створення надійних правових гарантій.

Основними причинами які перешкоджають залученню іноземних інвестицій стали: низький рівень довіри до влади, інтенсивне втручання органів державної влади в сектор приватного бізнесу, тіньова економіка, відсутність чіткої стратегії економічного розвитку країни, нестабільність в сфері оподаткування, нестабільність політичної ситуації в країні, корупція. Хоча протягом останніх декількох років спостерігається поліпшення ситуації в секторі іноземного інвестування в економіку України, але обсягів залучених інвестицій поки, не відповідають тому рівню, у якому потребує національна економіка.

Для того щоб зацікавити іноземних інвесторів вкладати капітал в економіку України, необхідно провести ряд соціально-економічних реформ та покращити інвестиційний клімат країни. Під поняттям "інвестиційний клімат" розуміють ступінь сприятливості ситуації, що складається в тій чи іншій країні (регіоні, галузі), для ймовірного надходження інвестицій у цю країну. Основні напрямки поліпшення інвестиційного клімату включають:

- створення гнучкої податкової політики (наприклад, це можуть бути податкові пільги для іноземних інвесторів, зменшення митних зборів на імпорт деяких видів товарів);
- стабілізація банківської системи;
- стабілізація політичної ситуації в країні;
- удосконалення правової бази;
- удосконалення законодавства по боротьбі з корупцією;
- скорочення кількості різних дозвільних документів у сфері підприємництва.

Вирішення цих соціально-економічних проблем, дозволить Україні значно поліпшити інвестиційний клімат і тим самим прискорити темпи економічного зростання, підвищити ділову активність країни і поліпшити добробут населення.

Залучення іноземних інвестицій в національну економіку дозволить

Україні вийти на новий рівень розвитку, а саме: залучити новітні технології, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності національного виробництва на світових ринках, забезпечити високий рівень якості продукції, знизити рівень безробіття шляхом створення додаткових робочих місць.

Таким чином, іноземні інвестиції відіграють важливу роль в економічному розвитку суспільства. Незважаючи на позитивну динаміку прямих іноземних інвестицій, Україна не використовує свій потенціал повністю, тому необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат, який сприяє притоку інвестицій. Для цього потрібне прийняття низки заходів, зокрема, реформування законодавчої бази, створення системи гарантій стабільності і ін. Реалізація цих заходів дозволить Україні привернути увагу іноземних інвесторів до вітчизняної економіки.

Література:

1. Економічна сутність інвестицій [Електронний ресурс]-Режим доступу: http://pidruchniki.com/13761025/investuvannya/ekonomichna_sutnist_investits
2. Інвестиційний портал [Електронний ресурс]-Режим доступу: <https://inventure.com.ua/news/ukraine/za-2013-god-obem-inostrannyh-investicij-v-ukrainu-sokratilsya-v-dva-raza>
3. Дейнеко В.А./ Привлечение иностранных инвестиций в экономику Аудитор , №1 - 2001,стр.21

**СЕКЦІЯ
ПРОБЛЕМИ МІЖ РЕГІОНАЛЬНОЇ ТА МІЖГАЛУЗЕВОЇ СПІВПРАЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

АТАМАНЧУК З.А.,
кандидат економічних наук, старший викладач
Львівського інституту економіки і туризму

**ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ:
РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ**

Туристична галузь України сьогодні переживає не найкращі часи [1; 2]. За даними Державної прикордонної служби протягом 2014 року Україну відвідало 12,7 млн. іноземних туристів, порівняно з 24,7 млн. осіб у 2013 році [4]. При цьому зазначається, що така ситуація пов'язана із зменшенням туристичних потоків на 3,8 млн. з Білорусі, Молдови, Російської Федерації та близько 0,4 млн. – з інших країн [4], оскільки Міністерства закордонних справ більшості країн через події в Україні застерігають своїх громадян і рекомендують тимчасово утриматись від поїздки до України.

В цілому по туристичній галузі України у зв'язку з анексією Криму, війною на Сході країни, кризову ситуацію в економіці, спостерігалось значне скорочення туристичних потоків, зокрема: відбулося зменшення кількості туристів на курортних закладах на 20 %; зменшення попиту на тури, організовані туристичними фірмами – на 50 % [1].

Через девальвацію гривні дозволити собі подорожі за кордон сьогодні можуть в основному українці, які отримують зарплату у валюті. Кількість охочих поїхати, наприклад, в Туреччину та Єгипет зменшилася удвічі [4], адже у 2015 році, порівняно з попереднім роком середні ціни найпопулярніших тижневих турів на відпочинок на двох осіб суттєво зросли (табл. 1). Тому гравці ринку аби запобігти краху пропонують бюджетні тури.

Таблиця 1

**Приблизні середні ціни найпопулярніших турів на відпочинок на двох осіб в тиждень,
2014-2015 рр., тис. грн.**

Країна	2014 рік	2015 рік
Туреччина	15-18	20-25
Єгипет	12-16	18-20
Болгарія	4-6	6-8
Греція	12-15	20-23
Іспанія	14-16	22-27

Джерело: [3]

Але, незважаючи на наслідки складної політико-економічної ситуації в Україні, загальна кількість туристів до м. Львова у 2014 році, порівняно з 2013 роком, не зменшилася. Вся туристична діяльність до міста як становила у 2013 році 1 млн. 700 тис. осіб, так і залишилася на тому ж рівні у наступному році [3]. Хоча змінився склад туристів. Якщо у 2013 році Львів відвідували в основному іноземці, то у 2014 році 70 % відвідувачів – це внутрішні туристи, а решта 30 % - іноземці [3]. Протягом I півріччя 2015 року до м. Львова також приїздили в основному українці. Їх частка у загальній кількості відвідувачів становила 69 %, і тільки 11 % туристів – європейці (рис. 1). При цьому, внутрішні туристи замовляли в основному екскурсійні тури, тому спостерігається зростання екскурсійної діяльності у кризовому році на 23 % [3].

Середні витрати одного туриста за увесь період перебування у м. Львові становлять близько 103 EUR, витрати на сім'ю – 2296 EUR, при визначеній середній тривалості перебування туристів у місті на рівні 2,89 днів. А найбільше витрачають коштів під час перебування у місті Лева італійці (близько 713 EUR) [3].

В основному іноземці обирають в якості місць тимчасового проживання готелі. За станом на 01.07.2015 року 26,8 % туристів бронювали готельні номери [3]. Якщо раніше вартість перебування у готелях в Україні була дорожчою ніж у Європі, то зараз внаслідок девальвації гривні ціни суттєво впали [1]. Готелями, які користуються найбільшою популярністю серед гостей міста Львова є: «Леополіс», готель «Опера», «Swiss Hotel», готель «Жорж», «Reikartz Дворжець Львів» [3].

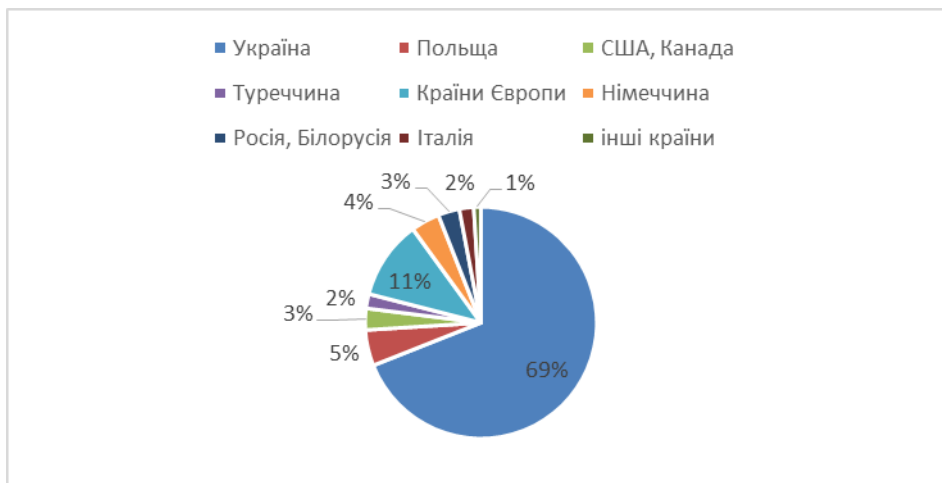

Рис. 1. Структура туристів до м. Львова, 01.07.2015 р.

Джерело: [3]

Зважаючи на туристичний потенціал України, її регіональні можливості, для підвищення ефективності досліджуваної галузі доцільно в ситуації, що склалася розвивати внутрішній туризм, пропонуючи якісно нові види турів. Міністерство закордонних справ повинно займатися роз'яснювальною роботою про безпечність подорожей, що сприятиме підвищенню обсягів в'їзних потоків іноземних громадян у цілком безпечні регіони України.

Література:

1. Атаманчук З. А. Вплив девальвації гривні на розвиток туристичної галузі України / З. А. Атаманчук // Сучасні особливості формування і управління інноваційним потенціалом регіонального розвитку туризму та рекреації із залученням молодіжного ресурсу : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 15-17 жовтня. – Тернопіль : ТНТУ, 2015.
2. Соснова А. 7 відповідей, що змінить курс гривні в 2015: зарплати, тарифи, продукти / А. Соснова, С. Заїка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.slovoidilo.ua/articles/>.
3. Офіційний сайт Львівської обласної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oblrada.lviv.ua/>.
4. Офіційний сайт Державної прикордонної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dpsu.gov.ua/>.

ГНІДІНА В.С.,
студентка I курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Світовий туризм характеризується високими темпами розвитку, зростанням його ролі в економіках окремих країн і регіонів. За даними Міжнародної туристичної організації частка туризму в світовому ВВП становить близько 9 % та близько 30 % в світовому експорті послуг та 6 % від обсягів світової торгівлі. В галузі туризму працює більш ніж 235 млн. осіб або кожний 12 працівник. В 2012 році послугами туристичної галузі скористалося близько 983 млн. міжнародних туристів, в 2013 році їх кількість перевищила 1 млрд. осіб. Загальний товарообіг світового туризму в 2013 році склав 1,2 трильйонів дол. США (в 2012 році - 1,03 трильйонів дол. США) За прогнозами, до 2020 року доходи від туризму сягнуть 3 трлн. дол. США [1].

Туристичний бізнес як складова економічного комплексу країни характеризується такими властивостями і функціями:

- має свою індустрію виробництва і надання послуг туристам;
- створює туристичні послуги, формує турпродукт і реалізує їх;
- формує ринок туристичних послуг різного рівня комплексності;

- виступає мультиплікатором зростання національного доходу, валового внутрішнього (національного) продукту, зайнятості населення, розвитку місцевої інфраструктури та підвищення рівня життя населення;
- слугує ефективним засобом охорони навколишнього середовища та історико-культурної спадщини людства, а отже, є матеріальною основою ресурсного потенціалу туризму, який утворює специфічну сферу діяльності;

- взаємопов'язаний практично з усіма сферами, галузями і видами діяльності людини;
- має переваги в інтеграційних і глобалізаційних процесах, що відбуваються у світовому просторі [2].

Сфера туризму в Україні є невід'ємною складовою світового туристичного бізнесу. Державою проголошено, що туризм – це один із пріоритетних напрямів розвитку економіки і культури.

Україна має всі об'єктивні передумови для інтенсивного розвитку не тільки внутрішнього, а й в'їзного та виїзного туризму. Маючи вигідне геополітичне розміщення, Україна володіє великим туристично-рекреаційним потенціалом, сприятливим кліматом, багатою флорою і фауною, культурно-історичними пам'ятками світового рівня та туристичною індустрією, яка швидко розвивається.

З огляду на місце і роль туризму в світовій економіці, Кабінет Міністрів України 29 квітня 2002 р. затвердив Державну програму розвитку туризму, у якій надано пріоритет розвитку в'їзного і внутрішнього туризму. На основі державної програми розроблені і виконуються регіональні програми та програми окремих туристичних центрів. Розвиток туризму узгоджено з такими секторами економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку і туристичного призначення. Туризм розглядається як один з найбільш перспективних напрямів структурної перебудови економіки [3].

За інформацією, наданою Адміністрацією Державної прикордонної служби України, протягом I кварталу 2015 року Україну відвідало понад 2,9 млн. іноземних туристів. У порівнянні з аналогічним періодом 2014 року кількість туристів зменшилась на 0,5 млн. осіб. Найбільші потоки туристів до України у вказаному періоді спостерігалася з сусідніх країн, серед яких: Молдова – 1,1 млн. осіб, Білорусь – 0,4 млн. осіб, Польща – 0,3 млн. осіб та Угорщина – 0,2 млн. осіб [4]. Тенденція змін кількості туристів України за 2000 – 2014 роки представлена на рис. 1.

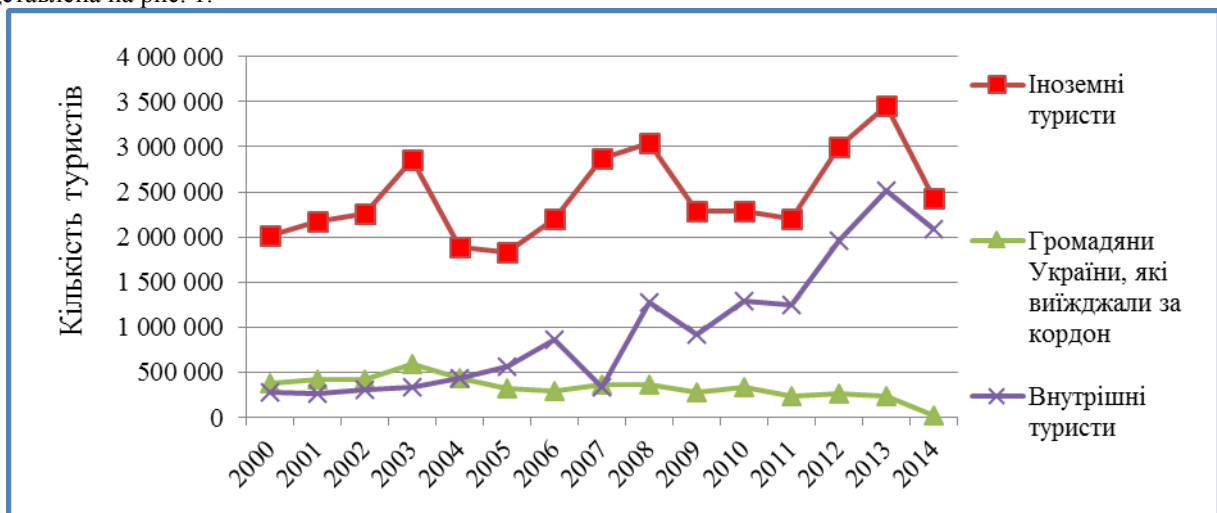

Рис. 1. Динаміка туристичних потоків України за 2000- 2014 роки

Україна посідає одне з провідних місць в Європі щодо забезпеченості курортними та рекреаційними ресурсами. Україна має прекрасні умови для організації відпочинку на берегах і лиманах Чорного і Азовського морів, водойм і річок. Унікальні рекреаційні ресурси є також у Карпатах, Передкарпатті і Закарпатті. Тут розташовані джерела цінних і різноманітних за своїм хімічним складом та лікувальними властивостями великі масиви лісів, мінеральних вод, в ряді випадків унікальних, Води з високим вмістом органічних речовин виявлені на Прикарпатті. Це два родовища типу "Нафтуся" - у Трускавці і Східниці. На мою думку, дуже перспективний бальнеологічний курорт Східниця. Східниця має великі, але не до кінця реалізовані можливості щодо розвитку курортного господарства. По-перше, необхідно звернути увагу на відносну відсутність автомобільних шляхів, не зручно, з пересадками, доводиться добиратися до місця відпочинку. По-друге, залучивши інвестиційні кошти, частку доходів від отриманих за реалізацію путівок, розширяти сітку пансіонатів, турбаз, санаторіїв. Згідно з даними, курортні та рекреаційні території в Україні становлять близько 9,1 млн. га (15%) території [5].

Україна має майже 5 тис. закладів для розміщення туристів (табл.1) [6]. Це традиційні і перспективні санаторно-курортні і туристичні заклади з ефективними унікальними ресурсами для відпочинку і лікування міжнародного, державного та місцевого значення.

Санаторно-курортні та оздоровчі заклади в Україні¹

Рік	Санаторії з лікуванням	Санаторії - профілакторії	Пансіонати	Бази відпочинку	Дитячі табори
	всього	всього	всього	всього	всього
2000	549	377	266	2010	7615
2001	555	357	273	2015	8578
2002	544	334	290	1982	10890
2003	536	325	292	2005	14961
2004	531	311	302	2033	19443
2005	524	291	321	2016	18366
2006	520	277	301	1976	18238
2007	523	269	302	1934	18363
2008	518	262	302	1916	18672
2009	513	252	296	1907	17379
2010	510	234	290	1920	17342
2011	508	224	280	1947	17703
2012	484	185	286	1925	17744
2013	477	165	271	1916	18549
2014	320	118	90	1400	13977

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Оцінка потенціалу курортних та природних лікувальних ресурсів дає підстави розраховувати, що Україна має перспективу розвитку туристичної галузі. Ресурсна база України має унікальний туристичний потенціал, спроможний забезпечити подальший розвиток національного туристичного продукту і вихід його на міжнародні ринки.

Наявний потенціал дозволяє ставити завдання щодо ефективного відтворення трудових ресурсів і генофонду нації шляхом оздоровлення, забезпечення повноцінного відпочинку громадян, шляхом перетворення курортної галузі на вагоме джерело створення нових робочих місць та наповнення державного і місцевих бюджетів. Закон України «Про туризм» визначає засади розвитку туризму в Україні. Цим Законом визначено основні принципи державної політики в туристичній сфері:

- забезпечення доступності для всіх громадян, у першу чергу для інвалідів, ветеранів війни та праці, учасників бойових дій, дітей, жінок репродуктивного віку, хворих на туберкульоз тощо;
- врахування попиту населення при розробці та затвердженні загальнодержавних і місцевих програм розвитку туризму;
- економічного та раціонального використання ресурсів і забезпечення їх належної охорони;
- сприяння перетворенню туристичного комплексу України у високорентабельну та конкурентоспроможну галузь економіки;
- законодавчого та нормативно-правового визначення умов та порядку організації діяльності туристичної галузі [7].

Стратегічною метою розвитку туристичної індустрії в Україні можна визначити створення конкурентоспроможного на світовому ринку туристичного продукту, здатного максимально задовольнити туристичні потреби населення країни, забезпечити на цій основі комплексний розвиток територій та їхніх соціально-економічних інтересів за збереження екологічної рівноваги та історико-культурного доквілля. Програма дій, зорієнтована на досягнення цієї мети, повинна бути синхронізована із загальними темпами становлення ринкових механізмів і узгоджена з політикою структурних реформ в економіці, враховувати накопичений досвід розвитку туризму в світі, що створює сприятливі умови для опрацювання та розроблення відповідної нормативно-правової бази туризму [6].

Крім того, необхідність розвитку туристичної галузі в Україні, у тому числі в'їзного та внутрішнього туризму, зумовлена об'єктивною потребою збереження навколишнього середовища, природних ресурсів, культурної спадщини, людського потенціалу та його духовності, розв'язання проблем зайнятості та безробіття, що є сьогодні актуальним для малих міст України.

Література:

1. Світова туристична організація UNWTO: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unwto.org>
2. Стафійчук В.І. Рекреалогія : [навчальний посібник] / В.І. Стафійчук. – К.: Альтер-прес, 2006. – 264 с
3. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. / В.Ф. Кифяк. – Чернівці: Книги – XXI, 2003. – 300 с.
4. Статистичні показники сфери туризму у I кварталі 2015 року / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua/ua/news/27681/>
5. Розвиток туристичного бізнесу в Україні / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/bromot.htm
6. Державна служба статистики України / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу: [навчальний посібник] / Л.П. Дядечко.– К.: Центр наукової літератури, 2007. – 224 с.

ДУГІНЕЦЬ Г.В.,
к.е.н., доцент
Київського національного
торговельно-економічного університету

ГЛОБАЛЬНІ ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ВИРОБНИЧИХ МЕРЕЖ

Однією з проблем, безпосередньо пов'язаних з розвитком світового господарства у XXI ст., є глобальні структурні перетворення міжнародних економічних відносин, які впливають на всі сфери суспільного життя. До основних проявів цих перетворень належать: інтенсивний розвиток науково-технологічного прогресу, який чинить суттєвий вплив на процеси інтернаціоналізації та інтеграції в контексті новітнього поділу праці; зміна суспільної свідомості, що формує нове відношення до економічної діяльності як такої, та сприяє становленню нових стереотипів, моделей, форм взаємовідносин і зв'язків у бізнес-процесах; транснаціоналізація економічних відносин різних рівнів, що якісно змінює характер функціонування самих економічних систем, надаючи їм нові можливості та генеруючи нові ризики в умовах структурної трансформації економіки. За рахунок подальшого розвитку традиційних форм міжнародного поділу праці найбільш вираженим стає інтенсивність обміну і зростаюча мобільність факторів виробництва, що проявляється через формування та розвиток міжнародних виробничих мереж. У таких умовах успіх багатьох підприємств на міжнародному ринку залежить від їхньої ефективної взаємодії з компаніями, що займаються виробництвом сировини та просуванням товару даної фірми до кінцевого споживача, тобто вертикально пов'язаними підприємствами. Встановлення ексклюзивного типу стосунків між виробником та його постачальником за рахунок залучення до міжнародної мережі, з одного боку, надає низьку переваг перед конкурентами, з іншого – може мати негативні наслідки для економічної конкуренції.

Якщо ще два-три десятиліття тому визначення країни походження (виробництва) товарів, що надходили в сферу зовнішньої торгівлі, було очевидним, то зараз товари та послуги найчастіше є результатом взаємодії десятків або сотень постачальників проміжних компонентів і послуг, які можуть перебувати в різних країнах по всьому світу. Іншими словами, цикл виробництва і збуту товарів та послуг виходить далеко за національні кордони і стрімко набуває мереженого характеру. Відбувається його фрагментація з рознесенням певних фаз виробництва по різних країнах відповідно з порівняльними перевагами, іноді - на досить великі відстані. В результаті економічна структура набирає рис багаторівневості та взаємозалежності, а вагому роль у цій структурі відіграють глобальний і міжнародний рівні економічної діяльності.

Аналіз сучасних тенденцій розвитку світової економіки свідчить про те, що в останні десятиліття відбувається системна трансформація світового виробництва, основним феноменом і головним вектором якої виступає глобалізація, яка супроводжується безпрецедентним зростанням торгівлі та руху капіталу, а також залученням національних економік в єдиний відтворювальний процес.

Слід зазначити, що в сучасних умовах міжнародне виробництво базується як на «старому», традиційному міжнародному поділі праці, так і новому, яке в 70-х рр ХХ століття почало формуватися шляхом створення в ряді країн Південно-Східної Азії підприємств і виробництв нових галузей промисловості (швейної; електротехнічної; електронній). Ці виробництва були пов'язані системою тісних виробничо-коопераційних відносин з підприємствами великих міжнародних корпорацій, які все активніше виносили свої філії за кордон, де виготовлялися деталі, компоненти, напівфабрикати. Збірка готових виробів, як правило, здійснювалася в країні базування міжнародних корпорацій. Таким чином в умовах глобалізації світової економіки відбулося виникнення нової форми міжнародного поділу праці, яка вносить нові риси та особливості в розвивається міжнародне виробництво, і отже, дає поштовх розвитку міжнародних виробничих мереж.

Так прискорений розвиток внутрішньогалузевого поділу праці, коли напівпродукти (напівфабрикати) тієї чи іншої товарної групи обмінюються на готові вироби тієї ж групи або в рамках даної товарної групи, розширює межі і масштаби міжнародного виробництва. У свою чергу міжнародний поділ виробничого процесу на базі вертикальної інтеграції втягує багато країн в взаємопов'язану і взаємозалежну мережу виробничо-коопераційних зв'язків, а саме в глобальну відтворювальну систему.

Великі корпорації з метою отримання більш дешевих імпортованих частин і компонентів все активніше використовують контрактні форми взаємодії з підприємствами, що не входять в систему даної ТНК. Виробництво все більше виходить за рамки окремих ТНК. Завдяки цьому процес виготовлення кінцевого продукту майже повністю спирається на поставки дешевших частин і компонентів ззовні. Це підвищує масштаби і значення такої поставки, оскільки глобальні ланцюжки доданої вартості розрізаються на все більш і більш тонкі ланки спеціалізованих функціональних та географічних складових.

Сучасний міжнародний поділ праці проявляється і в тому, що країни Південно-Східної Азії, які були залучені у 70-і роки ХХ століття в виробничий коопераційний процес на базі наданих розвиненими країнами технологій, в 90-і рр самі починають втягувати в процес міжнародного виробництва ті країни, які знаходяться на більш низькому рівні економічного розвитку, ніж вони. Цей процес пов'язаний як з використанням традиційних порівняльних переваг (більш дешева праця та сировина), так і з особливостями життєвого циклу товарів, технологій, специфікою товарних ринків.

У результаті міжнародне виробництво все більше розширює ареал свого поширення, обсяги і ступінь впливу на соціально - економічну структуру національних економік. Якщо раніше міжнародний поділ праці ґрунтувався на горизонтальному розподілі виробництва в різних країнах, коли кожна країна спеціалізувалася на виробництві певного кінцевого продукту, то з розвитком транспортної та інформаційної інфраструктури, став можливим вертикальний розподіл виробництва, коли комплектуючі для одного виробу виготовляють у різних країнах.

Слід зазначити, що будучи по суті інтернаціоналізованим, глобальним, конкурентоспроможним міжнародне виробництво, як правило, використовується в інтересах окремих компаній та національних економік. Однак у той же час існує і негативний аспект: в умовах можливої фінансово-економічної кризи, коливань міжнародної економічної кон'юнктури міжнародне виробництво в разі його згортання може досить боляче вдарити по національній економіці, якщо в ній зроблено перебільшений упор на внутрішню інтернаціоналізацію на шкоду розвитку вітчизняних виробництв з високою міжнародною конкурентоспроможністю.

Аналіз еволюції міжнародного поділу праці на різних рівнях і в різних формах дав можливість виявити таку тенденцію: міжнародні виробничі мережі це новітня форма прояву поділу праці, спеціалізації і кооперації. У світовому масштабі вони є одним з ефектів глобалізації економічних зв'язків, їх організаційною формою. В аспекті досліджуваної проблеми вельми цікавий аналіз зрушень у міжнародному поділі праці, які стали помітні останнім часом.

По-перше, зменшився вплив сировинного чинника на розміщення продуктивних сил у зв'язку з досягненням науково-технічного прогресу, а також зниженням матеріало- та енергоємності виробництва.

По-друге, поглибилася спеціалізація виробництва в рамках окремих держав, яка спрямована на поліпшення якості продукції, зниження її собівартості в умовах жорстокої конкурентної боротьби на світовому ринку. Багато галузей промисловості розвинених країн, орієнтують свої виробництва на зовнішній ринок. У більшості розвинених країн більше 50% виробництва орієнтовано на експорт. Попит на світовому ринку стає основним критерієм і стимулом промислового прогресу.

По-третє, крім міжгалузевого поділу праці, відбулося поглиблення внутрішньогалузевого поділу, наприклад такого як обмін деталями, вузлами та комплектуючими. Так у сучасному машинобудуванні не більше 20% деталей є оригінальними, а решта 80% складають взаємозамінні деталі.

По-четверте, зросло значення міжнародної передачі технології, а також різко зменшився період від моменту реєстрації наукового відкриття до його впровадження у виробництво. Так використання іноземних технологій викликало технічну революцію в багатьох нових індустріальних країнах.

На закінчення слід зазначити, що міжнародні виробничі мережі це прикмета часу, така, як і стрімкий науково-технічний прогрес. Якщо ж врахувати, що вони сприяють скороченню витрат, а тим самим і зменшенню ціни кінцевої продукції без втрати якості, то можна з упевненістю стверджувати, що дане явище має значний вплив на розвиток світової економіки. Виходячи з того створюються передумови для поглиблення подальших досліджень цієї складної та багатофункціональної економічної категорії.

КОЗИОРМАН Е.,
ученица 11-А класса
КОМАРЕНКО О.,
ученица 11-А класса
специализированной школы №5
г. Мариуполь

ПОЧЕМУ ГОСУДАРСТВО ДОЛЖНО ФИНАНСИРОВАТЬ ЗАВЕДЕНИЯ КУЛЬТУРЫ?

Культура - человеческая деятельность в её самых разных проявлениях, включая все формы и способы человеческого самовыражения и самопознания, накопление человеком и социумом в целом навыков и умений. В нашем государстве существует много разных заведений культуры. Тема их финансирования очень актуальна в наше время, по причине того, что большинство этих заведений не могут существовать без поддержки со стороны.

Наша страна долгое время находилась под властью других государств. В течение длительного времени много талантливых людей, которые родились и выросли в Украине, затем покидали её, связывали свою дальнейшую жизнь и творчество русской, польской и другими культурами.

Общество не сможет прожить без культуры, искусства. Это то, что в первую очередь говорит об интеллектуальном уровне развития населения. Ярким примером этому является то, что чем лучше живёт народ, тем больше у него возможностей развивать свои творческие способности (писать книги, рисовать прекрасные пейзажи, снимать фильмы, танцевать). Когда людям нечего есть, нет возможностей получать образование, идут постоянные войны, мало кто думает о культуре, все думают лишь о выживании.

Большинство заведений культуры не могут существовать без поддержки государственного бюджета. Необходимы деньги на содержание музеев, галерей, библиотек, спортивных комплексов, Дворцов культуры, музыкальных школ. Зарплата сотрудникам этих заведений также выплачивается из общего бюджета государства. В нашем докладе мы рассмотрим, как финансируют заведения культуры в разных странах и определим, чему нам нужно у них научиться. Далее мы рассмотрим, как распределяется бюджет по сферам в Украине.

Можно сделать вывод, что государству необходимо финансировать учреждения культуры, потому что, чем лучше будут обустроены Дома творчества, различные секции, тем больше талантливых людей будет там работать и больше родителей будут отдавать своих детей на занятия туда.

Литература:

1. <http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/>
2. <http://vozduh.afisha.ru/art/kak-podderzhivayut-kulturu-v-raznyh-stranah-mira/>
3. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Культура>
4. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80-19>

КОРНЯ С.,
доцент, проректор международных отношений
и научных исследований
МАНДАЖИ Е.,
преподаватель кафедры Публичной Администрации,
специалист в области международных отношений
Кагульского Государственного Университета им. «Б. П. Хашдеу»

ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ УНИВЕРСИТЕТАМИ И РЫНКОМ ТРУДА В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА

Наш университет, обеспокоенный более качественной подготовкой специалистов для рынка труда, стал очень активно участвовать в реализации проекта ТЕМПУС *Модернизация системы высшего образования для развития социального партнерства и конкурентоспособности гуманитарных наук.*

Главная цель проекта состоит в том, чтобы обеспечить качество высшего образования согласно требованиям рынка труда, а также в привлечении социальных партнеров в подготовке специалистов гуманитарных наук. Основными задачами проекта являются разработка ряда доступных, последовательных и совместных методологических рекомендаций, которые помогут улучшить качество высшего образования. Задачей, с которой столкнется образование в ближайшем будущем является установление общей структуры системы образования, которая будет реагировать на тенденции рынка труда. Необходимо укреплять сотрудничество между социальными партнерами и образовательными учреждениями для разработки более

гибкой образовательной системы, адаптируемой и конкурентоспособной к потребностям общества, на европейском уровне.

Проект направлен на укрепление сотрудничества между социальными партнерами и партнерами из области образования для развития системы образования.

- Способствовал занятости;
- Был гибким и адаптировался к запросам рыночной экономики;
- Соответствовал концепции развития человеческих ресурсов в Европе;
- Содействовал подготовке рабочей силы конкурентоспособной в Европейском Союзе;

Вся деятельность сосредоточена и нацелена на гуманитарные науки, а в особенности на специальности связанные с областью Истории и Филологии. Проект, с целью разработки комплекса методологических рекомендаций, развивается по двум направлениям:

1. Обеспечение качества программ высшего образования.
2. Развитие сотрудничества с социальными партнерами.

Методологические рекомендации, которые будут разработаны в рамках проекта, дадут возможность обеспечить связь между рынком труда, социальными партнерами и высшими учебными заведениями.

Предстоящие изменения в молдавском обществе, направленные на присоединение к европейским стандартам и ценностям, требуют переосмысления системы подготовки специалистов в духе Болонского процесса. С этой точки зрения, необходимо адаптировать систему подготовки специалистов к повышенным требованиям рынка труда. Если для специальностей, связанных с производственным сектором экономики были проведены ряд исследований, разработаны планы и модели, специальности гуманитарных наук остались в тени, ошибочно считая, что гуманитарии не имеют ничего общего с реальным сектором, и нет необходимости оперативно реагировать на изменения требований рынка труда.

Требования к выпускникам гуманитарных специальностей изменяются в зависимости от прогресса в современном обществе. По этой причине крайне важно изучение тенденций и облегчение их доступа на рынок труда, в очень специфической области, как гуманитарные науки.

Для достижения конечной цели проекта был проведен ряд мероприятий.

Цели и задачи проекта не могли быть достигнуты без детального знания ситуации в этой области. На начальном этапе мы предложили проанализировать взаимосвязь между подготовкой специалистов и их внедрением на рынок труда. Поэтому, была создана рабочая группа для проведения исследования *Модернизация системы высшего образования для развития социального партнерства и конкурентоспособности гуманитарных наук*.

Были проанализированы две специальности, История (Кагульский Государственный Университет им. «Б.П.Хашдеу») и Румынский и Русский язык и литература (Бельцкий Государственный Университет им. «Алеку Руссо»). Выбор этих двух специальностей, которые в Молдове находятся в центре внимания уже более двух десятилетий, был продиктован, в первую очередь, ценностью и весом, который имеют родной язык и история в воспитании молодого поколения.

Результаты исследования были продемонстрированы Министерству Образования Республики Молдова, преподавательскому составу университета – партнера в рамках круглого стола *Система высшего образования в Республике Молдова и рынок труда*, организованного 24 ноября 2010. Рабочая группа предложила ряд рекомендаций, нацеленных на: необходимость привлечения социальных партнеров в процесс подготовки специалистов, необходимость усовершенствования учебных программ, потребности в дополнительных навыках, предоставление новых модулей и т.д. Это исследование было опубликовано.

Для изучения программы специальности *История* был проведен SWOT - анализ. Результаты анализа были представлены *Кафедре Истории* для рассмотрения и внесения изменений в учебные программы. В настоящее время анализируются пожелания и предложения социальных партнеров, выпускников, учителей, по улучшению учебных пособий на новый учебный год.

Хотелось бы отметить тот факт, что были идентифицированы социальные партнеры: Районное Управление Образования, Музей города Кахула, Районный Архив. Были разработаны договора о сотрудничестве с перечисленными учреждениями, подписаны и вступили в силу, начиная с 2011 года.

С целью изучения опыта европейских стран в области привлечения социальных партнеров в процесс подготовки специалистов для рынка труда были организованы рабочие визиты в Университеты – партнеры из Болонии и Риги. Результаты этих рабочих визитов были использованы для проведения исследования *Модернизация системы высшего образования для развития социального партнерства и конкурентоспособности гуманитарных наук* и опубликованы на сайте университета. А также, материал о привлечении социальных партнеров в процесс подготовки специалистов в Латвии был представлен С. Корня для публикации в Научных Анналах Университета – 2010.

Также были созданы пять рабочих групп, которые разработали курсы – компоненты модуля *«Менеджмент образовательных учреждений»*:

Курс 1: Теоретические основы управления в области образования (2 кредита)

Курс 2: Менеджмент (управление) человеческими ресурсами в образовательных организациях (2 кредита)

Курс 3: Новые технологии, применяемые в образовании (2 кредита)

Курс 4: Управление проектами образования (2 кредита)

Курс 5: Управление качеством образования (2 кредита)

Материалы для модуля были разработаны.

Перечисленные курсы были обсуждены на Научно-методической Комиссии и были рекомендованы к публикации. Структура гйда «*Менеджмент образовательных учреждений*» такова:

I. Название главы

• Содержание.

• Задачи.

• Ключевые понятия.

II. Отражение проблем и приложения.

III. Список используемой литературы.

Планируется распечатать около 812 страниц формата А5.

Согласно решению Сената Кагульского Государственного Университета «Б. П. Хашдеу» от 22 июня 2011 года: «Утвердить изменения в учебных планах для II цикла – магистрат, специальностей «*История: юго-восточные европейские исследования*» (профессионализация) и для специальности «*Лингвистика, Литература и Деонтология*» (профессионализация). Функционирует с 2011-2012 учебного года.

28 сентября 2011 года был организован семинар, главной целью которого было проанализировать и разработать Профессиональные Стандарты для преподавателей Истории. В декабре 2011 разработка Профессионального стандарта для преподавателей истории был закончен и отправлен социальным партнерам для дискуссий и доработок.

В соответствии с правилами проекта было закуплено и установлено оборудование.

Также были организованы курсы Английского языка, на которых присутствовало около 50 человек.

Курс *Прикладного Английского Языка* был создан, чтобы дать студентам возможность эффективно общаться в широком кругу реальных жизненных ситуаций. С помощью анализа различных аспектов образовательного мира студенту было предложено творчески мыслить в рабочих ситуациях, а также уверенно использовать знания английского языка в разговорной речи. Устные и лексические навыки были доработаны через беседы, презентации, а также на классных дискуссиях. В центре внимания находились темы, представляющие интерес и отражающие последние тенденции в сфере образования и управления.

Продолжительность курса составляла 60 часов.

Разработанные материалы и мероприятия, проходящие в рамках проекта, были опубликованы на сайте университета, в местных периодических изданиях, а также в университетской газете «Universitas».

С. Корня опубликовал статью «Привлечение социальных партнеров в процесс подготовки специалистов в Латвии» в Научных Анналах Кагульского Государственного Университета «Б. П. Хашдеу» (том VI – Кахул, 2010, стр.192-196), а также в университетской газете «Universitas», №7, стр. 2, 2010.

В районной газете «Сахул Ехпрес» №20, 2010, Елена Мандажи опубликовала материал «Проект ТЕМПУС реализуется в Кахуле».

В университетской газете «Universitas», №7, 2010, был опубликован материал о «Взаимодействие Высшего Образования и Рынка Труда».

21-22 октября 2011 года в Бельцах (Республика Молдова), Л. Кичук приняла участие с докладом «О проблемах трудоустройства молодых выпускников исторического факультета» на Международной научно-практической конференции «Интеграция Специалистов с Высшим Образованием на рынок труда: национальные и международные аспекты». С. Корня, также принимал участие в этой конференции с докладом на тему «Важности анализа для профессионального развития стандартов дидактического штата».

ПЕРЕПАДЯ Ф.Л.,

к.е.н., старший викладач

кафедри менеджменту

Маріупольського державного університету

УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ ОРГАНІЗАЦІЇ

Сучасні підходи до управління трудовим потенціалом формуються на основі магістральних процесів міжнародної глобалізації управлінських систем, що встановлюють нові вимоги до організації роботи із людськими ресурсами, впровадження ефективних технологій соціального управління та підвищення продуктивності праці. Проблема формування та ефективної реалізації потенціалу людських ресурсів знайшла своє відображення в роботах провідних світових науковців та дослідників менеджменту, зокрема: Дж. М. Кейнса, М. Армстронга, П. Друкера, Д. Бодди, Р. Дафта та інших.

Відповідно до існуючих наукових концепцій потенціал людських ресурсів представляє собою їх особливу властивість щодо можливості досягнення визначених виробничих та економічних цілей за рахунок

використання інструментів та впливу елементів соціально-інформаційних, операційних та фінансово-економічних підсистем організації. Отже, наявний потенціал людських ресурсів організації відіграє особливу роль у процесі управління ефективністю її діяльності в цілому, та впливає на окремі аспекти виробничої, соціально-культурної сфери.[1]

Організації зацікавлені в підвищенні ділових, професійних та особистих характеристик працівників, оскільки якість використання їх потенціалу значним чином впливає на зменшення видатків на оплату праці, втрати внаслідок браку та виробничих помилок, підвищує темпи інноваційного розвитку та збільшує конкурентоспроможність в цілому. Загалом, до факторів, що впливають на ефективність формування потенціалу людських ресурсів організації слід віднести наступні:

– використання сучасних технологій підвищення кваліфікації працівників, відповідно до системи стратегічних пріоритетів та організаційних цілей, що формують сукупність вимог до професійно-ділових якостей персоналу;

– визначення результатуючого впливу людських ресурсів на кінцевий продукт діяльності організації, його здатність задовольняти потреби споживачів, формувати конкурентні переваги на ринку;

– впровадження ефективних інформаційно-комунікаційних мереж в рамках організаційної структури, що дозволяє підвищити ступінь взаємодії окремих організаційних елементів, створює умови для обміну корисними інформаційними даними, доступ до яких є відкритим;

– вирішення проблем розподілу повноважень та відповідальності в контексті впливу інтегрованих процесів централізації та децентралізації управління на загальну корпоративну стратегію організації.[1,2]

Організаційно-економічні перетворення в системі управління, що відбуваються під впливом тенденцій технологічного та комунікаційного прогресу лише посилюють вплив людського фактору на результативність менеджменту. Особливу роль відіграє якісний стан людських ресурсів, що забезпечуються спеціалізованими заходами з формування та реалізації внутрішніх програм розвитку.

Основною метою управління потенціалом людських ресурсів організації є забезпечення конкурентоспроможності організації в прогнозованому періоді, внаслідок зміни їх сукупних якостей та форм соціально-комунікаційної взаємодії. Реалізація останньої стає можливою внаслідок використання об'єктивних систем оцінки та контролю потенціалу людських ресурсів, відповідно до сучасних стандартів управління якістю організаційних процесів таких як модель Європейського фонду менеджменту якості (EFQM), що включає дві групи критеріїв. До першої групи результативних підходів відносяться наступні критерії:

Таблиця 1

Критерії оцінки досконалості організації за моделлю EFQM [3]

Діяльність організації із досягнення результатів	Результати, що можуть бути досягнені
– лідерство	– споживачі
– політика і стратегія	– персонал
– персонал	– суспільство
– партнерство та ресурси	– основні ділові результати
– процеси	

За даними критеріями оцінки стає можливим об'єктивно визначити ключові параметри якості та ефективності менеджменту, що впливають на результативність організації в ключових сегментах внутрішнього та зовнішнього оточення. Оскільки людські ресурси на думку провідних науковців та практиків менеджменту остаточно перейшли із категорії витрат в категорію довгострокових інвестицій, організації мають віднаходити шляхи розвитку людського потенціалу відповідно до власної корпоративної політики.

Визначення потенціалу людських ресурсів на цьому шляху стає першочерговим завданням, що поєднує як елементи внутрішньої оцінки системи управління персоналом так і процесів, що відбуваються назовні. Багатовекторність використання людського потенціалу організації створює передумови для впровадження конкурентних стратегій за зовнішніх ринках та сприяє інтеграції до світового економічного та соціально-культурного середовища, що відкриває нові можливості в контексті розвитку міжнародного співробітництва у різних галузях.

Література:

1. Армстронг М. Практика управления человеческими ресурсами. 10-е изд. / Армстронг М.; [пер.с англ.] - СПб.: Питер, 2009. - 848 с. - (Серия "Классика МВА")
2. Антонюк В.П. Формування та використання людського капіталу в Україні: соціально-економічна оцінка та забезпечення розвитку: [монографія] / В.П. Антонюк; НАН України, Ін-т економіки пром. – Донецьк, 2007. – 348 с.

СЕНАТОСЕНКО В.О.,
студентка ІV курсу
спеціальності «Міжнародні відносини»
Маріупольського державного університету

ПІВНІЧНИЙ ПОТІК– 2: ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

Нещодавно, на щорічному Міжнародному економічному форумі, який відбувся в Петербурзі в червні цього року, російська нафтогазова компанія Газпром підписала з трьома великими західноєвропейськими компаніями меморандум о намірах прокласти дві нові гілки газопроводу, які будуть прокладені до Німеччини. Пізніше, в вересні цього року в рамках Східного економічного форуму між Газпром та п'ятьма західноєвропейськими компаніями, а саме з німецьким концерном E.ON, австрійським OMV, британсько-голландським Shell, ще з німецьким BASF та французьким Engie був підписаний договір, передбачавший будівництво «Північного потоку-2», з пропускною здатністю до 55 мільярдів кубометрів газу [3]. Угода закріпила наступний акційний склад: основна доля в 51% належить російському Газпрому, 10% у німецької компанії E.On, голландської Shell, австрійської OMV та німецької BASF/Wintershall, 9% – у французької Engie (у минулому GdF Suez). Нещодавно Газпром ввідав -1% акцій французькій компанії, тепер у Газпрома – 50%, а у Франції – 10%. [1]. З цих даних видно, що в цьому проекті зацікавлена в першу чергу Росія, а також країни Старої Європи, у яких питання енергетичної безпеки стоїть не так гостро, як у країн Нової Європи. Слід розглянути більш детально, які переваги отримає кожна з сторін та як реалізація цього проекту позначиться на інших країнах.

Явну вигоду з цього проекту отримає Росія, бо останнім часом їй не таланило з енергетичними проектами, а саме був закритий Південний потік та Ямал-Європа - 2, труднощі виникли з газопроводом Турецький потік, який буксує через те, що цей проект носить більш політичний характер та має малу економічну доцільність через великий рівень витрат. Тож, Північний потік є останньою надією для відновлення позицій Росії у світі, як важливого постачальника енергоресурсів. Іншою перевагою для Росії є те, що на фоні економічних санкцій з боку ЄС, їй вдалося налагодити співробітництво з окремими країнами-членами Європейського Союзу. Це дає Росії змогу в майбутньому розраховувати на скасування санкцій та поновлення економічних відносин не тільки в енергетичній сфері, а й в інших галузях та з більшою кількістю країн ЄС. Проте поки про це складно говорити, ЄС має намір продовжити дію санкцій проти Росії доки ситуація на Сході України не стабілізується. Однак, найбільша зацікавленість в цьому проекті визвана тим, що у разі будівництва двох нових гілок Північного потоку Росія зможе позбавитися від України як транзитера газу до Європи. Завдяки цьому Росія зможе ускладнити й без того не легке становище України – війна на Сході України, до якої вона безпосередньо причасна. З точки зору економічної доцільності проект Північний потік-2 може й не бути втілений в життя, бо на початку запуску газопровід Північний потік був заповнений менш ніж на третину. За даними East European Gas Analysis, в 2015 р. поставки газу через Північний потік перевищили торішні показники лише на 1%. Тож, завантаження цього проекту становило максимум 33-34 млрд. кубометрів на рік, тобто тільки 60% від загальної потужності в 55 млрд. кубометрів [2]. Отже, можна зробити висновок, що Північний потік-2 несе політичний характер і є економічно необґрунтованим.

Іншою країною, яка теж отримає значну перевагу від реалізації цього проекту є Німеччина. Хоча пріоритетом для цієї країни є енергозбереження та використання альтернативних джерел енергії, частка газу в споживанні є досить великою. Тож, нові гілки газопроводу мають повністю задовольнити потреби німецького енергетичного ринку. Вигідні пропозиції з боку Газпрому можуть призвести до поступово зростання частки російського газу через збільшення споживання газу в Німеччині. Завдяки цьому Німеччина зможе знизити видобуток власного газу й тим самим заощадити свої природні ресурси. По друге, реалізація даного проекту дозволить Німеччині закріпити за собою стратегічне положення в регіоні, бо тоді вона стане головним транзитером російського газу до Європи. Бажання німецьких енергетичних компаній і федерального уряду, щоб Німеччина стала головним постачальником російського газу до Європи обумовлено тим, що німецькі компанії в енергетичному секторі, такі як E.ON і RWE, відчувають значні проблеми в адаптації до швидкого розширення використання поновлюваних джерел енергії на енергетичному ринку Німеччини, до того ж в останні роки їх фінансові результати помітно погіршились. Так, BASF, має фінансові проблеми, пов'язані з падінням цін на нафту і газ в на світовому ринку. Тож, співпраця з Газпромом є засобом для покращення становища німецьких компаній. Також, перевага полягає в тому, що встановлення режиму прямих поставок газу з Росії дозволить мінімізувати транзитні затрати, а також встановити більш надійний режим постачання, це дає гарантію безпеки у разі виникнення газових війн між Росією та Україною.

Зацікавленість Великобританії в цьому проекті обумовлена тим, що в країні знижується видобуток газу, це стосується й видобутку газу в Нідерландах, де він почав скорочуватися набагато раніше ніж в

Великобританії. З цього приводу Олексій Гривач, заступник директора ФНЕБ вважає що, для підтримування нинішнього рівня видобутку енергії, потрібно кардинально змінити стратегію видобутку на шельфі. За даними ФНЕБ, 70% видобутку газу в ЄС припадає на Нідерланди і Великобританію. З 2000 р. річний видобуток газу в ЄС впав майже в три рази, а за останні п'ять років - на 35%. Темпи падіння можуть найближчим часом прискоритися через обвал цін на вуглеводні ресурси. У 2014 р., за оцінками ФНЕБ, в ЄС добули 143,5 млрд. кубометрів газу, це на 11% менше, ніж роком раніше (було 162 млрд. кубів). Великобританія колись була лідером в ЄС з видобутку газу, але в останні 13 років вона безперервно скорочувала обсяги видобутку і скотилася на друге місце. Вже до 2020 р. вона буде видобувати не більше 25 млрд. кубометрів, очікують в ФНЕБ. Тож, спостерігається явна зацікавленість у налагодженні відносин між Великобританією та Нідерландами з одного боку, та Росією з іншого [4].

Окрім прибічників цього проекту, є й ті країни що виступають категорично проти. В першу чергу це Україна та країни Східної Європи. Стосовно України, то вона негативно сприймає перспективу реалізації цього проекту із-за того що, запуск Північного потоку-2 припадає на 2019 р., як раз коли транзитний договір між Україною та Росією перестане діяти. Це дозволить Росії повністю перестати використовувати українську ГТС, що призведе до втрати Україною свого стратегічного положення, як головного транзитеру російського газу до Європи. Також, через будівництво цих двох нових гілок українська економіка недоотримає до свого бюджету близько 2 млрд. дол. Окрім України прибутків лишаться Словаччина - 0,8 млрд. дол., Польща - 0,4 млрд. дол. [5]. Для країн Східної Європи, а саме для Словаччини, Угорщини, Румунії, Болгарії, Сербії, Македонії та інших – Україна була єдиним шляхом, через який постачався російський газ, втрата нею цього статусу в свою чергу це позначиться на регіональних операторах газу, зменшиться транзитна роль Східно-Центральної Європи. Розширення Північного потоку вплине й на польський енергетичний ринок, бо призведе до зниження обсягів транзиту газу по трубопроводу Ямал-Європа. В цілому, будівництво двох нових гілок приведе до послаблення позиції Польщі на газовому ринку ЄС.

Можна зробити висновок, що найбільшу економічну вигоду від будівництва двох нових гілок Північного потоку отримають Росія з Німеччиною. Однак, подальша реалізація даного проекту буде вести до збільшення напруги у відносинах між країнами-членами ЄС по лінії Нової та Старої Європи через те, що будівництво газопроводу збільшить не тільки залежність Європи від одного постачальника, але й також збільшить залежність Європи від одного маршруту. Так, проект сконцентрує 80% імпорту газу з Росії на одному маршруті й призведе до домінуючого положення Газпрому на німецькому ринку, збільшивши його частку з 40% до 60% [6]. Проаналізувавши економічну складову Північного потоку-2 становиться зрозумілим, що проект переслідує більше не економічні, а політичні цілі. У програші від цього проекту залишаються Україна та країни Східної Європи.

Проте, проект «Північний потік-2» хоча і дуже схожий на вже побудованої Північний потік-1, однак здійснюватиметься він в принципово іншому контексті. Так, з 2008 р. європейський ринок показав зниження попиту на газ; в минулому році він впав на 12% до рівня, якого не бачили з середини 90-х ХХ ст. Також, став значно доступнішим сланцевий газ на світових ринках в наслідок революції сланцевого газу в Північній Америці. Нарешті, слід зазначити, й про лібералізацію на ринку ЄС; все більше і більше газу продається за допомогою газових бірж. Спостерігається послаблення позицій самого Газпрому через постійні фінансові проблеми, викликані зниженням поточного попиту на газ в ЄС, а також через зниження світових цін на нафту призвело до зниження ціни на російський газ. Все це показує те, що існує ймовірність того, що Північний потік-2 не буде втілений в життя, але Росія разом з Німеччиною будуть намагатися реалізувати його, щоб покращити свої позиції після ряду невдалих проектів та поновити свої позиції на газовому ринку Європи.

Література:

1. «Газпром» снизит долю в «Северном потоке 2» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lenta.ru/news/2015/11/12/nordstream/>.
2. Северный поток – 2: медийный или реальный проект Газпрома? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finance.bigmir.net/business/60638-Severnyi-potok-2-mediinii-ili-realnii-proekt-Gazproma->.
3. Германия все более «солидарна», но с Россией [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://inosmi.ru/world/20150910/230190390.html/>.
4. Европейцы расписались в необходимости строить «Северный поток – 2» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vz.ru/economy/2015/9/4/765041.html>.
5. Украина недополучит \$2 млрд в случае строительства "Северного потока-2", - Яценюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lb.ua/news/2015/11/06/320252_ukraina_nedopoluchit_2_mlrld_sluchae.html?utm_source=local&utm_medium=cpm&utm_campaign=lenta.
6. Еврокомиссар назвал Северный поток-2 невыгодным для ЕС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korrespondent.net/business/3573692-evrokomysar-nazval-severnyi-potok-2-nevyhodnym-dlia-es>.

СОВРЕМЕННАЯ МИГРАЦИОННАЯ СИТУАЦИЯ И ПРОБЛЕМЫ МИГРАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

Ежегодное количество мигрирующих резко уменьшилось (речь идет о стационарной миграции, связанной с изменением официального местожительства и регистрируемой государственной статистикой): с 3-3,5 млн. человек на рубеже 1980-1990-х лет до 1,5 млн. в середине первого десятилетия XXI века. Общий объем межгосударственной миграции уменьшился существенно, чем внутригосударственной - с около 1,5 млн. до 74,2 тысячи человек в 2006 году. Более того, во второй половине 1990-х годов и в начале XXI века уменьшение миграционного оборота происходило исключительно за счет внешней миграции.

До 1990 года в Украине сохранялся близкий к нулевому миграционный баланс. В 1991-1992 годах наблюдалось резкое возрастание миграционного прироста до наибольшего за послевоенные годы уровня - +288,1 тысячи человек (+5,5%), в следующие два года произошел чрезвычайно резкий спад до -140 тысяч лиц или -2,8% в 1994 году. Заметное снижение показателя зафиксировано в 1999-2000 годах - более чем вдвое по сравнению с 1998 годом. Это было связано в первую очередь с уменьшением объемов убытия в Российскую Федерацию, вызванным войной в Чечне. Вообще на протяжении меж переписного периода Украина утратила в результате миграций почти 1,2 млн. человек.

Масштабы миграционных потерь населения Украины резко сократились, миграционное сальдо в 2002 году составило 33,8 тысячи человек, в 2004 году - 7,6 тысячи человек, в 2005 году (+4,6 тысячи человек), а в 2006 году масштабы миграционного прироста возросли более чем втрое.[1]

Масштабы трудовых миграций по наиболее реальным оценкам на 2015 год составляют от 2 до 2,7 млн. человек. Основными центрами тяготения трудовых мигрантов из Украины являются Россия (43%), Польша (14%), Чехия (13%), Италия (13%), Португалия (3%), Венгрия (2%), Испания (4,5%) (Рис.1). При этом наблюдаются существенные отличия в направлениях внешних трудовых миграций мужчин и женщин. Резкое преимущество женской миграции наблюдается в такие страны как Италия, кроме того, преимущественно женский характер имеет трудовая миграция в Турцию и Японию, а также Грецию. Россия и Португалия - страны преимущественно мужской миграции из Украины, среди выезжающих в Польшу - женщины составляют около трети, среди выезжающих в Чехию - около четверти.[2].

Трудовые мигранты - почти исключительно лица в возрасте 20-49 лет, то есть представители наиболее экономически продуктивных возрастных групп. Максимальный уровень участия в трудовых миграциях наблюдается в возрасте 25-29 лет. Чаще трудовыми мигрантами становятся лица с профессионально-техническим и полным средним образованием. Малообразованные люди из-за низкой квалификации имеют слабые возможности трудоустройства за границей, а высокообразованные слои меньше заинтересованы в этом из-за лучших возможностей трудоустройства в Украине. Почти 3/4 лиц, имеющих опыт трудовых миграций, ориентированы на повторение поездки.

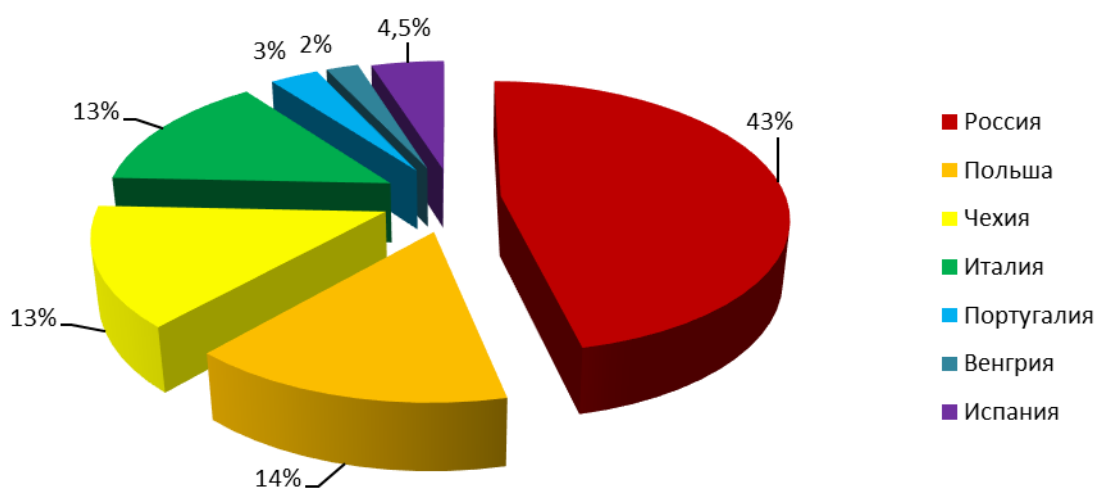

Рис. 1. Географическая структура мигрантов Украины в 2015 году, %

Украинские трудовые мигранты - мужчины занятые преимущественно строительными работами. Кроме того, в России наблюдается повышенная доля занятых в транспортном секторе, в Польше - в сельском хозяйстве, многочисленным является также контингент украинских моряков, занятых на иностранных судах. Отраслевая структура занятости женщин - мигрантов в разных странах различна в зависимости от потребностей национальных экономик. Среди женщин, работающих в России, крупнейшими являются контингенты занятых в торговле (по найму) и строительстве, в Чехии - в общественном питании и в промышленности (легкой и пищевой), в Польше - в сельском хозяйстве и в качестве домашней прислуги, последняя сфера деятельности преобладает среди украинских мигрантов, пребывающих в Италии. В целом мигранты преимущественно занимаются работами, мало способствующими повышению их квалификации, обретению навыков, необходимых для будущей продуктивной деятельности в Украине. Как правило, худшие условия труда и пребывания за границей у украинских строителей, относительно лучшие - у моряков, домашней прислуги.[3]

Основным приоритетом государственной политики в области миграций населения следует признать оптимизацию внешней трудовой миграции украинских граждан, преодоление отрицательных последствий и недопущения их в будущем. Кроме того, важно сконцентрировать усилия на недопущении нелегальной миграции (прежде всего транзита нелегальных мигрантов из развивающихся стран через территорию Украины) и на активизации миграционных резервов смягчения депопуляции.

Основными целями государственной политики в сфере регулирования трудовых миграций являются:

- обеспечение социальной защиты украинских работников за границей;
- обеспечение возвратности внешних трудовых поездок;
- привлечение "миграционных" денег в экономику Украины;
- предотвращение снижения квалификации высокообразованных специалистов из-за занятий за границей низкоквалифицированными работами.

Деятельность государства в сфере регулирования трудовых миграций ни в коем случае не должна сводиться к запретным мероприятиям. Следствиями такого подхода неминуемо станут дальнейшее развитие нелегальной миграции (один из атрибутов которой - бесправное положение сограждан за границей) и повышение напряжения в обществе. Миграционная политика должна учитывать мировой опыт, который, в частности, свидетельствует о важности денежных переводов гастарбайтеров как фактора экономического развития страны их происхождения.[1]

Литература:

1. Позняков А.В. Современная миграционная ситуация в Украине [Электронный ресурс] / А.В. Позняков // ДЕМОСКОП Weekly. - Режим доступа: <http://www.demoscope.ru/weekly/2007/0285/analit07.php#1>
2. Украину покинули 2.5 млн. человек [Электронный ресурс] // Время.ua. - Режим доступа: <http://www.vremia.ua/tubrics/problemy/2194.php>
3. Трудовая миграция с Украины [Электронный ресурс] / Электронная библиотека «Википедия». - Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/Трудовая_миграция_с_Украины

СУХОВА К.В.,
студентка III курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

ОСОБЛИВОСТІ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

В тяжких умовах виходу країни з фінансової кризи та щорічного погіршення економічної ситуації, одним з найоптимальніших шляхів покращення життя суспільства в майбутньому являється страхування. Таке страхування стосується усіх сфер життя громадян, зокрема і охорони здоров'я. Механізм медичного страхування в Україні перебуває лише на стадії формування. Державний бюджет, з якого в даний час фінансується медична галузь, неспроможний покрити навіть половину її потреб.

Позитивним явищем останніх років є посилення уваги вітчизняних фахівців до аналізу означених проблем, зокрема О. Виноградова, Е. Писанця, М. Поліщука, В. Рудого, О. Сергєєвої, О. Сидорчука, Л. Сизоненко, В. Черненко, В. Базилевич, Н. Демідов, В. Пашков, але дані праці не достатнього повно висвітлюють ситуацію, що склалася в Україні.. [2],

Основні проблеми розвитку медичного страхування в Україні, визначення перспектив його розвитку будуть розглянуті нижче. [1]

Медичне страхування - форма соціального захисту інтересів населення в галузі охорони здоров'я, який виражається в гарантії оплати медичної допомоги при виникненні страхового випадку за рахунок накопичених страховиком коштів [1]. Воно поділяється за формами на обов'язкове і добровільне медичне страхування. У реформуванні системи медичної допомоги України вирішальну роль відіграє перехід саме до обов'язкового

медичного страхування.

Сьогодні впровадження даного виду страхування, попри всі його переваги, на Україні гальмується. Це відбувається через те, що не існує однорідного підходу щодо створення законопроекту про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування.

Основними моментами, що стримують його впровадження є:

- відсутність відповідної нормативної бази, медичних стандартів та фінансових стимулів для лікарів;
- неналежне фінансування медичного сектора, нераціональне використання фінансових ресурсів;
- працівники системи охорони здоров'я мають недостатньо навичок для управління системою державного соціального страхування.

Основними позитивними наслідками, що очікуються від введення обов'язкового медичного страхування в Україні перш за все є: [3],

- створення прозорих механізмів фінансових, правових і соціальноекономічних взаємовідносин між лікарнями та пацієнтами;
- розв'язання державою проблеми організації соціально справедливої системи охорони здоров'я;
- надійність планування та рівномірність надання ресурсів на потреби системи охорони здоров'я;
- доступність медичної допомоги для всіх;
- оптимізація використання ресурсів системи охорони здоров'я.

Обов'язкове медичне страхування явно не безхмарно завойовує свої позиції в дослідженнях науковців, на шпальтах преси, сторінках книг, в ефірі телепередач і, найголовніше, в законопроектній діяльності депутатів Верховної Ради України. Водночас ми повинні усвідомити, що адекватної альтернативи такому кроку, враховуючи об'єктивні потреби українського суспільства у поліпшенні стану охорони здоров'я, фактично не існує. Повинні бути об'єднані зусилля всіх зацікавлених сторін задля отримання позитивного результату – запровадження обов'язкового медичного страхування у нашій державі.

Проблемним є те, що на першому етапі введення системи державного страхування попит на послуги зросте, а сфера охорони здоров'я є нестабільною та непідготовленою, тому це може одразу призвести до інфляції цін на медичні послуги, а доступ до них зменшиться. На заваді впровадження даного виду

страхування постає ще й високий рівень безробіття в Україні, адже страхові відрахування будуть здійснюватись із стабільної заробітної плати громадян. Вирішення проблем в області медичного страхування сприятиме створенню в Україні комплексної, ефективної, загальнодоступної і справедливої системи медичного страхування. [3]

Сьогодні людей, які не мають медичної страховки більше 95%! Тобто перспективи розвитку системи медичного страхування в Україні великі, оскільки потенційних споживачів страхових послуг багато. Але всі намагання будуть марними без належної підтримки держави. Розроблені закони в галузі медичного страхування мають бути ретельно перевірені вітчизняними та зарубіжними спеціалістами, які мають певний досвід в практичному медичному страхуванні. Медичне страхування повинно бути обов'язковим, воно призведе до зростання сильної та здорової нації, а як наслідок-сильної та ефективної економіки.

Отже, перспективна система медичного страхування повинна включати, насамперед, планування мінімальних коштів в бюджеті, через які забезпечується надання безоплатної медичної доплати для всіх категорій населення. Наступним кроком має стати введення обов'язкового медичного страхування за рахунок коштів суб'єктів підприємницької діяльності, а також фізичних осіб. Ці міри повинні стати підґрунтям для впровадження добровільне медичне страхування, що передбачає придбання людиною страхового полісу за рахунок власних коштів. [2]

Таким чином, впровадження в життя всіх вище перелічених заходів дасть змогу створити умови для задоволення потреб населення в одержання висококваліфікованої медичної допомоги. Це у свою чергу зменшить навантаження на державний та місцеві бюджети, відбудеться усунення тіньової медицини в системі медичного обслуговування, що допоможе уникнути необґрунтованих витрат на надання зайвих медичних послуг з метою одержання додаткового прибутку, підвищить фінансовий стан працівників медичних установ.

Література:

1. Медицинское страхование [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://ru.wikipedia.org/wiki/Медицинское_страхование (25.02.2013).
2. Овсеєнко О.В. Форми медичного страхування та його організаційні основи [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vddfa/2014_2/Evseenko.pdf
3. Медстрахование сегодня [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.prostrah.co>

ВЛИЯНИЕ МИГРАЦИИ БЕЖЕНЦЕВ НА ЭКОНОМИКУ СТРАН ЕС

По подсчетам Международной организации по миграции, с начала 2015 года в Европу прибыло более 362 тыс. нелегальных мигрантов. По её оценкам, около 80% беженцев спасаются от насилия в своей стране. Исходя из европейских законов, разработанных еще в 90-х годах, Европа должна предоставить им убежище в первой стране прибытия. Это привело к тому, что множество мигрантов стало оседать в таких странах, как Греция, Италия и Венгрия.[1]

В последнее время поток беженцев в Европу резко увеличился. Власти ЕС начали обсуждать вариант переселения беженцев из Греции и Италии по всей Европе.

В качестве одной из причин, почему страны боятся наплыва беженцев, указывают опасения, что мигранты станут экономическим бременем. Однако многие исследования доказывают, что этот страх необоснованный. Два разных подхода к проблеме выбрали Германия и Великобритания. Германия спокойно относится к беженцам и трудоустраивает их на своей территории. Как отметил Йенс Вайдман, председатель центрального банка Германии, что в Германии ощущается нехватка рабочих рук, низкая рождаемость в государстве, поэтому приток мигрантов позволит лишь решить эту проблему и поддержит немецкую экономику. Власти страны заявили, что в течении нескольких ближайших лет они смогут ежедневно принимать около 5 тыс. беженцев и оплатить им питание, размещение, медицинское обслуживание и обучение немецкому языку. В итоге, на каждого мигранта Германия тратит около 12 тыс. евро. Как заявило немецкое правительство, что каждый евро, который тратится на обучение мигрантов, означает вложения в то, что-бы избежать нехватки квалифицированной рабочей силы. В противном случае, им бы пришлось тратить куда больше на льготы безработным.

Однако в Великобритании, под давлением общественности, не рады незванным гостям. Ранее, премьер-министр Дэвид Кэмерон заявил, что Великобритания примет до 20 тыс. беженцев в течении 5 лет. Власти Англии не торопятся принимать беженцев и тратиться на них, не смотря на то, что они подвергаются критике как внутри страны, так и со стороны международного сообщества и рискуют потерять доверие ЕС. Касаемо других стран ЕС, например, во Франции больше последовали принципам Германии, нежели Великобритании. Во Франции уже находится около 20 тыс. мигрантов. Не смотря на финансовые трудности и разделения общественного мнения власти страны готовы принимать беженцев еще в течении 2-х лет, так как для них это является неотъемлемой частью французской души. Беженец, после получения официального статуса, сможет рассчитывать на 11 евро в день и предоставление временного жилья.[2]

Однако, Франция – далеко не первая страна, куда стремится попасть беженцы. Во-первых, по причинам экономического кризиса. Во-вторых, местные законы. Прежде чем получить работу придется подождать в среднем 7-8 месяцев (для сравнения, в Германии – 3). В Европе на экономику также влияет и уменьшение экономически активного населения, которое может повысить именно приток беженцев. Согласно отчету Европейской комиссии о старении, опубликованному в 2015 году, коэффициент зависимости людей, которым уже исполнилось 65, к экономически активной возрастной группе (15-64) увеличится от 27,8 до 50,1% к 2060 году. Это означает, что на одного пенсионера будут приходиться всего двое работающих вместо нынешних четырех. Старение населения каждый год отбирает 0,2% у экономического роста Европы, но пока еще не превратилось в полноценный кризис. Это произойдет, когда пенсионная система станет финансово неподъемной – спустя долгое время после того, как нынешние политические лидеры уйдут со сцены. Чтобы сохранить нынешнее соотношение пенсионеров и общего населения, Европе нужно, чтобы в ближайшие десятилетия доля молодежи росла намного стремительнее, чем сейчас. Уровни экономической активности среди европейских иммигрантов часто бывают ниже, чем среди тех, кто родился в Европе. К примеру, во Франции работает 78% местного работоспособного населения, тогда как среди тех, кто родился за пределами ЕС, этот показатель составляет только 68,7%. Уровень активности зависит от многих факторов: от сложности изучения местного языка до жесткости трудового законодательства. В Италии, напротив, работают 72% иммигрантов и всего 67,1% местных. По Европе в целом эти показатели практически уравниваются – 76,6% местных и 73,5% иммигрантов.[3]

Пока Европа не выработает единый подход к вопросу увеличения притока иммигрантов, страны с самыми умными правительствами, в частности, Германия, заберут большую часть новоприбывших, что станет для них защитой от будущих проблем.

В целом, миграция положительно влияет на экономику стран ЕС: она улучшает эффективность рынков труда и приводит к перемещению знаний и компетенции, что упрощает международную торговлю, передачу технологий. Важно понимать, что дело не только в притоке и оттоке рабочей силы. Свободные рынки влияют и на самих мигрантов – мигранты приезжают и уезжают, на их место приезжают новые. Так почему же другие страны закрывают свои двери перед беженцами? Эксперты указывают, что причины не экономические, ими

движет страх культурного воздействия иностранцев. Европе придется привести в порядок свои правила предоставления убежища и научиться справляться с культурными различиями, потому что беженцы бегут кто от голода, кто от войны, зачастую даже погибая по пути в Европу.[4]

Литература:

1. Берсенева А. Статистика обнажила мигрантов [Электронный ресурс] / Анастасия Берсенева, Артур Громов // Газета.Ру. – Режим доступа: <http://www.gazeta.ru/social/2015/09/18/7765043.shtml>
2. Самофалова О. Нашествие мигрантов может оказаться для ЕС даже прибыльным / Ольга Самофалова [Электронный ресурс] // Взгляд. – Режим доступа: <http://vz.ru/economy/2015/9/9/765964.html>
3. British Broadcasting Corporation [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.bbc.com/russian/international/2015/09/150924_germany_eu_merkel_migrants
4. Бершидский Л. Почему Европе нужно больше беженцев [Электронный ресурс] / Леонид Бершидский // Новое время. – Режим доступа: <http://nv.ua/opinion/bershidsky/pochemu-evrope-nuzhno-bolshe-bezhentsev-67230.html>

СЕКЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗЕЙ ТА РЕГІОНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

АЛЄХИН А.Б.,
д.э.н., профессор
Одесского национального
политехнического университета
БРУТМАН А.Б.,
к.э.н., доцент
Запорожского национального
технического университета

ОПТИМИЗАЦИОННЫЙ ПОХОД К ОЦЕНКЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СУБЪЕКТОВ ЭКОНОМИКИ МИКРО-, МЕЗО- И МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОГО УРОВНЕЙ

Одним из наиболее распространенных подходов к конкурентным сопоставлениям экономических объектов является подход, который, с некоторыми оговорками (см. далее), можно считать факторным. Примерами реализации такого подхода могут служить методики, разработанные IMD (Institute for Management Development) [12] и WEF (World Economic Forum) [13].

Логика факторного подхода состоит в следующем. Конкурентоспособность экономической системы предопределяется совокупностью факторов, уровень которой зависит от состояния каждого из них. Обычно считается заданным подразделение факторов конкурентоспособности на два подмножества: факторы-стимуляторы и факторы-дестимуляторы. Рост значений первых способствует росту конкурентоспособности системы. Рост значений вторых оказывает негативное влияние на конкурентоспособность. Располагая оценками состояния всех факторов (частными, факторными оценками), оценку конкурентоспособности экономической системы в целом получают обобщением всей совокупности факторных оценок путем их свертки в интегральную.

Факторный подход предполагает выполнение следующих действий:

- формирование системы факторов конкурентоспособности;
- подразделение факторов на стимуляторы и дестимуляторы;
- оценку состояния каждого фактора, предварительно определив соответствующие показатели, шкалы и единицы измерения и проведя собственно измерения указанных показателей);
- свертку частных оценок в интегральную оценку конкурентоспособности системы.

Условно факторными такие подходы можно считать в силу следующих обстоятельств. Конкурентоспособность как обобщенный признак экономической системы является ненаблюдаемым и непосредственно не измеряемым [3, 4, 3, 5, 9]. Измерение уровня конкурентоспособности возможно только путем косвенных измерений (оценки) признаков системы и ее внешней среды, в которых в той или иной форме проявляется конкурентоспособность. К таким признакам относят признаки, отражающие в ретроспективе состояние и тенденции развития экономической системы, а также собственно факторы конкурентоспособности – признаки, характеризующие текущее и/или будущее состояние самого экономического объекта и внешних условий его функционирования и оказывающие влияние на уровень конкурентоспособности системы. Подходы к оценке конкурентоспособности, опирающиеся только на информацию о фактических результатах функционирования экономических систем, называют результатными. Факторными, строго формально, можно считать только те подходы, которые при построении интегральных оценок оперируют только с оценками состояния факторов конкурентоспособности (см. определение фактора конкурентоспособности и возможные подходы к классификации факторов в [9]). Поскольку на практике часто применяются смешанные подходы, а схема оценки конкурентоспособности во всех случаях идентична, все подходы указанных типов отнесены нами к (условно) факторным.

Факторный подход к оценке конкурентоспособности экономических объектов, сама схема оценивания и содержание процедур оценивания являются источниками большого разнообразия возможных конкретных методик, которые могут отличаться друг от друга и составом факторов конкурентоспособности, и методами их измерения, и методами конструирования обобщенных оценок, включая интегральную, на основе частных первичных, и, как следствие, результатами оценивания.

К числу наиболее важных недостатков методов, реализующих факторный подход, необходимо отнести следующие. Система факторов конкурентоспособности одних объектов (национальных экономик, регионов, отраслей, предприятий) может существенно отличаться от системы факторов конкурентоспособности других объектов. Приведение таких систем к общему виду означает обеднение модели и снижает ценность оценок. Уровень конкурентоспособности экономических систем определяется совокупным действием всего множества факторов, их конкретного сочетания. Построение интегральной оценки на основе локальных факторных оценок

исключает возможность учета системного эффекта. Системное действие всей совокупности факторов может приводить к тому, что один и тот же фактор в одних сочетаниях с другими факторами будет выступать как стимулятор, а в других сочетаниях – как дестимулятор, что невозможно учесть в рамках факторного подхода. Свертка качественно различных по своей природе факторов конкурентоспособности независимо от конкретно используемых механизмов свертки (всевозможные средние величины, ранги, суммы мест, баллов, методы таксономии и проч.) не имеет под собой строго научного основания. Усугубляет ситуацию и необходимость оперирования при свертке в качестве первичных и обобщенных оценок одновременно с показателями, выраженными в интервальных и порядковых шкалах. Последние обычно получают с помощью методов экспертного оценивания, что в совокупности приводит к еще большей субъективности итоговых оценок.

На кардинально иных идеях базируется активно развиваемый в последние годы оптимизационный подход к оценке ряда синтетических признаков, включая жизнеспособность, конкурентоспособность и потенциал экономических систем, характеризующих близкие разновидности признаков одного класса [1, 2, 1, 3, 8]. В основе этого подхода лежит общая трактовка понятия конкурентоспособности, которой придерживается ряд авторитетных организаций, а также группа ученых разных стран, включая авторов настоящего исследования. Конкурентоспособность – это признак, производный от жизнеспособности. Конкурентоспособность компаний, регионов, наций – это способность страны обеспечивать на долговременной основе доходность, уровень занятости, высокий стандарт жизни граждан в условиях открытой конкуренции (см. аналогичные трактовки понятия конкурентоспособности, используемые в странах ОЭСР и US Competitiveness Policy Council [7, 10, 11]).

В такой трактовке категории конкурентоспособности конкурентоспособность рассматривается как синтетический признак максимально высокого уровня общности, характеризующий способность системы достигать на постоянной основе имманентно присущие ей цели в будущем. Понимание любой способности как предельных возможностей с учетом латентной природы и прогнозного характера конкурентоспособности экономической системы, а также неопределенности состояния самого субъекта и условий его функционирования в оценочной перспективе, служит основанием для возможности и продуктивности применения оптимизационного подхода к оцениванию уровня конкурентоспособности экономических объектов.

Применительно к уровню предприятий на примере статических постановок оптимизационный подход предполагает:

- построение экономико-математической модели предприятия с учетом факторов внешней среды;
- постановку задачи максимизации уровня достижения внутренне присущих ему целей (для предприятия – это чистый доход);
- исследование указанной оптимизационной задачи с учетом фактора неопределенности (например, с помощью методов Монте-Карло);
- оценка уровня конкурентоспособности предприятия на основе статистической выборки решений (с помощью методов многомерного статистического анализа).

Объективность фактора неопределенности при измерении уровня конкурентоспособности диктует и принципиально иной подход к выбору показателей конкурентоспособности. В [2], в частности, для подобных целей предложен показатель, отражающий долю возможных будущих условий, при которых обеспечивается удовлетворительный уровень достижения имманентных целей предприятия.

Оптимизационный подход обеспечивает качественно иной по сравнению с факторными методами способ косвенных измерений. При этом подходе осуществляется замена оцениваемого объекта его моделью (именно в этом проявляется косвенный характер такого оценивания), а затем на основе модели и с помощью методов ее анализа осуществляется прямое непосредственное измерение интересующих признаков (модельного) объекта.

В рамках оптимизационного подхода для каждого объекта конкурентных сопоставлений строится своя модель, учитывающая его специфику. Сопоставление разных объектов осуществляется на заключительном этапе оценивания на основе сравнимых интегральных оценок, которые имеют прозрачный экономический смысл и полностью отвечают теоретическим представлениям о понятии конкурентоспособности и его содержании.

Литература:

1. Алёхин А.Б. Жизнеспособность промышленных предприятий: формализация и оценка / А.Б. Алёхин // Вісник Маріупольського державного університету. Серія "Економіка". – 2012. – Вип. 3. – С. 22-31.
2. Алёхин А.Б. Измерение жизнеспособности предприятия как задача принятия решений в условиях неопределенности (математические интерпретации) / А.Б. Алёхин, Н.Н. Ванина // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – № 5, Т. 1, Економічні науки. – С. 11-18.
3. Алёхин А.Б. Измерение конкурентоспособности на национальном и микроэкономическом уровнях: методологические аспекты / А.Б. Алёхин // Вісник Хмельницького національного університету. – № 4, Т. 2, Економічні науки. – 2011. – С. 7-12.
4. Алёхин А.Б. Обобщенные признаки предприятий, регионов и национальных экономик: проблема

измерения и новые подходы / А.Б. Алёхин // Економіст, 2011. – № 8. – С. 24-29.

5. Алёхин А.Б. Определения понятия конкурентоспособности стран и предприятий и задача измерения конкурентоспособности / А.Б. Алёхин // Вісник Хмельницького національного університету. – № 4, Т. 1, Економічні науки. – 2011. – С. 17-23.

6. Брутман А.Б. Конкурентоспособность предприятий: оценка на основе их потенциалов : монография / Брутман А.Б. – Запорожье: ООО "ЛИПС" ЛТД, 2012. – 220 с.

7. Гельвановский М., Жуковская В., Трофимова И. Конкурентоспособность в микро-, мезо- и макроуровневом измерениях // Российский экономический журнал. – 1998. – № 3. – С. 67-78.

8. Карапейчик И.Н. Оценка инновационного потенциала машиностроительных предприятий : монография / Карапейчик И.Н. – Мариуполь: "Новый мир", 2011. – 184 с.

9. Савчук С.И. Основы теории конкурентоспособности / Савчук С.И. – Мариуполь: ИПРЭЭИ НАН Украины, Рената, 2007. – 520 с.

10. Fagerberg J. Technology and competitiveness // Oxford, 1996. – V.12. – № 3. – P. 39-51.

11. Gassmann H. Globalisation and industrial competitiveness. Organisation for Economic Cooperation and Development. – The OECD Observer. No 197. – December 1995/ January 1996. – P. 38-42.

12. IMD World Competitiveness Yearbook: 2009. – Lausanne: International Institute for Management Development, 2009. – 544 p.

13. The Global Competitiveness Report 2009-2010. – World Economic Forum, Geneva, Switzerland, 2009. – 479 p.

БЕРНАЦЬКА І.Я.,

к.е.н., доцент

кафедри міжнародної економіки,

туризму та менеджменту ЗЕД

ГНАТІВ Л.,

студент VII курсу

економічного факультету

Львівського національного аграрного університету

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ АПК В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРЕФЕРЕНЦІЙ ЄВРОСОЮЗУ

Економічні преференції Європейського Союзу для українських товарів поставили серйозні завдання перед вітчизняною економікою. Щоб потрапити на європейський ринок, необхідно виконати цілу низку умов щодо відповідності стандартам якості продукції згідно зі стандартами ЄС.

Тарифні преференції – це пільги, що надаються ЄС щодо товарів, які переміщуються через митний кордон та звільняються від справляння мита, зниження ставок мита або встановлення тарифних квот на ввезення товарів.

Тарифні преференції стимулюють покупців промислово розвинутих країн імпортувати товари з країн, що розвиваються, і в такий спосіб покращують їхні конкурентні позиції на міжнародних ринках. В Україні створено близько десяти робочих груп, у яких представники міністерств і бізнесу разом намагаються полегшити вихід на нові ринки, однак лише скасування мит без гармонізації законодавства відповідно до євростандартів не дасть відчутних переваг від експорту вітчизняної продукції. Слід зазначити, що вже підготовлено нові законопроекти «Про безпеку харчових продуктів» та «Про ідентифікацію», які покликані відкрити для наших підприємств шлях до Європи.

Позитивний ефект від відкриття європейського ринку для українських компаній виявився нетривалим, оскільки за підсумками 2014 року зростання українського експорту в ЄС склало лише 2,6%. Згідно з початковими прогнозами уряду, дія автономних преференцій мала б забезпечити зростання українського експорту в ЄС на рівні не менше 15%. Спочатку ці прогнози справджувалися. Так, за підсумками першого півріччя зростання українського експорту до ЄС склало 14,9%. Втім уже за підсумками дев'яти місяців минулого року зростання експорту в ЄС становило 12,3%. А з урахуванням того, що відкриття нового ринку потребує часу на укладання контрактів, можна було сподіватися, що темпи зростання поставок в ЄС будуть лише прискорюватися. Тим більше, українському експорту мала сприяти і девальвація гривні, яка зробила вітчизняну продукцію більш конкурентоспроможною.

Якщо у 2013 році українські компанії експортували до ЄС товарів на суму 16,5 млрд. дол., то минулого року — на 17 млрд. Частка ЄС у структурі українського експорту зросла — з 26,6% до 31,5%, що пояснюється падінням поставок українських товарів на інші ринки, в першу чергу — на російський. В цілому минулого року темпи падіння українського експорту склали 13,5%. Водночас експорт в країни СНД знизився на 31,3%, а в РФ — на 33,7%.

Виходячи з показників 2013 року та порівняння даних трьох кварталів і всього 2014 року можна визначити, що падіння українського експорту до ЄС у IV кварталі склало біля 22%.

Рівень торгівлі з ЄС можна оцінити і за використанням європейських квот. Якщо ще недавно вважалося, що запропонованого ЄС обсягу квот на безмитне ввезення українських товарів недостатньо, то за підсумками 2014 року виявилось, що за більшістю позицій експорт навіть не розпочався. Як наслідок, зростання поставок до ЄС зафіксовано лише серед декількох товарних груп. Найбільші серед них: жири і масла (+58,4%), а також деревина і вироби з деревини (+21,8%). Набагато нижчими є темпи зростання продукції механічного (+5,5%) та електронного (+10,6%) машинобудування. Експорт українських зернових до ЄС зріс на 5%.

Проблема гальмування темпів нашого експорту в ЄС особливо актуальна на тлі закриття російського ринку. Відповідно, якщо уряд не активізує заходи щодо підтримки українського експорту (з адаптацією європейських стандартів, створенням експортного агентства), то темпи падіння українського експорту в 2015 році можуть виявитися набагато вищими за минулорічні.

При цьому слід зазначити, що продукція окремих галузей, а саме – птахівництво і зерновиробництво вже відповідає нормам ЄС. За умови відкриття зони вільної торгівлі в Україні ці галузі є конкурентоспроможними, що не можна сказати, наприклад, про вівчарство. Для України актуальною є проблема у збільшенні квот для безмитної торгівлі, адже для деяких галузей вони вкрай малі, наприклад: 5 тис. т — на мед, 20 тис. т — на цукор, 6 тис. т — на ячмінну крупу чи 10 тис. т — на крохмаль. Проте наразі навіть такі квоти ще повністю не використано».

До найбільш адаптованих до ЄС галузей, які експортують продукцію переробки, відносимо олійно-жирову промисловість. Попри всі негаразди в державі, вона нарощує обсяги: цьогоріч зростання виробництва становить 130%, а експорт збільшився на 140%. До кінця року планується вивезти 3,8 — 4 млн. т олії, а це — 56% усього світового експорту, що визначає Україну глобальним лідером у цій галузі. Україна наразі споживає 450 — 500 тис. т олії на рік, а виробляє в 10 разів більше, що дозволило їй експортувати у країни ЄС 565 тис. т продукції на 600 млн. дол., а вже 2014 року — 240 тис. т. [1, с.2-3]

Однак Європа намагається купувати сировину, щоб потім переробляти її на своїх підприємствах для завантаження робочих місць і створення доданої вартості в єврозоні. При цьому, переробні потужності завантажено наполовину, оскільки 28 країн виробляють стільки ж соняшнику, як одна Україна. У минулому році в ЄС придбано ріпаку та соняшнику на 1,1 млрд. дол.

Завдяки скасуванню мит з'явилася можливість постачання до Євросоюзу і фасованої олії, тому до 1 листопада планується продати її 50 тис. т. Звичайно, до Європи дуже важко проштовхнути продукцію через надмірну кількість директив і регламентів, які нормують показники безпеки. В Україні є поняття технічного регулювання, а самого регулювання немає. Існує чимало негармонізованих стандартів, і жодного технічного регламенту на харчову продукцію не затверджено, а обов'язкову сертифікацію скасовано. Тому держава повинна створити відповідні умови для сертифікації продукції, що адаптує національні стандарти якості до умов європейських ринків.

Позитивні очікування щодо європейського ринку мають і вітчизняні кондитери, оскільки 40% їх продукції йде на експорт. За домовленостями з представниками ЄС уряд забезпечив нульову митну ставку на вироби карамельної, шоколадної та борошняно-кондитерських груп.

У минулому надвисокі мита були тим бар'єром, який унеможлилював розвиток експорту українських кондитерських виробів до Європейського союзу. У той час коли Україна застосовувала мито на рівні 5 — 10% від вартості, в ЄС запровадили складну систему мит, які треба було вираховувати із застосуванням спеціальних таблиць. Орієнтовно такий бар'єр становив 35 — 45% вартості товару, що визначало річні обсяги експорту кондитерської продукції усього на 50 млн. дол.

За показниками якості та безпечності продукція кондитерської галузі вже відповідає всім європейським вимогам. Підприємства давно пройшли процедури відповідності стандартам та отримали необхідні сертифікати і за експертними оцінками прогнозується зростання експорту до 400 млн. євро на рік у найближчі 5 — 7 років, однак це зростання буде здійснюватись в умовах жорсткої конкуренції.

Звичайно, ринок Європи перенасичений і надзвичайно конкурентний, але його місткість — 40 млрд. євро щороку, тобто у 10 разів більше, ніж у Митному союзі. Тому потрібно відійти від орієнтації на російський ринок, який є важкопрогнозованим. Росія вже тричі застосовувала спеціальні захисні заходи щодо української карамельної продукції, через що за 10 років її експорт знизився зі 140 тис. т до 4 — 5 тис. т. Допустивши вступ Росії до Світової організації торгівлі, Україна не вимагала радикально переглянути цю ситуацію, що безумовно є недопустимим з огляду на відстоювання національних інтересів. [2, с.3]

Крім зовнішніх загроз існують і внутрішні ризики, особливо значна зарегульованість української економіки зі складною системою оподаткування і не завжди зрозумілою методикою митних процедур. Викликає питання також монополія ДП «Укресресурси» у сфері утилізації відходів, адже без печатки експерта-еколога неможливо пройти митницю. Крім того, кондитерів турбує заборгованість з повернення експортного ПДВ, яка сягає близько 100 млн. грн. для п'яти найбільших підприємств галузі, без урахування «Roshen» і «Конті» і деякі фабрики через це не можуть купити цукор.

Хоча Україна є чистим імпортером фруктів та ввозить чимало овочів, існують певні перспективи і в цій сфері. Щороку 200 — 300 тис. т фруктів в Україну завозять з Європи, оскільки вирощені в наших теплицях овочі не можуть конкурувати з європейськими через високу собівартість, спричинену застарілими енергозберігаючими технологіями. [2, с.1]

Перспективною продукцією для виходу на ринки ЄС є українські яблука, проте у цьому сегменті потужним конкурентом виступає Польща, яка посідає перше місце в Європі за експортом яблук. Власне, польські компанії конкурують з вітчизняними і на російському ринку. Натомість користується попитом промислове яблуко, адже у нас ще є чимало старих садів, де вирощують кислі його сорти і їх немає у Європі, тому український концентрат є своєрідним ексклюзивом. Щороку його експортують близько 70 тис. т, а безмитну квоту в 10 тис. т вибрано всього за два місяці. Підприємства можуть удвічі збільшити обсяг виробництва, і все одно європейські партнери його викуплять.

Отже, економічні переваги сформували певні фінансові результати для України, зокрема загальний економічний ефект для української економіки у 2014 році становив 497 млн. євро, який включає:

- 97 млн. євро – економія українськими експортерами від скасування ввізних мит ЄС;
- 340 млн.євро – збільшення експорту української агропродукції;
- 53 млн. євро – збільшення експорту переробленої с/г продукції.

Підсумовуючи вищесказане варто зазначити, що встановлення економічних переваг Євросоюзу є суттєвою підтримкою для українського АПК. Проте існує ряд бар'єрів, а саме - недосконалість законодавчої бази та невідповідність якості вітчизняної продукції до вимог Євросоюзу на фоні нестабільної політичної ситуації і невизначеного стану валютного ринку, які необхідно вирішувати для повноцінної інтеграції України у Європейський Союз.

БОЙКО М. Г.,
д.е.н, професор
завідувач кафедри готельно-
ресторанного бізнесу
Київського національного
торговельно-економічного університету

КОНВЕРГЕНЦІЯ МОДЕЛЕЙ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

Сучасна індустрія туризму – одна з прибуткових і динамічних галузей світового господарства та регіонального розвитку економіки. Сприйняття туризму як суспільно значущого соціально-економічного феномену актуалізує проблему вивчення успішного досвіду країн, в яких ця сфера активно розвивається і є однією з основних експортних статей економіки. Використання позитивних надбань сприятиме адаптації орієнтацію державної політики на комплексний розвиток регіонів і туристичних центрів з урахуванням соціально-економічних інтересів їх населення, збереження та відновлення природного середовища та історико-культурної спадщини. Враховуючи напрацьовані впродовж тривалого часу економічні зв'язки, для розвитку туризму України цінним є вивчення досвіду Польщі з метою імплементації моделей туризму цієї країни в реалії вітчизняного бізнесу.

Вибір альтернатив щодо розвитку туристичної сфери може відбуватися тільки в руслі визначення того, що і як регулювати, і на вирішення яких пріоритетних завдань необхідно спрямувати зусилля. В цьому контексті первинним є визначення сутності поняття *"модель туризму"*. Теоретичні пошуки щодо його змістовного наповнення дають підстави стверджувати, що здебільшого науковці прагнуть охарактеризувати соціально-економічні та політико-правові процеси, що відбуваються у цій сфері, виявити специфіку та особливості, які відрізняють національний туризм від туризму інших країн. Проте нами не виявлені визначення, які б надавали конкретну характеристику цього поняття. Найчастіше *"модель туризму"* трактується як *узгальнення економічних показників його розвитку, географічне ранжирування країни та її дестинацій*. Безумовно це важливий аспект дослідження, тому що кількісні індикатори дозволяють визначити ступінь розвитку туризму, інвестиційну привабливість окремої дестинації, є основою для розвитку міжнародної співпраці та залучення вітчизняних туристичних підприємств до програм розроблення нових туристичних маршрутів.

Результати порівняльного аналізу розвитку ринку туристичних послуг України та Польщі, свідчать про їх постійні зміни, причому зміни в законодавстві та економічні обумовлені впливом зростання технологічних, соціокультурних та екологічних перетворень. Зокрема встановлено, що в Україні економічні, політико-правові та соціокультурні фактори не обумовлюють формування належних умов щодо довгострокового розвитку туризму, і їх доцільно інтерпретувати як прояв обмежуючих факторів. На відміну від Польщі в Україні немає масштабних інвестицій через відсутність ефективного механізму сприяння вкладенню коштів у розбудову туристичної інфраструктури. Через невирішеність цієї проблеми гальмується як подальше планування

створення нових туристичних зон, так і можливість залучення комплексних масштабних інвестицій.

Наростаюча дестабілізація в соціальній сфері негативно впливає на розвиток туризму в Україні, тому важливим є використання досвіду Польщі в контексті нівелювання негативного впливу цієї сфери на розвиток туризму. Дуже корисним для вивчення є досвід розвитку соціального туризму, який як вид туризму є необхідною передумовою зростання внутрішнього туризму в контексті зміни його співвідношення з виїзним туризмом.

Враховуючи напрацьовані протягом тривалого часу економічні зв'язки Польщі та України відмітимо, що для розвитку туризму велике значення має міжрегіональне співробітництво на основі конкретних методів взаємодії. Зокрема, з метою конвергенції моделей розвитку туризму необхідно активізувати наявний потенціал міжрегіональної співпраці в межах організаційних форм управління прикордонним співробітництвом. Цьому процесу сприяють трансформаційні фактори, що визначають внутрішню необхідність міжрегіонального співробітництва в сфері туризму: наявність виробничо-коопераційних зв'язків між туристичними підприємствами регіональних господарських систем; спільність проблем природокористування та охорони довкілля; високий ступінь демографічного взаємовпливу; подібність етноісторичних традицій.

Резюмуючи наведене вище зазначимо, що для *конвергенції моделей розвитку туризму України та Польщі, необхідно:*

- організацію базових інституцій прикордонного співробітництва, які сприятимуть перетворенню прикордонних контактів у систему стійких інтеграційних економічних зв'язків;
- створення цілісної системи регулювання міжрегіонального співробітництва;
- впровадження системи моніторингу міжрегіонального співробітництва у сфері туризму;
- заохочення туристичних суб'єктів господарської системи прикордонних регіонів до участі в організаційних та економічних формах міжрегіонального співробітництва тощо.

Вирішення проблеми конвергенції моделей туризму в сучасних геополітичних та гео економічних умовах має велике значення для соціально-економічного розвитку як України так і Польщі саме в контексті раціонального формування та ефективної реалізації їх туристичного потенціалу.

БРУХ О.О.,
к.е.н., доцент
кафедри міжнародної економіки,
туризму та менеджменту ЗЕД
Львівського національного
аграрного університету

СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ М. ЛЬВОВА

Україна стоїть перед рядом важливих економічних завдань, які ще більше поглибились через теперішню політичну та економічну ситуацію. Серед цих завдань:

- успішно інтегруватися в європейську і світову економіку;
- закінчити перехід від планової економіки до вільного ринку;
- впроваджувати реформи, необхідні для підвищення конкурентоспроможності економіки міста.

Для ефективного вирішення цих завдань потрібно координувати дії органів влади (центральної, обласної і місцевої), бізнесу, навчальних і науково-дослідних установ та громадянського суспільства. Досвід показує, що ті міста, які правильно позиціонують себе зараз, щоб бути конкурентоспроможними в майбутньому, швидше вийдуть з кризи і успішно розвиватимуться протягом тривалого часу. Тобто теперішня ситуація вимагає узгодження позицій щодо довготермінової стратегії підвищення конкурентоспроможності Львова та її успішної реалізації.

Львів – унікальне місто з багатою культурною спадщиною. Центральна частина міста з численними історичними пам'ятками, музеями і церквами знаходиться під захистом ЮНЕСКО. Як колишня столиця Галичини і найбільш населене місто Західної України, Львів відомий як ворота з України в Європу.

Варто відмітити, що Львів володіє унікальними активами, які на сьогодні не в повній мірі використовуються для розвитку міста. Це і прикордонне розміщення міста, Львів є фактично воротами України в ЄС, основні міжнародні транспортні коридори проходять через Львівську область.

Львів володіє унікальною світовою історичною спадщиною, враховуючи 750 років історії та збереження австро-угорських, польських та українських культурних традицій, експерти нараховують 366 історичних пам'яток.

Львів є відомою студентською столицею Західної України, тут знаходяться 38 навчальних закладів, в яких навчається 130 000 студентів, з них 31% вивчають економіку, комерційну діяльність, 22% - інженери науки, 23% вивчають медицину, гуманітарні науки та право. Така ситуація створює значний потенціал людських ресурсів для міста.

Порівнюючи Львів з іншими містами України можна ствердно говорити, що він має суттєву перевагу у

наявності великої кількості студентів, тим не менше низька заробітна плата і відсутність привабливих пропозицій працевлаштування призводять до значного «відтоку інтелекту» у більші міста України, зокрема, Київ та за кордон. Це у свою чергу викликає загальне старіння нації.

Слід також відмітити західну ментальність мешканців Львова, що пов'язано близькістю розташування до Європи, а також історичним минулим Львова. Значна частина молодого населення міста має бажання отримати західну освіту та західний досвід ведення бізнесу. Це поєднується із підприємницьким духом, зокрема, 59% людей воліють радше мати свій бізнес, а 16% планують розпочати власну справу в найближчому майбутньому.

Економічний та соціальний розвиток міста повинен концентруватися на високих технологіях та інноваціях, побудові міжнародної співпраці, вдосконаленні інфраструктури та доступі інвесторів до регіону. Потрібно вдосконалити управління ресурсами та людським капіталом. У сфері надання послуг особливу увагу потрібно надати освіті та науці, співпраці між наукою і бізнесом, а також оновленню міської інфраструктури і транспорту.

Важливою рисою львів'ян є відданість та емоційна прив'язаність до свого міста, люди пишаються ним, описуючи Львів, його мешканці часто вживають такі слова, як «красивий», «унікальний», «популярний».

Окрім сильного бажання львів'ян покращити бізнес-середовище міста, існує зацікавленість з боку іноземних інвесторів, яких Львів приваблює значними людськими ресурсами і конкурентною оплатою праці. На сьогодні у Львові є близько 800 підприємств з іноземними інвестиціями, переважно з Польщі, Німеччини, США, Чехії та Канади. Привабливість Львова для європейських інвесторів пояснюється значним людським потенціалом, відносно дешевою робочою силою, вигідним розміщенням та культурною схожістю.

Хоча Львів однозначно має потенціал стати рушієм економічного зростання в Україні, місту потрібно, перш за все, усунути певні суттєві бар'єри, які гальмують його розвиток.

З одного боку, малий і середній бізнес, на якому базується економіка міста, послабив негативний вплив теперішньої економічної кризи завдяки диверсифікації, але з іншого боку, така структура економіки зумовлює відсутність великого капіталу та обмежує інноваційний та інвестиційний потенціал Львова. Це, в свою чергу, спричинює неконкурентні зарплати та обмежує можливості професійного зростання для працівників, результатом чого є значний відтік інтелекту.

Крім того, лідери місцевого бізнесу відкрито говорять про значну частку тіньової економіки в місті (до 80% в деяких секторах), яку живлять непрозорі регуляторні та податкові процедури. Велика частка тіньової економіки призводить до знецінення інфраструктури міста, зокрема доріг, системи водопостачання / водовідведення, громадського транспорту і системи теплозабезпечення, а також негативно відбивається на якості міських послуг, таких як соціальний захист, охорона здоров'я і освіта.

Для ефективного розвитку міста Львова необхідно забезпечити дієві структурні зміни в економіці, що створюватиме сприятливе середовище як для малого, так і для великого бізнесу. Таким чином, досягнення конкретних результатів по кожному з визначених пріоритетних напрямів, дозволить досягнути ефекту синергії та позитивно вплинути на загальні економічні показники розвитку міста.

СРМОЛАСВА І.К.,
студентка ОКР «Спеціаліст»
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Металургійний комплекс є базовою галуззю економіки України, оскільки забезпечує понад 20 % промислового виробництва, близько 30 % загального експорту товарів. Частка України у світовому виробництві сталі становить 2,4 %, серед країн-виробників металургійної продукції Україна посідає восьме місце.

Якщо виходити з наявних статистичних даних, то протягом тривалого періоду розвиток металургійного комплексу України характеризувався позитивною динамікою. Дані представлені на рис.2.1 вказують на наявність достатньо тривалої тенденції до збільшення виробництва продукції вітчизняними підприємствами металургії. Обсяги виробництва продукції металургійного комплексу зростали до 2008 року включно. Лише у 2009 році зафіксовано суттєвий спад виробництва продукції з відновленням позитивної тенденції протягом 2010-2012 рр. (табл.1).

Таблиця 1

**Динаміка обсягів виробництва металургійної продукції в Україні,
2005-2012 рр. тис.тн**

Найменування продукції	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Сталь з напівфабрикатами	39,3	41,6	43,7	38,2	30,3	33,3	35,5	33,1

темпи приросту, %		5,85	5,05	-12,59	-20,68	9,90	6,61	-6,76
Чавун	30,7	32,9	35,6	31	25,7	27,4	28,9	30,9
темпи приросту, %		7,17	8,21	-12,92	-17,10	6,61	5,47	6,92
Прокат готовий чорних металів	22,7	22,4	24,5	20,5	16,1	17,6	19,5	18,5
темпи приросту, %		-1,32	9,38	-16,33	-21,46	9,32	10,80	-5,13
Труби та профілі пустотілі	2,40	2,80	2,80	2,50	1,70	1,90	2,20	2,20
темпи приросту, %		16,67	0,00	-10,71	-32,00	11,76	15,79	0,00
Феросплави	1,7	1,8	2	1,7	1,2	1,7	1,2	-
темпи приросту, %		5,88	11,11	-15,00	-29,41	41,67	-29,41	-

Сьогодні Україна єдина держава в світі, чії підприємства майже 80% виробленої металопродукції експортують і лише трохи більше 20% продають на внутрішньому ринку. Водночас зорієнтувавшись на експорті металопродукції, вітчизняні виробники значно скоротили марочний та розмірний сортаментний ряд, суттєво зменшивши при цьому виробництво високотехнологічної продукції. Відповідно сьогодні основними продуктовими групами у структурі експорту вітчизняної металопродукції є напівфабрикати та готовий прокат, що свідчить про її недосконалість. Внаслідок цього постійно збільшуються диспропорції між структурою потенційного попиту на метал, структурою металопродукції, що користується попитом на внутрішньому ринку, та, особливо, структурою металу, що експортується [1].

Стан і перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності металургійних підприємств України безсумнівно визначаються станом світового ринку металопродукції й прогнозованих тенденцій його розвитку. З огляду на це, розглянемо сучасну ситуацію на світовому ринку металопродукції по відношенню до українських товаровиробників.

За результатами 2012 року до десятки найбільших виробників сталі увійшли Китай, Японія, США, Індія, Росія, Корея, Німеччина, Туреччина, Бразилія та Україна (табл.2).

Таблиця 2

Рейтинг країн виробників сталі, 2012 р.

країна	місце	обсяги виробництва, млн. дол.США	питома вага у світовому виробництві, %
Китай	1	716542	46,38
Японія	2	107232	6,94
США	3	88695	5,74
Індія	4	77561	5,02
Росія	5	70426	4,56
Корея	6	69073	4,47
Німеччина	7	42661	2,76
Туреччина	8	35885	2,32
Бразилія	9	34524	2,23
Україна	10	32975	2,13

На тлі світових тенденцій проявляються основні проблеми розвитку української металургії:

- ✓ скорочення внутрішнього попиту зі сторони металоспоживчих галузей внаслідок зниження ліквідності та платоспроможності споживачів;
- ✓ зниження фізичних обсягів експорту спричинило скорочення споживання у важливих для українського експорту регіонах споживання;
- ✓ криза в збуті металопродукції на внутрішньому та зовнішньому ринках супроводжується значним падінням цін на продукцію галузі при зростанні витрат [2].

В цілому, протягом останнього десятиліття сформувалися чітко визначні тенденції розвитку світового ринку металургійної продукції: укріплення позицій країн, що розвиваються та з перехідною економікою, активна консолідація металургійних підприємств на світовому рівні, зміна структури зовнішньоторговельних зв'язків та основних грошових потоків внаслідок запровадження протекціоністських заходів країнами.

Література:

1. Точилін В.О., Венгер В.В. Стан та напрями розвитку внутрішнього ринку металургійної продукції України_/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2013_18_3_1/18.pdf

2. Клименко Д.В., Охріменко О. О. Тенденції розвитку української та світової чорної металургії [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://probl-economy.kpi.ua/node/152>
3. Макуха С.М. Забезпечення конкурентоспроможності українського експорту в умовах глобалізації / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.confcontact.com/20130214_econ/9_makuha.htm
4. World Steel Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldsteel.org/>
5. Державний комітет статистики України: [Електронний ресурс]. - Режим доступу до матеріалу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

КАРПУХІНА Ю.С.,
студентка ОКР «Спеціаліст»
спеціальності «Менеджмент організацій
і адміністрування»
Маріупольського державного університету

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

У сучасному світі неефективна комунікація є вагомою нестачею для політики та для іміджу країни, яка прагне бути конкурентоспроможною на міжнародному ринку. Після 24 року незалежності Україна все ще перебуває на стадії самоідентифікації, становлення національних пріоритетів та цінностей, розробки національних цілей та інтересів, визначення шляхів розвитку та розбудови громадянського суспільства. Шляхом до позитивних зрушень повинно бути завершення процесу позиціонування України як самостійного гравця на міжнародній арені. «Нам потрібно самоідентифікуватись. Без цього ми не зрушимо з мертвого місця», - зазначив один з респондентів дослідження [1]. Необхідним є також прийняття єдиної національної доктрини або стратегії. В запропонованому документі повинні міститися чітко прописані та відомі всьому населенню цілі, пріоритети, напрямки. «Тільки за згоди та підтримки населення держава може бути ефективною. Маючи в арсеналі такий документ, який будуть підтримувати громадяни, ми зможемо вибудовувати стратегічні комунікації. Тоді вони будуть здійснюватись на всіх рівнях. Навіть, на міжособистісному рівні» [3, с.87]. Повинна бути узгоджена політика на рівні ідеології, образів, принципів позиціонування. Тільки після узгодження та прийняття таких образів громадянським суспільством, вони можуть поширюватися. Коли ці принципи є суспільним надбанням, вони перетворюються на ефективну комунікацію.

Ідентифікація неможлива без громадянського суспільства, яке є запорукою активного, потужного громадського сектору, що є дієвим інструментом у стратегічних комунікаціях, особливо, на міжнародному рівні. «Підтримка громадських організацій, залучення їх до процесу державотворення, до вироблення стратегій, - все це дозволить владі в майбутньому використовувати такі організації як рупор своїх інтересів за кордоном. Так поступають у найрозвиненіших країнах світу» [3, с.54].

Для покращення стану стратегічних комунікацій в Україні якісних змін потребує організаційно-адміністративна система інформаційної та комунікаційної сфер. Система управління інформаційною сферою потребує адміністративного, правового, кадрового та структурного оновлення. З огляду на це, доречним може бути створення єдиного центру, який би відповідав за інформаційну політику в державі. Щодо організаційних змін в системі розробки та впровадження комунікаційних кампаній, а також до контролю над ефективністю та результативністю загальних стратегічних комунікацій, доцільним вважається залучення академічних недержавних структур, а також комерційних організацій, які спеціалізуються на комунікаціях. Держава не може охопити всього, тому, необхідним є залучення недержавних організацій та інституцій. В ході дослідження було з'ясовано, що через свою динамічність та більшу конкуренцію, бізнес-середовище швидше впроваджує інновації, тому, державі необхідно співпрацювати з аутсорсинг-кампаніями. Це матиме позитивний вплив як на державні органи, так і на результативність комунікаційних зусиль держави. «В Польщі або в Америці держава замовляє певним компаніям інформаційні кампанії, або доручає проводити промо-кампанії. В Україні теж таке потрібно робити. Всі від цього тільки виграють» [2, с.31]. Стосовно академічних організацій, яких потрібно залучати до розробки стратегічних напрямків та комунікацій, такими організаціями повинні бути поважні академічні інституції в Україні. Серед можливих організацій може бути Інститут світової політики, Центр Разумкова, Інститут історії.

Стосовно шляхів покращення стратегічних комунікацій України необхідним є також залучення української діаспори до процесу комунікації з закордонними аудиторіями. Українські діаспори по всьому світу є численними. Вони є дієвим інструментом у просуванні інтересів за кордоном. Підтримка діаспорян (видання газет, запровадження радіомовлення тощо) є вже перевіреним методом комунікації в усьому світі. Діаспори, особливо, такі численні як у США чи Канаді можуть стати посланцями інтересів за межами України. Їх підтримка, налагодження з ними зв'язків, - це є також стратегічною комунікацією держави.

Україна потребує створення власних ЗМІ за кордоном. «Нам потрібно брати приклад з Польщі, Угорщини, Румунії, які на прикордонних територіях створюють власних мовників, випускають газети, купують ефірний час на українських каналах для транслявання передач польською, румунською, угорською» [1]. Важливим кроком для підвищення конкурентоспроможності українських комунікацій є проведення культурної дипломатії. Одним зі шляхів діяльності у даному напрямку є організація культурних представництв за кордоном, як це роблять Німеччина, Франція, Іспанія, Польща. Хоча Україна є слабкою країною з дуже обмеженими фінансовими ресурсами, спрямування на розвиток м'якої сили [4], та в такий спосіб, отримання можливості здійснювати вплив на закордонні цільові аудиторії, вбачається досить дієвим, оскільки цей вимір впливу в плані м'якої сили є надзвичайно потужним і дієвим.

Таким чином, покращення стану стратегічних комунікацій в Україні можливе через чітке визначення цілей та пріоритетів, які повинні підтримуватись населенням України; завершення процесу ідентифікації українців як нації; розбудову громадянського суспільства та зміцнення громадського сектору; проведення якісних адміністративно- організаційних та кадрових змін; залучення аутсорсингових компаній та недержавних академічних інституцій; підтримку та налагодження зв'язків з українськими діаспорами; здійснення культурної дипломатії та зміцнення української м'якої сили.

Література:

1. Масальський А. Україна інформаційна. Досліди кремлівських мічурінців, 17 грудня, 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <http://www.unian.net/ukr/news/352684-ukrajina-informatsiyna-doslidi-kremlivskih-michurintsiv.html>
2. Бебик В. К проблеме коммуникации и ее функции в обществе / В. Бебик // Персонал. -2014. - №3. - С. 28-33.
3. Почепцов Г.Г. Стратегические коммуникации: Стратегические коммуникации в политике, бизнесе и государственном управлении. – К.: Альтерпрес, 2011. – 216 с.
4. Най Дж. «Мягкая сила» и американско-европейские отношения / Дж. Най // Свободная мысль-XXI. – 2014. - № 10.

ОСИПЕНКО К.В.,
асистент кафедри менеджменту
Маріупольського державного університету

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ РЕГІОНІВ

Визначення конкурентних переваг туристичного регіону створює фундамент для розуміння перспективних напрямів та задач, що постають перед туристичною галуззю. Таким чином, стає можливим оцінити та забезпечити ефективну діяльність учасників туристичного бізнесу, органів виконавчої влади.

Відомо, що на сьогоднішній день, за наявності природно - ресурсного та культурно - історичного потенціалу туристична сфера може виступати в якості провідного напрямку розвитку міжнародних регіонів. При цьому, на нашу думку, на території туристичного регіону має бути розроблений і впроваджений механізм, який би враховував специфічні особливості туристичного регіону (культурні, історичні, природні, соціальні і т.і.)

Запропонована автором механізм забезпечення міжнародної конкурентоспроможності туристичних регіонів світу заснований на детальному вивченні основних елементів, що формують конкурентні переваги міжнародних туристичних регіонів.

Першим елементом, який формує конкурентні переваги міжнародного туристичного регіону є формування та впровадження туристичного іміджу регіону. У туристичній сфері імідж займає важливе місце, оскільки лише при встановленні позитивного туристичного іміджу регіону або окремих його країн можна бути впевненим у його привабливості, і як наслідок його конкурентоспроможності в порівнянні з іншими туристичними регіонами. У зв'язку з цим особливе значення в сфері туризму набуває маркетинг, завданням якого є виявлення та задоволення потреб туристів, інформування про доступні або необхідні туристичні продукти/послуги, а також про місця, де можна ці продукти/послуги придбати.

Замислюючись про туристичну поїздку, турист сприймає туристичний регіон як образ, який формується завдяки різним факторам, серед яких може бути географічне розташування туристичного регіону, його історико - культурна спадщина, екологічний, соціально - економічний стан туристичного регіону, а також фактори суб'єктивного характеру, такі як відгуки та судження родичів, друзів. Таким чином, в цілому сукупність перерахованих факторів дає уявлення про імідж туристичного регіону, який сформувався в індивідуальній і масовій підсвідомості людей. З цього випливає, що туристичний імідж здатний впливати на поведінку учасників туристичного процесу, тим самим формуючи його туристичну конкурентоспроможність на різних рівнях. Таким чином, необхідність формування та впровадження туристичного іміджу регіону цілком очевидна. Посилення запропонованого елемента стратегії міжнародної конкурентоспроможності туристичного регіону

буде сприяти ефективному економічному розвитку регіону, посиленню інвестиційних ініціатив, збереженню історичних та культурних пам'яток, привертанню туристичного інтересу з боку споживачів туристичних товарів та послуг.

Другим важливим елементом механізму забезпечення міжнародної конкурентоспроможності туристичного регіону є розвиток та вдосконалення матеріально – технічної бази туристичного регіону. Для ефективного функціонування туристичної індустрії є необхідним стимулювання розвитку інфраструктури в туристичному регіоні та вдосконалення матеріально - технічної бази туризму за рахунок побудови сучасних туристичних комплексів або їх модернізації згідно зі світовими туристичними стандартами, а також реконструкція громадських споруд, пам'яток пов'язаних з історичними подіями, культурними традиціями. Реконструкція туристичних об'єктів регіону є важливим елементом у формуванні міжнародної конкурентоспроможності туристичного регіону. Тому, для поступового оновлення інфраструктури туристичного регіону з використанням сучасних технологій, необхідні в достатньому обсязі інвестиційні ресурси. Туристична привабливість регіону залежить від стану матеріально - технічної бази туризму, яка визначає рівень розвитку засобів розміщення та обслуговування споживачів туристичних товарів і послуг. В свою чергу, невідповідність якості послуг світовим туристичним стандартам спричинить зниження міжнародної конкурентоспроможності туристичних регіонів.

Задля успішного та ефективного функціонування туристичної галузі регіону необхідним є його фінансове забезпечення, головною метою якого буде створення якісного середовища щодо залучення та перерозподілу фінансових коштів для розвитку туристичного регіону. Виділення та розподіл фінансових ресурсів у туристичному регіоні забезпечить формування таких важливих напрямів розвитку, як просування національного туристичного продукту, формування інвестиційних проектів пов'язаних з реконструкцією туристичної інфраструктури, здійснення якісної рекламної та інформаційної діяльності, вітчизняних та міжнародних туристичних виставок, ярмарок, презентацій, семінарів тощо. Варто зауважити, що фінансове забезпечення галузі туризму характеризується наявністю деяких специфічних особливостей, пов'язаних з механізмом її функціонування. Завдяки фінансуванню суміжних сфер діяльності туристичної галузі, серед яких різні заклади розваг, готельне та ресторанне господарство, транспортні засоби обслуговування та транспортна інфраструктура, досягається соціальний ефект, яких полягає у використанні модернізованої туристичної інфраструктури не тільки особами, що подорожують, а й місцевим населенням. Основними напрямками фінансового забезпечення туристичної галузі виступають прямі та опосередковані джерела фінансування. Розглядаючи прямі джерела фінансування варто виокремити ресурси місцевого бюджету, позабюджетні та індивідуальні ресурси туристичних підприємств. До опосередкованих слід віднести залучений капітал, за рахунок засобів приватного та іноземного капіталу, а також кошти громадських організацій. Здійснюючи фінансування туристичної галузі регіону та створюючи належні умови для її позитивного розвитку є необхідним постійне збалансоване планування туризму. В іншому випадку зростання кількості туристів може вплинути на погіршення екологічного стану регіону, збільшення цін, виникнення сезонності туризму, незадоволення місцевого населення.

Формування туристичного іміджу та розвиток матеріально - технічної бази туризму неможливий без створення необхідних умов для функціонування туристичної сфери в регіоні. На нашу думку, вкрай необхідним є підвищення рівня життя населення в туристичному регіоні, здійснення економічної підтримки суб'єктів туристичної діяльності в регіоні, а також стимулювання механізму державного регулювання туристичної сфери регіону. Особливу увагу слід приділити державному регулюванню туристичної галузі в регіоні. Ключовими напрямками регулювання сфери туризму є розробка методичних рекомендацій та положень, які стимулюють здійснення і забезпечують досягнення пріоритетних напрямків та цілей державного регулювання. Необхідно зазначити, що основною метою державного регулювання туристичної сфери має бути розвиток туристичної індустрії, яка забезпечить задоволення потреб громадян при здійсненні туристичної поїздки, появу нових робочих місць, зростання доходів населення туристичного регіону, збереження об'єктів туристичного інтересу.

Не менш важливим елементом конкурентної переваги є підвищення рівня професійної підготовки працівників туристичної індустрії у регіоні. Підвищення кваліфікаційного рівня кадрів туристичної сфери є одним з основних заходів, що здійснюється державою з метою регулювання та удосконалення туристичної індустрії.

Регулярне оновлення та підвищення рівня професійної підготовки посадових осіб і державних службовців туристичної сфери дозволить відповідати сучасним і динамічним вимогам сфери управління туризму. Сучасний етап розвитку туристичної сфери характеризується поступовим зростанням складності завдань і вимог, які ставляться перед співробітниками сфери туризму. Тому, на наш погляд, є необхідним прискорення формування та оновлення складу управлінських кадрів не тільки місцевого самоврядування, але й керівного складу.

Щоб відповідати сучасним стандартам якості обслуговування туристичний персонал повинен володіти декількома мовами, а також діловою етикою спілкування, комп'ютерною технікою та технологіями, бути готовим безперервно вдосконалювати і поглиблювати свої спеціалізовані знання в туристичній сфері.

Таким чином, підсумовуючи все вищенаведене, варто зробити висновок, що перспективний розвиток туристичних регіонів світу та підвищення їх міжнародної конкурентоспроможності неможливо без створення необхідних умов для розвитку галузі туризму.

Література:

1. Заячківська Г. Туристичний імідж країни: суть та проблеми формування / Г. Заячківська // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль, 2011. – Вип. 3. – С. 16–22.
2. Кіптенко В. К. Менеджмент туризму / В. Кіптенко. – Київ : Знання, 2010. – 502 с.
3. Конкурентоспособность регионов: теоретико-прикладные аспекты : науч. издание / под ред. Ю. К. Перского, Н. Я. Калужновой. – Москва : ТЕИС, 2003. – 472 с.

ПАРМАКЛИ Д.М.,
д.э.н., профессор
Комратского государственного университета
(Республика Молдова)

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЗЕМЛИ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В создании материальных благ земле с ее почвенным покровом, недрами, лесами и водами принадлежит особая роль, так как она является естественной основой любого производства, и прежде всего сельскохозяйственного.

Земля в сельском хозяйстве как любой другой ресурс обладает определенным потенциалом отдачи, способностью производить продукцию. Вполне очевидно, что эффективность использования земель в отрасли должна определяться не столько объемом продукции, получаемой на единицу площади, сколько уровнем реализации потенциала земли как базового ресурса сельскохозяйственного производства.

С точки зрения экономической теории земельный потенциал можно представить как расчетную максимально возможную производительность главного средства производства в сельском хозяйстве на основе апробированной совокупности научно-технических достижений в реально складывающихся погодноклиматических условиях региона, зоны, предприятия

В общем виде формула расчета экономического потенциала сельскохозяйственных угодий представляется как:

$$\text{ЭП} = \sum_{j \in J} \sum_{k \in K} S_{jk} q_{jk} P_k \quad (1)$$

где: S_{jk} – размер сельскохозяйственных угодий j -го вида при k -ом виде целевого использования;

q_{jk} – продуктивность сельскохозяйственных угодий j -го вида при k -ом виде целевого использования;

P_k – стоимостная оценка продукции, полученной при k -ом виде целевого использования сельскохозяйственных угодий.

Следует отметить, что наряду с традиционными показателями эффективности использования продуктивных земель (отношение результатов производственно-финансовой деятельности в стоимостном или натуральном выражении к единице используемых земельных ресурсов) целесообразно применять показатель уровня реализации их потенциала, который будет комплексно отражать достигнутый уровень эффективности использования земли и возможные резервы наращивая производства сельскохозяйственной продукции.

В сельском хозяйстве экономическую эффективность использования земли следует рассматривать в непосредственной связи с охраной окружающей среды, чтобы сельскохозяйственное производство не приводило к истощению почв, загрязнению воды, воздуха, земли и т.д. Кроме того, любые меры, направленные на рост эффективности производства, нужно оценивать не только с экономической точки зрения, но и с учетом социального результата.

Методические основы расчетов выхода валовой продукции в натуральной оценке при производстве одной культуры за один год могут быть представлены следующей формулой:

$$П_3 = \frac{\sum_{i=1}^n Y_i \cdot S_i}{\sum_{i=1}^n S_i}, \text{ ц/га} \quad (2)$$

где: $П_3$ – производительность земли (ц/га);

Y_j – урожайность культуры в j -ом году (ц/га);

S_j – площадь культуры в j -ом году (га);

Коэффициент использования потенциала продуктивности земли в сельском хозяйстве определяется отношением фактического уровня урожайности к потенциальному:

$$K = \frac{q_{\phi}}{q_n} \quad (3)$$

Потенциальный уровень продуктивности земельных ресурсов определяется как сумма фактической урожайности и реального резерва ее роста (Δq):

$$q_n = q_{\phi} + \Delta q \quad (4)$$

Операционная деятельность сельскохозяйственных предприятий осуществляется под влиянием непредсказуемых колебаний погодных условий. В связи с этим экономически независимым следует считать такой вариант развития объектов хозяйствования в сельском хозяйстве, который сохраняя колебания объемов производства в отдельные годы, обеспечивает поступления прибыли в среднегодовом исчислении достаточной для ведения, по меньшей мере, простого воспроизводства.

Стабильное же развитие сельскохозяйственных предприятий может быть обеспечено при условии достижения расширенного или, по меньшей мере, простого воспроизводства за счет собственных средств. Таким образом, уровень поступления финансовых средств от операционной деятельности для обеспечения как простого, так и расширенного воспроизводства служит индикатором конкурентоспособности каждого субъекта хозяйствования в отрасли. Учитывая, что доходы и прибыль от операционной деятельности в сельском хозяйстве Республики Молдова занимают более 95%, важно исследовать источники поступления финансовых средств от данного вида деятельности. Прибыль от реализации продукции является решающим условием развития сельского хозяйства в стране.

С учетом вышеизложенного, сосредоточим свое внимание на проблемах эффективного использования земли в сельском хозяйстве в Республике Молдова, Одесской области и Румынии (в жудецах соседних Республике Молдова – Ботошань, Васлуй, Яссы и Галац) и выявим фактическое значение урожайности основных культур за последние 6 лет- 2007-2012 гг.

Показатели урожайности основных культур в Республике Молдова, Одесской области и Румынии в среднем за 2007-2012 годы (ц/га)

Наименование культур	Республика Молдова		Одесская область		Румыния	
	в среднем за 2007-2012 годы	максимально достигнутые уровни (год)	в среднем за 2007-2012 годы	максимально достигнутые уровни (год)	в среднем за 2007-2012 годы	максимально достигнутые уровни (год)
Озимая пшеница	22,1	31,2 (2008)	30,5	37,1 (2008)	24,2	33,2 (2008)
Ячмень	17,2	27,2 (2008)	25,2	31,2 (2008)	18,7	26,2 (2008)
Кукуруза	25,1	34,9 (2008)	50,1	64,4 (2011)	26,8	38,8 (2011)
Подсолнечник	13,2	16,5 (2008)	15,6	18,4 (2011)	12,3	17,0 (2011)

Источник: [1,2,3]

Приведенные данные свидетельствуют о том, что наиболее эффективно используется земля в сельскохозяйственных предприятиях Одесской области. Здесь урожайность пшеницы и ячменя больше, чем в Республике Молдова и Румынии соответственно на 38,0%, 46,5% и 26,0%, 34,8%, а на посевах кукурузы и подсолнечника – еще выше. Потенциал продуктивности земельных ресурсов был использован в Республике Молдова от 63,2% на посевах ячменя до 80,0% на подсолнечнике, в Одесской области – от 77,8% на посевах кукурузы до 84,8% на подсолнечнике, в Румынии – от 69,1% на посевах кукурузы до 72,9% на пшенице. Таким образом, наиболее конкурентоспособной является продукция, выращенная на полях Одесской области.

Литература:

1. Статистический ежегодник Республики Молдова 2014.- Ch Statistică, 2014. – 558с.
2. Статистичний щорічник за 2012 рік, Киев, 2013. – 552с
3. Anuarul statistic al Romaniei, Institutul Național de statistică, 2013.- 546p.

САРКИЦ О.П.,
студент ОКР «Специалист»
специальности «Менеджмент организаций
и администрирования»
Мариупольского государственного университета

Социально-экономическое развитие общества и уровень жизни населения любой страны зависят от того, насколько успешно решаются проблемы качества и конкурентоспособности продукции. Исследования в этой области имеют важное значение при разработке стратегии развития страны в условиях внешнеэкономической либерализации и выхода на новые рынки сбыта.

Конкурентоспособность страны на внешнем рынке представляет собой комплексный механизм реализации конкурентных преимуществ на основе эффективного использования имеющихся ресурсов с целью увеличения объемов производства и реализации товаров и услуг на мировом рынке.

Для того, чтобы открыть бизнес в той или иной стране, необходимо воспользоваться стратегическими инструментами. В данной статье будет рассматриваться анализ конкурентоспособности стран на основе таких методов как «конкурентный ромб» М. Портера, а так же определение стадии и выведение индекса методом ВЭФ.

В качестве предмета анализа были выбраны две страны: Польша и Португалия. Выбор данных стран обусловлен такими факторами как: стабильность экономик и высокий уровень развития стран.

1. Анализ стран методом М. Портера

Проведем анализ типографического рынка Польши, методом конкурентного ромба М. Портера, см. рис.1.

Следовательно, на основе анализа, в Польше выгодно вести бизнес это связано с поддержкой иностранных инвестиций самим государством.

Португалия в рейтинге легкости ведения бизнеса Doing Business 2015, который ежегодно составляет Всемирный банк, замыкает Топ-25 стран лучших стран мира. В подрейтинге "Регистрация предприятия" Португалия занимает одну из лучших позиций в Европе — 10-е место.

Рис.1. – Конкурентный ромб Польши

Далее проведем анализ Португалии, см. рис.2.

Рис.2. – Конкурентный ромб Португалии

Невысокий уровень налогообложения, удобные условия для бизнеса, поощрение инвестиций со стороны правительства, одни из самых низких операционных расходов в Западной Европе сделали Португалию одним из лучших мест для открытия собственного бизнеса в Европе. Следовательно, обе страны являются перспективными для ведения бизнеса.

2. Для определения стадии конкурентоспособности стран, необходимо обратиться к исследованию, проводимому Всемирным экономическим форумом.

Таблица 1

Страны / экономики на каждом этапе развития

Стадия перехода от 2-й к 3-й ступени	Стадия роста за счет инноваций
Польша	Португалия

Польша находится на стадии перехода от 2-й к 3-й ступени (от роста за счет эффективности к стадии роста за счет инноваций). Данный этап характеризуется ростом заработных плат и заставляет фирмы увеличивать эффективность производства качество продукции.

Португалии присуща стадия роста за счет и новаций, она характеризуется поддержанием высоких доходов населения возможно только за счет производства новых и уникальных товаров.

3. Далее определим индекса глобальной конкурентоспособности стран, а так же основные факторов тормозящих рост конкурентоспособности страны.

Таблица 2

Индекс глобальной конкурентоспособности 2014-2015 и 2013-2014 рейтинги сравнения

Страна/экономика	Ранг (из 144)	Оценка (от 1 до 7)	Место среди 2013-2014 экономика *	GCI 2013-2014 Оценка (из 148)
Польша	43	4,48	43	42
Португалия	36	4,54	36	51

Следовательно, можно сделать следующие выводы:

1. Польша поддерживает позиционирование в целом и приходит на 43-е место. Улучшения Польши, сделанные в учреждениях, инфраструктуры и образования и повышение его гибкости в эффективности рынка труда являются шагами в правильном направлении, чтобы повысить конкурентоспособность страны. Продолжение структурных реформ ориентированы на укрепление ее инноваций и знаний приводом экономики будет необходимо для поддержания Польши и ее роста в будущем. Страна может опираться на достаточно хорошо образованном населении, хорошо развитых финансовых рынках, и на рынке, который является крупнейшим в регионе. Транспортная инфраструктура, однако, несмотря на заметные улучшения, остается слабой (78-е) по европейским стандартам. Довольно неэффективна правовая база для урегулирования коммерческих споров (118), и трудности в получении информации о решениях правительства для бизнеса (110-е). Польша должна сосредоточиться на дальнейшем повышении эффективности рынка труда и укрепления бизнес - инноваций (63), а также на способности своего инновационного сектора для бизнеса (72-е). Для укрепления своего инновационного потенциала, в следующий набор реформ следует включить меры по укреплению своей инновационной экосистемы в тесном сотрудничестве с частным сектором.

2. После падения в рейтинге на протяжении нескольких лет, Португалия решительно переворачивает эту тенденцию и поднимается на 15 позиций, чтобы достичь 36-е место. В стране была принята амбициозная программа реформ которая достигла таких результатов, как получение прибыли в областях, связанных с функционированием рынка товаров: Португалия в настоящее время доступна в плане реализации бизнеса (5-й),

на рынке труда показывает повышенную гибкость, хотя многое еще предстоит сделать (119-е). В дополнение к этим улучшениям, страна может продолжать использовать высокого класса транспортную инфраструктуру (18) и высоко образованную рабочую силу (29). В то же время, Португалия не должна почитать на лаврах и должна продолжать реализацию данной программы реформ для того, чтобы решать некоторые из своих макроэкономических проблем (128-е), вызванных высоким уровнем дефицита (107) и государственного долга (138-я); укрепление финансового сектора (104-е) дальнейшее повышение гибкости рынка труда; и повышения качества образования (40) и инновационного потенциала (37), чтобы поддержать экономическую трансформацию страны.

Таким образом, на основе проведенного исследования было определено, что на основе методологии ВЭФ Португалия является страной, где вести бизнес выгодно, однако стоит заметить, что это стоит немалых денег, в отличие от Польши. Польша является идеальной страной для ведения бизнеса, этому способствуют такие факторы как: поддержка государства; недорогая, но квалифицированная рабочая сила, а так же близкий менталитет страны (к украинскому).

Литература:

1. Бизнес в Португалии: возможности и перспективы [Электронный ресурс]/Режим доступа: <http://portocommerce.com/index.php/biznes-v-portugalii/1-business-v-portugalii>. - Загл. с экрана (Дата обращения 25.11.2015 г.).
2. Преимущества бизнеса в Польше [Электронный ресурс]/Режим доступа: http://biznespolsha.com/_preimuschestva-biznesa-v-polshe/. - Загл. с экрана (Дата обращения 25.11.2015 г.).
3. The Global Competitiveness Report 2014–2015 [Электронный ресурс]/Режим доступа: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf. - Загл с экрана (Дата обращения 25.11.2015 г.).
4. The World Economic Forum [Электронный ресурс]/Режим доступа: <http://www.weforum.org/>. - Загл с экрана (Дата обращения 25.11.2015 г.).

СКАРГА О.О.,
аспірант кафедри міжнародної економіки
Маріупольського державного університету

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ТНК

Транснаціональні корпорації відіграють важливу роль у формуванні та розвитку світового туристичного ринку. Відкриваючи філії за кордоном, вони впроваджуються в економіку приймаючих країн, а самі країни вписуються в інтернаціонально організовані цими корпораціями виробництва туристичних продуктів. Діяльність туристичних ТНК підсилює взаємозв'язок і взаємозалежність внутрішніх і зовнішніх туристичних ринків окремих країн.

Головною причиною стрімкого розвитку ТНК у другій половині ХХ століття безсумнівно, є висока ефективність їх діяльності в порівнянні з компаніями, що діють лише в одній країні. Дослідження вчених із різних наукових шкіл дозволили сформувати основні чинники появи транснаціональних корпорацій, на основі яких були сформовані теоретичні концепції діяльності ТНК, які свідчать, що вихід економічних стратегічних інтересів фірм за межі національних кордонів забезпечують все більше можливостей для свободи пересування факторів виробництва, товарів, капіталу. Це, в свою чергу, дає фірмам можливості отримання надприбутків, розширення економічного впливу не тільки в рамках певної галузі, а й в світовому економічному просторі [3].

Універсальною в науковому визначенні феномена транснаціоналізації можна вважати синергетичну теорію, засновану на появі у менеджменті компаній високого мотиваційного фону для здійснення переходу на транснаціональний рівень господарювання з метою отримання наслідків синергетичного ефекту в результаті інтеграції та подальшої спільної діяльності материнської компанії та її зарубіжних підрозділів. Можна виділити два основних напрямки, за якими теоретично можливе досягнення синергії в процесі транснаціоналізації туристичного виробництва. Перш за все, це синергетичний ефект збільшення економічної ваги туристичної корпорації, який може надати їй можливості отримання більш вигідних економічних пропозицій і умов у зв'язку з новими потужностями, обсягами продажів, часткою на споживчому ринку. Другий важливий напрямок виникнення синергетичного ефекту транснаціоналізації туристичного бізнесу пов'язаний з появою у ТНК можливостей більш ефективного використання наявних ресурсів, причому не тільки фінансових чи матеріальних, а й таких, як маркетингові можливості, ноу-хау, віртуальні ресурси компанії і тому подібне. Стрибокподібне зростання ефективності використання ресурсів корпорації в разі її переходу на транснаціональний рівень господарювання стає можливим завдяки, ефекту масштабу, централізації та ліквідації дублювання, більш ефективного використання капіталу та інформаційних ресурсів, впровадження передових

методів управління бізнес-процесами і персоналом, придбання додаткових ресурсів, диверсифікації діяльності і пропозиції[6,с.58-60].

У результаті впливу синергетичних ефектів, транснаціональна корпорація набуває комплекс глобальних конкурентних переваг, які можна називати з приставкою «гіпер-» і розглядати в рамках моделі економічної ефективності ТНК - «6Н» (від англ. "Нурег»), що включає наступні компоненти гіпер-прибуток, гіпер-конкурентоспроможність, гіпер-присутність, гіпер-позиціонування, гіпер-мобільність, гіпер-перспективність. Це передбачає, по-перше, глобальний масштаб цих конкурентних переваг, по-друге, низьку ймовірність досягнення аналогічних конкурентних переваг малими або середніми підприємствами туристичної галузі, по-третє, колосальні можливості, які надають дані переваги транснаціональної компанії в її стратегічній чи тактичній діяльності. Сукупність переваг організаційно-управлінської, ринково-конкурентної, технологічно-інноваційної природи зумовлює кількісне збільшення ТНК як форми підприємницької діяльності, а також розширення поля їхнього господарювання.

Гіпер-прибуток туристичних ТНК складається, перш за все, з можливості корпорації концентрувати у власному виробничому процесі виникаючий ефект мультиплікатора в повному обсязі[1,с.217]. До того ж інформованість про кон'юнктуру товарних, валютних і фінансових ринків у різних країнах світу, дозволяє в свою чергу оперативно направляти потоки фінансових ресурсів в ті національні економічні системи, в яких складаються сприятливі умови для отримання максимального прибутку[4, с.95].

Транснаціональні корпорації досягають гіпер-конкурентоспроможності своєї пропозиції, активно використовуючи відразу два найважливіших у цій справі інструменту - оптимізацію ціни і нарощування якості. Другим джерелом гіпер-конкурентоспроможності готельних ТНК можна вважати можливість ефективно поєднувати у виробничому процесі конкурентоспроможність не окремих постачальників, а цілих держав, наприклад, туристичних дестинацій.

Причинами гіпер-присутності ТНК можна вважати, перш за все, глобальність керованих ними брендів, безпосередній доступ до ресурсів[1,с.232-242]. Через свої іноземні філії ТНК мають змогу прямо виходити на споживачів у зарубіжних країнах, отримувати інформацію щодо ринкової кон'юнктури "з перших вуст". Це досягається завдяки перевагам філій над місцевими компаніями внаслідок використання ресурсів головної фірми[2,с.4].

Гіпер-позиціонування транснаціональної корпорації, визначається можливостями компанії за рахунок трансформації міжнародних економічних зв'язків у внутрішньокорпоративні, згладжувати коливання світового туристичного ринку, нівелювати його «провали» і загрози. Нерівномірність міжнародного туристичного ринку, його здатність до циклічних коливанням, а також багатофакторність самого туризму як соціально-економічного явища (на стан туризму безпосередньо впливають величезна кількість чинників: від екологічної безпеки до військово-політичних подій), виступають основною причиною для переходу корпорацій на транснаціональний рівень свого господарювання.

Другим джерелом гіпер-позиціонування ТНК можна виділити стрибкоподібне зростання могутності і впливу корпорації, яка перейшла на транснаціональний рівень господарювання за рахунок можливості внутрішньокорпоративного розподілу ресурсів, необхідних для досягнення максимального значення впливу компанії в різних напрямках її життєвого простору. В якості основних базових векторів простору можливостей і бажань комерційного підприємства можна визначити: фінансову міць (володіння фінансами чи доступом до великим фінансовим потокам); самовдосконалення (розвиток технологій, підвищення кваліфікації, зростання досвіду); інформаційні зв'язки (володіння новітньою, здатної якісно змінити виробничий процес, ексклюзивною інформацією); зв'язок з державою (відносини з контролюючими або регулюючими органами влади, можливість лобювання своїх інтересів); корпоративні і коаліційні зв'язку (репутація серед колег і партнерів, сила авторитету, позитивний імідж компанії), сила організації, її позицій на ринку (частка ринку, конкурентоспроможність пропозицій, наявність постійних клієнтів і контрагентів).

Основними джерелами гіпер-мобільності готельних ТНК є: мережева організаційна структура, яка дозволяє оперативно, без істотної і дорогої реструктуризації, трансформувати процес туристичного виробництва за рахунок перегляду кількості підключених до нього афілійованих структур компанії і характеру зв'язку між ними, що формує гнучкість і оптимальність корпоративних бізнес-процесів; диверсифікація виробництва і пропозиції на туристичному ринку, яка дозволяє компенсувати коливання регіональних туристичних ринків, а також надалі експлуатувати ефект відкладеного попиту на туристичний продукт; більш висока ефективність внутрішньокорпоративних комунікацій, ніж існуючих на ринку міжнародних економічних взаємодій, що дозволяє оптимально й адекватно ринковій кон'юнктурі розподіляти фінансові та людські потоки; переваги гіпер-позиції транснаціональних корпорацій, що забезпечують їм можливість чинення тиску на фактори зовнішнього середовища туристичного ринку, а також бути більш незалежними у процесі здійснення виробничої діяльності[1,с.257-276]. Завдяки світовій економічній системі, у якій функціонують ТНК, з'являються додаткові можливості гнучкіше реагувати на зміну ситуації як в окремих країнах, куди спрямовуються інвестиції, так і в глобальному масштабі завдяки швидкому і оптимальному перерозподілу ресурсів[5].

Останнім з 6Н - характеристик транснаціональної туристичної корпорації можна назвати гіпер-перспективи їх діяльності. Туристичні ТНК володіють безмежним горизонтом для зростання економічної

потужності та ринкової частки у зв'язку з тим, що їх діяльність практично повністю відсікає можливість появи нових конкурентів, а отже, подальшої реструктуризації світового туристичного ринку.

Розглянуті гіпер-характеристики транснаціональних корпорацій в сфері готельного бізнесу, не є ізольованими, а ретельно переплітаються в причинно-наслідкового зв'язку один з одним, створюючи додаткову синергію і збільшуючи економічну ефективність готельного господарства [1, с.276-277].

Отже, конкурентні переваги, які є основою ефективності ТНК: переваги володіння і доступу до природних ресурсів, капіталу та результатами науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) по всьому світу; горизонтальна диверсифікація в різні галузі або вертикальна інтеграція з технологічним принципом в рамках однієї галузі, що забезпечують в тому й іншому випадках економічну стабільність і фінансову стійкість ТНК; можливість вибору при розміщенні підприємств компанії в різних країнах з урахуванням розмірів їх національних ринків, темпів економічного зростання, цін, доступності економічних ресурсів, а також політичної стабільності; низька вартість фінансових ресурсів завдяки більш широким можливостям їх залучення; економія на масштабах підприємства; надання можливості використовувати в інтересах ТНК державну зовнішньоекономічну політику в різних країнах; можливість за рахунок прямих інвестицій долати різні бар'єри на впровадження своїх товарів на ринок тієї чи іншої країни за рахунок експорту; безперервна інформованість про кон'юнктуру товарних, валютних і фінансових ринків у різних країнах, що дозволяє оперативнo направляти потоки капіталів у ті країни, де складаються сприятливі умови для отримання максимального прибутку; доступ до кваліфікованих кадрів.

Література:

1. Бандурин В.В. Туристические транснациональные корпорации: модели, структура, экономическая эффективность / В.В. Бандурин, Д.С. Ушаков. - М.: Граница, 2007 - 368 с.
2. Духницький Б.В. Підстави виникнення і переваги діяльності транснаціональних корпорацій [Електронний ресурс] / Б.В. Духницький. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/Agroin/2010_4-/DUKHNITSKIY.pdf
3. Особливості діяльності транснаціональних корпорацій [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.franko-terminal.com/content/view/431/66/lang.ua/>
4. Сейдаметова Л.Д. Особенности региональной деятельности ТНК [Електронний ресурс] / Л.Д. Сейдаметова. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/knp/172/knp172_92-97.pdf
5. ТНК и МНК как важнейшие субъекты и механизмы МЭО: причины их возникновения, механизмы и важнейшие принципы деятельности [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.sakharov.ru/meo/meo2/36.htm>
6. Ушаков Д.С. Транснационализация туристического бизнеса: эволюция и современность / Под ред. д.э.н. В.В. Бандурина. - М.: ИНИОН РАН, 2006. - 376 с.

ТРОФІМЕНКО Я.Г.,
студентка ОКР «Магістр»
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

МІЖНАРОДНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ФІНАНСОВОГО РИНКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Загальний рівень конкурентоспроможності країни залежить від стану всіх підсистем національної економіки, включаючи фінансовий сектор. Більшість економічних криз, які спостерігалися в країнах, що розвиваються в останні роки, були значною мірою обумовлені слабкістю їх фінансового сектора, неефективністю грошово-кредитної політики центральних банків, відсутністю механізмів захисту інтересів кредиторів та інвесторів. Надійний фінансовий сектор все частіше сприймається як ключовий елемент інституційної інфраструктури, що є основою розвитку економіки і, відповідно, формування її конкурентоспроможності.

На європейські країни припадає близько третини світових фінансових активів, хоча порівняно з початком ХХІ ст. цей показник дещо знизився. Єдиним сегментом світового фінансового ринку, на якому відбувається зростання частки ЄС, є ринок облігаційних позик, що є джерелом збільшення боргового тягаря країн регіону. Однак незважаючи на певне погіршення фінансових позицій ЄС, загальне місце регіону на світовому фінансовому ринку досі залишається значним. Так, ринок ЄС є другим за масштабом фондовим ринком після США, а за розміром банківських активів посідає перше місце у світі.

Фінансова глибина європейської економіки є однією з найвищих у світі, знаходячись на рівні близько 546,7% ВВП у 2013 р. і перевищуючи рівень фінансової глибини світового господарства, що складає 379%. Причому рівень фінансової глибини ЄС, знизившись у 2008 р. до 488%, швидко відновився і в наступні після кризи роки не опускався нижче 500% ВВП [2].

Конкурентоспроможність фінансових ринків ЄС певною мірою базується на статусі світових торгових та резервних валют (євро, британський фунт, швейцарський франк), що емітуються країнами-членами. Введення єдиної європейської валюти зіграло ключову роль у функціонуванні фінансових ринків ЄС. Як передбачалося, єдина валюта мала призвести до зниження валютних ризиків, полегшення інвестицій між країнами, підвищення ліквідності фінансових ринків, зменшення витрат за фінансовими операціями. Однак поточні боргові проблеми країн Єврозони та посткризова нестабільність фінансової кон'юнктури регіону не дають можливості у повному обсязі використовувати усі переваги валютної інтеграції.

Однією з методик оцінки міжнародної конкурентоспроможності фінансового ринку є методика Всесвітнього економічного форуму, відповідно до якої показник загальної конкурентоспроможності фінансових ринків аналізується як складова індексу глобальної конкурентоспроможності [1]. За результатами досліджень Всесвітнього економічного форуму, у 2014-2015 рр. найбільш конкурентоспроможним був визнаний фінансовий ринок Гонконгу, який в 2013 р. знаходився також на першому місці. Серед країн Європейського Союзу за індексом конкурентоспроможності фінансового ринку перше місце посідає Фінляндія (п'яте місце у загальносвітовому рейтингу (таблиця 1).

Фінляндія є однією з розвинутих країн світу, яка має сильний інноваційний потенціал. В Фінляндії знаходяться в обороті всі існуючі в світі цінні папери, включаючи похідні фінансові інструменти. Населення Фінляндії широко інвестує вільні кошти в цінні папери, забезпечує цим самим інтенсивний розвиток фондового ринку країни. Наряду з цінними паперами держави та національних компаній у вільному обігу знаходяться інші види іноземних цінних паперів, насамперед компаній країн Балтії. Наступними у рейтингу йдуть Швеція (12 місце), Люксембург (14) та Великобританія (15). Порівняно з 2013 роком країни не змінювали позиції за показником розвитку фінансового ринку, окрім Швеції, яка к 2013 році посідала 8-е місце [3].

У 2014 р. розрив у значеннях індексу фінансової конкурентоспроможності між найвищим (Фінляндія) та найнижчим (Словенія) індексами склав 2,7. Країнами-аутсайдерами у фінансовій сфері є Іспанія, Португалія, Словенія, Італія та Греція, які відзначилися не тільки найнижчим рівнем конкурентоспроможності фінансових ринків, але й найбільшим зниженням індексу їх розвиненості за останні роки. Водночас, середнє значення індексу розвитку фінансових ринків ЄС-28 у 2013 та 2014 рр. було відносно стабільним.

Група країн ЄС-15 є високо диференційованою за показником конкурентоспроможності фінансових ринків, що є відображенням загальноекономічної диференціації країн. У 2014 р. розрив у значеннях індексу фінансової конкурентоспроможності між найвищим (Фінляндія) та найнижчим (Греція) індексом склав 2,58. Група країн розширення характеризується більш рівномірним рівнем конкурентоспроможності фінансових ринків: розрив між найвищим (Естонія) і найнижчим (Словенія) значеннями індексу склав 1,82. Примітно, що більшість країн розширення ЄС-13 за рівнем фінансового розвитку випереджають групу країн-аутсайдерів ЄС-15. Тим не менш, приєднання до ЄС-15 більш слабких з точки зору розвиненості фінансових систем країн знизило загальний показник конкурентоспроможності фінансового ринку угруповання (у 2012-2013 рр. – до 4,22, у 2013-2014 рр. – до 4,11, а вже у 2014-2015 рр. збільшився і становив – 4,18). Отже, хвилі розширення ЄС 2004 р., 2007 р. та 2013 р. негативно вплинули на загальну конкурентоспроможність регіонального фінансового ринку.

Про погіршення конкурентних позицій європейського фінансового ринку свідчать також зміни у позиціях найбільших міст ЄС у рейтингу глобальних фінансових центрів [4]. Якщо у докризовому 2007 р. серед двадцяти найбільш конкурентоспроможних фінансових центрів світу були присутні 7 міст ЄС, то у 2014 р. їх залишилося тільки три – Лондон, Франкфурт та Люксембург. Причому індекс глобального фінансового центру у 2014 р. зріс проти 2007 р. у всіх зазначених містах, крім Лондона (2-е місце), проте вони (за винятком Лондона) були зміщені зі своїх позицій іншими центрами, які у більшій мірі підвищили свої конкурентні переваги (особливо це стосується азійських мегаполісів).

Таблиця 1

Рейтинг країн ЄС за показником конкурентоспроможності фінансового ринку у 2013-2014 та 2014-2015 рр.

Країни ЄС - 28	2014-2015 рр.		2013-2014 рр.		Зміна індексу
	Рейтинг	Індекс	Рейтинг	Індекс	
Фінляндія	5	5,55	5	5,57	-0,02
Швеція	12	5,25	8	5,32	-0,07
Люксембург	14	5,1	14	5,14	-0,04
Великобританія	15	5,07	15	5	0,07
Франція	23	4,79	33	4,61	0,18
Німеччина	25	4,76	29	4,69	0,07
Данія	27	4,72	36	4,57	0,15
Естонія	29	4,67	35	4,59	0,08
Латвія	33	4,63	45	4,46	0,17
Польща	35	4,6	38	4,54	0,06
Мальта	36	4,56	34	4,61	-0,05
Нідерланди	37	4,55	30	4,68	-0,13
Бельгія	38	4,53	44	4,48	0,05
Словаччина	39	4,5	42	4,49	0,01

Австрія	43	4.45	37	4.56	-0.11
Чехія	44	4.45	58	4.2	0.25
Болгарія	60	4.17	73	3.95	0.22
Ірландія	61	4.15	85	3.86	0.29
Румунія	64	4.12	72	3.95	0.17
Литва	65	4.09	87	3.82	0.27
Угорщина	73	3.93	74	3.93	0
Хорватія	74	3.91	78	3.9	0.01
Кіпр	83	3.81	64	4.07	-0.26
Іспанія	91	3.76	97	3.72	0.04
Португалія	104	3.65	114	3.5	0.15
Італія	119	3.35	124	3.33	0.02
Греція	130	2.97	138	2.86	0.11
Словенія	133	2.85	134	2.98	-0.13
<i>Середнє значення індексу</i>		4.32		4.26	

Відтак, певне погіршення конкурентних позицій Європейського Союзу на світовому фінансовому ринку викликане як безпосереднім зниженням рівня конкурентоспроможності національних фінансових ринків більшості країн-членів, так і нарощуванням фінансового потенціалу інших країн та регіонів світового господарства.

Література:

1. Хватов Ю.Ю. Сравнительный анализ международных рейтингов конкурентоспособности стран / Ю.Ю. Хватов // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2012. - № 1 (5). - Том 2. – С. 390-398.
2. Global Financial Stability Report: Market Developments and Issues. – Washington: IMF. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/External/Pubs/FT/GFSR>.
3. The Global Competitiveness Report 2014-2015. – WEF. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до звіту: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report>.
4. The Global Financial Centres Index. – City of London, March 2008 – March 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.longfinance.net/programmes/fcf/806.html>.

**СЕКЦІЯ
ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇН В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СВІТОВИХ
ПРОЦЕСІВ**

АЛЕКСАНДРОВА Б.В.,
аспірантка
Дніпропетровського університету
імені Альфреда Нобеля

АКТ З ПИТАНЬ МАЛОГО БІЗНЕСУ ДЛЯ ЄВРОПИ: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Євроінтеграційний вектор вимагає від державної політики України її коригування у відповідності з політикою країн Європейського Союзу.

Одним із напрямів, який потребує уваги та гармонізації – є принципи політики України щодо розвитку малого підприємництва, як впливового фактору економічного зростання та соціального розвитку держави. Основні принципи політики ЄС, викладені в Акті з питань малого бізнесу для Європи, англійською – Small Business Act of Europe (SBA). Документ визначає ідеологію сприяння розвитку МСП та практично реалізується країнами Європейського Союзу, відіграє все більшу роль у формуванні заходів політики щодо МСП. Такі принципи спрямовані на поліпшення підходів до підприємництва в Європі, спрощення регуляторного середовища для малого та середнього бізнесу, усунення перешкод для його розвитку.

У 2010 році Кабінетом Міністрів України був затверджений план заходів щодо впровадження принципів Акта з питань малого бізнесу для Європи. [1]. Визначимо, яким чином в Україні реалізуються принципи АМБ (див.табл.1)

Таблиця 1

**Принципи Акту з питань малого бізнесу для Європи
та їх реалізація в Україні**

1	Принцип SBA	Перспективи / Впровадження в Україні
1	Створення умов для сімейного бізнесу та прибутковості підприємництва / Entrepreneurial environment	Законодавство про МСП та сімейний бізнес; «специфічне» загальне законодавство (про венчурні фонди).
2	Забезпечення умов швидкого отримання другого шансу для чесних підприємців, які збанкрутіли / Second chance	Законодавство про банкрутство; спрощення процедури банкрутства МСП; бюро кредитних історій МСП; створення фонду страхування на випадок банкрутства.
3	Формування правил із застосуванням принципу «Спочатку подумай про МСП» / Think Small First	Запровадження повноцінного аналізу регуляторного впливу правил на МСП; робота комітетів при КМУ та ВРУ.
4	Забезпечення відкритості уряду до потреби та пропозицій МСП / Administration for SMEs	Правила та процедури представництва інтересів МСП перед урядом тощо; підтримка громадських програм вимог бізнесу до влади.
5	Адаптування інструментів державної політики до потреб МСП / Tools adapted to SMEs	Адаптація адміністративних процедур до можливостей бізнесу (полегшення реєстрації, державних закупівель, відкриття реєстрів тощо).
6	Полегшення доступу МСП до фінансових ресурсів та розвиток правового середовища, яке сприятиме своєчасним розрахункам за комерційними операціями	Державні програми підтримки МСП; банківське фінансування МСП; бюро кредитних історій МСП; створення механізму захисту коштів МСП (фонд страхування) на випадок банкрутства обслуговуючого банку; стимулювання банків надавати кредити МСП.
7	Допомога МСП у більш повному користуванні можливостями спільного ринку з ЄС	Програми сприяння виходу МСП на ринки ЄС; спрощення процедур торгівлі (trade facilitation).
8	Сприяння підвищенню кваліфікації представників МСП та розвитку всіх форм інновацій / Upgrading of skills	Політика розвитку венчурного підприємництва, професійна перепідготовка безробітних; фінансові стимули підвищення кваліфікації працівників МСП; стимулювання інновацій.
9	Сприяння розвитку здатності МСП трансформувати екологічні виклики в можливості / Opportunities in environmental changes	Реалізується через узгодження з політикою стимулювання захисту навколишнього середовища.

10	Заохочення та підтримка виходу МСП на зростаючі ринки / Internalisation	Програми сприяння виходу МСП на окремі міжнародні ринки; сприяння експорту, спрощення процедур торгівлі; інформування про нові ринкові можливості.
----	---	--

Отже, принципи політики Європейського Союзу щодо розвитку підприємництва мають своє відображення у сучасних нормативно-правових актах та адміністративних процедурах України. А їх ідеологія – заохочення до підприємницької діяльності та зменшення регуляторного навантаження, знайшли своє відображення у проведенні сучасної реформи із децентралізації

Література:

1. Про затвердження плану заходів щодо впровадження принципів Акта з питань малого бізнесу для Європи : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.10.2010 р. № 2000-р
2. Біла книга: Політики розвитку МСП в Україні / Підготовлена проектом «Лідерство в економічному врядуванні» за підтримки USAID. – К., 2015.

АЛІСВ Р.А.,
аспірант кафедри міжнародної економіки
ДВНЗ «ПДАБА»

МІСЦЕ БУДІВЕЛЬНИХ ПОСЛУГ В РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КРАЇНАХ ЄС

За останні кілька десятиріччів під впливом цілого ряду економічних, політичних і соціальних факторів світова економіка зазнала значних змін. Процеси глобалізації, зростання числа населення, прискорення науково-технічного прогресу, розвиток нових технологій - все це не могло не змінити ту середу, в якій сьогодні на національному та міжнародному рівні діють і взаємодіють країни, люди і компанії. Виробляючи певний позитивний ефект, значення якого детально було проаналізовано в першому розділі дослідження, ці процеси в той же час створюють і нові проблеми, з якими стикаються як учасники комерційного обороту, так і уряди країн при визначенні напрямку розвитку бізнесу, галузей і національних економік. Так, зокрема, глобалізація і появи нових технологій може прискорити розвиток і поширення у світовому масштабі більш раціональних з екологічної точки зору методів забезпечення економічного розвитку, але ці плюси можуть бути зведені до нуля через збільшення споживання ресурсів та посилення забруднення навколишнього середовища внаслідок зростання економічної активності.

Глобалізація може значною мірою вплинути на інфраструктуру і середу сучасних населених пунктів. Цей вплив виражається в інтернаціоналізації населених пунктів, особливо метрополій, причому інтернаціоналізації як населення, так і трудових ресурсів і капіталів. Глобалізація та поширення ліберальних принципів регулювання економіки і соціальної сфери позначаються на розподілі повноважень і сфер відповідальності між державою і приватним сектором.

Індустріалізація і розвиток промисловості та сектору послуг викликає посилення ролі великих промислових і міських населених пунктів, а з іншого боку - призводить до розшарування населення і соціальної та економічної поляризації населення не тільки в межах країни, але навіть і в межах окремо взятих населених пунктів.

У цьому зв'язку з'являється гостра необхідність в забезпеченні балансу між економічними, соціальними, політичними та екологічними складовими, що впливають на економічне зростання і якість життя населення, а, отже, і забезпечують національну та регіональну конкурентоспроможність. Причому цей баланс повинен бути визначений таким чином, щоб забезпечувалися економічне зростання і якість життя не тільки в даний час, але і в майбутньому. Саме ця ідея і лягла в основу так званої концепції сталого розвитку.

У країнах Європейського Союзу концепція сталого розвитку у сфері взаємодії екології та економіки отримала уточнення в концепції екологічно ефективної економіки (eco-efficient economy). Аналіз численних параметрів такої економіки, на погляд автора, дозволяє звести їх до наступних основних параметрах, що характеризує екологічно ефективну економіку:

- Екологічно ефективна економіка є ключовим інструментом забезпечення подолання проблем, пов'язаних з погіршенням екологічної обстановки і зміни клімату, а, зрештою, ключовим інструментів забезпечення сталого розвитку; екологічно ефективна економіка націлена на підвищення міжнародної конкурентоспроможності Європейського Союзу та країн - членів ЄС;

- Екологічно ефективна економіка спрямована на стимулювання підприємницької ініціативи та реалізації проектів у сфері використання відновлюваних джерел енергії, екологічно безпечних технологій, енергозбереження, екологічно ефективних видів транспорту тощо;

- Екологічно ефективна економіка - економіка інноваційна, спрямована на створення і практичну реалізацію екологічно ефективних і безпечних технологій, процесів, продуктів, послуг;

- Екологічно ефективна економіка спрямована на зниження залежності від імпортованих енергоносіїв і сировини, а разом з тим і «чутливості» до скачок цін на енергоносії та сировину;
- Екологічно ефективна економіка ґрунтується на тісній взаємодії між різними напрямками державної політики (економічної, екологічної, соціальної, інноваційної) і між приватним сектором і державою (в рамках державно-приватного партнерства);
- Екологічно ефективна економіка ґрунтується також на горизонтальній координації, інтеграції окремих управлінських функцій і економічних і політичних програм в рамках Європейського Союзу і на національному рівні, а також координації з цілями сталого розвитку зовнішньоекономічної політики Європейського союзу, включаючи участь Європейського Союзу в переговорах з питань охорони навколишнього середовища, прикордонного співробітництва та міжнародної торгівлі.

Якщо підходити до оцінки перспектив розвитку будівельної галузі з погляду забезпечення сталого розвитку, то вона, безумовно, займає одне з центральних місць у системі життєзабезпечення самої стратегії сталого розвитку населених пунктів. При цьому будівельна галузь є яскравим прикладом суперечливості сучасних процесів з погляду стійкості. Дійсно, будівництво забезпечує необхідну інфраструктуру для всіх інших галузей економіки, а також житло і саму фізичну інфраструктуру населених пунктів, що створює базу для економічного зростання та підвищення якості життя населення. Однак при цьому будівельна галузь може мати і негативні наслідки для економіки, соціальної сфери, а, насамперед, - для довкілля та здоров'я і безпеки населення. Будівництво є матеріаломістким і ресурсоемним виробництвом. Величезна кількість ресурсів споживається і в ході подальшої експлуатації об'єктів як житлового, так і нежитлового фондів.

За деякими оцінками більше однієї третини всієї споживаної енергії і близько 65% споживаної електроенергії витрачається на будівництво будівель і споруд та їх обслуговування. При цьому близько 40% енергії в цих країнах йде на постачання житлових об'єктів. Більше того, необхідно відзначити, що під впливом зростання потреб в якості умов житла і роботи і подальшого нарощування обсягів будівництва та підвищення рівня благоустрою житлового та нежитлового фонду збільшується і споживання ресурсів, особливо в ході експлуатації житлових об'єктів. В цілому з експлуатацією будівель і споруд пов'язано приблизно 10-12% споживання придатної для пиття води. Відбувається забруднення водних об'єктів та підземних вод. Будівництво та експлуатація об'єктів є джерелом значного забруднення атмосфери, що, у свою чергу, виливається в такі явища, як зміна клімату, кислотні дощі, погіршення здоров'я населення і т.п. Будівництво є джерелом твердих відходів, так званого будівельного сміття. Крім того, будівництво нових об'єктів часто пов'язано зі знесенням старих. У результаті такого зносу утворюється часто навіть більший обсяг твердих відходів, ніж при реконструкції та будівництві, які створюють додаткове навантаження на навколишнє середовище.

Аналізуючи те негативний вплив, який будівництво може чинити на навколишнє середовище, і з огляду на основні завдання щодо реалізації стратегії сталого розвитку, закладеної базовим документом у даній сфері - «Порядком денним - XXI», а також стратегії сталого розвитку населених пунктів, сформульованої, у тому числі і в рамках діяльності ООН, можна сформулювати головні напрями діяльності у сфері планування, містобудування, розвитку будівельної індустрії, ринку послуг та управління населеними пунктами:

Стосовно до будівництва концепція сталого розвитку сьогодні перетворилася в концепцію сталого або «зеленого» будівництва (Sustainable building або Green building). Цю концепцію можна сформулювати як використання будівельних матеріалів і технологій з метою підвищення ефективності використання природних ресурсів (енергії, води, матеріалів) з одночасним зниженням негативного впливу будівництва на навколишнє середовище і здоров'я та безпеку населення на всіх етапах об'єкта будівництва: від найбільш ефективного та доцільного з точки зору сталого розвитку вибору будівельного майданчика, дизайну, архітектурного рішення, до будівництва, забезпечення функціонування, обслуговування і ремонту, реконструкції та ліквідації об'єкта.

Більшість ініціатив, спрямованих на закріплення стратегії сталого розвитку в застосуванні до будівництва, поки ще не оформилися остаточно на рівні інститутів управління самим Європейським Союзом. В даний час національне законодавство багатьох країн - членів Європейського Союзу випереджає в цьому плані сам Європейський Союз, оскільки багато країн, насамперед Швеція, Норвегія, Німеччина, Фінляндія і ряд інших, не тільки інкорпорували стратегію сталого будівництва в свою економічну політику, тим самим реалізуючи принципи побудови екологічно ефективної економіки, а й розпочали практичну реалізацію даної політики. У Європейському Союзі і в окремих країнах (особливу активність, в цьому питанні проявляють Скандинавські країни, насамперед Швеція), почала формуватися база так званої «кращої практики» (best practice), яка, на погляд автора, в чому може бути використана і за межами Європейського Союзу, зокрема при визначенні стратегії майбутнього розвитку української будівельної галузі.

Ґрунтуючись на аналізі ринку будівельних послуг ЄС і враховуючи значення держави як чинника забезпечення національної конкурентоспроможності, а так само виходячи з конкретних функцій держави у сфері регулювання та розвитку суспільних відносин, можна визначити наступні основні аспекти моделі розвитку сучасної міжнародної торгівлі будівельними послугами: загальні принципи - концепція ролі держави в моделі розвитку будівельних послуг - місія - мета - завдання, які вирішуються через конкретні заходи державної політики.

Зокрема стратегія держави у сфері сталого розвитку перетворюється у сфері будівельних послуг в стратегію сталого будівництва, яку можна сформулювати як використання будівельних матеріалів і технологій з метою підвищення ефективності використання природних ресурсів (енергії, води, матеріалів) з одночасним зниженням негативного впливу будівництва на навколишнє середовище і здоров'я та безпеку населення на всіх етапах об'єкта будівництва: від найбільш ефективного та доцільного з погляду сталого розвитку вибору будівельного майданчика, дизайну та архітектурного рішення до будівництва, забезпечення функціонування, обслуговування і ремонту, реконструкції та ліквідації об'єкта. Технічні та інші бар'єри на шляху реалізації концепції сталого будівництва можуть бути подолані тільки в поєднанні заходів продуманої державної політики у цій сфері та стимулювання з боку держави найбільш ефективних конкурентних практик будівельних компаній та інвесторів (наприклад, практики «three-dimensional operational context space» (OCS), що дозволяє найбільш ефективно впровадити в будівництво показників сталого розвитку на основі методики життєвого циклу будівельного проекту).

БОРОВИЦКАЯ В.С.,
студентка I курса
специальности «Менеджмент»
Мариупольского государственного университета

ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ АЗОВСКОГО МОРЯ

Азовское море является уникальным объектом природы. Это самое мелкое море планеты Земля, благодаря чему на поверхности находится целебный ил с биоактивными веществами. Азовское море сравнительно небольшое, примерно 37,6 тысяч квадратных километров. Оно характеризуется прекрасной прогреваемостью, чему способствует его небольшая глубина (наибольшая глубина, всего лишь 14 метров).

Появление ощутимых экологических проблем в Азовском море знаменуется началом 1940-х годов. Произошло изменение гидрологического режима. Это случилось по причине отбора поступающих в море речных вод, которые затем использовались для орошения полей. Третья часть от годового притока водных ресурсов попросту изымалась, лишая море своего привычного гидрологического постоянства.

Экологическая проблема Азовского моря, на сегодняшний день уже находится в зоне экологической катастрофы. Древнее и всестороннее освоение бассейна Азовского моря человеком в сельскохозяйственном и промышленном отношении под влиянием благоприятных историко-географических условий не могло не сказаться на его экологическом состоянии.

Нерациональное использование природных ресурсов, отсутствие точных прогнозов и последствий изменения элементов экосистемы моря привели к значительным трансформациям в его естественном балансе. Конечно же, первой отреагировала на антропогенное воздействие биологическая часть ресурсов моря.

40-50 лет назад в акватории Азовского моря вылавливалось рыбы в 35 раз больше чем в Черном, и в 12 раз больше, чем в Балтийском. В море жило около 114 видов рыбы, а общий улов в отдельные годы составлял около 300 тыс. тонн в год. На 2008 год уловы рыбы сократились в 6 раз. Азовское море, которое было наиболее продуктивным в мире (по вылову рыбы на единицу водного пространства), в настоящее время практически утратило свое рыбопромышленное значения. Хищническая ловля рыбы Минрыбхозом, которая началась с 50-х годов 20 века методом мощной океанической ловли с помощью больших сетей, вместо традиционных небольших, специальных снастей.

Важной причиной сокращения биоресурсов и их запасов в Азовском море служит также растущее загрязнение рек, что в него впадают.

Сейчас содержание ядохимикатов и тяжелых металлов в водах Азовского моря превышает норму. Максимум загрязнения приходилось на 1988-1989 годы. С 1990 г. уровень загрязнения начал постепенно снижаться, это связано с уменьшением использования пестицидов в сельском хозяйстве. Основными поставщиками пестицидов были реки Дон и Кубань. Однако увеличились выбросы химической и металлургической промышленности. Только Мариуполь «поставляет» окружающей среде около 800 тыс. тонн токсинов в год. Главным загрязнителем является «АзовСталь», который ежегодно сбрасывает в море более 850 000 000 куб. м отходов, что составляет 99% от общего сброса загрязняющих веществ. В стоках наблюдается превышение предельно допустимой концентрации (ПДК) по азоту аммонийному в 2,74 раза, по железу общему в 4 раза, меди - в 2,26 раза, цинка - в 1,76, нефтепродуктам - в 2,26 раза.

Азовское море - район интенсивного судоходства. Достаточно существенной экологический ущерб наносит морю водный транспорт, где не соблюдаются никакие правила перевозки и перекачки нефтепродуктов, происходят аварии, нефть сливается в море, через шумовибрационные влияния образуются волны, которые разрушают его берега. Очистные сооружения порта работают недостаточно эффективно: в акватории порта показатель загрязнения воды, в частности, по железу, превышали ПДК в 10 раз. Наличие большого количества нефтепродуктов в воде ухудшает рекреационные качества морского побережья, что наносит большой вред экономике прибрежных территорий. Разливы нефти ухудшают кислородный обмен между водой и воздухом,

пестициды отравляют водные организмы. Подтверждают это массовые заморы рыбы от кислородного голода и пестицидного отравления. Отсутствие достаточного количества надлежащих портовых сооружений для складирования и обработки экологически опасных грузов, а также низкий уровень обеспеченности морских транспортных средств системами очистки бытовых стоков и утилизации твердых отходов приводят к значительному загрязнению морских акваторий и акваторий портов.

В пределах водоохранной зоны Азовского и Черного морей накоплено значительное количество твердых бытовых и промышленных отходов. Технологическое несовершенство обустройства свалок вызывает загрязнение поверхностных и подземных вод, создает угрозу ухудшения санитарно-эпидемиологического состояния и здоровья населения, деградации рекреационных ресурсов.

Особую опасность для экосистемы морей представляют сельскохозяйственные стоки, в состав которых входит много ядовитых химических веществ, препаратов-пестицидов, предназначенных для уничтожения вредных насекомых и грызунов. Из них наиболее опасным считается ДДТ, который, попадая в реки и моря, отравляет рыбу и особенно мальков. Губительно действуют на ихтиофауну минеральные удобрения - нитраты и фосфаты. Среднее содержание фосфора в водах Азовского моря колеблется от 20-70 мкг / л. Содержание азота колеблется от 20-28 до 400 мкг / л. Со стоком малых рек в бассейны Азовского моря попадает около 12% не усвоенных азотных удобрений, 13% фосфорных удобрений и 6% пестицидов. Попадание в моря минеральных удобрений, особенно нитратов и фосфатов, а также радионуклидов и других токсичных веществ, влечет за собой переудобрения (водорослей) вод моря, и, как следствие, - бурный рост фитопланктона («цветение» моря - интенсивное развитие сине-зеленых водорослей), уменьшение прозрачности вод и гибель многоклеточных водорослей.

В загрязнении Азовского моря не последняя роль принадлежит химической и металлургической промышленности прибрежной зоны: Мариуполя, Ростова-на-Дону, Таганрога, Камыш-Бурун. Значительно загрязнено море цветными металлами: медью, свинцом, хромом, ртутью, кадмием. Концентрация этих металлов выше предельно допустимой. Цветные металлы накапливаются в планктоне и бентосе и переходят в рыбу, делая ее непригодной для потребления. Цветные металлы вызывают мутации у рыб и образуют нежизнеспособные формы, снижает биопродуктивность моря.

Также особая роль отводится запретному, но используемому донному трawлению, уничтожающему донные биоценозы. Хотя официально донное трawление было запрещено еще в середине 1970-х годов, рыбаки продолжают использовать тралы, о чем свидетельствуют многочисленные следы донного трawления. Донное трawление опасно, прежде всего, тем, что при таком способе отлова рыбы уничтожаются также и все придонные места обитания рыб и других гидробионтов. Кроме того, поднимаясь муть разносится на десятки километров и резко уменьшает прозрачность воды. В настоящее время в Азовском море работает несколько десятков промысловых судов, применяющих все типы тралов. Они имеют разрешения на работу кольцевыми неводами и ограниченное количество вылова. На самом же деле работают тралами и скрывают общий улов, где килограммы на бумаге превращаются в тонны на деле. В результате подобных действий не только уничтожаются запасы рыбы, но и ликвидируются традиционные места кормления и нереста.

Кроме выше перечисленных, стоит отметить также такие проблемы, как:

- Строительство водохранилищ на основных питающих море реках (Дон, Кубань), превращение этих водохранилищ в гигантские промышленные отстойники.

- Интенсивное внедрение в соседних регионах, бассейнах стока в море оросительного земледелия и рисосеяния, вместо традиционных культур, что привело к интенсивной химизации, загрязнение почв, вод, засоление моря;

- Интенсивное, без соблюдения экологических и санитарных норм строительство на побережье, на косах моря множества пансионатов и баз отдыха. Значительная антропогенная нагрузка в летний период на некоторых участках рекреационных зон приводит к нарушению естественного состояния пляжей, прибрежных лесов, и снижение их рекреационно-оздоровительного потенциала;

- Дампинг - захоронение в море отходов, удаление отходов или других предметов из искусственных морских сооружений, судов и летательных аппаратов, умышленное уничтожение морских платформ, летательных аппаратов, судов. Установлена связь содержания токсичных загрязняющих веществ в воде с объемами и режимом дампинга. Несмотря на снижение объемов сбрасываемых грунтов, уровень загрязнения водных масс ртутью и свинцом существенно вырос при одновременном снижении содержания указанных элементов в донных отложениях, свидетельствует о вторичном загрязнении придонного слоя вод. В донных отложениях для большинства определяемых загрязняющих веществ сохраняется положительная тенденция к их накоплению в поверхностном слое осадков.

Чтобы спасти море, необходимо прекратить на побережье вылов рыбы, искоренить браконьерство, довести до оптимальных объемов речной сток, заменить канализационную систему на более экологически безопасную, перейти на новые технологии, которые бы позволили в значительной степени снизить загрязнение вод моря промышленными и сельскохозяйственными отходами, а в рекреационном хозяйстве привести в соответствие рекреационную емкость предприятий с их реальной заполненностью.

Литература:

1. Азовское море, самое мелкое море планеты [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://greenologia.ru/eko-problemy/gidrosfera/azovskoe-more.html>
2. Экологические проблемы Азовского моря [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.ecoproblems.org/2013/10/blog-post.html>
3. Сергиенко А. Экологические проблемы Азовского моря и пути их решения [Электронный ресурс] / Сергиенко Анатолий / Режим доступа: <http://ekologiazov.blogspot.com/>

ВЕРЮТИНА Д.,
студентка IV курсу
спеціальності «Міжнародні відносини»
Маріупольського державного університету

ПОЛІТИКА НІМЕЧЧИНИ, ЩОДО ВИХОДУ ЄС З ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

З початком економічної та фінансової кризи у 2008 році першочерговим завданням Євросоюзу та його держав – членів стала мінімізація втрат та подолання наслідків кризи. І саме ФРН, як лідируюча країна ЄС, на сучасному етапі основною своєю задачею має пошук альтернативних шляхів до виходу з кризи та висуває в ЄС власні пропозиції щодо антикризової діяльності з урахуванням власних економічних та фінансових інтересів. Забезпечення економічної безпеки та стабільності при цьому є одним з пріоритетних напрямків діяльності країни в ЄС.

Питання участі Німеччини у кризовому врегулюванні були розглянуті у роботах Анісімова А.Г. [1], Белова В.Б. [2], Буторіної О.В. [3] тощо.

Метою даного дослідження є характеристика політики Німеччини щодо виходу ЄС з економічної кризи.

Діяльність Німеччини щодо забезпечення економічної стабільності в ЄС, насамперед, обумовлена тим, що країни Європейського Союзу залишаються найбільшим у світі внутрішнім ринком і головним покупцем продуктів і послуг, що мають німецьке походження. На сьогоднішній день ФРН, безперечно, є одним з лідерів Європейського Союзу, країною, яка багато в чому визначає сучасні економічні та політичні процеси як на європейському континенті, так і в світі. Її називають «локомотивом» Європи, а іноді навіть «м'яким гегемоном». За словами прем'єр-міністра Люксембургу Жан Клода Юнкера, «Німеччина - європейська країна з найбільшою кількістю сусідів, а тому і країна, що несе найбільшу відповідальність в Європі і за Європу в світі. Німеччина знає, що робити з цією відповідальністю. Вона виробила вміння слухати іншого - будь то великий чи маленький, близький або далекий родич»[3]. Саме тому важливим завданням німецької економіки є розширення європейського внутрішнього ринку, а також збереження старих і освоєння нових ринків за межами ЄС. Такій стратегічній позиції ФРН в рамках її зовнішньоекономічної політики відповідає ліберальна зовнішньоторговельна політика, у якій відсутні митні бар'єри і обмеження. Основними принципами такої політики є міжнародний поділ праці, світова конкуренція, збалансованість інтересів.

З початком світової фінансової кризи в 2008 - 2009 роках, яка вплинула і на Європу, Німеччина взяла на себе роль однієї з основних країн - координаторів антикризової політики ЄС. Країна в якості основного засобу боротьби з кризою розглядала заходи жорсткої економії і кредитні обмеження та у відповідь на ці заходи була готова надавати допомогу. За даними Deutsche Bundesbank, Німеччина внесла трохи менше 9 мільярдів євро в капітал Європейського стабілізаційного механізму (ESM) і надала кредит країнам євросони в розмірі 36 мільярдів євро через Європейський фонд фінансової стабільності (EFSF) тільки в перші роки боротьби з кризою. Проте ще з часів введення єдиної валюти в кризові періоди Німеччина видавала багатомільйонні кредити країнам - партнерам для підтримки стабільності та збереження союзу. Це, у свою чергу, сприяло збереженню зовнішнього попиту на німецький експорт. У той же час така політика призвела до проблеми боргової кризи в Європі, а багато країн бачать вихід із цього шляхом створення єдиних боргових зобов'язань. Однак канцлер Німеччини А. Меркель категорично проти цього, також не було отримано її згоди на вливання додаткових 22 млрд. євро в стабілізаційний фонд [2].

Можна все ж говорити про ефективність такої політики Німеччини, оскільки у першому кварталі 2015 року Німеччина, Іспанія, Ірландія та Франція прискорили свій ріст, а євросона загалом розвивалась успішно завдяки рекордно низьким відсотковим ставкам та низькому курсу євро від Європейського ЦБ. При цьому у самій Німеччині, як вважають експерти Аналітичного центру Deutsche Bank (DB Research), ВВП збільшився в першому кварталі 2015 року з порівнянні з четвертим кварталом 2014 року на 0,5 %. Також за даними Федерального агентства з праці (BA), рівень безробіття знизився в Німеччині до 6,8 % (за методикою Eurostat навіть до 4,8 %), а число безробітних скоротилося на 123 тис. у порівнянні з березнем 2015 року[4]. Однак, як зазначають, велику роль у цьому зіграв підйом на ринку праці та переорієнтація країни з експорту на внутрішній попит.

Боргова криза Греції досі залишається одним з найпроблемніших питань врегулювання. Однак, у червні 2015 року на тлі тривалих і досі безуспішних переговорів про нову допомогу Греції міністр економіки

ФРН Зігмар Габріель Габрель висловив різку критику на адресу грецької делегації та заявив, що Німеччина виключає порятунок Греції від банкрутства «за всяку ціну»: «Члени грецького уряду думають, що страх перед виходом Греції настільки великий, що ми погодимося зробити все можливе. Цього не станеться, ми не дозволимо себе шантажувати»[5]. Необхідно зазначити, що з усіх країн еврозони Греція постраждала найсильніше – її ВВП скоротився у чотири рази.

І все ж таки, 19 серпня 2015 року бундестаг ФРН погодив виділення Греції пакету фінансової допомоги у розмірі 86 мільярдів доларів[6]. Програма включає в себе створення спеціального фонду, використовуючи кошти якого, грецький уряд зможе гасити власні короткострокові зобов'язання перед Європейським центральним банком. Перший з цих фондів, у розмірі 26 мільярдів євро, схвалили міністри фінансів країн еврозони. Близько 10 мільярдів першого траншу будуть спрямовані на оздоровлення грецьких банків.

Не менш серйозною проблемою є питання здатності Греції обслуговувати власні борги. МВФ закликає уряди інших країн еврозони списати хоча б частину боргів, які їм зобов'язана повернути Греція, оскільки їх розмір до кінця 2014 року становила 177 % ВВП. Цей заклик деякі країни, і особливо Німеччина, вважають абсолютно неприйнятним[6]. Німецький уряд стверджує, що подібне списання боргу Греції порушує договори ЄС. Однак, як було заявлено, ФРН готова і на далі вести переговори про продовження періоду погашення кредитів. Це досить складне питання у самій Німеччині, де склалася велика група противників подібного зменшення грецьких боргів, і велика група парламентаріїв з правлячого блоку ХДС/ХСС виступила проти федерального канцлера А. Меркель, проголосувавши в бундестазі проти виділення Греції чергового пакету допомоги.

Нова проблема – напливу мігрантів, була поставлена керівництвом Німеччини на перший план у діяльності країни та ЄС загалом, потіснивши питання грецьких боргів. Так, 15 вересня 2015 року віце-канцлер ФРН, голова Соціал-демократичної партії Німеччини, Зігмар Габріель заявив: «Нам має бути зрозуміло, що на карту поставлено європейську єдність. Якщо не буде досягнута домовленість з проблем міграції, під загрозою опиниться фінансове планування ЄС»[7]. За словами віце-канцлера, неприпустимо, щоб в ролі платника виступала тільки Німеччина. Він зазначив, що ФРН є країною з сильною економікою, але вона не здатна самотужки врегулювати кризу, викликану зростаючим потоком біженців. Заступник голови німецького уряду не виключив, що у разі небажання партнерів по ЄС виявити солідарність, його країна може піти на скорочення коштів, що виділяються на реалізацію програм Брюсселя.

Таким чином, ФРН займає одну з активних позицій при вирішенні питань, що пов'язані з проявами кризових явищ. Однією з причин є те, що економіки всіх країн еврозони тісно пов'язані і дестабілізація однієї веде до погіршення становища другої. Тому Німеччина зацікавлена у підтримці країн, яких вразила криза, задля збереження дієздатності свого фінансового та економічного сектору. Саме від того, чи знайдуть компроміс між собою німецькі політичні кола та європейське керівництво, залежить успіх подолання кризи у Європі. Більше того, держава демонструє гарний приклад швидкого та позитивного шляху подолання кризи та фінансово – економічної стабілізації. Отже завдяки своїй фінансовій та економічній могутності німецька політична позиція завжди є вагомою у процесі прийняття чи здійснення важливих рішень.

Література:

1. Анісімов А.Г. Основні положення концепції національної безпеки ФРН — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/VestnikSF/1999/vestniksf110-22/vestniksf110-22030.htm>.
2. Белов В.Б. Німеччина - виклики XXI століття. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://padaread.com/?book=77651>.
3. Буторіна О.В. Європейська інтеграція. / О. В. Буторіна — М.: Ділова література, 2011. – 720 с.
4. Гурков А. Економіка еврозони перевищила всі сподівання. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dw.com/ru/экономика-еврозоны-превзошла-ожидания/a-18351540>.
5. Демідова О. Міністр економіки ФРН: Грецію не будуть рятувати будь – якою ціною. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dw.com/ru/министр-экономики-фрг-грецию-не-будут-спасать-любой-ценой/a-18516872>.
6. Мазумдару Ш.,Філімонов М. Грецькі борги: що буде далі? — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dw.com/ru/греческие-долги-что-же-будет-дальше/a-18661599>.
7. Степовик М. Віце - канцлер ФРН погрожує обмежити фінансування ЄС. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dw.com/ru/вице-канцлер-фрг-грозит-ограничить-финансирование-ес/a-18715068>.

ГОРЛАКОВА А.Г.,
студентка ОКР «Магістр»
спеціальності «Менеджмент»
Маріупольського державного університету

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇН У СУЧАСНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Проблема сталого розвитку – одна з найбільш актуальних у сучасному світі. Нею опікуються світові лідери, їй присвячені сотні урядових і міжурядових програм.

Кінець ХХ – початок ХХІ століть охарактеризувався різким посиленням глобалізаційних процесів, які здійснили величезний перетворювальний вплив на всі сфери життя сучасного суспільства. Зростаюча економічна взаємозалежність національних господарств та регіонів планети сьогодні розглядається як найважливіша риса глобалізації. Глобалізація є результатом функціонування сучасної міжнародної економіки та науково-технічної революції.

З огляду на зростання масштабів глобалізації міжнародних економічних відносин, протягом останнього часу було розроблено ряд теорій економічної глобалізації, що визначають суть, передумови та наслідки інтеграційних процесів як для світового господарства загалом так і для національних економік зокрема. Одна з основних концепцій це концепція “сталого розвитку”.

Концепція "сталого розвитку". Дотримуючись ідеї про існування планетарних меж економічного зростання, автори її вважають, що критичний поріг сталого зростання світової спільноти уже подоланий, тому що людство споживає значно більше ресурсів, ніж дозволяють закони стабільного функціонування глобальних екосистем. Необхідно, стверджують вони, зупинити глобальний демографічний вибух у країнах, що розвиваються, і піддати критиці концепції економічного зростання західного типу.

Обмеженість цієї концепції полягає у її однобічному економічному ухилі. Але приваблює програма, розроблена на основі цієї концепції. Вона передбачає пошук нових шляхів, які б забезпечили прогрес людства не тільки в елітарних регіонах світу і в короткі терміни, а для планети в цілому і на довгострокову перспективу.

Сталий розвиток господарства – проблема неординарна, суперечлива. Про такий розвиток можна говорити лише тоді, коли економічне зростання, матеріальне виробництво та споживання, інші види суспільної діяльності відбуваються в межах, визначених здатністю екологічних систем до відновлення.

Сучасні ресурсні проблеми, які примусили звернути на себе увагу і викликати до життя концепцію стабільного розвитку, в значній мірі породжені відставанням економічної думки. Ні одна економічна школа не надавала значення ресурсним обмеженням в економічному розвитку. І лише в 70-і роки ХХ століття, коли в усьому світі різко загострилися такі проблеми, перед економічною наукою постало завдання осмислити тенденції соціально-економічного розвитку в аспекті оптимального використання ресурсу і розробити принципово нові концепції. Концепція стабільного розвитку стала якісно новим підходом до проблем, які раніше або не помічались, або не усвідомлювались як важливі, або вважались такими, які не належать до сфери соціальних наук.

Основною проблемою сталого розвитку країн є глобальна екологічна ситуація, що нестримно погіршується і може перерости у глобальну катастрофу. До глобальних екологічних проблем слід віднести наступні: зміна клімату в результаті викиду парникових газів, нестача прісної води і її забруднення, зникнення лісів і запустинювання, скорочення біорізноманіття, зростання численності населення, необхідність видалення відходів, забруднення повітря, хімічне забруднення, деградація ґрунтів та екосистем, виснаження озонового шару, урбанізація, виснаження природних ресурсів, поширення захворювань і т.д. Майже кожна з цих екологічних проблем може, якщо триватиме стихійний розвиток цивілізації, привести до загибелі людства і біосфери.

Слід зазначити важливу особливість проблеми сталого розвитку. Її гострота не спадає з часом, а навпаки – зростає. І це за умов тієї великої уваги, що приділяється їй в усьому світі урядами, громадськими організаціями, вченими, пересічними людьми. Це свідчить, що заходи, які вживаються світовою спільнотою для її розв’язання, не є досить ефективними, а ресурси, що виділяються для цього – недостатні.

Запобігання негативним наслідкам людської діяльності і проведення попереджувальних заходів для створення безпеки населенню і навколишньому середовищу сьогодні є одним із найважливіших завдань, що постають перед урядами і державними структурами усіх країн.

Реалізація цілей сталого розвитку забезпечується через:

- структурну перебудову народного господарства;
- гарантування національної безпеки держави, включаючи соціальну, економічну й екологічну безпеку;
- підвищення рівня організації процесу природокористування з урахуванням місцевих природно-кліматичних умов і природно-ресурсного потенціалу територій;
- паритетність використання природних ресурсів для нинішніх і майбутніх поколінь;
- формування еколого-економічного мислення, адекватного процесам суспільних трансформацій.

Таким чином, сталий розвиток - це процес гармонізації продуктивних сил, забезпечення задоволення необхідних потреб усіх членів суспільства за умов збереження і поетапного відновлення цілісності природного середовища, створення можливостей для рівноваги між його потенціалом і потребами людей усіх поколінь.

Треба підкреслити, що альтернативи стратегії сталого розвитку людства немає. Ця стратегія включає три складові: екологічну (збереження і поліпшення природного середовища); економічну (подальший гармонійний розвиток виробництва, продуктивних сил суспільства); соціальну (неухильне підвищення добробуту народів,

вирівнювання рівнів їх життя — внутрішніх і зовнішніх, неухильне поліпшення соціальних умов та стандартів). Тільки таке розуміння сталого розвитку прийнятне для всіх народів.

Сила ідеї сталого розвитку пояснюється тим, що вона відображає й одночасно спонукає приховану зміну в нашому баченні взаємозв'язку між економічною діяльністю людей і природним світом — замкненою екосистемою, що має скінченні матеріальні ресурси і не може збільшуватися. Така зміна приводить до переходу від економічного принципу кількісного збільшення (зростання) до якісного поліпшення (розвитку) як напряду майбутнього прогресу.

Література:

1. Білорус О.Г. Економічна система глобалізму: Монографія. — К.: КНЕУ, 2003. — 343 с.
2. Б. С. Патон Національна парадигма сталого розвитку України / Патон Б. С. — К.: Державна установа “Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України”, 2012. — 72 с.
3. Семенов В. Ф. Екологічний менеджмент : [навчальний посібник]/ В. Ф. Семенов, О. Л. Михайлюк. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 407 с.
4. Садовенко А. Сталий розвиток суспільства: [навчальний посібник]/ А. Садовенко, Л. Масловська, В. Серета, Т. Тимочко. — 2 вид. — К., 2011. — 392 с.
5. Дорогунцов С. І. Екологія / С. І. Дорогунцов, К. Ф. Коценко, М. А. Хвестик та ін. — К.: КНЕУ, 2005. — 371 с.

КАСЯНЧУК М.Г.,

к. х.н., доцент

кафедри раціонального природокористування
та охорони навколишнього середовища
Маріупольського державного університету

ЖУРНАЛІСТИКА ДАНИХ ЯК СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗА ЕКОЛОГІЧНИМИ СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ

За умов обмеженого фінансування сучасної вищої школи в Україні [1-2] особливої гостроти набуває питання про можливість виконання творчих академічних робіт, адже планами підготовки студентів екологічного профілю передбачено обов'язкове вивчення природничих дисциплін — біології, хімії, фізики, метеорології тощо, яке неможливе без експериментальної частини (лабораторних і практичних робіт, а також польової практики).

Безкінечне реферування рефератів убиває критичне мислення, а просте запам'ятовування підручників і конспектів лекцій без можливості це застосувати на практиці тренує хіба що тупу слухняність, навички переписування чужої інтелектуальної праці і вміння долати нудні години.

Разом з тим, сучасне інформаційне суспільство продукує величезні масиви відкритих даних (зокрема тих, які стосуються стану довкілля), що їх можна використовувати в самостійних академічних розробках. Студент при цьому не тільки вдосконалює навички постановки питання, формулювання гіпотези, вибору аналітичних методів, але й отримує задоволення від самостійних знахідок цікавих і корисних закономірностей, вчиться презентувати себе та свої здобутки, тобто розвиває всі ті компетенції, які конче необхідні для успішної академічної чи бізнес-кар'єри [3].

Виконання таких робіт неможливе без навичок елементарного програмування (адже дані у відкритих джерелах далеко не завжди представлено у придатних для машинної обробки форматах), базових знань зі статистики (саме вона є ключовим інструментом обробки великих масивів даних) та науки про візуалізацію (). Весь цей комплекс дістав назву “журналістика даних”, що вона визначається [4] як “здатність розповісти переконливу історію за допомогою самого лише масштабу та діапазону цифрових даних, які зараз є в нашому розпорядженні”. Очевидно, володіти цими навичками мусять не тільки студенти, але й викладачі.

Отже, існує, на наш погляд, нагальна потреба запровадження до навчальних планів (як підготовки студентів, так і підвищення кваліфікації працівників вищої школи) дисципліни з журналістики даних. Через її принципово міждисциплінарний характер (статистика, програмування, дизайн, масові комунікації та власне спеціальні знання з екології) успішне викладання такого курсу має об'єднувати учених різних наук — математичних, ІТ, філологічних та власне природничих, а практичні завдання повинні будуватись як наближене до реальності журналістське розслідування справжньої життєвої проблеми із залученням доступних онлайн статистичних відомостей вітчизняних та зарубіжних державних і недержавних джерел.

Література:

1. Стадний Є. Бюджет освіти та науки 2015: що прийняли депутати [Електронний ресурс] / Веб-сайт “CEDOS Аналітичний центр”, 12.01.2015. — Режим доступу: <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita/biudzhet-osvity-ta-nauky-2015-shcho-pryinialy-deputaty>. — Звірено: 01.11.2015.

2. Загірняк М. В., Усатюк В. М. Стан фінансового забезпечення вищої освіти і науки в Україні : Питань більше, ніж відповідей [Текст] // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. — 2013. — Вип. 2 (79). — С. 149-153.

3. The scientist of the future [Текст] // Nature. — 2015. — Vol. 523. — P. 271.

4. Журналістика даних : Посібник [Електронний ресурс] / Веб-сайт “Тексти.org.ua : Медія для розумних”. — Режим доступу: <http://texty.org.ua/pg/book/newsmaker/read/40161>. — Звірено: 01.11.2015.

КИСЛОВА Л.А.,
к.е.н., доцент
кафедри економіки та
фінансово-економічної безпеки
Маріупольського державного університету

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ СТІЙКОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Реалізація головних стратегічних напрямів економічної політики щодо забезпечення обороноздатності держави, що характеризується ефективним державним регулюванням, макроекономічною стабільністю, високим рівнем соціального забезпечення, неможлива без стійкого та конкурентоспроможного реального сектора економіки. З огляду на це, особливої ваги набуває поняття «стійкість» суб'єктів господарювання в умовах криз та особливого періоду.

Однією із головних функцій будь-якої держави є забезпечення безпеки своєї економіки. Світова практика свідчить, що безпека економіки не тільки підвищує ефективність функціонування в мирний час, але й служить неодмінною умовою стійкості національного господарства як в кризовий так і в особливий період.

Перш ніж перейти до розкриття поняття “стійкості економіки”, дослідимо основні теоретичні аспекти категорії “стійкості”. У сучасній вітчизняній і зарубіжній економічній літературі існує декілька підходів до визначення сутності категорії “стійкість”. Найбільш поширений полягає в тому, що “стійкість” (англ. Robustness) – це якість, що дозволяє системі витримувати зміни параметрів зовнішнього середовища, відмінні від розрахункових. У Словнику української мови “стійкість” визначена як “...здатність витримувати зовнішній вплив, протидіяти чомусь; довго зберігати і виявляти свої властивості, не піддаватися руйнуванню, псуванню тощо” [1, с. 710].

Термін “стійкість” поширений не лише в економіці, його застосовують, і він є об'єктом вивчення у природничих, гуманітарних та технічних науках протягом багатьох років. Зокрема, в екології “стійкість” розглядають як “здатність екосистеми зберігати свою структуру і функціональні особливості під впливом зовнішніх факторів” [2, с. 308].

Поняття стійкості застосовують також для характеристики стану механічної рівноваги твердого тіла. “...Стан рівноваги можна вважати стійким, якщо тіло, виведене з нього, повертається у той самий стан. Об'єкт має здатність витримувати вплив зовнішніх факторів, діяти, незважаючи на деякі трансформації, що відбулись, оскільки саме завдяки стійкості значного впливу на початковий стан не було спричинено” [3, с. 44]. Тлумачення стійкості як характерної ознаки стану окремої системи розглядають як “...здатність виконання своїх функцій якоюсь системою під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів” [4, с. 1210]. Схожі за змістом визначення наведені також у деяких енциклопедичних виданнях [4, с. 1257; 5, с. 557–558]. У техніці стійкість визначають як “...здатність діючого механізму чи комплексної системи автоматично поновлювати свій усталений стан і функціональні особливості після раптового порушення останнього будь-яким зовнішнім чи внутрішнім фактором” [6, с. 406].

В економічній теорії “стійкість” розглядають як одне з понять концепції економічної рівноваги, згідно з якою досягнення та утримання рівноважного стану в економіці належить до найважливіших мікро- і макроекономічних завдань. Із даної концепції випливає, що економічні суб'єкти намагаються перевести економічну систему в оптимальний стан, розглядаючи його як рівноважний, котрий у даному контексті асоціюється з поняттям стійкості. У “Великому економічному словнику” категорія “стійкість” трактується як “...сталість, постійність, непідвладність ризику втрат і збитків” [7, с. 770].

Відповідно до іншого тлумачення, стійкість це поведінковий термін та визначається при розгляді поведінки системи [8]. Лінія поведінки системи називається стійкою відносно деякої області фазового простору, якщо, почавшись всередині цієї області, вона ніколи її не залишає. Поле системи стійке відносно даної області, якщо всі утворюючі його лінії поведінки стійкі відносно неї, тобто поле цілком міститься в цій області. Система є стійкою відносно даної області фазового простору, якщо її поле стійке відносно цієї області. Тобто, за визначенням Н.П. Бусленка [9], “стійкість економічної системи – це можливість функціонування системи з ефективністю, не нижче заданої в деякому діапазоні умов”.

Також розрізняють стійкість моделі – це її властивість, що обумовлює відхилення її реальних вихідних сигналів від ідеальних на припустимо малі величини [10]. При цьому сигнали перешкод, що здійснюють впливи

збурень, повинні знаходитися в заданих межах, а незалежні змінні – змінюватися на кінцевих інтервалах. Отже, можна констатувати, що стійкість – це здатність системи прямувати з різних початкових станів до деякого рівноважного (стаціонарного) стану.

Таким чином, у загальному розумінні сутність поняття “стійкість” (firmness, stability) можна розуміти, як характеристику стану рівноваги (економіки, об’єкта та системи), що відображає здатність зберігати певні властивості, функціональне призначення незмінним, незважаючи на можливі ризики, вплив зовнішніх факторів та внутрішні трансформації (випадкові чи передбачувані).

Проаналізувавши існуючі наукові праці, можна відокремити чотири основні підходи до розгляду поняття «економічна стійкість», що існують сьогодні в економічній науці.

Перший підхід передбачає застосування терміна «Steady state» (стійкий стан, стан стаціонарної стійкості), який був введений Р. Солоу і відображає умови динамічної рівноваги економічної системи. Багато науковців, зокрема С. Анохін, І. Бланк, А. Загорулькін, Б. Колас, О. Колодізєв, К. Нужний, В. Рошцін, Ю. Сімех, В. Сумин та ін. звертаються до поняття стійкого стану, рівноваги під час дослідження «економічної стійкості». Проте слід зазначити, що термін «стійкість» характеризує процес, пов’язаний із рівновагою, але не є тотожний їй.

Третій підхід під час оцінювання стійкості економічної системи виходить з положень концепції стійкого розвитку («sustainable development»), точкою відліку для розвитку якої є звіт Міжнародної комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку у 1987 році. Нова стратегія розвитку суспільства виходить із пріоритетів майбутнього і її можна визначити як стратегію виживання і неперервного розвитку цивілізації (і країни) в умовах збереження довкілля.

Дотримуються цих поглядів А. Деркач, Л. Мельник, А. Семенов та А. Фадеева, які характеризують стійкий розвиток як такий, за якого економічні, екологічні та соціальні цілі урівноважуються та інтегруються, а темпи економічного росту не перевищують темпів відтворення природних ресурсів, причому основним показником такого розвитку вважається покращання якості життя [11].

Четвертого підходу дотримуються такі відомі економісти, як Дж.С. Міль, Й. Шумпетер, Р. Харррод, Ф. Котлер, Д. Морріс та ін., які пов’язують поняття стійкого розвитку промислових підприємств з поняттям економічного зростання і вважають, що концепція економічної стабільності полягає в максимальному значенні зростання економіки підприємства за мінімального відхилення економічної системи підприємства від стану рівноваги. У цьому підході ми зустрічаємо ототожнення поняття «розвиток» з поняттями «росту», «зростання», які передбачають лише збільшення кількісних, а не якісних характеристик соціально-економічної системи.

Класифікацію різноманітних видів стійкості можна систематизувати з позицій сучасних умов функціонування економіки, а саме:

- залежно від масштабу;
- за рівнем контрольованості;
- стосовно здатності до адаптації;
- залежно від сфери діяльності;
- залежно від умов функціонування;
- стосовно періоду встановлення і тривалості існування;
- залежно від належності до об’єкта дослідження.

Узагальнивши підходи до визначення поняття “стійкість”, можна зробити висновок, що більшість авторів виділяють: стійкість економіки, економічну стійкість підприємства, стійкість банку, також фінансову та виробничу стійкості; деякі автори розглядають роботи об’єктів господарської діяльності, стійкість до умов в надзвичайних ситуаціях тощо. Рівень розвитку кожного виду стійкості впливає на загальну стійкість економіки держави.

Література:

1. Словник української мови / Академія наук Української РСР. Ін-т мов-ва ім. О. О. Потебні. [ред.: І. С. Назарова, О. П. Петровська, Л. Г. Скрипник, Л. А. Юрчук]. – К.: Наукова думка, 1978. – Т. IX. – 853 с.
2. Лекарев С.В. Бизнес и безопасность. А-Я: толковый терминологический словарь / С.В. Лекарев, В.А. Порк; [под ред. А.И. Гурова, Б.С. Тетерина]. – М.: ЦКСИИМ, 1995. – 336 с.
3. Яворский Б. М. Справочник по физике / Б. М. Яворский, А. А. Детлаф. – М.: Наука. Главная редакция физ.- мат. лит.-ры, 1981. – 342 с.
4. Большой толковый словарь русского языка / [сост. С. А. Кузнецов]. – СПб.: Норинт, 1998. – 1536 с.
5. Большой энциклопедический словарь. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Большая российская энциклопедия; СПб.: Норинт, 1997. – 1456 с.
6. Экономико-математический энциклопедический словарь / [ред. В. И. Данилов-Данильян]. – М.: Большая Российская Энциклопедия. ИНФРА, 2003. – 687 с.
7. Большой экономический словарь / [под ред. А. Н. Азрилиана]. – М.: Институт новой экономики, 1997. – 864 с.

8. Математика и кибернетика в экономике. Словарь-справочник. Изд. 2-ое, перераб. и доп. – М.: Экономика, 1975. – С. 600.
9. Бусленко Н.П. Моделирование сложных систем. – М., 1968. – С. 28.
10. Словарь по кибернетике: Св. 2000 ст. / Под ред. В.С. Михалевича. – К.: Гл. ред. УСЭ им. М.П. Бажана, 1989. – с. 684.
11. Фадеева А.С. Концепция устойчивого развития туризма // Культура народов Причерноморья. — 2006. — №89. — С. 48–51.

КОЖУХОВА Т.В.,
к.е.н., доцент
Криворізького економічного інституту
ДВНЗ «КНУ»

БАГАТОСТОРОННЯ ДОПОМОГА РОЗВИТКУ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Однією з цілей, визначених у порядку денному на період до 2030 р., є зміцнення засобів здійснення та активізація роботи в рамках Глобального партнерства в інтересах сталого розвитку, що включає забезпечення виконання розвинутими країнами зобов'язань з надання офіційної допомоги в цілях розвитку (ОДР), у т.ч. з досягнення цільового показника виділення коштів країнам, що розвиваються, на рівні 0,7% свого валового національного доходу та 0,15-0,20% - найменш розвинутим країнам [1]. Не дивлячись на значне збільшення обсягів ОДР протягом 1970 – 2014 рр. (за даними Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) середнє значення чистої ОДР, наданої країнам, що розвиваються, членами Комітету сприяння розвитку (КСР) ОЕСР збільшилося з \$46,7 млрд. у 1970-х рр. до \$130,9 млрд. у 2000-х рр. [2]), світове співтовариство визнає такі існуючі проблеми, як недостатність фінансування та неефективне використання ресурсів. Отже, на сучасному етапі необхідним є не тільки збільшення обсягів допомоги (зобов'язання з досягнення цільового показника 0,7% у 2014 р. виконали тільки Данія, Люксембург, Норвегія, Швеція та Великобританія), але й покращення якості допомоги для досягнення більшого впливу на сталий розвиток.

Важливе значення для підвищення ефективності ОДР має багатостороння допомога (кошти, що перераховуються до бюджетів багатосторонніх міжурядових організацій). Основними багатосторонніми донорами є міжнародні фінансові інститути (група Світового банку, регіональні та субрегіональні банки розвитку, МВФ); установи ООН (фонди та програми ООН, спеціалізовані установи), інші міжнародні організації та інститути (глобальні фонди, фонд ОПЕК, Європейська комісія та ін.). В загальному обсязі ОДР багатостороння допомога становить 40%, найбільший темп приросту ОДР за багатосторонніми каналами відбувався протягом 1980-х рр. порівняно з 1970-ми рр. (170%). У 1990-х рр. порівняно з 1980 рр. темп приросту знизився до 85% відповідно (рис.1). Протягом 2000 – 2009 рр. обсяги допомоги країн-членів КСР ОЕСР через багатосторонні канали зменшилися майже на 34% порівняно з 1990-1999 рр. У 2010 - 2014 рр. багатостороння допомога становила \$155,5 млрд. [3].

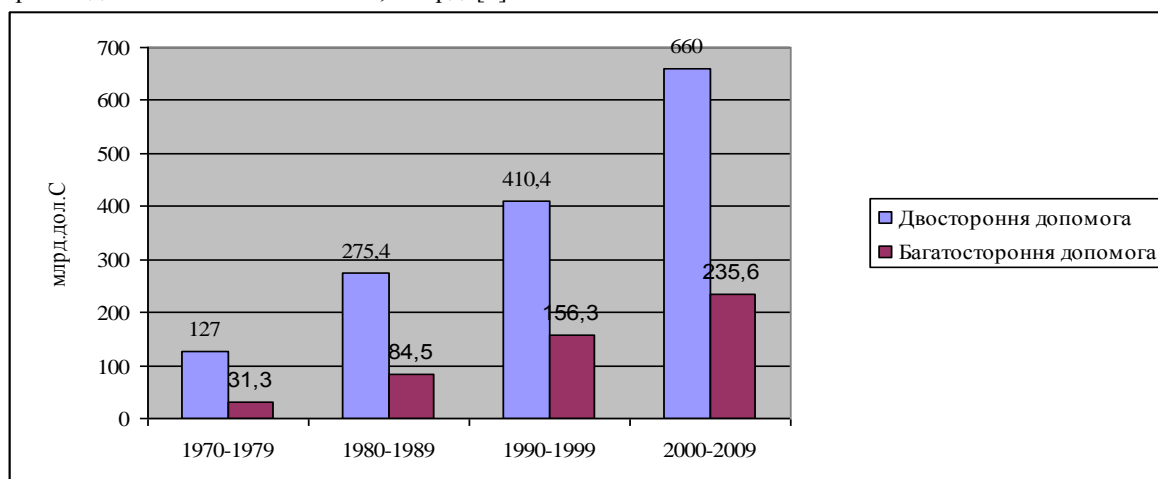

Рис.1. Обсяги офіційної допомоги розвитку через двосторонні та багатосторонні канали (розроблено автором на основі [3])

За даними доповіді КСР ОЕСР (2010 р.) багатостороння допомога сконцентрована в п'яти кластерах: Європейський фонд розвитку, бюджет Європейського Союзу (ЄС) (36%); Міжнародна асоціація розвитку (23%); фонди та програми ООН (8%); Африканський та Азіатський банки розвитку (5% і 3%); Глобальний фонд

боротьби зі СНІДом, туберкульозом і малярією (7%) [4]. Іншим 212 міжнародним організаціям та фондам було виділено 18% від загального обсягу багатосторонньої допомоги.

Найбільшу частку в глобальній багатосторонній ОДР країн-членів КСР ОЕСР протягом 2006 – 2010 рр. становили кошти, направлені країнами ЄС - 70% (\$119,625 млн.): найкрупніші донори - Франція (13%), Німеччина (13%), Великобританія (12%). Частка інших країн становила 30%: Японія (10%), США (9%). Частка багатосторонньої допомоги в загальному обсязі наданої ОДР в 2010 р. країн, що не є членами КСР ОЕСР, становила 22% (\$1999 млн.). При цьому допомога 11 країн-членів ЄС, направлена до багатосторонніх міжурядових організацій, становила 69% (\$768 млн.), Саудівської Аравії 17% (\$609 млн.), ОАЕ 6% (\$32 млн.) [4]. Отже, багатостороннє співробітництво відіграє життєво важливу роль у подоланні проблем сучасного глобального розвитку. Але донори не тільки використовують систему багатосторонніх каналів для надання допомоги в розвитку країнам, які її потребують, а й несуть відповідальність за досягнення поставленої мети. Оскільки архітектура багатосторонньої ОДР дедалі ускладнюється через зростання кількості організацій (сьогодні більш ніж 200 міжнародних організацій працює у цій сфері), їх типів та форм надання допомоги контроль за її ефективністю стає більш важким завданням. Розуміння функціонування цієї системи та її вплив на ефективність допомоги є загально визнаною проблемою в світі.

Розглядаючи аргументи на користь багатосторонньої допомоги, науковці акцентують увагу на підвищенні економії ресурсів, забезпеченні політичної нейтральності й легітимності. На думку Ю.К.Зайцева «багатостороння допомога є менш фрагментованою в географічному вираженні, сприяє реалізації практик програмованої допомоги. Механізми надання багатосторонньої допомоги є більш гнучкими та здатні швидко реагувати на мінливі умови, наприклад, наслідки глобальної економічної та фінансової кризи» [5, с.67], «багатосторонні програми дозволяють донорам вирішувати питання координації та імплементації програм, що усуває проблему дублювання дій» [6, с.113]. І.Р.Мавланов називає такі важливі причини розвитку багатосторонніх відносин у сфері допомоги, як можливість вирішення проблем і загроз глобального характеру (ВІЛ/СНІД) завдяки здійсненню багатосторонніх ініціатив; зниження операційних витрат донорів завдяки об'єднанню коштів; забезпечення механізму для узгодження фінансування з потребами реципієнтів і подолання деяких заплутаних схем розподілу двосторонньої допомоги [7, с.107-108]. Переваги взаємодії з міжнародними організаціями підтверджені в доповіді КСР ОЕСР (2008 р.) про здійснення багатосторонньої допомоги: можливість координації та кооперації, економія від масштабів робіт, доступ до експертних ресурсів і «know how», політична нейтральність і легітимність, відповідність принципам і стандартам глобального управління розвитком, додаткова технічна допомога, зниження витрат і навантаження порівняно з двосторонньою допомогою, як для країн-донорів, так і для країн-партнерів [4].

У той же час до аргументів, що виступають проти використання механізмів багатосторонніх інститутів для реалізації програм у сфері сприяння міжнародному розвитку, науковці відносять аргументи, «пов'язані з інституційною та організаційною комплексністю міжнародних організацій, тимчасовою затягнутістю процедур, низькою транспарентністю і недостатньою підзвітністю, а також високими транзакційними витратами, відсутністю фактів, що відображають ефективність багатосторонньої допомоги в частині, яка стосується впливу на процеси розвитку, окупності вкладених коштів, незважаючи на значні вклади міжнародних інститутів у надання інформації і проведення рецензування програм» [5, с.67]. За даними доповіді КСР ОЕСР (2013 р.) двоє з п'яти існуючих взаємовідносин між донорами та реципієнтами в сфері надання багатосторонньої допомоги не є «значними» у кількісному виразі, а отже, є джерелом фрагментації допомоги (занадто велика кількість донорів, які надають занадто мало та в занадто багатьох країнах), такі незначні партнерства становлять 34% [4].

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок про необхідність зменшення багатосторонніх організацій, що беруть участь у сприянні розвитку для підвищення ефективності наданої допомоги. Застосування принципів, запропонованих КСР ОЕСР для скорочення проліферації (поширення) багатосторонніх каналів (використання існуючих каналів з їх регулюванням у разі необхідності; використання нових ініціатив міжнародного співтовариства в інноваціях та реформуванні існуючих багатосторонніх систем; регулярне проведення огляду багатосторонніх організацій, фондів і програм; підтримка на рівні країни узгодженості між усіма донорами, в т.ч. шляхом представництва в керівних органах міжнародних організацій, фондів та програм; моніторинг тенденцій і прогресу щодо стримування поширення каналів на глобальному рівні; інформування про результати моніторингу країн-партнерів) дозволить знизити їх кількість шляхом консолідації без загального зменшення ресурсів.

Література:

1. Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.un.org>
2. Development Co-operation Report [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.un.org>
3. OECD. Stat [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://stats.oecd.org>
4. DAC REPORT ON MULTILATERAL AID 2010, 2013 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.un.org>
5. Зайцев Ю.К. Многосторонние механизмы управления процессами содействия международному развитию/ Ю.К.Зайцев//Вестник МГИМО университета. - № 5/том 5. – 2011. – С.67-76

6. Зайцев Ю.К. Проблемы эффективности содействия международному развитию: теоретические и практические аспекты/ Ю.К.Зайцев//Вестник международных организаций. - № 3(34). – 2011. – С.105-117

7. Мавланов И.Р. Дипломатия содействия международному развитию /И.Р.Мавланов// Иностранная помощь и развитие. - М.: Изд-во «Весь Мир», 2005. - С. 120–121

НАДЕЖДЕНКО А.О.,
к.н.держ.упр, доцент
кафедри раціонального природокористування
та охорони навколишнього середовища
Маріупольського державного університету

ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ – ГОЛОВНИЙ ФАКТОР БЕЗПЕЧНОЇ ПЕРСПЕКТИВИ ІСНУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА

На сьогоднішній день однією із найбільш актуальних проблем, які постають перед людством є забезпечення екологічної безпеки населення. Особливо гостро така проблема має місце в Україні, розроблення ефективної стратегії розвитку національних програм екологічної політики якої стане ефективним важелем до забезпечення екологічної безпеки, що, в свою чергу, слугуватиме ефективною передумовою для покращення життя українського суспільства.

Проблемами розроблення національних програм в частині забезпечення екологічної безпеки займалися такі вчені, як Г.І.Балюк, О.А. Васюта, М.В. Краснова, Р.І. Марусенко, А.М.Мірошниченко, Е.В.Позняк та інші провідні спеціалісти в даній галузі.

Сьогодні вже говорять про екологію культури, духу, мови та ін. Настав час поговорити і про екологію самої людини. Екологія людини є складовою частиною загальної екології, визначається перш за все негативною дією на людей ними же зміненого навколишнього середовища.

Людина – дитя Землі, продукт природи, результат розвитку біосфери. Ще у XVIII ст. людство перебувало в гармонії з природою, але вже наприкінці XIX ст. виник дисбаланс між людством і навколишнім середовищем. Зараз обсяг допустимої дії на біосферу перебільшено у 8-10 разів. По суті, відбувається знищення біологічної й екологічної систем. Практика формування ноосфери показує, що фізичне та психічне здоров'я людини відчуває сильну негативну дію з боку все більш забрудненого навколишнього середовища. Саме з цим фактором пов'язане виникнення екологічної проблеми, сутність якої складається з необхідності негайного захисту навколишнього середовища від шкідливої дії людини розумної.

Найстрашніше, що мова йде в першу чергу про здоров'я молодого покоління. Майбутні громадяни України в багатьох випадках ще до народження приречені на хворобу.

Екологічна проблема в нашій країні виходить на перший план перш за все у зв'язку із загрозою фізичному та психічному розвитку й навіть виживанню. Негативний вплив навколишнього середовища на людину сьогодні настільки великий, що він усе більше й більше руйнує її генотип і завдає шкоди національному генофонду.

Екологічної проблеми в чистому вигляді не існує. Вона завжди прямо чи опосередковано пов'язана з політикою, економікою, новими технологіями, урешті-решт, із загальною культурою людини та зі спілкуванням людства, з рівнем зрілості екологічного розуміння в нього. І якщо в нації в цілому й у кожного громадянина зокрема не буде сформоване відповідальне екологічне мислення, то про жодне рішення екологічної проблеми не може бути й мови. Усі фактори, котрі впливають на екологічну проблему, взаємодіють між собою, посилюючи чи послаблюючи її гостроту.

Екологічні катастрофи різного роду пов'язані не тільки із загрозою фізичному здоров'ю людини, вони викликають ще і психічні негаразди в людини. Як відмічають експерти, Чорнобильська аварія викликала таке явище, як радіофобія, тобто підвищений страх перед радіацією, збільшення недовіри, необ'єктивності в оцінці свого здоров'я, немотивованої подразливості, емоційні зриви та ін.

Для того щоб упоратися з усіма проблемами та зберегти здоров'я людини та природу, необхідні в першу чергу відповідальна екологічна політика та практика державних і громадських органів, керівників підприємств, організацій. У зв'язку з цим перед суспільством постає ще одна дуже важлива задача - формування екологічної свідомості населення, перш за все молодого. Вона включає цілий комплекс заходів екологічного навчання й виховання з утвердженням у свідомості в якості домінуючих таких елементів, як екологічна наукова свідомість, екологічна етика та психологія, екологічна свідомість. Формування екологічної свідомості - це процес пізнання законів системної цілісності природи і законів, що визначають взаємодію суспільства та природи, що повинні враховуватися на шляху суспільного розвитку і глобального управління природними компонентами.

В екологічну свідомість слід, безумовно, включити й екологічну правову свідомість, передбачаючи усвідомлення всіма громадянами юридичної відповідальності за завдання шкоди природі та юридичний захист останньої, і це, звичайно, повинно постійно підтримуватись діючими юридичними заходами.

Таким чином сучасні тенденції забезпечення екологічної безпеки залишаються насиченими багатьма невіршеними проблемами, але перспективним напрямом розвитку по забезпеченню екологічної безпеки, є, без сумніву, на нашу думку, максимальна інформованість населення про стан навколишнього природного середовища, стимулювання підприємств, установ, організацій до впровадження зарубіжних технологій, встановленню очисних споруд, що всіляко буде підтримуватися державою – і лише ця стратегія дозволить вирішити екологічні проблеми сьогодення. Саме становлення екологічної свідомості виражає зацікавленість суспільства в збереженні та розгортанні природного світу у всій його різноманітності, в узгодженні соціальних потреб з можливостями природи. Вона сприяє подоланню утилітарно - прагматичного ставлення до природного середовища, зняттю традиційних антропоцентристських світоглядних установок, подоланню, врешті-решт, глобальної екологічної кризи.

НИКОЛЕНКО Т.И.,
к.е.н., доцент
кафедры международной экономики
АЗИМОВ Н.,
студент III курса
специальности “Менеджмент”
Мариупольского государственного университета

СУЩНОСТЬ И СТРУКТУРНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ НОВОЙ ЭКОНОМИКИ

За последние три века, главный источник благосостояния в рыночных экономиках трансформировался из сферы природных ресурсов (земли и относительно неквалифицированного труда), через материальный капитал (здания, машины и оборудование, финансы), в нематериальный капитал (знания и информацию различных видов), который может быть воплощен в людях, организациях или физических активах. Для отражения всей совокупности радикальных экономических изменений, М.Кастельс в оригинальной работе «Информационная эпоха: экономика, общество и культура» 1996 г. использовал термин «новая экономика», ядром и материальной базой которой стала информационная революция последней четверти XX в.

Сегодня, понятие «новая экономика» рассматривается в двух основных значениях – узком и широком. Так, в узком смысле, «новая экономика» – это сфера производства и распространения информационных технологий [1, с. 95]. Понятие «новой экономики» в широком значении описывает новый тип макроэкономического развития, при котором долгосрочный рост не нарушается инфляцией и не прерывается рецессией [6, с. 1]. В целом, «новая экономика»:

- растет без очевидных угроз рецессии;
- продолжает расширяться без инфляционных скачков;
- постоянно реструктуризируется для большей эффективности и производительности;
- пополняется и обновляется за счет новых технологий и капитальных инвестиций;
- функционирует без чрезмерного долга (государственного или частного);
- сохраняет сбалансированный бюджет;
- является глобальной и экспортоориентированной [4, с. 2].

Как было отмечено выше, «новая экономика» - продукт информационной революции последней четверти XX в., которая характеризуется рядом технологических новаций: от персонального компьютера до систем электронной коммерции.

IT революция оказала значительное влияние на глобальный и секторальный экономический рост за счет беспрецедентного сокращения издержек обработки, хранения и передачи значительных объемов информации. Интенсификация межфирменного трансфера технологий и инноваций, в сочетании с предельным снижением цены основной производственной единицы «новой экономики» – компьютера, обеспечили ациклический неинфляционный рост многофакторной производительности в большинстве развитых экономик [4, с. 12].

Нетрудно заметить, что оригинальная концепция «новой экономики» отличалась значительным технологическим детерминизмом. Многие экономисты конца XX в. были уверены, что технологические достижения в сфере обработки и распространения информации приведут к появлению более эффективных методов производства и инноваций, и все это в совокупности обеспечит значительный рост прибылей в масштабах целой экономики. Однако, как и в прошлом, экономические и технологические изменения, сопровождавшие IT революцию последней четверти XX в., не обеспечили формирование секторов, способных к генерации ациклического неинфляционного роста многофакторной производительности в долгосрочной перспективе. Данная скептическая точка зрения относительно низкой макроэффективности «новой экономики» закрепились в научной и академической литературе как «критика Гордона» (по имени Р. Гордона, который в 2000 г. в одном из самых влиятельных экономических изданий The Journal of Economic Perspectives опубликовал статью «Соответствует ли «новая экономика» уровню великих изобретений прошлого» [3]).

В ответ на «критику Гордона», возник ряд концепций, ставящих целью выявление причин слабого

влияния IT-революции на глобальную экономическую динамику. Так, по мнению датского экономиста Б. Ландвалла, основная проблема «новой экономики» на начальных этапах ее развития заключалась в том, что широкое внедрение информационно-коммуникационных технологий на уровне фирм не сопровождалось:

- 1) достаточными инвестициями в обучение работников;
- 2) изменениями в управлении;
- 3) модификацией структуры организации фирм.

Тем не менее, по результатам проведенного им эксперимента, зачастую негативный краткосрочный эффект от внедрения IT в краткосрочном периоде, компенсируется интенсивным ростом многофакторной производительности в долгосрочной перспективе. Парадоксальный результат исследований Б. Ландвалла был интерпретирован П. Дэвидом, который отметил, что до тех пор, пока экономика остается новой, обеспечить рост производительности будет сложнее, чем в старой экономике. Факт того, что в последнее время высокие темпы производительности были зарегистрированы в секторах, занятых производством IT, отражает факт того, что для данных отраслей информационно-коммуникационные технологии представляют не новую, а твердо установившуюся на более ранних этапах развития парадигму [6, с. 2].

Олинер С. и Сайкель Д. в своей совместной статье [7] выступили в роли оппонентов Р. Гордона и более детально проанализировали вклад информационных технологий в экономический рост в несельскохозяйственном частнопредпринимательском секторе США. Сопоставляя методологию своего исследования с использованной Р. Гордоном, С. Олинер и Д. Сайкель отмечали: «С самого начала Р. Гордон исключил значительную часть текущего роста производительности труда, которую он приписал циклическим факторам» [7, с. 19]. Как показывают расчеты авторов, вклад вложенного в информационные технологии капитала отразился в двукратном увеличении совокупного выпуска продукции, а вклад многофакторной производительности увеличился более чем в 2,4 раза [1, с. 113].

Как видим, концепция «новой экономики» характеризуется значительными разногласиями в методологических подходах к оценке вклада информационно-коммуникационных технологий в экономический рост. Помимо этого, одним из наиболее критикуемых моментов новой концепции была и остается ее слабая и неоднозначная политэкономическая основа, выражающаяся в неоднозначности трактовок самого феномена «новой экономики»

Как точно отметили Б. Йоханссон, Ч. Карлссон и Р. Стаут: «термин «новая экономика» является слишком обширным и под ним может пониматься все, что каждый хочет в нем увидеть» [4, с. 3]. По нашему мнению, для элиминации неопределенности в трактовке явления «новой экономики» необходимо провести его структурно-генетический анализ и синтез, то есть исследовать сущность и природу, установить связи и зависимости между элементами комплексного понятия «новой экономики». Выделенные структурные элементы новой экономики сгруппированы в три синтетических блока и представлены в табл. 1.

Таблица 1

Структурные элементы новой экономики [5, с. 64]

Новая экономика		
<i>Экономика знаний</i> (Ф. Махлуп, 1962)	<i>Информационная экономика</i> (М. Порат, 1977)	<i>Сетевая экономика</i> (М. Кастельс, 1996)
Образовательная экономика (Б. Ландвалл, 2004)	Информационно-сетевая экономика (С. Дятлов, 2001)	
Когнитивная экономика (Н. Решер, 1989)	Символическая экономика (Дж. Аллен, 2002)	Наноэкономикс (К. Эрроу, 1987)
Креативная экономика (И. Дубина, 2010)	Цифровая экономика (Р. Аткинсон, 2007)	Гуглномикс (Х. Вэриан, 2007)
Креатосфера (А. Бузгалин, 2001)	Экономика Web 3.0 (А. Лаушкин, 2010)	
Экономика инноваций (Р. Аткинсон, 2007)	Виртуальная экономика (Ф. Фармер, 2007)	

Данные, представленные в таблице 1 дают основания полагать, что на основе информационно-коммуникационных технологий, именно знания, сеть и информация создают уникальные режимы роста, которые и отличают современную экономику от экономики прошлого, делая ее «новой» [1, с. 139].

Таким образом, новая экономика – это особенный режим ациклического неинфляционного роста [2, с. 53], а также система производства и распространения инноваций, обеспечения научно-технологического прогресса через синергетическое объединение ее компонентов: информационного, сетевого и когнитивного.

Литература:

1. Антипина О.Н. Информационная экономика: современные технологии и ценообразование / О.Н.

- Антипина. – М.: Экономический факультет МГУ, ТЕИС, 2009. – 284 с.
2. Макогон Ю.В. Тенденції і суперечності економічного розвитку України в регіональному вимірі / Біла С.О., Макогон Ю.В., Шевченко О.В., Жук І.В. /Україна в 2005-2009 рр.: стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: Монографія / за заг. ред. Ю.Г. Рубана. – К.: НІСД, 2009.- С. 233-249
 3. European Commission State-of-the-art report on composite indicators for the knowledge-based economy [Electronic resource] / CIS8{CT{2004{502529 KEI. European Commission. – 2005. – Web site address: <http://www.uni-trier.de/fileadmin/fb4/projekte/SurveyStatisticsNet/KEI-WP5-D5.1.pdf>
 4. 53. Godin B. The knowledge-based economy: conceptual framework or a buzzword? / B. Godin // Journal of Technology Transfer. – 2006. – Vol. 31. – No. 1. – pp. 17-30.
 5. Howells J.R.L. Tacit knowledge, innovation and economic geography / J.R.L. Howells // Urban Studies. – 2002. – Vol. 39. – pp. 871-884.
 6. Jorgenson D.W. Projecting productivity growth: lessons from the U.S. growth resurgence / D.W. Jorgenson, M.S. Ho, K.J. Stiroh // Federal Reserve Bank of Atlanta Economic Review. – 2002. – Vol. 87. – No. 3. – pp. 1-13.
 7. Morone P. Knowledge diffusion and innovation: modelling complex Entrepreneurial behaviours / P. Morone, R. Taylor. – Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2010. – 177 p.

НОСІК С.В.,
старший викладач
кафедри раціонального природокористування
та охорони навколишнього середовища
Маріупольського державного університету

ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Врахування сучасних особливостей взаємодії суспільства і природи вимагає розглядати політику у сфері охорони довкілля не тільки в Аристотелівському трактуванні як вчення про державу і владу, а й як практичне управління життям суспільства (функціональний Платонівський підхід) та систему програмних установок, принципів і норм регулювання життя суспільства і суспільних відносин. Екологічна політика, таким чином, стає сукупністю засобів впливу держави та інших політичних інститутів на систему “суспільство – природа” з метою своєчасного вирішення протиріч, що виникають у ній, забезпечення сприятливого для життя людини і суспільства навколишнього природного середовища та екологічної безпеки для нинішнього і майбутніх поколінь, сферою реалізації екологічної функції держави.

Виникнення екологічної функції держави пов'язане з поглибленням протиріч між суспільством і природою та необхідністю розширення державно-правового втручання у сферу відносин з охорони довкілля. Особливістю екологічної функції держави є те, що за своїм змістом вона належить до сфери екологічних відносин, а за формою – до системи правого регулювання суспільних відносин.

Екологічна функція держави почала особливо виокремлюватися в останні десятиліття, що пов'язано з прогресуючим погіршенням стану навколишнього природного середовища планети. Розвиток сучасного виробництва (видобуток корисних копалин, розвиток хімії, металургії тощо), застосування новітніх технологій, за допомогою яких людина порушує природну рівновагу, що складалася впродовж мільйонів років, поява великої кількості відходів, у тому числі від атомного виробництва, справляють негативний вплив на екосистему, мають незворотні наслідки. Наочний тому приклад – Чорнобильська катастрофа, яка на конституційному рівні визнана катастрофою планетарного масштабу. Тому держава дедалі активніше займається діяльністю, пов'язаною з відновленням порушеної рівноваги [2, с. 21]

Основою реалізації екологічної функції держави є економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища (економіко-правовий механізм охорони довкілля), спрямований на реалізацію таких стратегічних цілей: створення системи екологічного права; формування ефективної системи управління екологічним розвитком; побудова соціально та екологічно орієнтованої економіки; формування екологічної свідомості людей, що, на нашу думку, забезпечує перехід суспільства на шлях сталого розвитку. Тому виникає необхідність у розширенні та удосконаленні екологічного права, як комплексної галузі права, яка регулює правові відносини у сфері охорони природи, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, тобто відносини, пов'язані з охороною довкілля у цілому, охороною та використанням природних ресурсів та охороною життя і здоров'я людини у зв'язку із негативним впливом людської діяльності на довкілля з метою забезпечення збалансованого сталого розвитку в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь людей [1, с. 34]

Очевидно, що стосовно України перспективним є визначення нової ролі держави за умов загострення екологічних проблем її розвитку. В цьому контексті важливою є відмова від повного усунення або подальшого

послаблення регулюючого впливу держави щодо реалізації нею екологічної функції як одного із напрямків діяльності держави з метою охорони та збереження довкілля для нинішнього і майбутніх поколінь.

Останнє десятиліття показало, що відкидати адміністративні можливості у цій сфері передчасно. Без ефективного управління, адміністративного контролю і впливу неефективно працюють і економічні важелі забезпечення екологічних вимог у господарській діяльності. Тому в основу здійснення екологічної стратегії в сучасних умовах слід покласти ефективний економіко-правовий механізм охорони довкілля, побудований на взаємодії адміністративних та економічних засобів вирішення екологічних проблем і забезпечення сталого розвитку.

Завдання правового регулювання у цьому контексті має полягати насамперед у тому, щоб допомогти розв'язати конфлікт економічних та екологічних інтересів, зробивши екологічно некоректну діяльність не вигідною також і економічно, а дотримання екологічних вимог у господарській діяльності економічно вигідним. Такий підхід має стати основою екологічної політики держави як системи намірів, програм та засобів їх реалізації з метою досягнення цілей охорони навколишнього природного середовища.

Екологічна політика визначається як організаційна та регуляторно-контрольна діяльність суспільства і держави, спрямована на охорону та оздоровлення природного середовища, ефективне поєднання функцій природокористування і природоохорони, забезпечення нормальної життєдіяльності та екологічної безпеки громадян.

Екологічна політика у вигляді екологічної стратегії та екологічної тактики виступає сферою реалізації екологічної функції держави. Екологічна функція держави є напрямом та засобом реалізації екологічної політики держави як її курсу, спрямованого на вирішення масштабних завдань економічного і соціального розвитку з метою збереження окремих цінних природних об'єктів, раціонального природокористування та забезпечення екологічної безпеки (екологічна стратегія), а також вирішення найближчих завдань і здійснення заходів, наприклад, будівництва полігону для складування радіоактивних відходів, проведення екологічної експертизи законопроектів чи конкретних будівельних проектів (екологічна тактика).

У реалізації природоохоронної політики важко переоцінити роль права, яке виступає регулятором розвитку екологічних відносин у потрібному для суспільства напрямі. Обов'язковою передумовою вдосконалення правового регулювання екологічних відносин є його наукове обґрунтування. Завдяки зусиллям вітчизняних правознавців за останнє десятиліття створено теорію правової охорони навколишнього середовища. Цій проблематиці було присвячено багато праць видатних вчених, серед яких А. П. Гетьман, В. В. Костицький, О. В. Павленко та ін [4, с. 23]

Формування ринкової економіки в Україні було пов'язано з розвитком нових інституцій, які існували в умовах планової економіки лише в зародковому стані. Одним із цих інститутів був економіко-правовий механізм регулювання екологічних відносин, який був зайвий у плановій економіці. Сьогодні, коли екосистема України перевантажена безконтрольним використанням природних ресурсів, постає питання про модернізацію економічної політики держави, що у свою чергу має призвести до перегляду принципів роботи економіко-правового механізму регулювання екологічних відносин

Відправні положення щодо змісту та спрямованості державної екологічної політики України містяться у базовому законодавчому акті, присвяченому питанням охорони довкілля, – у Законі України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 р. Цим Законом встановлено, що Україна здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захист життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Чітка й гнучка екологічна політика на загальнодержавному й регіональному рівнях є одним з найдієвіших способів забезпечення стабільності й стійкого розвитку, поетапного рішення екологічних проблем, створення відповідних механізмів при чіткому дотриманні нормативів і лімітів, забезпечення умов досягнення екологічно безпечних рівнів впливу на навколишнє середовище економічно ефективними коштами.

Необхідно законодавчо встановити форми відповідальності (штрафи, припинення діяльності) за якість екологічних товарів, робіт, послуг на основі їхньої сертифікації й ліцензування діяльності, за порушення природоохоронних норм, правил, і відшкодування збитку, нанесеного навколишньому середовищу, майну й здоров'ю населення, зокрема, на основі введення обов'язкового екологічного страхування. При цьому в Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» відсутня норма, що зобов'язує страхувати ризики майнової відповідальності за заподіяння шкоди навколишньому середовищу, державі, населенню [1, с.9]

Аналіз інституту юридичної відповідальності за екологічні правопорушення дає підстави зробити висновок про, щонайменше, три важливі проблеми, які стоять на заваді його ефективного використання: окрім еколого-правового нігілізму ще ухилення окремих посадових осіб від застосування санкцій щодо порушників, а також слабкість та малозначність цих санкцій. Маються на увазі законодавчі протиріччя, неузгодженості у визначенні певних діянь як правопорушення у Законі “Про охорону навколишнього природного середовища”, Кодексі про адміністративні правопорушення, Кримінальному кодексі України, Законі “Про охорону навколишнього природного середовища” та між Земельним, Лісовим, Водним кодексом, Кодексом про надра,

іншими законами. І нарешті, суперечності між Кодексом про адміністративні правопорушення і Кримінальним кодексом України та галузевими законодавчими актами, природоресурсним законодавством у цілому.

Важливе значення має й гармонізація законодавства, його зближення з міжнародними актами. Для цього потрібно враховувати міжнародні зобов'язання України в природоохоронній сфері, вивчати закордонне право, запозичити підходящу практику, залучати іноземних фахівців до експертизи законопроектів. Передовим досвідом у сфері еколого-правового регулювання володіють США, Японія, Німеччина.

Література:

1. Голованчиков А. Б. Економічні стимули й механізми в охороні навколишнього середовища / А. Б. Голованчиков, В. С. Соколов // Проблеми навколишнього середовища й природних ресурсів. – 2003. – № 11.
2. Костицький В. В. Екологія перехідного періоду: право, держава, економіка (економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні) : монографія / В. В. Костицький. – 2-е вид. – К.: ЗАТ «Нічлава» – 2001. – 390 с.
3. Костицький В. В. Організаційно-правовий механізм регулювання в галузі охорони довкілля : монографія / В. В. Костицький – К. : ЗАТ «Нічлава», 1997. – 120 с.
4. Гетьман А.П., Шульга М.В. Екологічне право України: Підручник. – Харків: Право, 2005.

ПЛЮЩАКОВ Є.В.,

студент III курсу

спеціальності «Міжнародна економіка»

Мариупольського державного університету

ВАЖНЕЙШИЕ ГЛОБАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

В современном мировом хозяйстве увеличивается взаимосвязь и взаимозависимость общих и локальных, глобальных и национальных интересов. Сложность и острота глобальных проблем мировой экономики порождены самим типом современной цивилизации, уровнем и характером развития производственных сил.

Объективной предпосылкой возникновения глобальных проблем является интернационализация хозяйственной деятельности. Всемирное развитие труда привело к взаимосвязанности всех государств. Масштабы и степень вовлечения различных стран и народов в мирохозяйственные связи приобрели небывалые размеры, что способствовало перерастанию локальных, специфических проблем развития стран и регионов в разряд глобальных. Все это говорит о наличии объективных причин появления в современном мире таких проблем, которые затрагивают интересы всех стран. Появляются противоречия глобального масштаба, затрагивающие основы существования жизни на земле.[1]

На первый план перед человечеством выдвигаются такие общие проблемы, как:

- демографическая проблема;
- продовольственная проблема;
- проблема социального неравенства;
- энергетическая проблема;
- экологическая проблема;
- проблема роста населения;
- проблема безработицы;
- терроризм;
- предотвращение локальных и глобальных вооруженных конфликтов.

После окончания Второй мировой войны мировым сообществом делаются гигантские усилия по сохранению мира и разоружению. Однако человечество до сих пор тратит на вооружение огромные средства. Военные расходы тормозят экономическое и технологическое развитие, увеличивают бюджетный дефицит, способствуют росту инфляции, отвлекают людские и природные ресурсы от решения насущных социальных проблем, увеличивают внешнюю задолженность, оказывают негативное воздействие на международные отношения и их стабильность. Разоружение высвобождает огромные средства для решения глобальных проблем, в том числе для помощи развивающимся странам. [2]

За последние два десятилетия концепция безопасности подверглась существенному пересмотру. Ее традиционная трактовка как безопасности государства (его границ, территории, суверенитета, населения и материальных ценностей) была дополнена безопасностью человека (человеческой безопасностью), которая означает, по словам Ф. Рузвельта, «свободу от страха и свободу от нужды».

Большую опасность для человечества представляет катастрофически ухудшающееся состояние окружающей среды, назрела необходимость совместного мирового освоения космоса, запасов мирового океана.

Общей заботой являются топливно-энергетическое, а также сырьевое обеспечение стран. Данные проблемы связаны с неравномерностью распределения минеральных ресурсов по территории земного шара. Известно, что большая часть минерального сырья располагается в развивающихся странах, а главные потребители - развитые государства.

В этом ряду стоят проблемы преодоления голода, нищеты, борьба с эпидемиями, со страшными болезнями века (раком, СПИДом).[1]

Одной из сложнейших в решении глобальных проблем является продовольственная. Сложность заключается в том, что численность населения растет быстрее, чем продовольственные ресурсы. По данным ООН, только треть населения обеспечена питанием; 50 % населения Африки находится на пороге голода, от недоедания здесь умирает несколько миллионов человек.

Развивающиеся страны в меньшей мере, чем промышленно развитые страны, способны обеспечить свое население материальными и культурными ценностями, дать элементарное образование, обеспечить работой. Безработица и неполное использование рабочей силы являются бичом для большинства экономически отсталых стран. В этих странах наблюдаются миграционные потоки из сельской местности как в города своей страны, так и в промышленно развитые страны. Миграция населения в этих случаях вызвана стремлением или просто найти работу, или найти более высокооплачиваемую работу. Однако большинство этих ожиданий не реализуется из-за больших масштабов миграции и низкого образовательного уровня в беднейших странах.[2]

Также к числу глобальных острых проблем мировой экономики относится проблема внешнего долга, как важнейшего аспекта национальной экономической безопасности любой страны. Многие страны нередко оказываются в положении, связанном с невозможностью не только погашать полученные займы, кредиты, ссуды, но и нормально их обслуживать.

Центром и связующим звеном всего комплекса общемировых проблем является человек и его будущее. Глобальные мировые проблемы жизненно важны для человечества. Их нерешенность порождает угрозу для будущего всех людей.

Глобальные проблемы очень остры и сложны, поэтому они находятся в центре внимания политических и общественных деятелей, литераторов и ученых-социологов, юристов, географов, медиков, физиков. Вместе с тем у этих проблем есть и ярко выраженный экономический аспект. Они воздействуют на структуру воспроизводства, на динамику экономических процессов, на поиск эффективных форм и методов управления. Многие глобальные проблемы являются важным элементом современных международных экономических отношений и все больше становятся их неотъемлемой частью. Последовательное изучение глобальных проблем возможно лишь в рамках анализа системы мирового хозяйства.

Таким образом, глобальные проблемы затрагивают самые разные стороны жизни человеческого общества (мировую политику и экономику, межгосударственные и международные отношения, космические и мировые условия существования людей, их массовое сознание), а потому требуют комплексного подхода и всестороннего изучения. В современных условиях по ряду позиций, они настолько обострены, находятся в таком критическом состоянии, что любое промедление их решения грозит неминуемой гибелью цивилизации или деградацией условий жизни людей. В мире все больше укореняется мнение о необходимости достижения международного консенсуса. Мировое сообщество способно решить глобальные проблемы, лишь объединив усилия и ресурсы.

Литература:

1. Булатов А. С. Мировая экономика / А. С. Булатов. – М. : ЭКОНОМИСТЪ, 2005. – 734 с.
2. Смитиенко Б. М. Международные экономические отношения : учебник / Б. М. Смитиенко. – М.: ИНФРА, 2009. – 526 с.

ПРОТОЛЮК В.С.,
студент IV курсу
спеціальності «Міжнародна економіка»
Маріупольського державного університету

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Проблеми національної конкурентоспроможності України перебувають у центрі уваги керівників держави, адже в умовах включення України у світові господарські процеси особливого значення набуває регуляторна функція держави для вирішення завдань, пов'язаних з формуванням нового конкурентного середовища, структурною перебудовою, створенням умов для економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

За умов формування сучасної ринкової моделі господарювання значно підвищується роль економічних важелів регулювання економічної системи. Всі сучасні національні економіки є відкритими, тому відчувають на собі глобальний вплив світової конкуренції, а відтак, для збереження та захоплення позицій на світовому

ринку кожна країна має застосовувати комплекс заходів, спрямованих на регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Однією з умов ефективного стимулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) є використання таких економічних важелів як тарифне та нетарифне регулювання, які на даний час в Україні використовуються не в повному обсязі і непродуктивно: відсутній механізм дієвого комплексного регулювання, який би враховував мінливість зовнішнього середовища та реалізувався на всіх рівнях управління: міжнародному, національному, регіональному та на рівні суб'єктів господарювання [2].

Тарифне (митне) регулювання одним із найбільш поширених у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Практично всі країни світу за його допомогою вирішують найрізноманітніші завдання: від захисту вітчизняного виробника до поповнення державного бюджету за рахунок коштів, вилучених на кордоні.

Засади тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, визначені ст.2 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність" та ст.3 Закону України "Про систему оподаткування", якими встановлюються принципи зовнішньоекономічної діяльності, а також побудови та призначення системи оподаткування.

Митний тариф - цінова категорія, яка вимагає індивідуального підходу до обґрунтування мита за кожним конкретним товаром на основі аналізу національних та інтернаціональних витрат і цін. За ситуації, коли митний тариф визначається на основі різниці між світовими і національними цінами, він виконує стимулюючу функцію, тобто вирівнює умови конкуренції для імпортних і національних товарів, не створюючи переваг для жодного з них. Коли ж мито встановлюється вище різниці між національними і світовими цінами, тобто обмежує ввезення на національний ринок імпортних товарів, митний тариф виконує протекціоністську функцію. Якщо ж ввізне мито встановлене нижче різниці між національними і світовими цінами, то створюються сприятливі умови для іноземних товарів і виконується імпорт товарів до країни. Митний тариф України, згідно із Законом України "Про Митний тариф України", являє собою систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію України [3].

В Україні, згідно із Законом України "Про Єдиний митний тариф", за способом нарахування, застосовуються такі види мита:

- адвалерне (нараховується у відсотках до митної вартості товарів, які обкладаються митом);
 - специфічне (нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю товарів, які обкладаються митом);
 - комбіноване, що поєднує обидва ці види митного обкладення.
- Залежно від напрямку переміщення товарів, мито можна класифікувати як:
- ввізне (нараховується при ввезенні товарів на митну територію України);
 - вивізне (нараховується на товари та інші предмети при їхньому вивезенні за межі митної території України).

Ввізне мито, перелік ставок якого містить Митний тариф України, затверджений відповідним Законом, є диференційованим:

- повні (загальні) ставки;
- преференційні ставки;
- пільгові ставки

Не залишимо поза увагою і особливі види мита, такі, як:

- антидемпінгове;
- компенсаційне;
- спеціальне

Основним показником діяльності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності є експортно-імпортні поставки товарів, робіт та послуг. Тому проведемо аналіз зовнішньої торгівлі суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Загальна динаміка зовнішньої торгівлі України представлена в таблиці 1.

Таблиця 1

Обсяги зовнішньої торгівлі за 2012-2014 (тис. дол. США)

Показники	2012 рік	2013 рік	2014 рік	Відхилення базового періоду до 2012 року
Експорт	68809810	63312022	53901689	-14908121
Імпорт	84658059	76963965	54428716	-30229343
Сальдо	--15848249	--13651943	-527027	

З вищенаведеної таблиці можна зробити висновок, що в останні роки Україна є країною з не зовсім стабільною економікою, завдяки чому обсяги експорту та імпорту почали знижуватися, різниця між показниками експорту та імпорту зменшилася. Але на спільному фоні можна побачити, що Україна почала

імпортувати набагато менше, як у той же час експорт зменшився не так сильно, що насамперед може слугувати тому, що національні виробники можуть закріпити свої позиції на національному рівні.

Підсумовуючи викладене вище, можна зробити висновок, що регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється за допомогою широкого кола засобів тарифного регулювання, кількість яких постійно зростає, виходячи з потреб світової ринкової економіки та з огляду на міжнародні зобов'язання України [1].

Заходи нетарифного регулювання є одним з інструментів регулювання зовнішньоторговельної політики держави. Ці заходи, на перший погляд, не мають такого істотного впливу на зовнішню торгівлю, як митно-тарифні, але у зв'язку зі своєю національною належністю та особливостями застосування вони стають регулювальним чинником при експорті та імпорті.

Нетарифні обмеження є комплексом національних адміністративних заходів, які нерідко не пов'язані безпосередньо з зовнішньою торгівлю, але виконують функції регулятора експортних та імпортних операцій.

До основних заходів нетарифного регулювання відносяться:

- ліцензування і квотування зовнішньоекономічних операцій;
- застосування спеціальних заходів щодо імпорту товарів в Україну;
- процедура реєстрації зовнішньоекономічних контрактів;
- процедура видачі ліцензій на право імпорту, експорту спирту, алкогольних напоїв та тютюнових виробів;
- дозвільна система служби експортного контролю;
- сертифікація товарів, що ввозяться в Україну;
- дозвільна система органів державної влади, що здійснюють санітарно-епідеміологічний, ветеринарний, фітосанітарний, радіологічний, екологічний та інші види контролю [4].

Підсумовуючи викладене вище, можна зробити висновок, що державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється за допомогою широкого кола засобів тарифного і нетарифного регулювання, кількість яких постійно зростає, виходячи з потреб світової ринкової економіки та з огляду на міжнародні зобов'язання України, оскільки незалежно від потреб внутрішнього товарного ринку та національного законодавства кожен чинний міжнародний договір є обов'язковим для його учасників і повинен ними добросовісно виконуватися.

Література:

1. Васенко В.К. Валютно-фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник / В.К. Васенко - К.: ЦНЛ, 2008. - 216 с.
2. Георгіаді Н.Г. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник / Н.Г. Георгіаді, С.В. Князь - Львів: Видавництво НУ "Львівська політехніка", 2004. - 196 с.
3. Гребельник О.П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності / О.П. Гребельник - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 696 с.
4. Жук Л.А. Господарське право: Навчальний посібник / Л.А. Жук, І.Л. Жук, О.М. Неживець - К.: Кондор, 2004. - 400 с.

PUTKARADZE R.,
Doctor of Economics, Associate Professor at
the Department of International Economics
and the History of Economic Thought
Faculty of Economics and Business
Tbilisi State University
(Georgia)

PRESSING ISSUES IN FOREIGN ECONOMIC RELATIONS OF GEORGIA

Georgia is one of the post-Soviet countries on the way to market relations. Since regaining its independence the country became a member of many international organizations (IMF, World Bank, WTO, etc.). The country has successfully implemented a number of socio-economic reforms. The country is committed to democracy and is striving to integrate into the world economy. Currently, the main focus of Georgia's foreign economic relations is getting closer to the European Union and NATO and becoming their member. It's important for the country to develop and enhance trade and economic relations with the members of international community. Increasing trade and economic relations with its strategic trade partners is of special importance for Georgia.

The key issues in foreign economic relations of Georgia, such as: foreign trade, foreign direct investments and foreign transactions are briefly discussed below.

First, economic development of Georgia and its further integration in the world economy requires investments. Attracting FDI plays a special role for Georgia. Georgia should be attractive for foreign investors and liberal investment

environment and equal opportunities for both local and foreign investors are of special importance in this regard. Association Agreement with the European Union and new perspectives, favorable geographic location and many other factors represent a solid basis for starting up businesses and their successful development in Georgia. But the statistics show a different picture. The highest inflow of FDI (2 billion USD) was in 2007;

According to the data by National Statistics Office of Georgia, FDI inflow in Georgia from 2006 to 2014 amounted to about 11 billion USD. FDI inflow in recent years totaled 814 million USD in 2010, 1117 million USD in 2011, 911 million USD in 2012, 942 million USD in 2013 and 1758.4 million USD in 2014, which is 86.7% higher compared to the corresponding figure of 2013. In our opinion, it's possible to attract FDI in the amount of around 2-5 billion USD that will significantly contribute to economic growth and development of Georgia.

Second, money transfers – the volume of money transfers to Georgia from foreign countries is quite large. Money transfers can't be ignored while discussing foreign economic relations of Georgia. The importance of foreign money transfers to the economy of Georgia is clearly shown by the fact that one of the main sources of foreign currency inflow (after the commodity export) is transfers from Georgian emigrants.

Money transfers exceed the amount of investments in the country by nearly 200%. Money transfers to Georgia from foreign countries amounted to 1.44 billion USD in 2014 (2.45% lower compared to the previous year), which is about 8.7% of the Country's GDP – a rather high indicator. According to the National Bank of Georgia, Russia is the biggest source of transfers for Georgia. Money transfers from Russia reduced by 11.5% and amounted to 709.23 million USD. This amount is only 49.2% of the total money transfers in 2014 (the corresponding figure exceeded 60% in previous years). Money transfers from Ukraine have also reduced. Transfers from Greece, the second largest source of transfers, increased by 3.4% compared to the previous year and amounted to 204.78 million USD. Greece is followed by Italy with 121.4 million USD (10.2% increase), the USA – 82 million USD (9.6% increase), Turkey – 64.3 million USD (54.1% increase), Ukraine – 30.8 million USD (32.4% decrease), etc.

According to a number of researchers, the number of Georgians living abroad exceeds 1 million. The ongoing processes in Russia, Ukraine and Greece may cause significant reduction in the money transfers to Georgia, which will badly affect the economy of Georgia. Georgia is a small country, with lots of migrants leaving and large amounts of foreign currency entering the country.

Third, liberal foreign trade policy is one of the key principles of economic policy in Georgia. It's notable that reforms have been carried out both in tariff policy and technical regulation directions. Due to these reforms, currently Georgia has one of the most liberal trade policy in the region. This refers to simplified foreign trade regime and customs procedures, low import tariffs and minimal non-tariff regulations.

The main characteristic of foreign trade in Georgia is negative trade balance. In 2014 foreign trade turnover increased by 5% and amounted to 11 457 million USD. Export reduced by 1.6% and amounted to 2 861 million USD, while import increased by 7% and amounted to 8 596 million USD. In 2014 negative trade balance of Georgia reached 5 735 million USD, which is the highest indicator of recent years.

In 2014 Georgia's foreign trade with the EU countries increased by 4% and amounted 2 990 million USD, which represents 26% of Georgia's foreign trade – export increased by 2% and amounted to 621 million USD (22% of total export); import increased by 4% and amounted to 2 369 million USD (28% of total import).

Export diversification is very important for Georgia and the European market is one of the main priorities in this regard. In our opinion, an essential precondition for socio-economic development of Georgia is realization of the country's export potential, including on the EU market, which will ensure high rates of economic growth. It should be noted that the EU single market represented with 28 countries and 500 million consumers is one of the largest in the world – the share of the EU in total international trade is around 20%. As the official EU website (europa.eu.int) says "Despite the growing tendency, trade turnover between the EU and Georgia is small and not sufficiently diversified, especially Georgian export to the EU...".

We consider it's desirable to support further attraction of direct investments, as one of the ways of economic development of the country. It's desirable as well to improve the position of the country in international rankings, such as Global Competitiveness Index (Georgia holds 69th position) and others.

It's essential to increase the volume of export and to diversify it. The recent years made it clear that dependence on Russian market may cause problems for the country. We mean that Russian market is hard to forecast and besides, it may close for Georgian exporters. In addition, Georgian export should increase in the EU countries as this is supported with the Association Agreement between Georgia and the EU.

On the other hand, participation of Georgia in global and integration processes will promote improving competitiveness of agriculture, banking, tourism, education and a number of entrepreneurial sectors and attracting foreign investments, which will ultimately support socio-economic development of Georgia.

Literature:

1. Putkaradze R., Trade and Economic Relations of Georgia: Problems and Perspectives, Universali, Tbilisi 2010
2. Putkaradze R., Directions of International Trade Development under Globalization, Georgian Economy, #5. 2007

3. Kaulia M., Strengthening of Bilateral Trade, the European Neighborhood Policy and Georgia, Analysis of independent experts (Friedrich Ebert Fund), Tbilisi 2007, p.104
4. Globalization and Economic Development of Georgia: Challenges and Possibilities, Collection of papers, Universali, 2008.
5. The EU – Georgia Association Agreement, http://eeas.europa.eu/delegations/georgia/eu_georgia/association_agreement/index_ka.htm
6. Guide to the Georgia–EU Association Agreement (frequently asked questions), 2014
7. Foreign Trade of Georgia, National Statistics Office of Georgia, 2014
8. Economic Reforms in Georgia: Analysis, Challenges, Forecasts, Economics and Business N2. 2015
9. Papava V.I., Georgia's Economy - Reforms and Pseudo-Reforms, Intelekti, 2015
10. Assessment of the impact of potential Free Trade Agreement between the EU and Georgia. UNDP, Georgia, 2007.
11. Europa von A bis Z : Taschenbuch der europäischen Integration / [IEP, Institut für Europäische Politik]. Werner Weidenfeld und Wolfgang Wessels (Hg.). 2007.
12. Europa von A bis Z : Taschenbuch der europäischen Integration / Bpb, Bundeszentrale für Politische Bildung. Werner Weidenfeld/Wolfgang Wessels (Hrsg.). Bonn : Bpb. 2009.
13. European Union, Trade in goods with Georgia, European Commission. 2015
14. Putkaradze R. Perspectives of Georgia-European Union trade relations. Istanbul international annual conference on the economic cooperation and development within the black sea basin Countries. Donetsk National university. Collection of Scientific Works. Part I. Istanbul-Donetck 2010.
15. The European Union explained. Europe 2020: Europe's growth strategy. Brussels, 2013.
16. Trade Sustainability Impact Assessment in support of negotiations of a DCFTA between the EU and Georgia and the Republic of Moldova. European Commission - DG Trade, ECORYS, CASE, 2012. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/july/tradoc_149666.pdf

ТЕРЕЩЕНКО С. И.,
к.б.н., доцент
кафедры рационального природопользования
и охраны окружающей среды
Мариупольского государственного университета

ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ МОНИТОРИНГ В КОНТЕКСТЕ ОХРАНЫ ЗДОРОВЬЯ ЧЕЛОВЕКА

Глобальная система мониторинга окружающей среды была создана ещё в 1975 г. под эгидой ООН, но эффективное развитие она получила только в последние годы. Эта система состоит из пяти взаимосвязанных подсистем: изучения климатических изменений, дальности переноса загрязняющих окружающую среду веществ, гигиенических аспектов окружающей среды, исследования Мирового океана и ресурсов суши. Существуют 22 сети действующих станций системы глобального мониторинга, а также международные и национальные системы мониторинга. Одна из главных идей мониторинга – выход на принципиально новый уровень компетентности во время принятия практических решений локального, регионального и глобального масштабов [1].

19 ноября 1921 г. Декретом Совета народных комиссаров Украины была основана единая государственная метеорологическая служба (Укрмет), а после приобретения независимости в 1991 г. был создан Государственный комитет Украины по вопросам гидрометеорологии. С 1992 г. началась разработка и внедрение единой государственной системы экологического мониторинга – СЭМ «Украина», юридической основой которой явился Закон Украины «Про охорону навколишнього природного середовища», принятый в 1992 г. В 1993 г. Кабинет Министров Украины утвердил «Положення про державний моніторинг навколишнього середовища». Согласно этим документам, государственный мониторинг окружающей среды – это «система регулярных, выполняемых по заданной программе наблюдений природных сред, природных ресурсов, растительного и животного мира, которые позволяют определять их состояние и процессы, которые осуществляются в них под влиянием антропогенной деятельности».

На втором этапе создания этой системы (с 1996 г.), который продолжается по настоящее время, предусмотрено создание и совершенствование локальных, региональных и национальных центров сбора и обработки информации, разработка контрольно-измерительных приборов для экспресс-анализа основных параметров окружающей среды, внедрение и совершенствование системы в полном объеме по всей территории Украины. Составными частями СЭМ «Украина» являются региональные системы экологического мониторинга, такие, как СЭМ «Полесье» или как в нашем донецком регионе СЭМ «Донбасс», которые, в свою очередь, базируются на сети локальных систем, созданных на областном, районном, хозяйственном уровнях или в случае аварийных ситуаций.

Постановлением Кабинета Министров Украины от 27 декабря 2001 г. был создан правительственный орган государственного управления – Государственная гидрометеорологическая служба, которая обеспечивает органы государственной власти и управления всех уровней, органы местного самоуправления, предприятия, учреждения, организации всех отраслей экономики и населения информацией о состоянии и прогнозировании изменения природных условий, кратко- и долгосрочными метеорологическими, агрометеорологическими, гидрологическими речными и морскими прогнозами, предупреждениями об опасных и стихийных гидрометеорологических явлениях и процессах, неблагоприятных гидрометеорологических условиях для ведения хозяйства и жизнедеятельности населения. Согласно статистическим данным, ежегодно организации Гидрометеослужбы Украины составляют и ставят в известность потребителей приблизительно 275 тыс. прогнозов и предупреждений. В этой службе занято 5,5 тыс. специалистов высшей квалификации, которые обеспечивают решение приведенных выше задач.

На данном этапе развития Гидрометеослужба Украины насчитывает свыше тысячи пунктов наблюдений за состоянием воздушного бассейна и водных объектов. Основной системы наблюдений есть 124 метеорологических, 32 авиаметеорологических, 9 аэрологических станций, свыше 25 гидрологических станций и подразделений, 14 морских, 3 специализированные агрометеорологические, 2 воднобалансовые, 2 селевостокосвые, 2 снеголавинные, сеть озёрных станций на жизненно важных водохранилищах, 375 речных, 60 озёрных, 14 морских постов, многочисленных метеорологических и агрометеорологических постов локального и регионального уровней.

Основные базовые наблюдения загрязнения атмосферного воздуха, воды и почвы осуществляются на 161 стационарном посту в 53 городах, атмосферных осадков – в 30, снежного покрова – в 46 населённых пунктах, поверхностных вод суши – в 215 пунктах, морских вод – в 91 пункте, почв – в 34 административных районах. Для контроля радиоактивных загрязнений в системе Гидрометеослужбы функционирует разветвлённая радиометрическая сеть, в задачи которой входят наблюдения состояния радиоактивности приземного слоя атмосферы, возникновения и динамики накопления, продолжительно живущих радионуклидов в почвах и водоёмах, в том числе после аварии на Чернобыльской АЭС и в районах расположения действующих АЭС с целью определения их влияния на окружающую среду. В состав службы входят экспедиционные суда речного, озёрного и морского типов [2].

В современном понимании экологический мониторинг является системой режимных долгосрочных непрерывных наблюдений за состоянием окружающей среды с целью использования полученной геоэкологической и биоэкологической информации, необходимой для охраны здоровья человека и составления прогнозов динамики экологических ситуаций в различных регионах. Комплексный мониторинг окружающей среды должен защищать интересы здоровых условий жизни общества, обеспечивать своевременное предвидение экологической катастрофы, уменьшить её силу или вообще предупредить. От качества данных мониторинга зависит эффективность решений и мер, которые предпринимаются и, в конечном итоге, здоровье людей.

Согласно Конституции Украины (раздел I, статья 3) охрана жизни и здоровья человека признаются в государстве наивысшей социальной ценностью, которое отвечает перед человеком за свою деятельность. Тем не менее, в отличие от развитых стран Западной Европы, многие вопросы, связанные с бережливым, ответственным отношением к окружающей природной среде и, в целом, охраны здоровья гражданина Украины не являются первоочередными в выполнении различных природоохранных программ. Так, например, в Великобритании существует несколько национальных программ, по которым основные мероприятия в отрасли мониторинга проводятся на конкретных локальных объектах. На первом месте рассматриваются вопросы защиты жизни человека и его здоровья, животных и растений, вопросы рекреации и уменьшения неблагоприятных влияний на окружающую среду [2]. А в Украине только формируется экологическое образование, которое прививает у студентов в вузах экологическую культуру – эколого-экономическое мировоззрение и, в конечном итоге, готовит молодёжь к активной экологической деятельности. К большому сожалению, среди шести основных качественных показателей экологической культуры, экологический стиль мышления и ответственное отношение к природе и здоровью человека стоит на четвёртом месте [3].

Мониторинг является действенным способом природоохранной политики, однако, при условии широкого и регулярного поступления экологической информации населению. В систему современного мониторинга входят такие основные составляющие, как выделение (определение) объекта наблюдения, обследование выделенного объекта наблюдения, составление информационной модели для объекта наблюдения, планирование наблюдений, оценка состояния объекта наблюдения и идентификация его информационной модели, прогнозирование изменения состояния объекта наблюдения, представление информации в удобной для использования форме и донесения её до потребителя.

В основные задачи экологического мониторинга входят такие, как наблюдения за источником антропогенного влияния, наблюдения за фактором антропогенного влияния, наблюдения за состоянием природной среды под влиянием факторов антропогенного влияния и оценка прогнозированного состояния природной среды.

При разработке проекта экологического мониторинга необходима информация об источнике поступления загрязняющих веществ в окружающую среду – выбросах загрязняющих веществ в атмосферу

промышленными, энергетическими, транспортными и другими объектами; сбросе сточных вод в водные объекты; поверхностных смывах загрязняющих и биогенных в поверхностные воды суши и моря; о внесении на земную поверхность или в почвенный слой загрязняющих и биогенных веществ вместе с удобрениями и ядохимикатами при сельскохозяйственной деятельности; местах захоронения и складирования промышленных и коммунальных отходов; техногенных авариях, которые приводят к выбросу в атмосферу опасных веществ и разливу жидких загрязняющих и токсических веществ; переносах загрязняющих веществ; процессах ландшафтно-геохимического перераспределения загрязняющих веществ – миграции загрязняющих веществ по ландшафтно-геохимическому соединению с учётом геохимических барьеров и биохимических круговоротов; данные о состоянии антропогенных источников эмиссий – мощность источника эмиссии и место его размещения, и, наконец, гидродинамические условия поступления эмиссии в окружающую среду [1].

Мониторинг загрязнения природной среды базируется на сети пунктов режимных наблюдений. Контроль современного состояния биосферы в целом или в границах её отдельных составляющих (литосферы, атмосферы, гидросферы), сбор экологических данных в границах отдельных районов или акваторий, сравнительный анализ экологической информации с разных географических регионов Земного шара с целью определения динамики экологических ситуаций, возможных биосферных изменений вынудили найти новые эффективные методы широкомасштабных экологических наблюдений – аэрокосмические дистанционные геоэкологические исследования. С помощью новых методик и аппаратуры с борта самолёта, вертолёт, искусственного спутника или космического корабля осуществляется дистанционное зондирование земной поверхности в видимом, инфракрасном, микроволновом диапазонах или с использованием лазерной техники. Зондированием эффективно выявляются невидимые в обычных земных условиях геоаномальные зоны, разломы, районы подтопления земель, участки утечки подземных повреждённых водо- и нефтепроводов, загрязнений растительности, почв и водоёмов тяжёлыми металлами, нефтепродуктами, нитратами.

Таким образом, дистанционные геоэкологические исследования становятся базовыми для экологического мониторинга, которому в последнее время уделяется повышенное внимание, как на государственном, так и на международном уровнях.

Рассмотренные основные этапы развития экологического мониторинга в Украине тесно связаны с заботой об охране здоровья человека. Он должен защищать интересы здоровых условий жизни общества и занять первоочередное место в системе сбалансированного природопользования. От качества и своевременности данных мониторинга будет зависеть эффективность управленческих решений, направленных на улучшение и оздоровление окружающей природной среды.

Литература:

1. Васюкова Г.Т., Ярошева О.І. Екологія. Підручник. – К.: Кондор, 2009. – 524 с.
2. Моніторинг і методи вимірювання параметрів навколишнього середовища: навч. посібник /В.М.Ісаєнко, Г.В.Лисиченко, Т.В.Дудар (та ін.). – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ – друк», 2009. – 312 с.
3. Шувар І.А., Снітинський В.В., Бальковський В.В. Екологічні основи збалансованого природокористування: навч. посібник. – Львів – Чернівці: Книги – ХХІ, 2011. – 760 с.

ХАРЕБАВА Н.Р.,

доктор экономики, асоц. профессор кафедры финансов
Сухумского Государственного Университета
(Грузия)

БЮДЖЕТНЫЙ МЕХАНИЗМ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ ГРУЗИИ

Эффективность функционирования любой страны, независимо от формы государственности, ее целостность и социальная стабильность во многом зависят от способности хозяйств каждой из ее территорий обеспечивать спектр услуг, соответствующий региональным нуждам. При этом одной из главных функций государства выступает целенаправленное регулирование территориального развития, направленное на обеспечение сбалансированного воспроизводства социального, хозяйственного, ресурсного и экологического потенциалов территорий, снижение остроты экономических, социальных и других диспропорций как поводов к появлению высокой территориальной дифференциации. Устойчивое развитие Грузии в значительной мере зависит от способности социально-экономической системы регионов стабильно функционировать и развиваться в долгосрочной перспективе за счет эффективного использования существующих ресурсов при поддержке соответствующих институциональных структур.

Среди совокупности методов и форм регулирования территориального развития особое место принадлежит финансовому механизму, организующему и регулирующему финансовые потоки в рамках федеральных, региональных и местных бюджетно-налоговых систем.

Необходимость регулирования финансовых потоков между государственным и территориальными уровнями обусловлено следующими факторами:

а) Согласно традиционной модели распределения налоговых полномочий, собственная налоговая база субнациональных властей всегда меньше их расходных обязательств, в результате чего существующее построение налоговых систем не позволяет полностью реализовать расходные требования региональных бюджетов.

б) Неспособность регионов, находящихся в неблагоприятном положении (вследствие экономических, природно-климатических, ресурсных и инфраструктурных и др. особенностей), обеспечивать необходимые параметры жизни и экономическое развитие, приближенные к среднему по стране уровню, является основанием для проведения так называемой политики выравнивания, направленной на сглаживание вертикального и горизонтального дисбаланса в бюджетной системе.

в) В благополучных регионах, имеющих удачное расположение, высокий уровень развития инфраструктуры, преимущества в управлении, привлекающих бизнес и человеческие ресурсы, значительно растут расходы на агломерацию (вследствие увеличения потребности в развитии инфраструктуры). Таким образом, образуется узкое место, которое лишь частично можно преодолеть путем дальнейшего развития существующей инфраструктуры.

Таким образом, перераспределение ресурсов для такой страны как Грузия, со сложной географической дифференциацией условий хозяйствования, является объективной необходимостью. Результатом данного регулирования предполагается предотвращение эффекта асимметрии, обусловленного факторами объективного и субъективного характера.

Бюджетное регулирование это процесс, связанный со сбалансированием бюджетов и использованием возможности активного влияния бюджетных денег на экономику. Бюджетные механизмы регулирования, связанные с перераспределением части финансовых ресурсов в бюджетной системе не должны ограничиваться краткосрочной корректировкой доходов бюджетов регионов. Регулирование, направленное на сбалансированное и устойчивое региональное развитие, обеспечивающее сравнительное равенство возможностей независимо от пространственных различий в уровне жизни, включает не только механизмы финансово-экономического выравнивания, но и механизмы стимулирования регионального развития, в рамках селективной поддержки отдельных регионов и муниципальных образований.

Как показывает практика, выравнивание регионального развития в своей основе опирается на достижение социально-экономического равновесия между регионами на долговременную тенденцию. В этой связи механизмы финансово-экономического выравнивания без механизмов стимулирования экономического развития регионов не способны приблизиться к данной цели.

Несмотря на то, что формально Грузия разделена на 9 регионов, бюджетная система Грузии представлена двумя уровнями: центральным и муниципальным, за исключением бюджетов автономных республик, которые представлены республиканским и местными бюджетами. На региональном уровне средства концентрируются исключительно на содержание региональных представителей центральных органов власти – губернатора и его администрации, в функции которых входит надзор за местными властями, при этом они обязаны защищать право органов местного самоуправления независимо осуществлять собственные бюджетные полномочия. Таким образом, в Грузии отсутствует региональная бюджетная институциональная структура и соответственно традиция управления финансовыми потоками на региональном уровне.

Как было отмечено, регионы Грузии значительно различаются по уровню ВВП. Так, за период 2006-2013 г.г. 47 % произведенного ВВП приходилось на столицу, г. Тбилиси (который считается отдельным регионом). Относительно крупная доля ВВП приходилась на регионы в которых расположены крупные города 12 % - на регион Имерети- Рача- Лечхуми (г. Кутаиси), 9 % - на регион Квемо-Картли (г. Рустави), по 7 % приходилось на регионы Аджарии и Самегрело-Земо-Сванети (г. Батуми и г. Зугдиди). Далее по убыванию идут традиционно сельскохозяйственные регионы Кахетия (6 %), Шида-Картли (6 %), Самцхе-Джавахети (3%), Гурия (2%).

Достаточно остро стоит проблема низкой фискальной независимости местных бюджетов Грузии. В настоящее время в распоряжении местных органов практически находится только налог на собственность, что составляет 3 % общей суммы собираемых налогов, остальные налоги полностью перечисляются в центральный бюджет. Роль регулирующих налогов в пополнении местных бюджетов также ничтожна, поэтому выравнивание условий территориального развития осуществляется на муниципальном уровне за счет следующих видов трансфертов: выравнивающий трансферт – сумма, выделенная муниципальному бюджету из центрального бюджета по специальной формуле, учитывающей экономический потенциал муниципалитета; специальный трансферт – выделяется в случае стихийных бедствий, войн, эпидемий при условии, что средства резервного фонда муниципального бюджета недостаточны для ликвидации данных явлений; целевой трансферт – выделяется из одного бюджета другому для финансового обеспечения делегированных полномочий; капитальный трансферт выделяется из одного бюджета другому для осуществления целевого капитального проекта. В 2013 г. на долю выравнивающих трансфертов приходилось 70 % общей суммы выделенных трансфертов, а на целевой - всего лишь 1 %, на капитальный трансферт средства не выделялись. Трансфертная система выполняет выравнивающую функцию, а стимулирующей функции для развития территориальных образований в Грузии сведена к минимуму.

С целью выравнивания возможностей территориальных образований к саморазвитию правительство взяло курс на программно-целевые методы бюджетного финансирования и создание специальных фондов регионального развития.

Так, с целью стимулирования муниципальных образований из государственного бюджета в регионы направляются средства фонда муниципального развития, который в основном финансируется за счет средств иностранных доноров, а из бюджета ежегодно выделяется 200-300 млн. Лари. Фонд основан в 1997 г. и активно функционирует с 2012 г. Фонд сотрудничает с крупными инвестиционными банками, финансовыми институтами и координируется советом наблюдателей, а также министерством инфраструктуры и регионального развития. Целью фонда является содействие муниципальным образованиям в усилении финансовых и институциональных возможностей, инвестиции в местную инфраструктуру.

Еще одним фондом, созданным с целью регионального развития является «Фонд финансирования проектов осуществляемых в регионах Грузии». Объем средств выделенных этим фондом заранее известен и утверждается в Законе Грузии о государственном бюджете. Соответственно список утвержденных проектов известен на начало каждого бюджетного года. Средства из фонда выделяются в три этапа. На первом этапе подготавливается проектное предложение на основе заключения собрания местного самоуправления, второй - предполагает рассмотрение и утверждение проекта Министерством регионального развития и инфраструктуры с участием государственной комиссии регионального развития. На третьем этапе осуществляется процесс финансирования проекта. В 2014 г. общая стоимость утвержденных проектов составила 139,9 млн. Лари.

С 2009 г. правительство Грузии осуществляет программу поддержки села. В рамках проекта ежегодно выделяется 50 млн. Лари. Указанная сумма направляется на социально-экономическое развитие села, причем средства выделяются также и на проекты, которые имеют социальную направленность и не приносят экономическую выгоду.

Анализ данных департамента статистики Грузии и министерства финансов Грузии показал, что несмотря на рост инвестиций из фонда финансирования региональных проектов и программы поддержки села не произошло соответствующего роста бизнес активности и занятости местного населения. Одной из причин этого является, то что исполнителями сложных инфраструктурных проектов выступают иностранные организации. Кроме того, объем средств, выделяемых из бюджета недостаточен для экономического стимулирования регионов и создания региональной инфраструктуры. Для этого необходимо формирование привлекательной среды для привлечения инвесторов как в реальный сектор экономики, так в инфраструктуру регионов.

Литература:

1. Зайдель Б., Шротен М. Бюджетный федерализм и финансовые ресурсы регионального развития. Модели сотрудничества и конкуренции// <http://ieie.nsc.ru/~taxis/zaidel-rec.htm>*
2. Харебава Н. Косвенные инструменты выравнивания доходов в Грузии // Материалы международной научно-практической конференции. Тбилиси. 2014
3. Richard Musgrave “Who Should Tax, Where and What?” // *Tax Assignment in Federal Countries*, ed. Charles E. McLure, Canberra: Centre for Research on Federal Fiscal Relations, Australian National University, 1983, pp.2-19.
4. http://eprc.ge/admin/editor/uploads/files/Broshure_Village_Geo_WEB_1.pdf
5. www.geostat.ge
6. www.mof.ge

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ

РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА: ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТИ

АВЕР'ЯНОВ А.А.	Нормативно-правовая база сотрудничества в рамках МЕРКОСУР.....	4
BRÓDKA P.	Mediacja transgraniczna – polityczny priorytet i szansa dla obywateli.....	4
ЗЕЛЕНИНА В.А.	Оборонно-технічне співробітництво України з НАТО.....	7
КОРГАНАШВИЛИ Л.Д.	Международный туризм как интегратор Грузии в мировую экономическую систему.....	8
МИХАЙЛОВ О.І.	Особливості використання стратегій злиття і поглинання транснаціональними корпораціями на сучасному етапі розвитку світового господарства.....	9
OLĘDZKA J.	Reintegracja przestrzeni poradzieckiej w procesie legitymizacji przywództwa państwowego federacji rosyjskiej.....	12
САВЧЕНКО Г.С.	Проблеми інтеграції України у світове господарство та шляхи їх вирішення.....	13
ТРОФИМЕНКО М. В.	Публічна дипломатія АСЕАН.....	14
ХАЧКО М.Г.	Теоретичні основи міжнародної економічної інтеграції.....	18
ЧИЧКАЛО- КОНДРАЦЬКА І.Б., БЕЗРУКОВА Н.В.	Економічні проблеми інтеграції України до Євросоюзу.....	20

СЕКЦІЯ

РОЗВИТОК МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ТА ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРІОРИТЕТІВ

БАЛАБАНОВА Н.В.	Складові регіональної політики Європейського Союзу.....	22
БЕЗЗУБЧЕНКО О.А.	Інноваційна складова міжрегіонального співробітництва.....	23
BUCZEK Ł.	Europejski nakaz ochrony w polskim postępowaniu karnym.....	24
BULATOVA O.	Transcontinental integration as a new trend in the development of integration processes.....	26
ЗАХАРОВА О.В.	Стратегічний підхід в оцінці міжрегіонального співробітництва.....	28
ІВАНІК Ю.О.	Аналіз інтеграційного співробітництва країн Європейського союзу.....	30
KADAGISHVILI L.	Geoeconomic location of Georgia: reality and perspectives.....	32
ЛҮКОВА А.	Commercial banks of Ukraine in the context of the European integration.....	33
МІТЮШКІНА Х.С.	Пріоритетні напрямки міжрегіонального співробітництва України.....	34
ПУТЯТИН Э.И.	Регион в международной экономике.....	36
РЕЗНИКОВА Н.В., ВІДЯКІНА М.М.	Лібералізація як детермінанта інтеграційних ініціатив ЄС та Середземномор'я.....	37
СТАВРУЛОВА Т.М.	БРІКС у системі світового господарства.....	39
УЗУН В.В.	Передумови розвитку інтеграційних процесів в азійсько-тихоокеанському регіоні.....	41

СЕКЦІЯ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН КРАЇН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

БЕРЕЗІНА А.Г.	Україна в процесах міжнародної міграції.....	43
WRÓBEL M.	Between clash of civilizations and bifurcation of capitalism. International integration in globalized world.....	44
ГОРБАНЬ Д.В.	Украина, её место и перспективы в системе мирового хозяйства.....	46
ГУБЕНКО В.С.	Інтеграція України у світове господарство.....	47
DOBOSZ K. A.	Unity, sovereignty and territorial integrity dilemma in post-civil war societies in globalized world – the case of Sri-lanka.....	49

ЗАННЕС А.Д.	Визначення перспективних напрямків співпраці України та ОЧЕС.....	50
МАЛАКУЦКО Н.С.	Оцінка розвитку зовнішньоторговельних зв'язків України з Польщею....	52
НІКОЛАЄВА А.С.	Роль СОТ в регулюванні міжнародної торгівлі.....	54
ОТЧЕНАШЕНКО І. А.	Особливості розвитку міжнародної торгівлі на сучасному етапі.....	55
ПЕРОНКО А.М.	Міжнародна економічна безпека.....	57
ПУГАЧОВА К.О.	Європейський вектор міжнародної економічної діяльності України.....	58
СЕРОВА В.І.	Спроба Шотландії отримати незалежність, або з чого починається сепаратизм.....	60
СТРУМСКАС А. В.	Україна в умовах глобалізації: переваги та ризики.....	61
УСАЧОВА В.Е.	Вплив глобалізаційних процесів на сучасний розвиток країн світу.....	62
ЧЕЛЯХ О.В.	Потенціал та перспективи розвитку україно-польських торговельно-економічних відносин.....	64
СНЕНТУКОВ І.	Eu trade policy under current conditions.....	66
ШКУРАТ О.О.	Участь України в міжнародних міграційних процесах.....	66
ЮДИНА А.А.	Вплив української кризи на економіку італійської республіки.....	68

СЕКЦІЯ

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ТА ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА УЧАСТЬ КРАЇН НА СВІТОВОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

БАБАШ Д.Р.	Кредитний транш от МВФ: ресурси для економічного розвитку или угроза национальной безопасности?.....	71
ВАСИЛЕНКО А.А.	Форми та інструменти валютного регулювання експортно-імпортних операцій.....	71
ГЕРАЩЕНКО А.В.	Напрями врівноваження платіжного балансу України.....	73
ГЕРАЩЕНКО Д.В.	Теоретичні аспекти функціонування валютного ринку.....	75
КОВАЛЕНКО К.А.	Шляхи вирішення проблем зовнішньої заборгованості в Україні.....	76
МАРЕНА Т.В.	Сучасні ризики глобальної фінансової стабільності.....	77
НОРЕЦ Д.	В акції яких компаній сьогодні вигідніше вкладувати гроші.....	79
НОРЕЦ Д.	Негосударственная пенсионная система.....	80
ТКАЧИШИН М.Я., АТАМАНЧУК З.А.	Світовий досвід подолання інфляції.....	80
ЧУМИЧКІНА Ю.М.	Концептуальні засади формування конкурентної моделі банківської системи України.....	82
ЭЛИАВА Л.А.	Грузия в системе международных финансово-кредитных отношений.....	84

СЕКЦІЯ

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ КРАЇН У СВІТОВИХ КООРДИНАТАХ РОЗВИТКУ

БУДАНОВА А.П.	Розвиток спеціальних економічних зон як фактор активізації інноваційно-інвестиційної діяльності.....	86
ГОЛУБЧИКОВА Д.Р.	Особливості міжнародного руху технологій.....	87
ДЯТЛОВА В. С.	Україна на мировом рынке технологий.....	88
КЕТКОВ О.Л.	Проблеми залучення іноземних інвестицій для реалізації інноваційних проєктів.....	90
МАЦУКА В.М.	Стратегічні пріоритети міжнародного інвестування в Україні.....	92
МЕГЕДЕНЮК Ю.Ю.	Роль ТНК в системі міжнародного інвестування.....	93
МОРОЗОВА Ю.А.	Сучасний стан міжнародної інвестиційної діяльності азіатсько-тихоокеанського регіону.....	95
НІКОЛЕНКО Т.І.	Формування пріоритетних напрямів інвестиційно-інноваційного розвитку України.....	97
ПОЛТАЄВА А.І.	Формування пріоритетних напрямів інвестиційно-інноваційного розвитку України переваги інвестування та співпраці з АСЕАН.....	99

ТОЦИНА Є.Р.	Роль іноземного капіталу в економіці України.....	101
УЛАНОВА Ю.О.	Перспективи розвитку інвестиційної та зарубіжної діяльності.....	103

СЕКЦІЯ

ПРОБЛЕМИ МІЖ РЕГІОНАЛЬНОЇ ТА МІЖГАЛУЗЕВОЇ СПІВПРАЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

АТАМАНЧУК З.А.	Деякі особливості формування туристичних потоків: регіональний аспект.	105
ГНІДІНА В.С.	Сучасний стан та перспективи розвитку туристичного бізнесу в Україні....	106
ДУГІНЕЦЬ Г.В.	Глобальні імперативи розвитку міжнародних виробничих мереж.....	109
КОЗЮРМАН Е., КОМАРЕНКО О.	Почему государство должно финансировать заведения культуры?.....	111
КОРНЯ С., МАНДАЖИ Е.	Взаимоотношения между университетами и рынком труда в Республике Молдова	111
ПЕРЕПАДЯ Ф.Л.	Управління потенціалом людських ресурсів організації.....	113
СЕНАТОСЕНКО В.О.	Північний потік – 2: економічний аспект.....	115
СЕРПОКРЫЛОВА А. С.	Современная миграционная ситуация и проблемы миграционной политики в Украине	117
СУХОВА К.В.	Особливості медичного страхування в Україні.....	118
ШЕВЦОВ В.Ю.	Влияние миграции беженцев на экономику стран ЕС.....	120

СЕКЦІЯ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗЕЙ ТА РЕГІОНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

АЛЁХИН А.Б., БРУТМАН А.Б.	Оптимизационный поход к оценке конкурентоспособности субъектов экономики микро-, мезо- и макроэкономического уровней.....	122
БЕРНАЦЬКА І.Я., ГНАТІВ Л.	Розвиток підприємств апк в умовах економічних преференцій Євросоюзу.	124
БОЙКО М. Г.	Конвергенція моделей розвитку туризму України та Польщі.....	126
БРУХ О.О.	Стратегічний потенціал м. Львова.....	127
ЄРМОЛАСВА І.К.	Тенденції розвитку металургійного комплексу України.....	128
КАРПУХІНА Ю.С.	Шляхи підвищення ефективності стратегічних комунікацій України у міжнародному інформаційному просторі.....	130
ОСИПЕНКО К.В.	Напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності туристичних регіонів.....	131
ПАРМАКЛИ Д.М.	Эффективность использования земли как фактор конкурентоспособности сельскохозяйственных предприятий.....	133
САРКИЦЬ О.П.	Анализ конкурентоспособности государств на мировом рынке.....	134
СКАРГА О.О.	Ключові аспекти конкурентоспроможності туристичних ТНК.....	137
ТРОФІМЕНКО Я.Г.	Міжнародна конкурентоспроможність фінансового ринку Європейського союзу.....	139

СЕКЦІЯ

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇН В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СВІТОВИХ ПРОЦЕСІВ

АЛЕКСАНДРОВА Б.В.	Акт з питань малого бізнесу для Європи: перспективи впровадження в Україні.....	142
АЛІЄВ Р.А.	Місце будівельних послуг в реалізації стратегії сталого розвитку в країнах ЄС.....	143
БОРОВИЦКАЯ В.С.	Экологические проблемы азовского моря.....	145
ВЕРЮТІНА Д.	Політика Німеччини, щодо виходу ЄС з економічної кризи.....	147
ГОРЛАКОВА А.Г.	Концепція сталого розвитку країн у сучасному середовищі.....	148
КАСЯНЧУК М.Г.	Журналістика даних як складова навчального процесу за екологічними спеціальностями.....	150

КИСЛОВА Л.А.	Концептуальні підходи до визначення сутності стійкості функціонування та розвитку економіки.....	151
КОЖУХОВА Т.В.	Багатостороння допомога розвитку: переваги та недоліки.....	153
НАДЕЖДЕНКО А.О.	Екологічна свідомість – головний фактор безпечної перспективи існування суспільства.....	155
НИКОЛЕНКО Т.И., АЗИМОВ Н.	Сущность и структурные элементы новой экономики.....	156
НОСІК С.В.	Принципи реалізації та перспективи розвитку екологічної політики України	158
ПЛЮЩАКОВ Є.В.	Важнейшие глобальные проблемы современной мировой экономики.....	160
ПРОТОЛЮК В.С.	Особливості державного регулювання економіки України.....	161
PUTKARADZE R.	Pressing issues in foreign economic relations of Georgia.....	163
ТЕРЕЩЕНКО С. И.	Экологический мониторинг в контексте охраны здоровья человека.....	165
ХАРЕБАВА Н.Р.	Бюджетный механизм обеспечения устойчивого развития регионов Грузии.	167